

Załącznik
do uchwały nr 516/255/21
Zarządu Województwa Pomorskiego
z dnia 1 czerwca 2021 roku

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej

Sporządziło Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego

Data 1 czerwca 2021 r.

Zespół Autorski

Kierująca Zespołem: Monika Bednarska *Monika Bednarska*

Członkowie Zespołu: Kamilla Bezubik *Kamilla Bezubik*

Anna Błazewicz-Stasiak *Błazewicz-Stasiak*

Ewa Mączka *Ewa Mączka*

Mateusz Richert *Mateusz Richert*

Katarzyna Stenka *Katarzyna Stenka*

Kamila Wiewiórska *Kamila Wiewiórska*

Agnieszka Żebiałowicz-Łach *Agnieszka Żebiałowicz-Łach*

Opracowanie graficzne: Barbara Mazurkiewicz *Barbara Mazurkiewicz*

Grażyna Radziszewska *Grażyna Radziszewska*

Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego

ul. Straganiarska 24-27

80-837 Gdańsk

biuro@pbpr.pomorskie.pl

www.pbpr.pomorskie.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Streszczenie	11
1. Wstęp	17
1.1. Przedmiot i cel sporządzenia Prognozy.....	17
1.2. Zakres prognozy i postępowanie w sprawie SOOŚ.....	18
2. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu Prognozy oraz wykorzystane materiały	21
3. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami.....	25
3.1. Zawartość projektu RPS.....	25
3.2. Powiązania z dokumentami strategicznymi.....	28
3.2.1. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030).....	28
3.2.2. Pogram wieloletni pn. Narodowa Strategia Onkologiczna na lata 2020-2030.....	29
3.2.3. Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022	30
3.2.4. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (SRKS 2030)	31
3.2.5. Inne dokumenty krajowe.....	32
3.2.6. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 (SRWP 2030).....	33
3.2.7. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030 (PZPWP 2030)	34
3.2.8. Program ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025	36
4. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposób ich uwzględnienia	37
4.1. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym	37
4.2. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu wspólnotowym	38
4.3. Cele ochrony środowiska na szczeblu krajowym.....	40
4.3.1. Polityka ekologiczna państwa 2030 (PEP 2030)	40
4.3.2. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030.....	42
4.4. Sposoby, w jakich cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania projektu RPS	43
5. Stan środowiska oraz problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektu RPS, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody	48
5.1. Rośliny, zwierzęta, obszary chronione oraz różnorodność biologiczna.....	49
5.1.1. Rośliny.....	49
5.1.2. Zwierzęta.....	50

5.1.3. Obszary chronione	51
5.1.4. Korytarze ekologiczne	62
5.1.5. Różnorodność biologiczna	64
5.2. Ludzie	67
5.2.1. Stan i procesy demograficzne	67
5.2.2. Prognozy demograficzne.....	69
5.2.3. Zdrowie.....	74
5.2.4. Warunki życia ludzi.....	77
5.3. Wody.....	81
5.3.1. Wody powierzchniowe i jakość wód	81
5.3.2. Zagrożenia powodziowe	93
5.3.3. Susze	98
5.3.4. Wody podziemne.....	100
5.3.5. Morze Bałtyckie, wody przejściowe i przybrzeżne	107
5.4. Klimat	110
5.5. Powietrze	117
5.6. Klimat akustyczny.....	124
5.7. Powierzchnia ziemi.....	129
5.7.1. Budowa geologiczna i ukształtowanie terenu	129
5.7.2. Ruchy masowe ziemi.....	133
5.7.3. Gleby	135
5.8. Zasoby naturalne	138
5.9. Krajobraz	142
5.10. Obiekty i obszary o wartościach kulturowych	147
5.11. Dobra materialne.....	152
5.11.1. Zagospodarowanie i użytkowanie terenu	152
5.11.1.1. Sieć osadnicza	153
5.11.1.2. Obszary przemysłowe	154
5.11.1.3. Tereny rekreacyjne i turystyczne.....	155
5.11.1.4. Tereny rolne	157
5.11.1.5. Lasy	157
5.11.2. Infrastruktura	158
5.11.2.1. Drogi i transport drogowy	158
5.11.2.2. Linie kolejowe i transport kolejowy.....	160
5.11.2.3. Lotniska i transport lotniczy	162
5.11.2.4. Transport wodny, w tym morski	163
5.11.2.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepło	165
5.11.2.6. Infrastruktura teletechniczna.....	168

5.11.2.7. Zaopatrzenie w gaz	170
5.11.2.8. Przesył i magazynowanie ropy naftowej oraz jej produktów	173
5.11.2.9. Gospodarka odpadami	174
6. Problemy środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektu RPS	176
6.1. Istniejące problemy środowiska	176
6.2. Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju regionu	177
6.3. Zagrożenia cywilizacyjne	178
7. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	184
8. Przewidywane oddziaływania	188
8.1. Przewidywane oddziaływania na rośliny, zwierzęta, obszary chronione oraz różnorodność biologiczną	196
8.1.1. Przewidywane oddziaływania na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną	196
8.1.2. Przewidywane oddziaływania na obszary chronione, w tym Natura 2000 oraz na korytarze ekologiczne	199
8.1.2.1. Przewidywane oddziaływania na obszary chronione	199
8.1.2.2. Przewidywane oddziaływania na obszary Natura 2000	203
8.1.2.3. Przewidywane oddziaływania na korytarze ekologiczne	208
8.2. Przewidywane oddziaływania na ludzi	209
8.2.1. Przewidywane oddziaływania na ludzi, w tym związane z prognozą demograficzną	209
8.2.2. Przewidywane oddziaływania na zdrowie ludzi	213
8.2.3. Przewidywane oddziaływania na warunki życia ludzi	217
8.3. Przewidywane oddziaływania na wody	221
8.3.1. Przewidywane oddziaływania na wody powierzchniowe i jakość wód	221
8.3.2. Przewidywane oddziaływania na wody podziemne	224
8.3.3. Przewidywane oddziaływania na Morze Bałtyckie, wody przejściowe i przybrzeżne	226
8.4. Przewidywane oddziaływania na klimat	228
8.5. Przewidywane oddziaływania na powietrze i jego jakość	231
8.6. Przewidywane oddziaływania na klimat akustyczny	234
8.7. Przewidywane oddziaływania na powierzchnię ziemi	237
8.7.1. Przewidywane oddziaływania na ukształtowanie terenu i ruchy masowe ziemi	237
8.7.2. Przewidywane oddziaływania na gleby	239
8.8. Przewidywane oddziaływania na zasoby naturalne	242
8.9. Przewidywane oddziaływania na krajobraz	245
8.10. Przewidywane oddziaływania na obiekty i obszary o wartościach kulturowych	248
8.11. Przewidywane oddziaływania na dobra materialne	251

8.11.1. Przewidywane oddziaływania na strukturę osadniczą, zagospodarowanie przestrzenne i użytkowanie terenu (rekreacja i turystyka, rolnictwo, lasy).....	251
8.11.2. Przewidywane oddziaływania na infrastrukturę techniczną	254
8.12. Podsumowanie dotyczące przewidywanych oddziaływań skumulowanych	257
9. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.....	260
10. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu RPS	265
10.1. Środki łagodzące na etapie prognostyczno-planistycznym	266
10.2. Środki łagodzące na etapie projektowym i wdrożeniowym	268
10.3. Środki łagodzące na etapie informowania i konsultacji społecznych	270
11. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie RPS, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.....	272
12. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania.....	276
13. Rekomendacje do projektu RPS.....	280
Spis literatury i źródła informacji.....	283
Literatura.....	283
Źródła informacji	294
Załączniki	
Załącznik 1. Oświadczenie o spełnieniu wymagań	
Załącznik 2. Uzgodnienia organów administracji stanowiska w sprawie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko projektu RPS	

Spis rysunków

Rysunek 1. Europejski Zielony Ład.....	40
Rysunek 2. Obszary ochrony przyrody w województwie pomorskim	52
Rysunek 3. Sieć obszarów Natura 2000 w województwie pomorskim i otoczeniu	58
Rysunek 4. System korytarzy ekologicznych w województwie pomorskim	63
Rysunek 5. Gminy województwa pomorskiego, w których odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w 2030 r. przekroczy 20%	71
Rysunek 6. Gminy województwa pomorskiego o przewadze ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w 2016 r. oraz prognoza na 2030 r.....	72
Rysunek 7. Współczynnik przyrostu naturalnego w gminach województwa pomorskiego w 2030 r.....	72
Rysunek 8. Prognozowana zmiana liczby ludności do 2030 r. według gmin.....	74

Rysunek 9. Podział hydrograficzny województwa pomorskiego	82
Rysunek 10. Oczyszczalnie i punkty zrzutu ścieków	85
Rysunek 11. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych badanych w latach 2017-2018	91
Rysunek 12. Kąpieliska nadmorskie i śródlądowe w 2020 r.	93
Rysunek 13. Obszary zagrożone powodzią i infrastruktura ochrony przeciwpowodziowej	97
Rysunek 14. Obszary zagrożone suszą rolniczą i hydrologiczną oraz niezagrożone suszą hydrogeologiczną	99
Rysunek 15. Główne zbiorniki wód podziemnych oraz lokalne zbiorniki wód podziemnych ...	103
Rysunek 16. Jakość i stan jednolitych części wód podziemnych w województwie pomorskim	105
Rysunek 17. Obszary i rodzaje stężeń podwyższonych oraz odnotowanych przekroczeń w województwie pomorskim w 2020 r.	121
Rysunek 18. Ukształtowanie terenu województwa pomorskiego.....	133
Rysunek 19. Przeglądowa mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych w województwie pomorskim.....	134
Rysunek 20. Litologia utworów powierzchniowych i typy gleb w województwie pomorskim	137
Rysunek 21. Złoża surowców w województwie pomorskim i na przyległym obszarze morskim stan na 31 grudnia 2019 r.	139
Rysunek 22. Prawne formy ochrony zabytków w województwie pomorskim	150
Rysunek 23. Użytkowanie terenu w województwie pomorskim	152
Rysunek 24. Trasy rowerowe i szlaki kajakowe w województwie pomorskim	156
Rysunek 25. Infrastruktura transportowa w województwie pomorskim	159
Rysunek 26. Infrastruktura energetyczna w województwie pomorskim	172
Rysunek 27. Przebieg granicy państwowej na obszarach morskich.....	261

Spis tabel

Tabela 1. Ocena uwzględnienia w projekcie RPS celów i innych problemów środowiska określonych w dokumentach na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym	45
Tabela 2. Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w województwie pomorskim [w tys. = % ogółu ludności]	79
Tabela 3. Mieszkania wyposażone w instalacje [%].....	80
Tabela 4. Infrastruktura zaopatrzenia w ciepło	80
Tabela 5. Zagrożenia cywilizacyjne potencjalnie istotne dla środowiska oraz funkcjonowania województwa pomorskiego	180
Tabela 6. Ocena potencjalnych oddziaływań na środowisko projektu „Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej”	192

Wykaz skrótów

aPZRP	Aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym
ARMAAG	Agencja Regionalnego Monitoringu Atmosfery Gdańsk-Gdynia-Sopot
B(a)P	Benzo(a)piren
CS	Cel szczegółowy
CWŻ	Centralny Wodociąg Żuławski
EV	EuroVelo – europejska sieć szlaków rowerowych
FSRU	Pływający terminal LNG (floating storage and regasification unit)
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GDOŚ	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GIS	Główny Inspektorat Sanitarny
GOZ	Gospodarka o obiegu zamkniętym
GPZ	Główny Punkt Zasilania
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GUS BDL	Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych
GZWP	Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
HELCOM	Komisja Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku
HVDC	Linia wysokiego napięcia prądu stałego
IMGW	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej

IMO	Międzynarodowa Organizacja Morska
ISOK	Informatyczny System Ochrony Kraju
JCWP	Jednolite części wód powierzchniowych
JCWPD	Jednolite części wód podziemnych
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KSRR 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
L _{DWN}	Długookresowy średni poziom dźwięku, wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku
L _N	Długookresowy średni poziom dźwięku, wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku
LNG	Gaz ziemny w ciekłym stanie skupienia (liquefied natural gas)
MFW	morskie farmy wiatrowe
OCHK	Obszar chronionego krajobrazu
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
OOŚ	Ocena oddziaływania na środowisko
OOU	Obszar ograniczonego użytkowania
OSO	Obszary specjalnej ochrony
OZE	Odnawialne źródła energii
OZW	Obszary mające znaczenia dla Wspólnoty
PBPR	Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego
PCB	Polichlorowane bifenyle
PEM	Promieniowanie elektromagnetyczne

PEP 2030	Polityka ekologiczna Państwa 2030
PERN	Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych
PGOWP 2022	Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego 2022
PGW	Plany gospodarowania wodami
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PIG-PIB	Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
PK	Park krajobrazowy
PN	Park Narodowy
POP	Plany Ochrony Powietrza
POR	Punkt Odniesienia Radaru
PPEJ	Program polskiej energetyki jądrowej
PSSA	Szczególnie wrażliwy obszar morski
PZPK	Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych
PZPPOM	Plan zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich
PZPWP 2030	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030
PZRP	Plany zarządzania ryzykiem powodziowym
RCP	Scenariusze zmian koncentracji dwutlenku węgla (Representative Concentration Pathways)
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDW	Ramowa Dyrektywa Wodna
RPS	Regionalny Program Strategiczny z zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej

SOO	Specjalne obszary ochrony siedlisk
SOOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
SOPO	System Ochrony Przeciwosuwiskowej
SOR	Szpitalne oddziały ratunkowe
SRKS 2030	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030
SRWP 2020	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020
SRWP 2030	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030
SWP	Samorząd Województwa Pomorskiego
TEN-E	Transeuropejska Sieć Energetyczna
TEN-T	Transeuropejska Sieć Transportowa
UE	Unia Europejska
UNFCCC	Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych do spraw zmian klimatu
UNESCO	Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury
Ustawa OOŚ	Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247 z późn zm.)
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WWA	Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (policykliczne węglowodory aromatyczne)

Streszczenie

Prognoza jest elementem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, czyli postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji „Projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” (w skrócie projekt RPS). Głównym celem niniejszej Prognozy jest analiza i ocena potencjalnych skutków, jakie mogą wystąpić dla środowiska i ludzi w wyniku realizacji projektu RPS oraz przedstawienie rozwiązań łagodzących jego potencjalne negatywne oddziaływania. Włączenie problematyki ochrony środowiska w proces przygotowania i przyjmowania projektu RPS ma zapewnić utrzymanie i poprawę stanu środowiska.

„Projekt Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” jest dokumentem określającym działania, jakie będzie podejmować Samorząd Województwa Pomorskiego we współpracy z wieloma interesariuszami, służące rozwojowi infrastruktury zdrowotnej i społecznej. Postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko ma na celu wyeliminowanie lub ograniczenie na jak najwcześniejszym etapie takich propozycji rozwojowych, których realizacja mogłaby doprowadzić do pogorszenia zasobów i walorów środowiska, w tym przyrodniczego, kulturowego, krajobrazu oraz zdrowia i jakości życia ludzi. Prognoza pełni rolę informacyjną i ostrzegawczą w stosunku do planowanych działań, wskazując między innymi problemy z zakresu ochrony środowiska, które powinny zostać uwzględnione i w miarę możliwości rozwiązane w ocenianym dokumencie.

Podstawą formalno-prawną opracowania Prognozy jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247 z późn zm.) (w skrócie ustawa OOŚ).

Prognozę sporządzono zgodnie z wymaganiami art. 51 ust. 2 i art. 52 ust. 1 i 2 ustawy OOŚ. Stanowiska w sprawie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w niniejszej Prognozie, zgodnie z art. 53 ustawy OOŚ, uzgodniono z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Gdańsku, Pomorskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym

oraz Dyrektorem Urzędu Morskiego w Gdyni. Projekt RPS wraz z Prognozą będzie w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko podlegał konsultacjom społecznym, w trakcie których wszyscy zainteresowani będą mogli złożyć uwagi i wnioski.

Prognozę opracowano stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowano do zawartości i stopnia szczegółowości projektu RPS. Przeprowadzone analizy i oceny koncentrowały się na celach szczegółowych, priorytetach, działaniach oraz przedsięwzięciach strategicznych, których realizacja może mieć potencjalnie znaczące oddziaływanie na elementy środowiska z uwzględnieniem powiązań między nimi.

Prognozę wykonano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Gdańsku i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku, opracowań kartograficznych oraz w oparciu o literaturę specjalistyczną, a także zgodnie z wymaganiami przepisów i dobrą praktyką. Analiza stanu środowiska pozwoliła na identyfikację najważniejszych problemów środowiskowych w województwie oraz trendów zmian w środowisku.

Ważnym elementem prac nad Prognozą była analiza zgodności postanowień projektowanego dokumentu z celami ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, określonymi w dokumentach międzynarodowych, wspólnotowych i krajowych. Podlegający ocenie projekt RPS definiuje cele, lecz nie określa wprost tempa i skali ich osiągnięcia, nie wskazuje także konkretnych lokalizacji przedsięwzięć. Wobec powyższego charakter Prognozy jest dostosowany do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu i wykazuje znaczny poziom ogólności. Z tego względu, pomimo zachowania należytej staranności, wykorzystania wiedzy i metod powszechnie stosowanych przy opracowaniu prognoz oddziaływania na środowisko, identyfikacja potencjalnych znaczących oddziaływań jest trudna. Formułując stwierdzenia i wnioski dochowano dbałości, aby charakteryzowały się jak największym prawdopodobieństwem wystąpienia. Jednak brak szczegółowych informacji odnośnie potencjalnych realizacji w przestrzeni powoduje, że pewien stopień niepewności jest nieunikniony. Ponadto zakres i skala zmian w środowisku nie zawsze musi być bezpośrednim skutkiem wdrażania projektowanego dokumentu. Zwłaszcza, że nadal nie są rozpoznane do końca konsekwencje działalności człowieka

w środowisku. Stąd też Prognoza zawiera oceny hipotetyczne, oparte na prawdopodobieństwie i zasadach logicznego myślenia przyczynowo-skutkowego oraz wynikających z tego wniosków i rekomendacji.

W Rozdziale 1. Prognozy przedstawiono przedmiot i cele jej sporządzenia, podstawy formalno-prawne oraz zakres.

W Rozdziale 2. przedstawiono informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu Prognozy.

W Rozdziale 3. zawarto informacje o projekcie RPS, jego zakresie, celach, powiązaniach z innymi dokumentami strategicznymi, w tym między innymi „Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030”, „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030” i „Planem zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030”.

W Rozdziale 4. przeanalizowano cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym oraz sposób uwzględnienia tych celów w projekcie RPS. Powyższa analiza koncentrowała się na najważniejszych dokumentach, a w szczególności na: „Agendzie 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju”, „Europejskim Zielonym Ładzie” i „Polityce ekologicznej państwa 2030”. Cele i inne problemy środowiska określone w wyżej wymienionych dokumentach zebrano i uszerebowano do grup tematycznych, a następnie projekt RPS poddano ocenie pod kątem ich uwzględnienia.

Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdzono, że do priorytetów, które bezpośrednio i częściowo uwzględniają najwięcej celów i wyzwań środowiskowych określonych w dokumentach na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym należą: Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie, Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku oraz Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia.

W Rozdziale 5. przedstawiono szczegółowo charakterystykę stanu środowiska. Na podstawie szczegółowego przeglądu stanu środowiska, zidentyfikowanych walorów oraz deficytów, w tym w zakresie istniejącej infrastruktury, zdefiniowano problemy w każdym z obszarów tematycznych.

W Rozdziale 6. Prognozy przeanalizowano, na ile problemy związane ze stanem środowiska zidentyfikowane w Rozdziale 5. Prognozy uwzględniono w projekcie RPS. Ponadto określono istotne uwarunkowania zewnętrzne ochrony środowiska, w szczególności wynikające ze styku regionu z Morzem Bałtyckim wraz z Zalewem Wiślanym, zidentyfikowano zagrożenia cywilizacyjne, istotne z punktu widzenia rozwoju województwa pomorskiego.

W Rozdziale 7. oceniono prognozowane zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu RPS. Generalnie stwierdzono, że brak realizacji dokumentu skutkować może zwiększeniem ryzyka długotrwałych problemów zdrowotnych, utrzymaniem problemu zbyt niskiego poziomu finansowania świadczeń zdrowotnych w stosunku do potrzeb oraz niewydolnością systemu zdrowia spowodowaną brakami kadrowymi. Zauważalne może być pogłębianie negatywnych tendencji epidemicznych związanych z chorobami cywilizacyjnymi, ubożeniem niektórych grup społecznych, obniżaniem szans rozwojowych oraz pogorszeniem jakości życia mieszkańców Pomorza. Ponadto brak wdrożenia działań służących budowaniu wrażliwości społecznej i kreowaniu przyjaznych usług społecznych przyczynić się może do pogłębiania procesów marginalizacji różnych grup społecznych, w tym dezintegracji międzypokoleniowej i międzykulturowej. W dłuższej perspektywie realizacja projektu RPS może także pozytywnie ograniczyć skutki kryzysów podobnych do obecnego, związanego z trwającą pandemią COVID-19.

Rozdział 8. ma charakter zasadniczy. Szczegółowej ocenie poddano cele szczegółowe i określone w nich priorytety, działania oraz przedsięwzięcia strategiczne, analizując je pod kątem identyfikacji prognozowanych potencjalnych oddziaływań na elementy środowiska takie jak: rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczną, obszary chronione wraz z obszarami Natura 2000, korytarze ekologiczne, wody powierzchniowe i podziemne, powierzchnię ziemi, gleby, zasoby naturalne (złoża surowców), krajobraz, klimat, powietrze, klimat akustyczny oraz na zdrowie ludzi i warunki ich życia, zabytki oraz dobra materialne uwzględniając wzajemne zależności między nimi. W Prognozie uwzględniano przewidywane oddziaływanie w zależności od fazy danego działania, to jest fazy budowy i fazy eksploatacji (funkcjonowania) oraz określono:

- rodzaj oddziaływania: bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane,
- charakter oddziaływania: pozytywne i negatywne,

- okres trwania oddziaływania: chwilowe, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe,
- zasięg oddziaływania: lokalne, regionalne,

przy czym dla części działań nie prognozuje się wystąpienia oddziaływań.

Analiza oddziaływania na elementy środowiska znajduje się w tabeli we wstępie Rozdziału 8. Przedstawiono w niej syntetycznie i obiektywnie ogół prognozowanych oddziaływań pozytywnych, negatywnych lub zróżnicowanych (gdy dla działania zidentyfikowano możliwość wystąpienia zarówno pozytywnych, jak i negatywnych oddziaływań na dany element środowiska, często w różnych fazach wdrażania działań). W niektórych przypadkach nie prognozuje się wystąpienia oddziaływań na środowisko. Podkreślić należy, że w tabeli wskazano łącznie prognozowane oddziaływania, niezależnie od ich skali oraz fazy występowania. Pełny obraz na temat poszczególnych oddziaływań, ich dominującego bądź przemijającego charakteru, fazy występowania, czasu ich trwania oraz skali można uzyskać przez zapoznanie się z tabelą wraz z analizami zawartymi w dalszej treści Rozdziału 8. Wynika to z tego, że oddziaływania mogą w poszczególnych fazach wdrażania danego działania mieć inny charakter, intensywność oraz czas trwania. Znaczna część prognozowanych oddziaływań negatywnych będzie występować chwilowo lub krótkoterminowo i wiąże się przede wszystkim z pracami budowlanymi, jednak one także zostały uwzględnione i wskazane w tabeli. Długoterminowo istotne znaczenie dla stanu i jakości środowiska mają oddziaływania fazy eksploatacji lub użytkowania.

W Rozdziale 8. na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdzono, że najwięcej pozytywnych oddziaływań wiąże się z realizacją działań Priorytetu 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie. Z kolei dla Priorytetu 2.2. Aktywna integracja nie prognozuje się oddziaływań lub występują jedynie oddziaływania pozytywne na niektóre elementy. Realizacja działań związanych z rozwojem infrastruktury zdrowotnej i społecznej, poza ich pozytywnym oddziaływaniem w szczególności na zdrowie i warunki życia ludzi, wiąże się z możliwością wystąpienia oddziaływań negatywnych przede wszystkim w fazie realizacji inwestycji.

W Rozdziale 9. zawarto informacje o braku transgranicznego oddziaływania projektu RPS na środowisko.

W Rozdziale 10. przedstawiono rozwiązania mające na celu unikanie i łagodzenie prognozowanych negatywnych zjawisk wynikających z realizacji projektu RPS. Zaproponowano działania oraz rozwiązania chroniące środowisko i zdrowie ludzi na etapach: prognostyczno-planistycznym, projektowania i wdrażania oraz informowania i konsultacji społecznych.

W Rozdziale 11. odniesiono się do rozwiązań alternatywnych do zapisów zawartych w projekcie RPS.

W Rozdziale 12. odniesiono się do propozycji dotyczących przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu RPS oraz częstotliwości jej przeprowadzania.

W Rozdziale 13. zawarto rekomendacje do rozważenia na dalszym etapie przygotowywania projektu dokumentu zasadniczego.

Rekomendacje sformułowano na podstawie dokonanych w niniejszej Prognozie analiz i ocen, szczególnie zawartych w rozdziałach dotyczących uwarunkowań środowiskowych, zidentyfikowanych problemów oraz ocen potencjalnego oddziaływania na środowisko i ludzi. Intencją sformułowanych rekomendacji jest integralne podejście do kreowania działań na rzecz przyspieszenia i poprawy skuteczności interwencji podejmowanych w celu: ochrony zdrowia mieszkańców oraz ograniczania negatywnego wpływu infrastruktury zdrowotnej i społecznej na środowisko.

1. Wstęp

Niniejsza „Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” (zwana dalej: Prognozą) została opracowana przez Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego.

Prognoza została opracowana w ramach prowadzonej przez Zarząd Województwa Pomorskiego procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” (zwanego dalej: projektem RPS).

1.1. Przedmiot i cel sporządzenia Prognozy

Horyzont czasowy „Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie ochrony zdrowia” jest analogiczny do horyzontu czasowego „Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020”. Sejmik Województwa Pomorskiego uchwalił nr 376/XXXI/21 z dnia 12 kwietnia 2021 r. przyjął „Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030” (SRWP 2030).

Przedmiotem niniejszego opracowania jest „Projekt Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” przyjęty uchwałą nr 453/249/21 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 11 maja 2021 r., uwzględniający wyniki konsultacji przeprowadzonych przez Zarząd Województwa Pomorskiego na podstawie art. 19a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1295 z późn. zm.). Konsultacje te trwały od 22 stycznia do 5 marca 2021 r.¹. Projekt RPS wpisuje się w „Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030” będącą jednocześnie strategią w zakresie polityki społecznej, będącej integralną jej częścią zgodnie z art. 21b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz.1876 z późn. zm.).

¹ „Raport z przebiegu konsultacji projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” został przyjęty uchwałą nr 339/239/21 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 6 kwietnia 2021 r.

Celem opracowania Prognozy jest określenie: sposobu w jaki cele i problemy ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym zostały uwzględnione podczas opracowania projektu RPS, oddziaływań na środowisko, jakie może spowodować realizacja projektu RPS, w tym sposobów ich unikania lub łagodzenia. Ustalenia zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko będą rozpatrywane przez organ opracowujący projekt RPS przed przyjęciem dokumentu.

Procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wraz z Prognozą umożliwia uczestnikom procesu sporządzania i przyjęcia projektu RPS oraz wszystkim zainteresowanym, zapoznanie się z informacjami na temat potencjalnych skutków wdrażania projektu RPS dla środowiska oraz umożliwia udział w dyskusji nad przyjętymi w dokumencie propozycjami rozwiązań i ich wariantów.

1.2. Zakres prognozy i postępowanie w sprawie SOOŚ

Podstawą prawną opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu RPS oraz przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247 z późn. zm.) (zwana dalej: ustawa OOŚ).

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (SOOŚ) zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 14 ustawy OOŚ „to postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu, obejmujące w szczególności:

- a) uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- b) sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- c) uzyskanie wymaganych ustawą opinii,
- d) zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu”.

Projekt RPS wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 46 ust. 1 pkt 1 jako program „z zakresu polityki rozwoju, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”².

Zgodnie z art. 53 ustawy OOŚ wystąpiono do właściwych organów administracji pismami z dnia 28 stycznia 2021 r. z wnioskiem o uzgodnienie stanowiska w sprawie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko „Projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej”. Załącznikami do wyżej wymienionych pism był proponowany zakres prognozy oddziaływania na środowisko wynikający z art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 1 i 2 ustawy OOŚ. Właściwe organy administracji przekazały następujące uzgodnienia (Załącznik 2):

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku – uzgodnienie znak RDOŚ-Gd-WOO.411.1.2021.IBA.1 z dnia 12 kwietnia 2021 r. – uzgodnienie przedstawionego we wniosku zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla „Projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej”,
- Pomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny – uzgodnienie znak ONS.9022.2.2.2021.MS z dnia 12 lutego 2021 r. – uzgodnienie bez uwag proponowanego zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko dla dokumentu: „Projekt Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” (RPS),
- Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni – uzgodnienie znak INZ.1.8103.11.2021.AD z dnia 4 marca 2021 r. – uzgodnienie bez uwag proponowanego zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko dla dokumentu: „Projekt Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” (projekt RPS).

Zakres niniejszej Prognozy wynika z wymagań określonych w art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 1 i 2 ustawy OOŚ oraz z uzgodnień stanowisk w sprawie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko projektu RPS.

² Przedsięwzięcia określone są w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2019 r. poz. 1839)

Wykorzystano także literaturę przedmiotu zarówno unijną, jak i krajową, która została opisana w rozdziale dotyczącym metodyki oraz zamieszczona w spisie literatury i źródeł informacji.

Zakres przestrzenny Prognozy obejmuje całe województwo pomorskie, dla którego sporządzono projekt RPS. W Prognozie uwzględniono także tereny sąsiadujące w województwach: zachodniopomorskim, wielkopolskim, kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim oraz uwzględniono obszary morskie Bałtyku, a także sąsiedztwo z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Projekt RPS przyjęty przez Zarząd Województwa Pomorskiego uchwałą nr 45/217/21 z dnia 21 stycznia 2021 r. podlegał konsultacjom prowadzonym na podstawie art. 19a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Informację o konsultacjach projektu RPS ogłoszono: w dzienniku o charakterze regionalnym, na tablicy ogłoszeń i stronie internetowej oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego w Gdańsku. „Raport z przebiegu konsultacji projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” został przyjęty uchwałą nr 339/239/21 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 6 kwietnia 2021 r. Zawiera on informacje o formach i przebiegu konsultacji społecznych, głównych wnioskach oraz rekomendowane kierunki zmian projektu RPS. W dniu 11 maja 2021 r. przyjęto projekt RPS, który jest przedmiotem niniejszej Prognozy.

2. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu Prognozy oraz wykorzystane materiały

„Projekt Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” uszczegóławia cele operacyjne ze „Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030”, które w projekcie RPS są celami szczegółowymi:

1. Bezpieczeństwo zdrowotne i 2. Wrażliwość społeczna. Przypisane im zostały priorytety i działania oraz przedsięwzięcia strategiczne wraz z ukierunkowaniem terytorialnym. Projekt RPS określa zobowiązania samorządu województwa i innych podmiotów zaangażowanych w realizację RPS, identyfikuje oczekiwania wobec władz centralnych, natomiast nie wskazuje konkretnych lokalizacji, skali podejmowanych działań oraz terminów realizacji. W związku z powyższym Prognozę dostosowano do takiej zawartości i ogólności projektu RPS, co przekłada się na adekwatny poziom ocen oddziaływania w niedookreślonych terminach w horyzoncie 2030 roku. Dołożono starań jak najlepszej identyfikacji przewidywanych oddziaływań oraz oceny potencjalnych wpływów na środowisko, tak aby były one jak najbardziej prawdopodobne.

Prognozę opracowano stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod ocen oddziaływania na środowisko oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w powiązaniu z projektami innych dokumentów. Metody opracowania prognoz oddziaływania na środowisko w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko są zróżnicowane i nie są jednoznacznie określone zarówno w przepisach krajowych, jak i unijnych. Opracowanie dostosowano do zawartości i stopnia szczegółowości projektu RPS, koncentrując się na przyjętych w dokumencie celach szczegółowych, priorytetach, działaniach oraz przedsięwzięciach strategicznych, których realizacja może potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko i ludzi. Uwzględniono także „Raport z przebiegu konsultacji projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” przyjęty uchwałą nr 339/239/21 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 6 kwietnia 2021 r.

Przeanalizowano najważniejsze, z punktu widzenia projektu RPS dokumenty strategiczne rangi międzynarodowej, wspólnotowej i krajowej oraz sposoby, w jaki określone w nich cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu. W Prognozie uwzględniono informacje zawarte w dokumentach strategicznych powiązanych z projektem RPS („Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030”, „Program wieloletni pod nazwą Narodowa Strategia Onkologiczna na lata 2020-2030”, „Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017–2022”, „Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030”, „Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030”, „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030”, „Program ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025”) oraz w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla przyjętych dokumentów strategicznych.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.) przez środowisko rozumie się „ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami”. Zgodnie z ustawą OOŚ „Ilekcroć w ustawie jest mowa o oddziaływaniu na środowisko rozumie się przez to również oddziaływanie na zdrowie ludzi”. W takim jak przytoczono powyżej rozumieniu dokonano charakterystyki elementów środowiska oraz oceny wpływu projektu RPS na środowisko.

Prognozę wykonano w oparciu o obowiązujące przepisy prawa krajowego z uwzględnieniem wymagań wspólnotowych i międzynarodowych. Wykorzystano literaturę tematu, dane krajowego i regionalnego państwowego monitoringu środowiska, krajowe i regionalne dane statystyczne, opracowania programowe i planistyczne, opracowania graficzne i kartograficzne oraz wykorzystano informacje zawarte w krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych wraz z prognozami oddziaływania na środowisko. Ponadto wykorzystano dokumenty, raporty, opracowania, publikacje, portale internetowe i inne źródła danych oraz informacji. Wykorzystano dane będące w zasobach Pomorskiego Biura Planowania Regionalnego, w tym między innymi: „Opracowanie Ekofizjograficzne do Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego (2014)”, prognozy do

Regionalnych Programów Strategicznych realizujących SRWP 2020, w tym „Prognozę oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie ochrony zdrowia” (2013), „Prognozę oddziaływania na środowisko projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030” (2016), „Prognozę oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030” (2020), System Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego.

W pracach wykorzystano posiadane dane oraz informacje, nie prowadzono badań środowiska. Wykorzystano wiedzę i doświadczenie autorów zarówno z wykonywania prognoz, jak i przeprowadzenia strategicznych ocen oddziaływania na środowisko z udziałem społeczeństwa. Zastosowano zróżnicowane metody analiz i ocen dostosowując je do tematyki analizowanych zagadnień; były to metody: opisowa, analiz przestrzennych, macierzy, GIS, prezentacji kartograficznej. Prognoza oparta jest na racjonalnych przesłankach i ma wieloletni horyzont czasowy.

Prognoza zawiera charakterystykę elementów i stanu środowiska, trendów zmian w środowisku oraz identyfikację głównych problemów środowiskowych, w tym dotyczących zdrowia i warunków życia ludzi, a także charakterystykę zagospodarowania i użytkowania terenu wraz z istniejącą i planowaną infrastrukturą techniczną. Uwzględniono także dokumenty strategiczne dotyczące omawianych zagadnień, ponieważ poza stanem środowiska wyznaczają one ramy do poprawy jego stanu i wskazują jakie cele należy zrealizować w zakładanych horyzontach czasowych.

Ocena wpływu projektu RPS na środowisko została przeprowadzona etapowo. Najpierw określono prognozowane oddziaływania celów szczegółowych, priorytetów i działań sformułowanych w projekcie RPS na elementy środowiska. Punktem wyjścia było założenie, że realizacja konkretnego priorytetu i działania oraz przedsięwzięcia strategicznego może wiązać się w następstwie z działaniami zmieniającymi element środowiska lub całość środowiska. Ocenę tę przedstawiono w formie macierzy, w której zidentyfikowano oddziaływania: pozytywne, negatywne i zróżnicowane (gdy mogą wystąpić zarówno oddziaływania pozytywne, jak i negatywne).

Ocena prognozowanych oddziaływań na środowisko została wykonana przy użyciu określonych w ustawie OOŚ cech / kryteriów:

- charakter oddziaływania: pozytywne, negatywne, zróżnicowane,
- rodzaj oddziaływania: bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane,
- zakres czasowy oddziaływania: chwilowe, krótkoterminowe (do 2 lat), średnioterminowe (kilka lat), długoterminowe (trwające dłużej niż kilka lat) i stałe,
- zasięg oddziaływania: lokalne, regionalne, wraz z ustaleniem oddziaływań transgranicznych.

W formie opisowej sformułowano ocenę przewidywanych oddziaływań na środowisko dokonaną zgodnie z wymaganiami ustawy OOŚ. Przedstawiono analizę zidentyfikowanych przewidywanych oddziaływań na elementy środowiska, koncentrując się na znaczących oddziaływaniach oraz wrażliwych elementach środowiska. Ocenę oddziaływania na obszary Natura 2000 przeprowadzono zgodnie z zaleceniami unijnymi zawartymi w podręczniku „Ocena planów i przedsięwzięć znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000. Wytyczne metodyczne dotyczące przepisów Artykułu 6(3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG” (Komisja Europejska DG Środowisko, listopad 2001), wytycznych „Zarządzanie obszarami Natura 2000. Przepisy art. 6 Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG” (2019/C 33/01, Komisja Europejska, 2019) oraz uwzględniając podręcznik „Natura 2000 w ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko” (Ministerstwo Środowiska, 2009). Tę samą metodę zastosowano do oceny wpływu na inne obszary i formy ochrony przyrody oraz na korytarze ekologiczne. Tę samą metodę zastosowano do oceny wpływu na pozostałe obszary chronione oraz na korytarze ekologiczne. Ocenę oddziaływania na klimat oraz różnorodność biologiczną przeprowadzono zgodnie z „Poradnikiem dotyczącym uwzględnienia problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko” (Unia Europejska, 2013).

Wskazano kompleksowe środki łagodzące, czyli działania mające na celu unikanie, zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą prognozowanych negatywnych oddziaływań związanych z realizacją postanowień projektu RPS. Opisano rozwiązania alternatywne oraz wskazano napotkane trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy. Przedstawiono propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji projektu RPS oraz częstotliwości ich przeprowadzania.

3. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

„Projekt Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” to dokument realizacyjny „Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030”, określający działania wraz z ich ogólnym lub uszczegółowionym do konkretnych obszarów ukierunkowaniem w przestrzeni regionu. Powinien także odnosić się do dokumentów strategicznych i planistycznych na poziomie wspólnotowym i krajowym oraz dokumentów szczebla regionalnego (wojewódzkiego). Projekt RPS zawiera ogólne nawiązania do niektórych dokumentów strategicznych, natomiast w ograniczonym stopniu wskazano jego powiązania z nimi.

W części wprowadzającej wyjaśniono rolę projektu RPS, jego miejsce w strukturze dokumentów strategicznych województwa, a także powiązanie z SRWP 2030. Poniżej syntetycznie scharakteryzowano strukturę projektu RPS.

3.1. Zawartość projektu RPS

„Projekt Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej” to jeden z pięciu regionalnych programów strategicznych, stanowiących narzędzie realizacji „Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030”. Rozwija cele i wyzwania zdefiniowane w SRWP 2030 w zakresie systemu ochrony zdrowia, profilaktyki i usług zdrowotnych, systemu pomocy i integracji społecznej, działalności pożytku publicznego oraz rozwoju ekonomii społecznej. Projekt RPS składa się z czterech zasadniczych części: diagnostycznej, wizyjnej, operacyjnej oraz realizacyjnej.

Część I – diagnostyczna obejmuje charakterystykę systemu ochrony zdrowia oraz polityki społecznej, a także analizę SWOT. Treści te stanowią podstawę do sformułowania potencjałów i problemów występujących w regionie, które uzasadniają przesądzenia i wybory dokonane w dalszych częściach projektu RPS.

W części II – wizyjnej przedstawiono cel główny zdefiniowany jako:

Zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do zindywidualizowanych oraz zdeinstytucjonalizowanych usług publicznych w zakresie ochrony zdrowia i polityki społecznej wpływających na poprawę zdrowia oraz jakość życia mieszkańców w krótko i długoterminowej perspektywie poprzez realizację działań prowadzących do zwiększenia efektywnego wykorzystania zasobów, podniesienia jakości oraz skuteczności usług medycznych i społecznych, przy jednoczesnym wykorzystaniu nowych technologii, w tym sprzyjających integracji usług medycznych i społecznych.

Cel główny projektu RPS realizowany będzie przez dwa Cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne,
- Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna.

Rozwinięcie Celów szczegółowych odbywa się w trzeciej części dokumentu – operacyjnej.

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne, ma być realizowany przez trzy priorytety:

- Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie, który obejmuje:
 - Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,
 - Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie,
- Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku, który obejmuje:
 - Działanie 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych,
 - Działanie 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów,
- Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia, który obejmuje:
 - Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia,
 - Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia,

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna, ma być realizowany przez trzy priorytety:

- Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne, który obejmuje:
 - Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,
 - Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,
 - Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne,
- Priorytet 2.2. Aktywna integracja, który obejmuje:
 - Działanie 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów,
 - Działanie 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami,
 - Działanie 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem,
- Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej, który obejmuje:
 - Działanie 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych,
 - Działanie 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu,
 - Działanie 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej.

Na osiągnięcie oczekiwanych efektów w ramach poszczególnych priorytetów poza powyższymi działaniami składać się będzie także realizacja zobowiązań Samorządu Województwa Pomorskiego i przedsięwzięć strategicznych, a także oczekiwań wobec rządu. Selekcja w przyszłości konkretnych inwestycji odbywać się będzie z użyciem kryteriów strategicznych (horyzontalnych i specyficznych) oraz ukierunkowania terytorialnego.

Część IV – System realizacji wskazuje: strukturę wdrażania projektu RPS, powiązania z pozostałymi regionalnymi programami strategicznymi, ramy finansowe dokumentu, jak również sposób monitorowania i oceny realizacji projektu RPS.

Zobowiązania Samorządu Województwa Pomorskiego oraz przedsięwzięcia strategiczne zostały dokładniej opisane w załącznikach do projektu RPS. Zobowiązania SWP mają w większości charakter nieinwestycyjny, jednak ich wykonanie w zależności od obszaru tematycznego jest uzależnione od realizacji niektórych przedsięwzięć strategicznych.

Projekt RPS z dnia 21 stycznia 2021 r. został skierowany do konsultacji publicznych w trybie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Projekt RPS z dnia 11 maja 2021 r. został opracowany między innymi w oparciu o zgłoszone w toku wyżej wymienionych konsultacji uwagi i wnioski.

3.2. Powiązania z dokumentami strategicznymi

Międzynarodowe, wspólnotowe, krajowe i regionalne dokumenty strategiczne oraz planistyczne odnoszą się do współczesnych wyzwań rozwojowych, takich jak między innymi: demograficzne wynikające przede wszystkim ze starzenia się społeczeństwa, zmiany klimatu, ochrona środowiska i gospodarowanie zasobami, w tym zarządzanie rozwojem przestrzennym. Są one kluczowe dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju. W perspektywie 2030 r. w dokumentach strategicznych wiele uwagi poświęca się zagadnieniom bezpieczeństwa energetycznego, zdrowotnego, środowiskowego (ekologicznego), cyfryzacji. Nie oznacza to, że projekt RPS łączy ze wszystkimi tymi dokumentami związki przyczynowo-skutkowe, należałoby raczej mówić o współdzieleniu wyzwań strategicznych, które zostały wymienione powyżej.

Rosnąca liczba strategii, polityk, programów i planów opracowywanych na różnych szczeblach zarządzania rozwojem, zwłaszcza na poziomie krajowym, nieustannie zmienianych i aktualizowanych sprawia, że samo tylko wyliczenie i kilkunastu charakterystyka każdego z nich, stanowiłyby obszerne opracowanie. Dlatego też, przystępując do sporządzenia niniejszej Prognozy, przywołano dokumenty, z którymi można wskazać faktyczne i znaczące bezpośrednie powiązania projektu RPS.

3.2.1. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

Strategia przyjęta uchwałą nr 102/2019 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. (M.P. 2019 poz. 1060) jest podstawowym dokumentem określającym cele polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. KSRR 2030 jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalnie.

Celem głównym KSRR 2030 jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Jednym z celów KSRR 2030 jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano „obszary strategicznej interwencji” otrzymujące szczególne wsparcie – to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej.

KSRR 2030 definiuje następujące cele szczegółowe:

- Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,
- Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,
- Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Projekt KSRR 2030 był poddany ewaluacji ex-ante, przeprowadzono konsultacje społeczne; przed przyjęciem dokumentu nie przeprowadzono strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

3.2.2. Pogram wieloletni pn. Narodowa Strategia Onkologiczna na lata 2020-2030

„Narodowa Strategia Onkologiczna na lata 2020-2030” została przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 4 lutego 2020 r. (M. P. z 2020 r. poz. 189) jako realizacja obowiązku wynikającego z ustawy z dnia 26 kwietnia 2019 r. o Narodowej Strategii Onkologicznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 969). Dokument określa kierunki rozwoju opieki onkologicznej w Polsce.

Strategia realizowana będzie w pięciu następujących obszarach, dla których zdefiniowano cele:

1. Inwestycje w kadry – Cel: Poprawa sytuacji kadrowej i jakości kształcenia w dziedzinie onkologii,
2. Inwestycje w edukację, prewencja pierwotna i styl życia – Cel: Ograniczanie zachorowalności na nowotwory przez redukcję czynników ryzyka, inwestycje w edukację i profilaktykę pierwotną,
3. Inwestycje w pacjenta, prewencja wtórna – Cel: Zwiększenie poziomu zgłaszalności na badania przesiewowe oraz poprawa jakości badań,
4. Inwestycje w naukę i innowacje – Cel: Zwiększenie potencjału badań naukowych i projektów innowacyjnych w Polsce w celu umożliwienia pacjentom korzystania z najsukuteczniejszych rozwiązań diagnostyczno-terapeutycznych,
5. Inwestycje w system opieki onkologicznej – Cel: Poprawa organizacji systemu opieki onkologicznej przez zapewnienie pacjentom dostępu do najwyższej jakości procesów diagnostyczno-terapeutycznych oraz kompleksowej opieki na całej „ścieżce pacjenta”.

Projekt dokumentu nie podlegał strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

3.2.3. Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017–2022

„Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022” został przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022 (Dz. U. z 2017 r. poz. 458). Cele główne i szczegółowe Programu zostały określone następująco:

- Cel główny 1 – zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb, w tym:
 - upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej,
 - upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego,
 - aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi,
 - skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy,
 - udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniom, rodzicom i nauczycielom;

- Cel główny 2 – prowadzenie działań na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym:
 - opracowanie ogólnych zasad postępowania dotyczących przedstawiania wizerunku osób z zaburzeniami psychicznymi w mediach,
 - prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących konieczności respektowania praw osób z zaburzeniami psychicznymi;
- Cel główny 3 – monitorowanie i ocena skuteczności działań realizowanych w ramach Programu, w tym:
 - gromadzenie i analizowanie sprawozdań zawierających informacje dotyczące realizacji zadań wynikających z Programu, przekazywanych przez podmioty wskazane w Programie.

Realizacja dokumentu należeć będzie przede wszystkim do organów administracji rządowej, Narodowego Funduszu Zdrowia oraz jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt dokumentu nie podlegał strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

3.2.4. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (SRKS 2030)

„Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030” została przyjęta uchwałą nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. (M.P. 2020 poz. 1060). Jest to jedna z horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju, odnosząca się do zagadnień związanych z: rozwojem kapitału społecznego, wzmacnianiem aktywności obywatelskiej, wolontariatu i ekonomii społecznej, wsparciem postaw obywatelskich, edukacji włączającej oraz roli kultury w budowaniu postaw mieszkańców.

Cel główny SRKS 2030 to wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Ma on zostać osiągnięty w wyniku realizacji trzech celów szczegółowych:

- Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne,
- Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich,
- Cel szczegółowy 3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

W każdym z celów szczegółowych wskazano priorytety, a w nich kierunki interwencji odzwierciedlające zakres działań, których realizacja ma służyć osiągnięciu powyższych celów.

Projekt SRKS 2030 poddano analizie ex-ante oraz konsultacjom społecznym na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju; nie podlegał strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

3.2.5. Inne dokumenty krajowe

W poprzednich podrozdziałach przedstawiono charakterystykę wybranych obowiązujących, krajowych dokumentów strategicznych, tematycznie powiązanych z zakresem projektu RPS. Lista ta nie obejmuje jednak wszystkich dokumentów oraz projektów dokumentów strategicznych, których problematyka koresponduje z zagadnieniami zawartymi w projekcie RPS. Do innych dokumentów uwzględnionych przy formułowaniu zapisów niniejszej Prognozy, których nie opisano szczegółowo powyżej, należą między innymi:

- „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji”,
- „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej”,
- „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – uczestnictwo – solidarność”,
- „Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem””,
- „Program Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+”,
- „Program wieloletni na rzecz Osób Starszych ‘Aktywni+’ na lata 2021-2025”,
- „Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025”,
- „Program wieloletni ‘Senior+’ na lata 2021-2025”,
- „Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami 2020-2030”,
- „Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030”,

- uchwała Rady Ministrów w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021,
- projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia programu wieloletniego – „Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030”.

3.2.6. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 (SRWP 2030)

SRWP 2030 przyjęta uchwałą nr 376/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12 kwietnia 2021 r., to jeden z najważniejszych dokumentów określających na poziomie województwa politykę rozwoju, stanowiący realizację obowiązku wynikającego z art. 41 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 z późn. zm.). Jednocześnie SRWP 2030 stanowi strategię w zakresie polityki społecznej, o której mowa w art. 16b oraz art. 21 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2020 poz. 1876 z późn. zm.).

SRWP 2030 określa strategiczne wyzwania rozwojowe w najbliższych 10. latach, stojące między innymi przed Samorządem Województwa Pomorskiego. Wizja województwa pomorskiego to: „Pomorskie w roku 2030 to region DOBROBYTU – rozwijający się w sposób trwały, efektywny, otwarty, spójny, innowacyjny”.

SRWP 2030 realizowana będzie poprzez następujące trzy cele strategiczne, w tym dwanaście celów operacyjnych, są to:

- Cel strategiczny 1. Trwałe bezpieczeństwo:
 - Cel operacyjny 1.1. Bezpieczeństwo środowiskowe,
 - Cel operacyjny 1.2. Bezpieczeństwo energetyczne,
 - Cel operacyjny 1.3. Bezpieczeństwo zdrowotne,
 - Cel operacyjny 1.4. Bezpieczeństwo cyfrowe,
- Cel strategiczny 2. Otwarta wspólnota regionalna:
 - Cel operacyjny 2.1. Fundamenty edukacji,
 - Cel operacyjny 2.2. Wrażliwość społeczna,
 - Cel operacyjny 2.3 Kapitał społeczny,
 - Cel operacyjny 2.4. Mobilność,

- Cel strategiczny 3. Odporna gospodarka:
 - Cel operacyjny 3.1. Pozycja konkurencyjna,
 - Cel operacyjny 3.2. Rynek pracy,
 - Cel operacyjny 3.3. Oferta turystyczna i czasu wolnego,
 - Cel operacyjny 3.4. Integracja z globalnym systemem transportowym.

W ramach poszczególnych celów operacyjnych określono przesłanki realizacji, ukierunkowania tematyczne i terytorialne, zobowiązania Samorządu Województwa Pomorskiego oraz oczekiwania wobec władz centralnych, a także sposoby realizacji według PZPWP 2030. Realizacja Strategii odbywać się będzie w zgodzie z założonym systemem realizacji, gdzie w zależności od celu Samorząd Województwa Pomorskiego może pełnić rolę inwestora, koordynatora lub inspiratora. SRWP 2030 uszczegóławiany będzie przez regionalne programy strategiczne w określonych obszarach tematycznych, w tym oceniany w niniejszej Prognozie projekt RPS.

Przed przyjęciem SRWP 2030 przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko z udziałem społecznym.

3.2.7. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030 (PZPWP 2030)

PZPWP 2030 oraz stanowiący jego część „Plan zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Gdańsk – Gdynia – Sopot 2030” przyjęto uchwałą nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie uchwalenia nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego oraz stanowiącego jego część planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Trójmiasta (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2017 r. poz. 603).

PZPWP 2030 jest jednym z najważniejszych dokumentów określających na poziomie województwa politykę rozwoju. Komplementarne względem siebie Plany określają ramy rozwoju przestrzennego całego województwa, uwzględniając specyfikę metropolitalną obszaru obejmującego Trójmiasto i jego otoczenie funkcjonalne. Ramy te zapisane zostały w postaci katalogu konkretnych działań do podjęcia w określonym horyzoncie czasowym, jak i w postaci zasad zagospodarowania przestrzennego, które powinny być brane pod

uwagę przy planowaniu i realizacji tych działań. Plany są odpowiedzią na zachodzące w ostatnich latach intensywne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym oraz na potrzebę zidentyfikowania i lepszego wykorzystania wewnętrznych potencjałów województwa służących jego rozwojowi.

W PZPWP 2030 określono wizję zagospodarowania przestrzennego województwa, stanowiącą strategiczny cel prowadzenia polityki przestrzennej rozpisanej na następujące cele:

- Cel 1. Wysoka jakość przestrzeni zamieszkania i pracy,
- Cel 2. Konkurencyjna oraz wielofunkcyjna przestrzeń gospodarcza i bezpieczeństwo,
- Cel 3. Zachowane zasoby i walory środowiska,
- Cel 4. Uruchomione potencjały rozwojowe obszarów funkcjonalnych.

PZPWP 2030 porządkuje podstawowe elementy struktury przestrzennej województwa, nadając im odpowiednią rangę i rolę. Ponadto wskazuje kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa w określonych dziedzinach, odpowiadające wyzwaniom rozwoju regionu w perspektywie 2030 r. Zapisy Planu mają różną rangę – od ustaleń mających bezpośredni wpływ na kształtowanie polityki przestrzennej na poziomie lokalnym, przez wytyczne, po rekomendacje, które nie dają podstaw do egzekwowania ich w ramach weryfikacji zgodności lokalnych dokumentów planistycznych z planem województwa. Dają jednak podstawę do prowadzenia otwartego dialogu samorządu województwa z gminami, a także z innymi podmiotami wpływającymi na realizację zapisanej w Planie wizji zagospodarowania przestrzennego.

Przed przyjęciem dokumentu sporządzono prognozę oddziaływania na środowisko wspólną dla dokumentów: projektu „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030” i projektu „Planu zagospodarowania przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Gdańsk – Gdynia – Sopot 2030” oraz przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko z udziałem społecznym.

3.2.8. Program ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025

Dokument przyjęty uchwałą nr 461/XLIII/18 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 lutego 2018 r. służy realizacji polityki ochrony środowiska w województwie z uwzględnieniem innych krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych i programowych.

W Programie scharakteryzowano zasoby i stan środowiska w województwie pomorskim oraz oceniono stan środowiska w przyjętych obszarach interwencji: klimat i jakość powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowanie wodami, gospodarka wodno-ściekowa, zasoby geologiczne, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze oraz zagrożenia poważnymi awariami.

Przyjęto następujące cele Programu:

- Cel 1. Poprawa stanu jakości powietrza,
- Cel 2. Poprawa klimatu akustycznego,
- Cel 3. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym,
- Cel 4. Czyste wody i bezpieczeństwo przeciwpowodziowe,
- Cel 5. Racjonalna gospodarka wodno-ściekowa,
- Cel 6. Optymalizacja i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż,
- Cel 7. Przywrócenie i utrzymanie dobrego stanu gleb,
- Cel 8. Racjonalna gospodarka odpadami,
- Cel 9. Ochrona krajobrazu i różnorodności biologicznej,
- Cel 10. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska oraz minimalizacja ich skutków.

Określono harmonogram realizacji Programu oraz jednostki odpowiedzialne za realizację zadań wraz z propozycją finansowania.

Przed przyjęciem Programu przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko z udziałem społecznym.

4. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczepie międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposób ich uwzględnienia

4.1. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczepie międzynarodowym

Dokument „Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030” przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych dnia 25 września 2015 r. stanowi plan działań na rzecz ludzi, planety i dobrobytu, zakładający w perspektywie do 2030 r. eliminację ubóstwa, godne życie dla wszystkich ludzi oraz zapewnienie pokoju. Zgodnie z jej zapisami powinna być wdrażana przez wszystkie kraje i wszystkich interesariuszy poprzez działania w ramach współpracy partnerskiej. Określa 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju i 169 powiązanych z nimi zadań zapewniających równowagę pomiędzy trzema aspektami zrównoważonego rozwoju: gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Cele mają stymulować działania do 2030 r. w obszarach o kluczowym znaczeniu takie jak: ludzie, planeta, dobrobyt, pokój, partnerstwo. Zostały one zdefiniowane następująco:

- Cel 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie,
- Cel 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo,
- Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt,
- Cel 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie,
- Cel 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt,
- Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi,

- Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie,
- Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi,
- Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność,
- Cel 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami,
- Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu,
- Cel 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji,
- Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom,
- Cel 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony,
- Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymywać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymywać utratę różnorodności biologicznej,
- Cel 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu,
- Cel 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

4.2. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu wspólnotowym

Unia Europejska działa na rzecz realizacji wszystkich 17 celów określonych w Agendzie ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. W Komunikacie Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Kolejne kroki w kierunku zrównoważonej przyszłości Europy. Europejskie działania na rzecz zrównoważonego rozwoju” (COM (2016) 739 final, Strasburg, dnia 22.11.2016 r.) przedstawiono analizę realizacji celów zrównoważonego rozwoju i wskazano

na potrzebę uwzględniania ich na początku tworzenia polityk na wszystkich szczeblach zarówno wspólnotowych, jak i krajowych oraz regionalnych.

Komisja Europejska określiła 6 priorytetów na lata 2019-2024³:

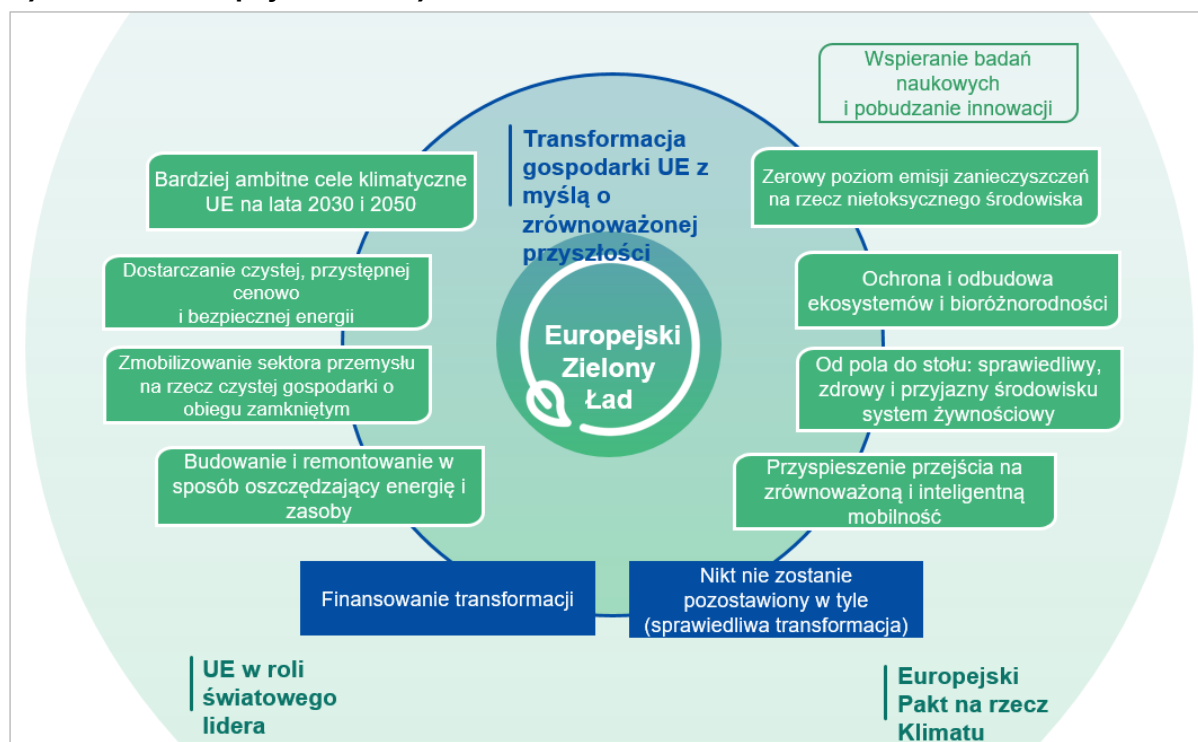
- Priorytet 1. Europejski Zielony Ład,
- Priorytet 2. Gospodarka, która służy ludziom,
- Priorytet 3. Europa na miarę ery cyfrowej,
- Priorytet 4. Promowanie naszego europejskiego stylu życia,
- Priorytet 5. Silniejsza pozycja Europy na świecie,
- Priorytet 6. Nowy impuls dla demokracji europejskiej.

„Celem polityki UE jest ochrona środowiska naturalnego i zminimalizowanie zagrożeń dla zdrowia ludzi oraz dla klimatu i różnorodności biologicznej. Za sprawą Europejskiego Zielonego Ładu Europa ma stać się pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu – w dużej mierze przez bardziej ekologiczne źródła energii i technologie”.

Dokument jest strategią „na rzecz wzrostu, której celem jest przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto, i w ramach której wzrost gospodarczy będzie oddzielony od wykorzystania zasobów naturalnych. Jej celem jest również ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego UE oraz ochrona zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem. Transformacja ta musi przebiegać zarazem w sprawiedliwy i sprzyjający włączeniu społecznemu sposób: na pierwszym miejscu należy stawiać ludzi i nie wolno tracić z oczu regionów, sektorów przemysłu i pracowników, którzy będą borykać się z największymi trudnościami. Proces ten pociągnie za sobą głębokie zmiany, dlatego kluczowe znaczenie dla skuteczności nowych polityk i ich akceptacji będzie miało czynne zaangażowanie i zaufanie społeczeństwa. Potrzebny jest nowy pakt, który zjednoczy obywateli w ich różnorodności, i w ramach którego władze krajowe, regionalne i lokalne, społeczeństwo obywatelskie i sektor przemysłowy będą ściśle współpracować z instytucjami i organami doradczymi UE” (Rysunek 1.).

³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024_pl The European Green Deal (COM(2019) 640 final

Rysunek 1. Europejski Zielony Ład

Źródło: Europejski Zielony Ład, COM(2019) 640 final

Przedstawiono wstępny plan działań obejmujący główne inicjatywy i środki niezbędne do osiągnięcia Europejskiego Zielonego Ładu; są to:

- różnorodność biologiczna,
- zrównoważone rolnictwo i strategia „od pola do stołu”,
- czysta energia,
- zrównoważony przemysł i gospodarka o obiegu zamkniętym,
- zrównoważona i inteligentna mobilność,
- eliminowanie zanieczyszczeń,
- działania dotyczące klimatu.

4.3. Cele ochrony środowiska na szczeblu krajowym

4.3.1. Polityka ekologiczna państwa 2030 (PEP 2030)

Dokument przyjęty uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej” (M.P. 2019 poz. 794) stanowi podstawę prowadzenia polityki ochrony

środowiska w Polsce i jest jednym z fundamentów zarządzania rozwojem Polski. Cel główny PEP 2030 to „Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców”. Cele szczegółowe PEP 2030 zostały określone w odpowiedzi na zidentyfikowane w diagnozie najważniejsze trendy w obszarze środowiska, w sposób umożliwiający zharmonizowanie kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi.

Do celów oraz kierunków interwencji PEP 2030 należą:

- Cel I. Środowisko i zdrowie – poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Kierunki interwencji:
 - zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
 - likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
 - ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
 - przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej.
- Cel II. Środowisko i gospodarka – zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska. Kierunki interwencji:
 - zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
 - wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
 - gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
 - zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
 - wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT.
- Cel III. Środowisko i klimat – łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych. Kierunki interwencji:
 - przeciwdziałanie zmianom klimatu,
 - adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.

Cele horyzontalne PEP 2030 to:

- Cel horyzontalny I. Środowisko i edukacja – rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa. Kierunek interwencji to: edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- Cel horyzontalny II. Środowisko i administracja – poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska. Kierunek interwencji to: usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Przed przyjęciem PEP 2030 przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko z udziałem społecznym.

4.3.2. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030

Plan został przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2019 r. Prezentuje krajowe założenia i cele oraz polityki i działania w zakresie:

- bezpieczeństwa energetycznego,
- efektywności energetycznej,
- obniżenia emisyjności,
- wewnętrznego rynku energii,
- badań naukowych, innowacji i konkurencyjności.

Dokument opracowano przy uwzględnieniu wniosków z uzgodnień międzyresortowych, konsultacji publicznych, konsultacji regionalnych oraz rekomendacji Komisji Europejskiej C(2019) 4421 z dnia 18 czerwca 2019 r. Sporządzono go także w oparciu o krajowe strategie rozwoju zatwierdzone na poziomie rządowym (między innymi „Strategię zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku”, „Politykę ekologiczną państwa 2030”, „Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030” oraz projekt „Polityki energetycznej Polski do 2040 r.”).

„Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030” wyznacza następujące cele:

- redukcja emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS o 7% względem 2005 r.,
- 21 – 23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto, uwzględniając:
 - 14% udziału OZE w transporcie,

- roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 punktu procentowego średniorocznie;
- wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007,
- redukcja do 56 – 60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.

4.4. Sposoby, w jakich cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania projektu RPS

Przeanalizowano cele ochrony środowiska ustanowione w dokumentach na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym oraz określono sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania projektu RPS. Dla uzyskania większej spójności analizy uwzględniono także inne dokumenty strategiczne, z którymi powiązany jest projekt RPS takie jak: „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030”, „Pogram wieloletni pod nazwą Narodowa Strategia Onkologiczna na lata 2020-2030”, „Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022”, „Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030”, „Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030”, „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030” oraz „Program ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025”.

Cele i inne problemy środowiska określone w wyżej wymienionych dokumentach zostały uszeregowane do grup tematycznych, będących podstawą oceny ich uwzględnienia w projekcie RPS (Tabela 1.). Poszczególne działania zawarte w projekcie RPS zostały przeanalizowane i przypisane w tabeli do jednej z czterech grup:

- oznaczone literą B działanie, w którym grupa tematyczna została uwzględniona bezpośrednio,
- oznaczone literami CZ działanie, w którym grupa tematyczna została uwzględniona częściowo,
- oznaczone literą S działanie, które jest sprzeczne z grupą tematyczną,
- oznaczone cyfrą 0 działanie, w których nie stwierdzono powiązań z grupą tematyczną.

Ocena projektu RPS pod kątem uwzględnienia przy jego opracowaniu celów określonych w dokumentach na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym wskazuje wynikowo na trzy grupy:

- grupa I – działania uwzględniające bezpośrednio co najmniej jeden cel i wyzwanie ochrony środowiska. Pozostałe zagadnienia środowiskowe zostały uwzględnione w sposób częściowy lub nie mają odniesienia. Do grupy tej zaliczono: Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej, Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie, Działanie 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działanie 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów, Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia, Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia;
- grupa II – działania, w których co najmniej jedno zagadnienie środowiskowe zostało uwzględnione w sposób częściowy, a pozostałe nie mają odniesienia, są to: Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego, Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego, Działanie 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami;
- grupa III – działania, które nie mają odniesienia, należą do nich: Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne, Działanie 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działanie 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem, Działanie 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działanie 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu, Działanie 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej.

Ocena niezgodności danego zapisu projektu RPS z celami i problemami środowiskowymi nie oznacza, że jego realizacja będzie powodować tylko negatywny wpływ na środowisko. Unikanie, zapobieganie lub łagodzenie negatywnych oddziaływań ma na celu minimalizację przewidywanego negatywnego wpływu realizacji projektu RPS na środowisko.

Tabela 1. Ocena uwzględnienia w projekcie RPS celów i innych problemów środowiska określonych w dokumentach na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym

	Wsparanie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast oraz terenów wiejskich	Zapobieganie degradacji krajobrazu, ochrona zabytków i walorów kulturowych	Poprawa zdrowia mieszkańców	Ochrona mieszkańców i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi	Rozwój kompetencji i postaw proekologicznych	Ograniczenie uciążliwego hałasu	Poprawa jakości powietrza	Adaptacja przestrzeni, gospodarki i miejsc zamieszkania do zmian klimatu	Wykorzystanie nowych technologii w gospodarce, tworzenie zielonych miejsc pracy	Zmniejszenie emisji, poprawa efektywności energetycznej i wykorzystania OZE	Zachowanie lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych	Zachowanie ciągłości ekologicznej oraz różnorodności biologicznej	Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, w tym morskich oraz ich zrównoważone użytkowanie	Ochrona i zrównoważone użytkowanie gleb oraz zapobieganie ich degradacji	Zapobieganie powstawaniu odpadów, zwiększenie odzysku odpadów oraz energii z odpadów	Przezroczne wykorzystanie zasobów nieodnawialnych
Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne																
Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie																
Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej	0	0	B	0	CZ	CZ	CZ	0	0	CZ	0	0	CZ	0	CZ	CZ
Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie	0	0	B	0	CZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku																
Działanie 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych	0	0	B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działanie 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów	0	0	B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia																
Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia	0	0	B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia	0	0	B	0	0	0	0	0	CZ	0	0	0	0	0	0	0
Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna																
Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne																
Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego	0	0	CZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	Wsparanie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju miast oraz terenów wiejskich	Zapobieganie degradacji krajobrazu, ochrona zabytków i walorów kulturowych	Poprawa zdrowia mieszkańców	Ochrona mieszkańców i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi	Rozwój kompetencji i postaw proekologicznych	Ograniczenie uciążliwego hałasu	Poprawa jakości powietrza	Adaptacja przestrzeni, gospodarki i miejsc zamieszkania do zmian klimatu	Wykorzystanie nowych technologii w gospodarce, tworzenie zielonych miejsc pracy	Zmniejszenie emisji, poprawa efektywności energetycznej i wykorzystania OZE	Zachowanie lub odtworzenie naturalnych siedlisk przyrodniczych	Zachowanie ciągłości ekologicznej oraz różnorodności biologicznej	Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, w tym morskich oraz ich zrównoważone użytkowanie	Ochrona i zrównoważone użytkowanie gleb oraz zapobieganie ich degradacji	Zapobieganie powstawaniu odpadów, zwiększenie odzysku odpadów oraz energii z odpadów	Przeźroczyste wykorzystanie zasobów nieodnawialnych
Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego	CZ	0	CZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Priorytet 2.2. Aktywna integracja																
Działanie 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działanie 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami	0	0	CZ	0	CZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działanie 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej																
Działanie 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działanie 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działanie 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne PBPR

Konkludując, do priorytetów zawartych w projekcie RPS, które bezpośrednio i częściowo uwzględniają najwięcej celów i wyzwań środowiskowych określonych w dokumentach na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym należą: Priorytet 1.1.

Odpowiedzialność za zdrowie, Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku oraz Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia.

5. Stan środowiska oraz problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektu RPS, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody

W rozdziale scharakteryzowano stan środowiska i główne trendy jego zmian w województwie pomorskim na obszarach objętych projektem RPS. Wskazano dokumenty strategiczne dotyczące charakteryzowanych elementów. Zidentyfikowano główne problemy środowiskowe wynikające zarówno ze zjawisk występujących w skali globalnej i międzynarodowej, jak i regionalnych oraz lokalnych.

Województwo pomorskie ma powierzchnię 18 323,68 km², jest to blisko 5,9% powierzchni kraju. W czerwcu 2020 r. zamieszkiwane było przez 2 346 717 osób; na przestrzeni minionych kilku lat liczba ludności wzrastała. Pomorskie sąsiaduje z województwami: zachodniopomorskim, wielkopolskim, kujawsko-pomorskim i warmińsko-mazurskim oraz na niewielkim odcinku z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Istotne uwarunkowania środowiskowe wynikają z położenia województwa nad Morzem Bałtyckim. Korzystne warunki przyrodniczo-środowiskowe, w tym położenie nad Morzem Bałtyckim oraz infrastruktura determinują dobre warunki do życia, pracy, wypoczynku i rozwoju.

Województwo pomorskie ze względu na swoje położenie geograficzne i przeszłość geologiczną wyróżnia się w kraju dużym zróżnicowaniem zarówno przyrodniczym, jak i krajobrazowym, a zarazem zachowaniem dużego stopnia naturalności wielu ekosystemów, dopełnienie stanowi gęsta sieć hydrograficzna oraz wysoki udział obszarów leśnych i rolnych. Atrakcyjność przyrodnicza województwa pomorskiego przekłada się na jego atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną, która przyczynia się do wzrostu antropopresji szczególnie w otoczeniu obszarów przyrodniczych, na terenach przybrzeżnych oraz nad jeziorami.

5.1. Rośliny, zwierzęta, obszary chronione oraz różnorodność biologiczna

5.1.1. Rośliny

Specyfika położenia i uwarunkowań środowiska przyrodniczego województwa pomorskiego mają bezpośredni wpływ na zróżnicowanie występowania siedlisk o charakterystycznym pasowym układzie: od typowo morskich, półotwartych Zatoki Gdańskiej i Zalewu Wiślanego, przez nadmorskie, wydmore, klifowe, torfowe, wysoczyzny morenowe, pradoliny w pasie pobrzeży i w rejonie Delt Wisły oraz dalej przez znacznie bardziej zróżnicowane siedliska wysoczyzny morenowej pasa pojezierzy oraz rozległe obszary pól sandrowych.

Różnorodność siedlisk wzbogacają także siedliska: hydrogeniczne o bogatej sieci cieków i jezior; halofilne – reprezentowane przez słonolubne łąki, pastwiska, pól szuwarów – poddawane działalności słonych lub słonawych wód morskich oraz dość liczne obszary torfowiskowo-bagiennie. Różnorodność fizycznogeograficzna przekłada się na dużą różnorodność siedlisk i gatunków oraz ponadprzeciętną różnorodność szaty roślinnej, wzbogaconą licznymi antropogenicznymi oraz półnaturalnymi układami zbiorowisk.

Do najcenniejszych siedlisk przyrodniczych regionu, w znacznej części objętych ochroną na obszarach Natura 2000, należą siedliska leśne borów i lasów bagiennych, nadmorskie bory wydmore, lasy mieszane (z dużym udziałem buka), kwaśne i żyzne buczyny, grądy subatlantyckie, dąbrowy acydofilne i lasy łęgowe. Pomorskie cechuje duże bogactwo flory (blisko 2 000 gatunków) spośród trzech największych grup systematycznych: paprotniki, rośliny nasienne i glony. Występuje kilkadziesiąt cennych zbiorowisk roślinnych oraz gatunki flory szczególnie cenne przyrodniczo. Kilkaset gatunków roślin naczyniowych regionu znalazło się na regionalnej czerwonej liście gatunków ginących i zagrożonych, kilkadziesiąt uznano za krytycznie zagrożone, ponad 100 za wymierające, a ponad 200 za umiarkowanie zagrożone. Z „Polskiej Czerwonej Księgi Roślin Paprotniki i Rośliny Kwiatowe”⁴ wynika, że w województwie zagrożone są dziesiątki taksonów. Szczególnie cenne i charakterystyczne są taksony związane z brzegiem morskim, do rzadkich gatunków zaliczyć należy rośliny

⁴ Wydanie III uaktualnione i rozszerzone Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków 2014

wodne oraz gatunki charakterystyczne dla wydm nadmorskich. Występują rzadkie gatunki charakterystyczne dla wybrzeża i specyficzne zbiorowiska słonolubne z gatunkami szuwarowo-łąkowymi. Unikatowe w skali kraju są zbiorowiska wodne w jeziorach lobeliowych. Do cennych gatunków roślin należy zaliczyć te związane z murawami kserotermicznymi (ciepłolubnymi). Bogata jest flora grzybów i porostów, wśród których wiele jest gatunków rzadkich i ginących. Pomorskie charakteryzuje się dużą różnorodnością flory przy jednoczesnym występowaniu wielu gatunków na granicach ich naturalnego zasięgu oraz gatunków reliktowych.

5.1.2. Zwierzęta

Zróżnicowanie i stopień rozpoznania występowania zwierząt w województwie są niepełne, najlepiej poznane są kręgowce, informacje o bezkręgowcach są fragmentaryczne.

Do przedstawicieli fauny charakterystycznych dla województwa pomorskiego należy kilkadziesiąt gatunków ssaków, w tym pospolicie występujące gatunki leśne takie jak: parzystokopytne (jelenie, sarny i dziki), a także dość liczne w lasach gatunki zwierząt drobnych w tym: drapieżniki – lisy, kuny, borsuki, jenoty, norki, łasice, tchórze i szopy oraz gryzonie – piżmaki, wiewiórki, nornice i myszy, a z zajęczaków – zajęce szaraki. Sporadycznie pojawiają się na niektórych obszarach danielę i łosie (w województwie pomorskim gatunek migrujący, stopniowo powiększający zasięg występowania). Spośród gatunków objętych ochroną prawną odnotowuje się stałe, choć rzadkie występowanie wilka, sporadycznie pojawiają się informacje o obserwacjach rysia, natomiast powszechnie na obszarze niemal całego województwa występują bobry i wydry. Pomorskie stanowi region występowania kilkunastu gatunków nietoperzy.

Świat awifauny reprezentowany jest przez liczne gatunki ptaków wodno-błotnych, drapieżnych i wróblowatych, ze względu na dogodne warunki siedliskowe do gniazdowania i rozrodu (bogata i urozmaicona strefa przybrzeżna Bałtyku, liczne tereny podmokłe, zbiorniki wodne, obszary leśne i użytki rolne). Region pomorski jest jednym z kluczowych w Polsce obszarów gniazdowania i migracji kilkuset gatunków ptaków, w tym kilkudziesięciu gatunków objętych ochroną prawną i uznawanych za szczególnie cenne, część z nich to

gatunki zagrożone z „Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt Kręgowych”⁵. Najlepiej rozpoznane są gatunki ptaków na obszarach Natura 2000, należą do nich między innymi dość licznie występujący orzeł bielik, bocian czarny, derkacz, gąsiorek, kania czarna i kania ruda, lelek, łabędzie (czarnodzioby i krzykliwy), puchacz oraz kilka gatunków rybitw. Do najcenniejszych ostoj ptasich o randze krajowej zalicza się: Słowiński Park Narodowy, Bielawskie Błota, rezerwat „Beka”, Mechelinki, Ujście Wisły, Zatokę Pucką, Zalew Wiślany, Dolinę Słupi, Jeziora Raduńskie i Wdzydzkie, Wielki Sandr Brdy, Lasy Mirachowskie i Ławskie.

Świat bezkręgowców jest stosunkowo słabo poznany. W województwie zidentyfikowano ponad 100 gatunków szczególnie cennych przyrodniczo, są wśród nich: chrząszcze, muchówki, błonkoskrzydłe, skorupiaki, ważki, pajęczaki i ślimaki.

W województwie występują gatunki skrajnie zagrożonych ssaków, ptaków, ryb i minogów. Istotne jest występowanie ryb dwuśrodowiskowych (odbywających w okresie tarła wędrówki pomiędzy morzem a słodkimi wodami śródlądowymi).

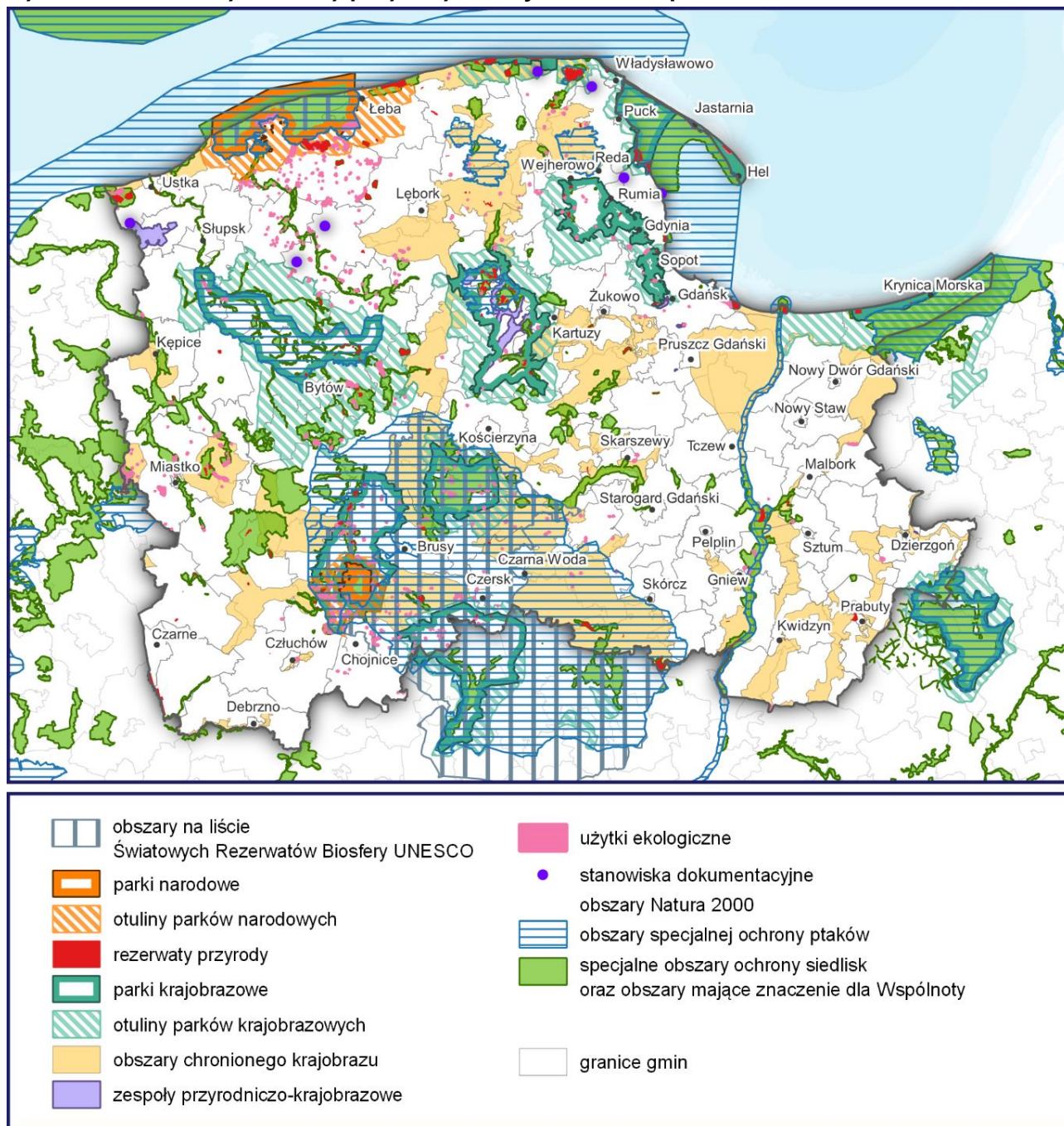
Bogate i różnorodne jest środowisko życia organizmów związanych z Bałtykiem i jego wybrzeżem. Do gatunków bytujących w wodach Bałtyku, jak również w strefie przybrzeżnej należą foki: szara (relatywnie najczęściej spotykana w strefie przybrzeżnej i na plażach województwa) oraz obrączkowana i pospolita (bardzo rzadko spotykane); jedynym przedstawicielem waleni jest rzadko spotykany morświn.

5.1.3. Obszary chronione

Obszary i obiekty cechujące się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, krajobrazowymi, dydaktycznymi, kulturowymi i społecznymi objęte są ochroną prawną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 55 z późn. zm.). Na system przyrodniczych obszarów chronionych składają się wielkoobszarowe formy ochrony przyrody oraz wiele mniejszych obszarów i obiektów cennych przyrodniczo. Część obszarów województwa objęta jest jednocześnie kilkoma, nakładającymi się na siebie, prawnymi formami ochrony przyrody (Rysunek 2.).

⁵ Głowacki Z., Polska Czerwona Księga Zwierząt Kręgowych, PWRiL, Warszawa 2001

Rysunek 2. Obszary ochrony przyrody w województwie pomorskim

Źródło: System Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego

Istniejące obszary chronione w województwie to:

- 2 parki narodowe – o łącznej powierzchni 26 224 ha – 1,4% powierzchni województwa⁶,
- 135 rezerwatów przyrody – o łącznej powierzchni 9 226,39 ha – 0,5% powierzchni województwa⁷,
- 9 parków krajobrazowych, w tym 2⁸ częściowo na obszarze województwa – 167 855,3 ha – 9,2% powierzchni województwa (bez uwzględnienia powierzchni Nadmorskiego PK obejmującego wody morskie Zatoki Puckiej – 11,8 tys. ha),
- 44 obszary chronionego krajobrazu – o łącznej powierzchni 397 544,6 ha – 21,7% powierzchni województwa⁹,
- Obszary Natura 2000: 15 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO)¹⁰ o łącznej powierzchni 364 339,4 ha – 19,9% powierzchni województwa; 103 specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO)¹¹ oraz obszary o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW) o łącznej powierzchni 177 044,2 ha – 9,7% powierzchni województwa; niektóre z nich, rozciągające się częściowo także na Morzu Bałtyckim, mogą pokrywać się ze sobą (PLC) oraz z innymi obszarami chronionymi,
- 2 789 pomników przyrody¹², w tym: pojedyncze drzewa – 2 107, grupy drzew – 433, aleje pomnikowe – 34, głązy – 183, skałki/jaskinie – 1, pozostałe (źródła, wodospady, wywierzyska, jary i inne) – 32,
- 7 stanowisk dokumentacyjnych – 30,1 ha¹³ – 0,0016% powierzchni województwa¹⁴,

⁶ Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego, US w Gdańsku, Gdańsk 2020

⁷ Według danych GUS Ochrona środowiska 2020, Warszawa, 2020 r. liczba rezerwatów w województwie pomorskim wynosiła 134 i zajmowały one powierzchnię 8 913,0 ha, kolejny rezerwat o powierzchni 313,39 ha ustanowiono Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 15 lipca 2020 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Lisia Kępa” (Dz. Urz. Woj. Pom. z dnia 29 lipca 2020 r. poz. 3418)

⁸ Tucholski Park Krajobrazowy i Park Krajobrazowy Pojezierza Ławskiego –częściowo w granicach województwa pomorskiego

⁹ Ochrona środowiska 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020

¹⁰ Ochrona środowiska 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020

¹¹ Ochrona środowiska 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020

¹² Ochrona środowiska 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020

¹³ Ochrona środowiska 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020

¹⁴ Udział procentowy w powierzchni województwa na podstawie obliczeń własnych

- 777 użytków ekologicznych – o łącznej powierzchni 3 822,4 ha¹⁵ – 0,20% powierzchni województwa¹⁶,
- 15 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych¹⁷ o łącznej powierzchni 16 927,92 ha – 0,92%¹⁸ powierzchni województwa.

Największy odsetek powierzchni obszarów chronionych (bez obszarów Natura 2000), sięgający ponad 50% powierzchni znajduje się w powiatach¹⁹: chojnickim, kościerskim, gdańskim i kartuskim, a odsetek powyżej 40% powierzchni w powiatach: wejherowskim, puckim, starogardzkim i w mieście Sopocie. W województwie pomorskim wiele obszarów nieobjętych formami ochrony przyrody cechuje się wysokimi walorami krajobrazowymi i naturalnymi warunkami przyrodniczymi pod względem zachowania różnorodności biologicznej i ciągłości przestrzennej ekosystemów. Z tego względu planowane jest objęcie ochroną kolejnych obszarów.

Parki narodowe w województwie pomorskim:

- **Słowiński Park Narodowy** o powierzchni 32 744,03 ha znajduje się w pasie nadmorskim częściowo na lądzie i częściowo na Morzu Bałtyckim. Uznawany jest za najcenniejszy obszar przyrodniczy w województwie i jeden z najcenniejszych przybrzeżnych obszarów chronionych w regionie Morza Bałtyckiego. Występują tam różnorodne zbiorowiska, między innymi: wydmy, torfowiska, łąkowe i leśne (w tym 10% stanowią bory), przymorskie jeziora i bagna, liczne gatunki roślin i zwierząt chronionych oraz duży stopień zachowania naturalności zasobów przyrodniczych. Najważniejszymi zwierzętami bytującymi w parku są ptaki (około 260 gatunków). Florę reprezentuje blisko 920 gatunków roślin naczyniowych, 165 gatunków mszaków, 500 gatunków glonów, 430 gatunków grzybów, z których 77 jest objętych ochroną ścisłą, a 15 częściową. Dla obszaru obowiązuje Zarządzenie Ministra Klimatu z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie

¹⁵ Ochrona Środowiska 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020

¹⁶ Udział procentowy w powierzchni województwa na podstawie obliczeń własnych

¹⁷ Na podstawie informacji uzyskanych z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku oraz z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody (dane GUS Ochrona Środowiska 2020 prezentują odmienną informację dotyczącą zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, przywołując liczbę 31 zespołów)

¹⁸ Udział procentowy w powierzchni województwa na podstawie obliczeń własnych

¹⁹ Według danych GUS, BDL stan na 8 stycznia 2021 r.

zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego na lata 2020-2022 (Dz. Urz. MK z 2019 r. poz. 4 z późn. zm.) oraz Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 grudnia 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego Parku Narodowego na lata 2020-2022 (Dz. Urz. MKiŚ z 2020 r. poz. 23).

- **Park Narodowy Bory Tucholskie** o powierzchni 4 613,04 ha położony jest na Równinie Charzykowskiej, obejmuje zwarty kompleks lasów (ponad 80% powierzchni parku stanowią lasy z dominacją siedlisk borowych) oraz unikalny zespół ponad 20 jezior z 4 jeziorami lobeliowymi. Fauna parku liczy 194 gatunki kręgowców, w tym: 38 ssaków, 113 ptaków, 5 gadów, 10 płazów, 28 ryb oraz 1 310 bezkręgowców. Flora parku jest wyjątkowo różnorodna, wśród roślin naczyniowych liczne są gatunki reliktowe (na przykład bagno zwyczajne, bażyna czarna) oraz związane z jeziorami lobeliowymi (na przykład lobelia jeziorna, poryblin jeziorny, elisma wodna). O unikalności tego terenu świadczy stosunkowo duża liczba gatunków objętych ochroną gatunkową oraz roślin z kategorią zagrożenia, wymienionych na Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce i w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin.

W województwie pomorskim **rezerваты przyrody** mają łączną powierzchnię 9 226,39 ha, większość ma opracowane plany ochrony, a dla 25 wyznaczono otuliny. Ze względu na przedmiot ochrony są to: 44 rezerваты leśne, 27 torfowiskowych, 18 florystycznych, 16 faunistycznych, 13 krajobrazowych, 13 wodnych i po jednym rezerwacie: przyrody nieożywionej, stepowym i słonoroślowym. Przeważający typ rezerwatów leśnych tworzony jest ze względu na ochronę starodrzewia sosnowo-dębowo-bukowego, borów bagiennych i zbiorowisk kwaśnej buczyny pomorskiej. Kolejnymi pod względem liczby ustanowionych są rezerваты torfowiskowe chroniące rzadkie gatunki roślin torfowiskowych oraz stanowiska szeregu reliktowych gatunków roślin naczyniowych. W województwie ustanowiono także kilkanaście rezerwatów: florystycznych w celu ochrony między innymi stanowisk roślinności ciepłolubnej oraz wielu gatunków innych roślin chronionych; faunistycznych, których celem jest ochrona populacji i siedlisk ssaków, ptaków, gadów, płazów, ryb i bezkręgowców; krajobrazowych – w celu ochrony dolin rzecznych, przełomowych odcinków rzek czy brzegów klifowych; wodnych – głównie dla zabezpieczenia cennych w skali kraju jezior lobeliowych. Rozmieszczenie rezerwatów w przestrzeni województwa nie jest równomierne, zdecydowanie więcej jest ich na zachód od Wisły. Często pokrywają się one obszarowo

z innymi formami ochrony przyrody, szczególnie obszarami Natura 2000, parkami krajobrazowymi i obszarami chronionego krajobrazu.

Parki krajobrazowe to w całości znajdujące się w województwie pomorskim: Nadmorski, Trójmiejski, Kaszubski, Zaborski, Wdzydzki, Dolina Słupi, Mierzeja Wiślana oraz częściowo w województwie pomorskim i częściowo w województwie kujawsko-pomorskim – Tucholski oraz częściowo w województwie pomorskim i częściowo w województwie warmińsko-mazurskim – Pojezierza Iławskiego. Tylko dla Zaborskiego PK nie wyznaczono otuliny. Parki krajobrazowe znajdują się głównie w części centralnej województwa oraz w pasie wybrzeża i nadmorskim. Ich rozmieszczenie koreluje z bogatą siecią rzeczną i dużą jeziornością oraz lesistością²⁰. Spośród 7 parków krajobrazowych Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych, położonych w całości w granicach województwa, tylko 2 – Wdzydzki PK (2001)²¹ i PK Dolina Słupi (2003)²² mają plany ochrony. Ponadto Tucholski PK (2009)²³ ma plan ochrony dla części położonej w województwie kujawsko-pomorskim, natomiast dla części położonej w województwie pomorskim nie został on kontrasygnowany przez odpowiedzialny za to wówczas organ, jakim był Wojewoda Pomorski oraz nie został opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego. W ramach projektu „Opracowanie projektów planów ochrony parków krajobrazowych wchodzących w skład

²⁰ W parkach krajobrazowych rezerваты przyrody i inne indywidualne formy ochrony przyrody zajmują powierzchnię 15 658,6 ha (co stanowi 9,3% powierzchni parków), udział lasów w parkach wynosi 107 792,9 ha (64,2% ich powierzchni), użytków rolnych 38 780,2 ha (23,1%), a wód 11 820,3 ha (7%) (Źródło: Ochrona Środowiska, GUS 2020)

²¹ Ustanowiony rozporządzeniem nr 6/2001 Wojewody Pomorskiego z dnia 7 sierpnia 2001 r. w sprawie ustalenia planu ochrony Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2001 r. nr 64 poz. 748)

²² Ustanowiony rozporządzeniem nr 15/2003 Wojewody Pomorskiego z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie ustanowienia Planu ochrony Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2003 r. nr 83 poz. 1362)

²³ Ustanowiony rozporządzeniem nr 2/2009 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 10 kwietnia 2009 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Tucholskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego z 2009 r. nr 34 poz. 716), jednak nie obowiązujący na obszarze województwa pomorskiego

PZPK”²⁴, dla pięciu parków to jest: Nadmorskiego, Trójmiejskiego, Wdzydzkiego, Dolina Słupi i Kaszubskiego, przystąpiono do opracowania projektów planów ochrony²⁵.

Obszary chronionego krajobrazu zajmują w województwie pomorskim powierzchnię 397 544,6 ha, najczęściej pozostają w łączności przestrzennej z parkami krajobrazowymi. Obejmują przede wszystkim obszary o dużej lesistości – lasy zajmują 215 227,17 ha – 55% powierzchni wszystkich OChK w województwie, użytki rolne 141 734,2 ha – 36%. W województwie trwają prace nad weryfikacją granic istniejących obszarów chronionego krajobrazu. Ich celem jest zweryfikowanie rzeczywistego zasięgu obszarów chronionego krajobrazu względem reprezentowanych wartości przyrodniczo-krajobrazowych. W efekcie dotychczas Sejmik Województwa Pomorskiego przyjął 6 uchwał zmieniających obowiązujące dotąd granice OChK lub wyznaczających nowe obszary.

Obszary Natura 2000 tworzą sieć ekologiczną obejmującą:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO),
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) oraz obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW).

Niektóre obszary Natura 2000 znajdują się częściowo na lądzie i na morzu. W ramach sieci Natura 2000 uwzględnić należy także najbliższej położone obszary na morzu: Przybrzeżne Wody Bałtyku (wzdłuż województwa zachodniopomorskiego i pomorskiego) oraz Ławica Słupska (Rysunek 3.).

Obszary Natura 2000 znajdują się w przestrzeni całego województwa, niekiedy pokrywają się ze sobą wzajemnie, jak również obejmują (w części lub w całości) inne obszarowe formy ochrony przyrody (parki narodowe i krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu)²⁶. Sieć obszarów Natura 2000 pełni funkcje wzmacniające w systemie ochrony przyrody przede wszystkim przez ochronę populacji dziko występujących gatunków ptaków,

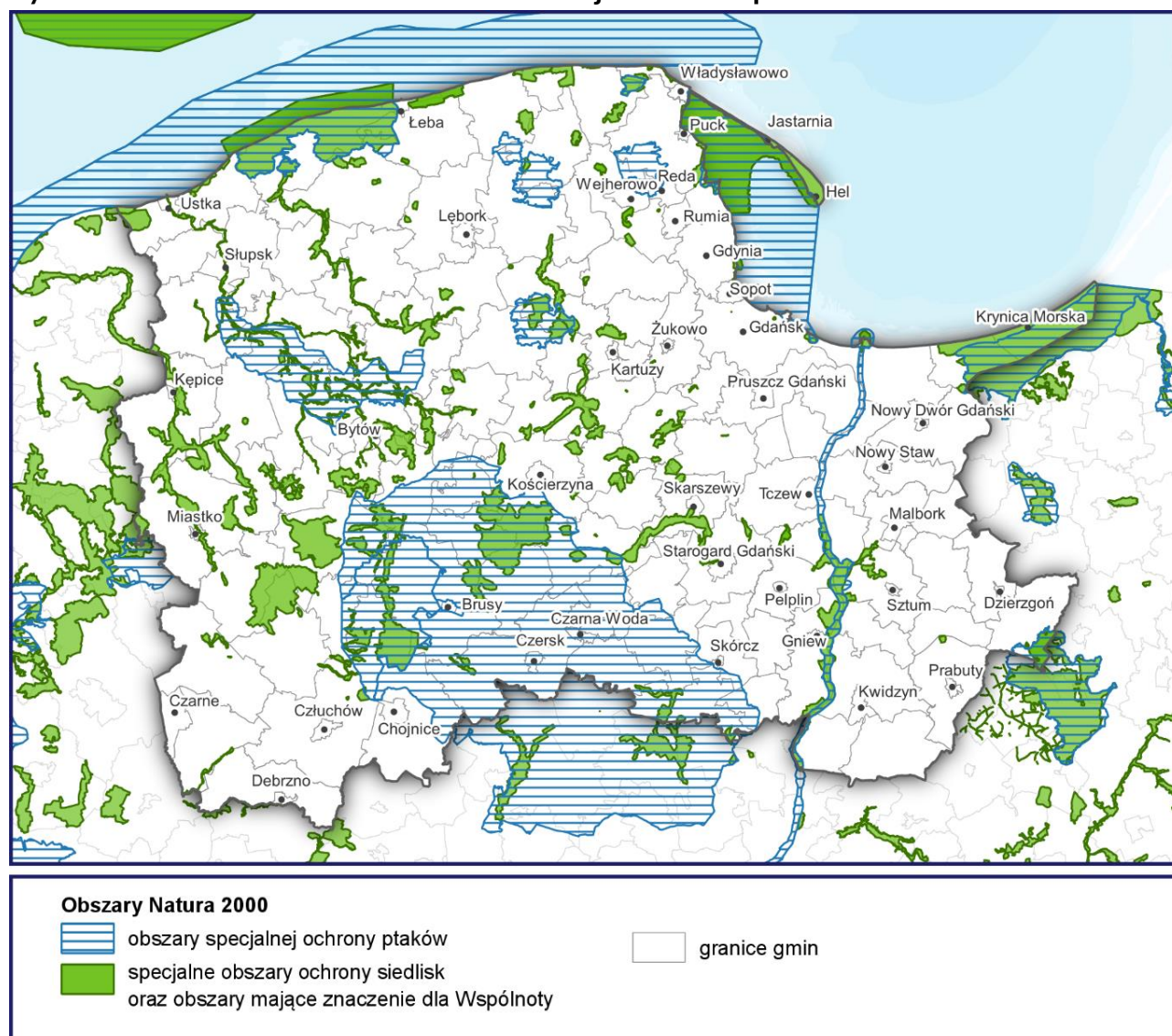
²⁴ W ramach „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020”, oś priorytetowa: 11. Środowisko, działanie: 11.4 Ochrona różnorodności biologicznej współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

²⁵ Źródło: <https://pomorskieparki.pl/planyochrony/>

²⁶ Odnosząc się do powierzchni województwa pokrytej różnymi formami ochrony przyrody nie można sumować ich powierzchni, ponieważ różne formy ochrony mogą się pokrywać

najcenniejszych siedlisk przyrodniczych oraz chronionych i zagrożonych gatunków roślin oraz zwierząt, w szczególności o znaczeniu priorytetowym, sieć Natura 2000 wzmacnia ochronę różnorodności biologicznej.

Rysunek 3. Sieć obszarów Natura 2000 w województwie pomorskim i otoczeniu

Źródło: System Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego

Analizując przestrzeń pod kątem różnorodności siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, w tym ptaków będących przedmiotem ochrony na obszarach Natura 2000 podkreślić należy, że:

- północna część regionu, w strefie przybrzeżnej i brzegowej Bałtyku, w pasie – Wybrzeże Słowińskie z dużymi jeziorami przybrzeżnymi i rzekami przymorskimi oraz pasmem nadmorskiego boru sosnowego (obszary Natura 2000 ptasie i siedliskowe, Słowiński PN,

Nadmorski PK, liczne rezerваты i torfowiska) charakteryzuje się występowaniem siedlisk i ekosystemów związanych ze środowiskiem morskim, w tym między innymi: mierzei, klifów, siedlisk halofilnych licznych gatunków kręgowców, awifauny, ssaków morskich (morświn zwyczajny, foka szara, foka obrączkowana i pospolita) oraz pozostałości torfowisk atlantyckich i zbiorowisk leśnych; w szczególności:

- na obszarach specjalnej ochrony ptaków: PLB 990002 Przybrzeżne Wody Bałtyku, PLC990001 Ławica Słupska, PLB220005 Zatoka Pucka, PLB220004 Ujście Wisły, PLB280010 Zalew Wiślany przedmiotami ochrony są między innymi następujące gatunki ptaków morskich i wodno-błotnych: alka, gęś białoczelna, gęś zbożowa, czapla siwa, czernica, ogorzałka, gągoł, biegus zmienny, nurnik, sieweczka obrożna, rybitwa czarna, lodówka, łabędź mały, łabędź krzykliwy, łabędź niemy, łyska, mewa srebrzysta, mewa siwa, mewa mała, uhl, markaczka, bielaczek, nurogęś, szlachar, kulik wielki, kormoran, płatkonóg sztytłodzioby, perkoz rogaty, perkoz dwuczuby, rybitwa białoczelna, rybitwa wielkodzioba, rybitwa rzeczna, rybitwa czubata, ohar, łączak,
- na specjalnych obszarach ochrony siedlisk: PLH320068 Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy, PLH220100 Klify Poddębskie, PLH220023 Ostoja Słowińska, PLC990001 Ławica Słupska, PLH220018 Mierzeja Sarbska, PLH220072 Kaszubskie Klify, PLH220032 Zatoka Pucka i Półwysep Helski, PLH220105 Klify i Rafy Kamienne Orłowa, PLH220044 Ostoja w Ujściu Wisły, PLH 280007 Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana, przedmiotami ochrony są między innymi następujące:
 - siedliska: 1110 piaszczyste ławice podmorskie, 1130 ujścia rzek (estuaria), 1150 zalewy i jeziora przymorskie, 1160 duże i płytkie zatoki, 1170 skaliste i kamieniste dno morskie (rafy), 1210 kiczina na brzegu morskim, 1230 klify na wybrzeżu Bałtyku, 1330 solniska nadmorskie, 2110 inicjalne stadia nadmorskich wydm białych, 2120 nadmorskie wydmy białe, 2130 nadmorskie wydmy szare, 2140 nadmorskie wrzosowiska bażynowe, 2160 nadmorskie wydmy z zaroślami rokitnika, 2170 nadmorskie wydmy z zaroślami wierzby piaskowej, 2180 lasy mieszane i bory na wydmach nadmorskich, 2190 wilgotne zagłębienia międzywydmowe,
 - gatunki roślin między innymi: elisma wodna, Inica wonna, lipiennik Loesela, sierpowiec błyszczący,

- gatunki zwierząt: ssaki: bóbr, wydra, nocek duży, foka szara, morświn, płazy: traszka grzebieniasta, kumak nizinny, owady: trzepla zielona, zalotka większa, czerwонецzyk nieparek, ryby: ciosa, parposz, różanka, piskorz, koza, boleń, minogi: morski, strumieniowy i rzeczny,
- obszar Równiny Charzykowskiej i Borów Tucholskich, o dużej jeziorności (w tym liczne jeziora lobeliowe) i lesistości (wielkoobszarowe powierzchnie obszarów specjalnej ochrony ptaków: Bory Tucholskie, Wielki Sandr Brdy, liczne specjalne obszary ochrony siedlisk, PN Bory Tucholskie, Zaborski PK i Wdzydzki PK oraz rezerваты przyrody), charakteryzuje się występowaniem:
 - kompleksów leśnych otaczających jezioro Wdzydze z chronionymi torfowiskami wysokimi i przejściowymi, łąkami oraz występowaniem borów sosnowych z rzadkimi gatunkami roślin i zwierząt,
 - Borów Tucholskich na wschód od Jeziora Charzykowskiego, gdzie występują bory z rzadkimi gatunkami fauny, jeziorami, ciekami i torfowiskami,
 - Doliny Dolnej Wisły wraz z Ujściem Wisły oraz rozciągającymi się na wschód obszarami wzdłuż Mierzei Wiślanej aż po Zalew Wiślany (w tym Park Krajobrazowy Mierzeja Wiślana, obszary Natura 2000 i rezerваты przyrody), to obszar cenny przyrodniczo ze względu na unikatowe siedliska flory i fauny takie jak:
 - w dolinie Wisły – unikatowa roślinność starorzeczy, zbiorowiska namuliskowe brzegu, łągi nadrzeczne,
 - na Mierzei Wiślanej – zbiorowiska: wydnowo-murawowe, leśne, torfowiskowe i szuwarowe.

Na obszarach objętych siecią Natura 2000 dopuszczalna jest działalność ludzka, pod warunkiem, że nie stanowi ona zagrożenia dla osiągnięcia celów ochrony. Dla obszarów Natura 2000 opracowuje się plany zadań ochronnych oraz plany ochrony. Z informacji Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku wynika, że dla 57 obszarów Natura 2000 opublikowano zarządzenia w sprawie ustanowienia planów zadań ochronnych, dla części pozostałych obszarów trwają prace nad przygotowaniem planów zadań ochronnych i planów ochrony.

Pozostałe formy ochrony przyrody (użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, stanowiska dokumentacyjne i pomniki przyrody) mają charakter lokalny. Zajmują stosunkowo niewielkie powierzchnie, są cenne pod względem przyrodniczym (pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, a także stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt, grzybów wraz z ich ostojami oraz miejscami rozmnażania lub sezonowego przebywania) oraz krajobrazowym i stanowią wartościowe twory przyrody żywej i nieożywionej, a także ich skupiska o wysokich walorach.

W PZPWP 2030 w ramach kierunku polityki przestrzennego zagospodarowania województwa „3.1. Zachowanie i odtwarzanie zasobów środowiska przyrodniczego i jego spójności” zaproponowano powiększenie istniejących lub utworzenie następujących obszarów chronionych:

- powiększenie powierzchni Parku Narodowego Bory Tucholskie,
- powiększenie rezerwatu przyrody Widowo,
- ustanowienie nowych parków krajobrazowych: Doliny Wisły (nadwiślański), Doliny Wdy (ewentualnie poszerzenie na obszar województwa pomorskiego Wdeckiego PK), Bytowskiego, Lęborskiego,
- powiększenie granic parków krajobrazowych: Zaborskiego, Doliny Słupi, Mierzei Wiślanej²⁷,
- poszerzenie granic użytków ekologicznych: Dolina Czystej Wody (Gdańsk) i Lisewskie Łęgi (gmina Krokowa),
- ustanowienie licznych użytków ekologicznych, w powiatach: kartuskim, puckim, wejherowskim; w miastach: Gdańsku, Gdyni i Sopocie oraz kilku użytków w powiatach: nowodworskim i tczewskim,
- utworzenie kilkunastu zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, w gminach: Gniewino, Puck, Kartuzy, Przodkowo, Sierakowice, Stężyca, Szemud, Sztutowo, Tczew i w miastach: Wejherowo, Żukowo, Gdańsk.

²⁷ Rada Gminy Sztutowo podjęła uchwałę o odmowie uzgodnienia projektu uchwały Sejmiku Województwa Pomorskiego z października 2019 r. w sprawie utworzenia PK Żuław i Mierzei Wiślanej, na skutek protestów społeczności lokalnej. Stanowisko o odmowie uzgodnienia projektu uchwały podtrzymał RDOŚ w Gdańsku

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej GDOŚ²⁸ z dnia 30 czerwca 2020 r., planowane są zmiany w sieci obszarów Natura 2000 w województwie pomorskim; propozycje dotyczą powiększenia granic istniejących obszarów siedliskowych: PLH320068 Jezioro Wicko i Modelskie Wydmy, PLH220012 Jeziorka Chośnickie i PLH040017 Sandr Wdy.

5.1.4. Korytarze ekologiczne

Korytarze ekologiczne stanowią obszary umożliwiające migrację roślin, zwierząt i grzybów. Obejmują częściowo lub w całości obszary chronione przyrodniczo i mają zapewnić spójność powiązań pomiędzy obszarami chronionymi, w tym Natura 2000 oraz ich ciągłość, przenikają i łączą system płatów ekologicznych, zwarte kompleksy leśne i doliny rzeczne. Są istotne dla łączności ekologicznej na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym oraz międzynarodowym, są składową systemu ochrony przyrody, nie stanowią formy ochrony przyrody, warunkują zachowanie różnorodności biologicznej.

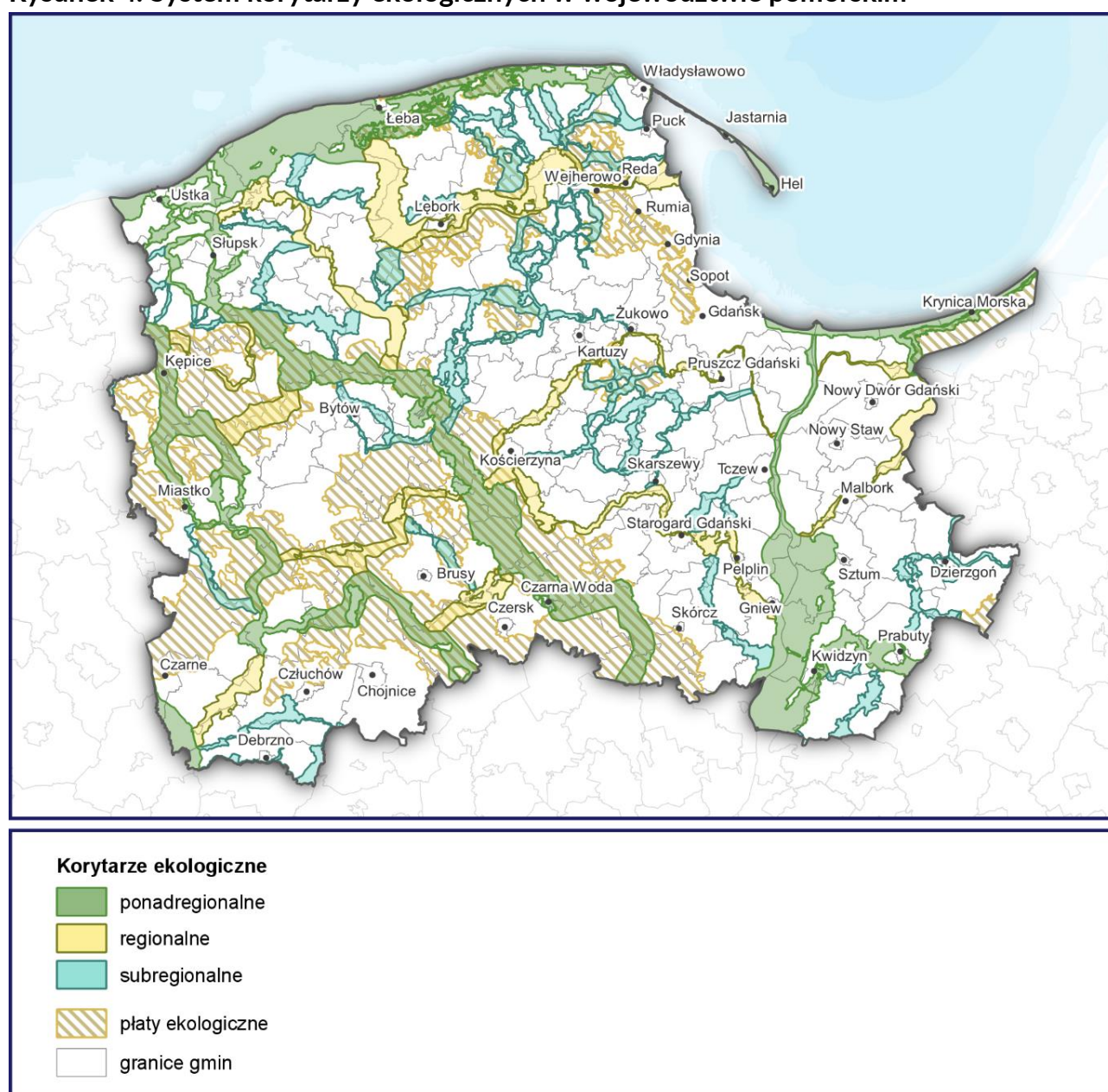
W „Koncepcji sieci ekologicznej województwa pomorskiego dla potrzeb planowania przestrzennego” (2014) przeanalizowano uwarunkowania środowiska przyrodniczego i wyodrębniono korytarze ekologiczne różnej rangi. System płatów i korytarzy ekologicznych jako element kształtowania regionalnego systemu ekologicznego został zapisany w ustaleniach PZPWP 2030 (Rysunek 4.). Dokonano następującej delimitacji korytarzy i płatów:

- 7 korytarzy ponadregionalnych – przebiegających od północno-zachodniej granicy województwa pomorskiego po Półwysep Helski, wzdłuż Mierzei Wiślanej i jej wybrzeża, a także wzdłuż dużych dolin rzecznych: Wisły, Słupi, Wdy, Brdy, Wieprzy, Studnicy, Gwdy i Liwy; zajmują one łącznie ponad 16% powierzchni województwa (bez obszaru wodnego strefy przybrzeżnej Zalewu Wiślanego),
- 11 korytarzy regionalnych – przebiegających przede wszystkim przez doliny rzeczne większych rzek przymorskich między innymi: Łupawy, Nogatu, Raduni, Motławy, Szkarpawy, Wierzycy, Redy, Łeby oraz przez obszary leśne w rejonie Zaborskiego PK i PK Dolina Słupi,

²⁸ Źródło: <https://natura2000.gdos.gov.pl/>

- 47 korytarzy subregionalnych – przebiegających przez mniejsze doliny rzeczne, płaty leśne i jeziora,
- lokalne korytarze ekologiczne (pasy zadrzewień, dolinki rzeczne) wyznaczone dla zachowania lokalnych populacji różnych gatunków i ich siedlisk, stanowią przestrzeń migracji organizmów na mniejszych odległościach,
- 13 płątów ekologicznych: Lubiatowski, Słowiński, Darżlubski, Łęczycki, Trójmiejski, Lęborski, Kaszubski, Marszewski, Koczański, Polanowsko-Łupawski, Borów Tucholskich, Dzierżoński i Zalewu Wiślanego.

Rysunek 4. System korytarzy ekologicznych w województwie pomorskim

Źródło: PZPWP2030 oraz System Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego

Sieć powiązań funkcjonalno-przestrzennych jaką tworzą korytarze ekologiczne, jest stosunkowo równomiernie rozmieszczona w przestrzeni województwa. Korytarze ponadregionalne i regionalne razem zajmują blisko 22,6% powierzchni województwa, w ich strukturze około 60% stanowią lasy, ponad 30% tereny rolne, a 7% wody powierzchniowe. Ogółem ponad 66% powierzchni korytarzy ponadregionalnych i 55% powierzchni korytarzy regionalnych, objętych jest prawnymi formami ochrony przyrody, co wpływa na ich trwałość, zachowanie dużego stopnia naturalności znajdujących się w ich granicach gatunków, siedlisk i różnorodności biologicznej.

W korytarzach ekologicznych preferuje się zachowanie ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej ekosystemów leśnych i dolinnych, szczególnie w miejscach przecięcia z infrastrukturą transportową. W PZPWP 2030 przyjęto zachowanie trwałości gruntów leśnych oraz naturalnych cieków i zbiorników wodnych w granicach korytarzy ekologicznych, dopuszczając jedynie odstępstwa dla uzasadnionej potrzeby ich przeznaczenia na cele publiczne.

Korytarze mają istotne znaczenie dla zachowania i odtwarzania różnorodności biologicznej, przede wszystkim te, które łączą większe, naturalne struktury przyrodnicze i stanowią korytarze migracyjne o randze europejskiej, na przykład w pasie przybrzeżnym Bałtyku, Doliny Wisły oraz lasów i dolin rzecznych strefy Pojezierzy południowo-bałtyckich. Część korytarzy ekologicznych, przebiegających w dolinach rzek przymorskich, jest szczególnie ważna ze względu na miejsca rozrodu ryb dwuśrodowiskowych.

5.1.5. Różnorodność biologiczna

„Ochrona różnorodności biologicznej jest wspólną sprawą ludzkości (...), podstawowym jej wymogiem jest ochrona ekosystemów i naturalnych środowisk in-situ oraz utrzymanie i restytucja zdolnych do życia populacji gatunków w ich naturalnych środowiskach”²⁹.

W myśl Konwencji o różnorodności biologicznej oznacza ona zróżnicowanie wszystkich żywych organizmów pochodzących z ekosystemów lądowych, morskich i innych wodnych ekosystemów oraz zespołów ekologicznych, których są one częścią. Różnorodność dotyczy

²⁹ „Konwencja o różnorodności biologicznej”, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. z 2002 r. nr 184 poz. 1532)

wszystkich poziomów jej organizacji: od genetycznej, przez gatunkową, po różnorodność ekosystemów. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego, realizowana między innymi poprzez podejmowanie działań mających na celu poprawę stanu różnorodności biologicznej, stanowi jeden z priorytetów „Polityki ekologicznej państwa 2030”. Osiągnięcie tego stanu ma być uzyskane poprzez zrównoważony rozwój gospodarczy powiązany z systemem ochrony przyrody, zachowanie i przywracanie siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków, a także utrzymanie i odbudowę funkcji ekosystemów pełniących funkcję usług dla człowieka.

Województwo pomorskie ze względu na swoje położenie, zróżnicowanie krain geograficznych (od równinnych po nizinne, przez nadmorskie i morskie), wysoką lesistość, duży odsetek użytków rolnych, cechuje znaczne zróżnicowanie siedlisk w obrębie poszczególnych ekosystemów, a zarazem bogactwo gatunków związanych z poszczególnymi siedliskami. Wysoka różnorodność przyrodnicza jest efektem między innymi ekstensywnego użytkowania części obszarów rolniczych i działania czynników naturalnych. Poziom różnorodności biologicznej odnosi się do systemów ekologicznych, specyfiki ich składu gatunkowego i opartej na nich równowagi biologicznej, a jej zachowanie gwarantuje prawidłowe funkcjonowanie ekosystemów i utrzymanie równowagi pomiędzy elementami przyrody.

Zbiorowiska reprezentujące większość typów zbiorowisk naturalnych i półnaturalnych objęte są formami ochrony przyrody na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Unikatowe wartości przyrodnicze chronione są również w ramach struktur międzynarodowych (Światowe Rezerваты Biosfery UNESCO oraz Morskie Obszary Chronione ang. Marine Protected Areas wyznaczone przez HELCOM³⁰). Ochrona różnorodności biologicznej na poziomie lokalnym, realizowana jest poprzez zabezpieczenie i zachowanie w dobrym stanie fragmentów naturalnych ekosystemów takich jak: śródpolne i śródleśne oczka, bagna, torfowiska, zadrzewienia, zakrzewienia, miedze śródpolne.

³⁰ Komisja Ochrony Środowiska Obszaru Morskiego Bałtyku; „Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego”, sporządzona w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz. U. z 2000 r. nr 28 poz. 346). Międzynarodowa Organizacja Morska (IMO) w 2005 r. nadała Bałtykowi status Szczególnie Wrażliwego Obszaru Morskiego (PSSA); dawniej Bałtycka Sieć Morskich Obszarów Chronionych ang. Baltic Sea Protected Areas

Obszary chronione przyrodniczo oraz sieć korytarzy ekologicznych, a także zapisy w PZPWP 2030 dotyczące nieprzerywania ich ciągłości mają na celu zapobieganie fragmentacji siedlisk przyrodniczych oraz działania na rzecz ochrony cennych zasobów przyrodniczych.

Spośród wielu siedlisk przyrodniczych zidentyfikowanych w województwie na szczególną uwagę zasługują te związane ze środowiskiem nadmorskim i morskim w strefie przybrzeżnej Bałtyku. Dotyczy to w szczególności rejonu: Przybrzeżnych wód Bałtyku, Ławicy Słupskiej, Półwyspu Helskiego, Zatoki Puckiej, Mierzei Wiślanej, Delt Wisły i Zalewu Wiślanego. Ochronie podlegają tam między innymi: piaszczyste ławice podmorskie z licznymi zgrupowaniami bezkręgowców dennych o dużej różnorodności gatunkowej, rafy z bogatymi zbiorowiskami roślinnymi i ławicami omułka, duże płytkie zatoki ze zbiorowiskami roślinnymi i zwierzęcymi charakteryzującymi się dużą różnorodnością biologiczną (podwodne łąki trawy morskiej, rdestnicy), ujścia rzek z roślinnością wynurzoną i zanurzoną. Obszar wód przybrzeżnych i tereny z nim sąsiadujące stanowią również miejsce lęgów, bytowania oraz tras przelotów licznych, chronionych gatunków ptaków. Bezpośrednim zagrożeniem dla stanu i kondycji siedlisk przyrodniczych jest zanieczyszczenie wód Bałtyku, przyczyniające się do pogarszania warunków bytowania organizmów, doprowadzając do nadmiernej eutrofizacji wód, a w skrajnych przypadkach do powstawania pustyni beztlenowych. Niebezpieczeństwem dla rodzimych ekosystemów jest również coraz większa ekspansja gatunków obcych zarówno roślin, zwierząt, jak i innych organizmów, które mogą powodować szkody w środowisku czy gospodarce, a nawet negatywnie oddziaływać na zdrowie ludzi. W szczególności inwazyjne gatunki obce oddziałują negatywnie na różnorodność biologiczną, w tym na zmniejszenie populacji lub eliminowanie gatunków rodzimych, poprzez konkurencję pokarmową, drapieżnictwo czy też przekazywanie patogenów oraz zakłócanie funkcjonowania ekosystemów.

Zgodnie z PEP 2030 żadna z form działalności człowieka nie powinna, o ile jest to możliwe w danych uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych, powodować trwałego pogarszania stanu zasobów przyrodniczych, a jeżeli to nastąpi należy przeprowadzić działania kompensacyjne w odniesieniu do odpowiednich elementów środowiska. Postępujący rozwój gospodarczy wymusza podjęcie działań monitorujących stan środowiska, poprzez ocenę między innymi takich aspektów jak: właściwy stan ochrony rodzimych gatunków i siedlisk oraz usług świadczonych przez ekosystemy.

Problemy:

- Nieskuteczne mechanizmy i problemy zarządzania ochroną przyrody i środowiska na obszarach objętych formami ochrony przyrody;
- Niewystarczająca spójność przestrzenna między obszarami objętymi formami ochrony przyrody;
- Zagrożenia różnorodności biologicznej przez postępującą urbanizację, rolnictwo i leśnictwo oraz fragmentację obszarów przyrodniczych;
- Nieobjęcie systemem obszarów chronionych wielu obszarów o wyjątkowych zasobach i walorach przyrodniczo-krajobrazowych;
- Nadkoncentracja przypadkowych funkcji turystycznych i inwestycyjnych w strefie przybrzeżnej nie w pełni odpowiadająca jej specyfice oraz zasobom i walorom przyrodniczym;
- Monokultury rolne i leśne nieodporne na szkodniki i zmiany klimatu;
- Gospodarka leśna nakierowana na pozyskanie drewna;
- Przegrodzenie rzek i cieków ograniczające migrację ryb dwuśrodowiskowych.

5.2. Ludzie

5.2.1. Stan i procesy demograficzne

Województwo pomorskie w czerwcu 2020 r. zamieszkiwało 2 346 717 osób, co stanowiło 6,19% ogółu populacji Polski i pod względem liczby ludności była to 7. pozycja w kraju. Średnia gęstość zaludnienia wynosiła 128 osób/km². Ludność zamieszkała w miastach stanowiła 63,4% populacji województwa, co lokuje region pomorski na 6. pozycji w kraju.

Dodatni i wysoki na tle kraju przyrost rzeczywisty, utrzymujący się w województwie od kilkunastu lat (w 2019 r. wyniósł 4,2‰), jest wynikiem dodatniego salda migracji (w 2019 r. 2,7‰ – 2. pozycja w kraju) oraz wysokiego przyrostu naturalnego (w 2019 r. 1,5‰ – najwyższy w całym kraju, przy średniej -0,9‰ dla Polski).

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat zauważalne jest znaczne zróżnicowanie przestrzenne sytuacji demograficznej, przy czym należy podkreślić problem wzrastającej liczby gmin o rzeczywistym ubytku liczby ludności. Wyróżnia się 2 grupy gmin o skrajnie zróżnicowanym saldzie ludności:

- gminy regresji demograficznej lub braku większych zmian w ujemnym saldzie ludności, do których należą między innymi:
 - gminy pobraża (Damnica, Główny, Potęgowo, Nowa Wieś Lęborska, Lębork, Choczewo),
 - gminy graniczące z województwami sąsiednimi (na przykład Miastko, Czarne, Debrzno, Osieczna, Sadlinki, Gardeja, Stary Dzierżoń i Dzierżoń),
 - miasta (Ustka, Słupsk, Władysławowo, Gdynia, Sopot, Prabuty),
 - gminy wschodniej części Żuław od linii Wisły (Lichnowy, Nowy Staw, Stare Pole, Ostaszewo, Nowy Dwór Gdański, Stegna i Sztutowo),
- gminy progresji demograficznej lub braku większych zmian w dodatnim saldzie ludności, do których należą między innymi:
 - gminy objęte procesami suburbanizacji w sąsiedztwie Trójmiasta (Wejherowo, Kosakowo, Żukowo, Kolbudy, Pruszcz Gdański) oraz stref przedmiejskich innych miast: Człuchów, Chojnice, Bytów, Kościerzyna, Kartuzy, Puck oraz Starogard Gdański, Tczew i Malbork),
 - gminy o silnych tradycjach kaszubskich na przykład Sierakowice, Sulęcino, Stężycza,
 - miasto Gdańsk, gdzie dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ubytek naturalny.

Od wielu lat saldo migracji wewnętrznych ludności na pobyt stały w województwie pomorskim dla miast jest ujemne; w przeciwieństwie do salda dla terenów wiejskich, które jest dodatnie. Odzwierciedla to utrzymujące się tendencje: z jednej strony zwiększenia suburbanizacji powodowanej odpływem ludności z miast na obszary podmiejskie i wiejskie, z drugiej strony napływu ludności do aglomeracji i pozostałych gmin w obszarze metropolitalnym Gdańsk – Sopot – Gdynia. Ludność napływowa upatruje dla siebie większe szanse na rozwój zawodowy oraz na podniesienie statusu społecznego.

Społeczeństwo Pomorza należy do młodych – przeciętny wiek³¹ mieszkańca województwa wynosi 40 lat (w kraju 41 lat). Potencjał ludnościowy regionu, mierzony udziałem osób w wieku produkcyjnym w całości populacji, odpowiada średniej wartości dla Polski, co świadczy o stosunkowo stabilnej kondycji demograficznej regionu.

Korzystnie prezentuje się województwo pod względem wartości współczynnika obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym), która wynosi 34,3% i plasuje województwo na 4. pozycji w kraju. Wynika to bezpośrednio z najwyższego na tle kraju udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym (19,7%) i jednej z najniższej liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (20,5%). Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 67,3 osób w wieku nieprodukcyjnym i jest to najbardziej progresywna na tle kraju struktura wieku mieszkańców, choć widoczne są symptomy starzenia się ludności.

Wraz z postępującym procesem starzenia się społeczeństwa i spadkiem liczby ludzi młodych zmniejsza się również wskaźnik dzietności. W województwie, na przestrzeni ostatnich lat, spadek wskaźnika dzietności nie jest znaczący, jednak w podziale na powiaty niepokojąco wypadł Sopot, który w 2019 r. charakteryzował się najniższą wartością współczynnika dzietności (108 urodzeń na 100 kobiet w wieku rozrodczym), co jest wartością porównywalną dla obszarów o silnej tendencji depopulacji i jedną z najniższych w kraju. Utrzymywanie się w długim okresie dzietności na niskim poziomie grozi wpadnięciem w pułapkę strukturalną, gdyż może doprowadzić do utrwalenia w społeczeństwie nowego modelu rodziny bezdzietnej bądź jednodzietnej, a to w rezultacie w pośredni sposób wpłynie destabilizująco na aspekty gospodarcze.

5.2.2. Prognozy demograficzne

Województwo jest wewnętrznie zróżnicowane pod względem długości trwania życia ludzi, zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Przewidywane przeciętne dalsze trwanie życia wykazuje tendencję wzrostową³². W 2019 r., w stosunku do 2018 r., przeciętna długość życia

³¹ Mediana wieku – wskazuje przeciętny wiek osób w danej zbiorowości (na przykład zamieszkującej określone terytorium). Wartość mediany wyznacza granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła

³² Prognozowana długość życia dla kobiet w 2018 r. była nieco dłuższa aniżeli w 2019 r.

mężczyzn w województwie wydłużyła się o 0,2 roku, natomiast spadła o 0,1 roku dla kobiet. Różnice w przewidywanej długości życia nie odnoszą się tylko do płci, ale także do miejsca zamieszkania. Według GUS przeciętne dalsze trwanie życia osób urodzonych w 2019 r. zamieszkałych w mieście będzie porównywalne do prognozowanego w latach wcześniejszych i będzie to wiek: 75,5 lat dla mężczyzn oraz 82,1 lat dla kobiet – natomiast dla osób zamieszkałych na wsi odpowiednio: mężczyźni – 73,5 lat, kobiety – 80,9 lat³³. Prognoza demograficzna GUS 2050³⁴, w perspektywie 2030 r. wskazuje na to, że ogółem przeciętne trwanie życia w województwie będzie nadal wydłużało się, osiągając w 2030 r. wartości wyższe zarówno dla mężczyzn (77,9 lat), jak i dla kobiet (84,1 lat).

Prognoza demograficzna GUS do 2030 r. dla województwa pomorskiego przewiduje, że migracje ludności z miast na obszary wiejskie spowodują obniżenie poziomu urbanizacji z 64,9% w 2013 r. do 61,3% w 2030 r. Do 2030 r. w województwie występować będą różnokierunkowe zmiany w liczebności poszczególnych grup wiekowych ludności, kreujące popyt na dobra i usługi, jak też warunkujące procesy na rynku pracy, w tym szacuje się, że:

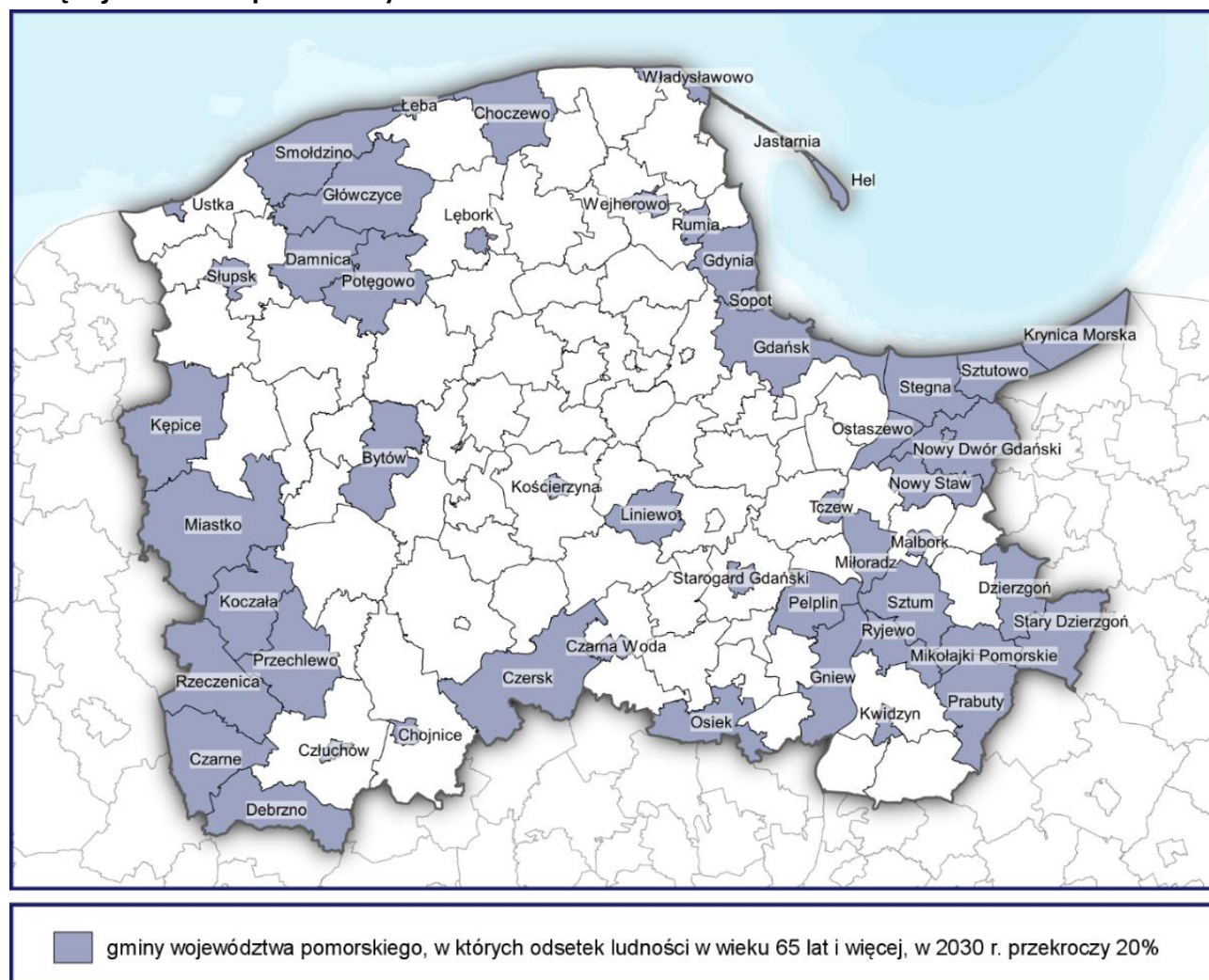
- liczba dzieci w wieku przedszkolnym 3 – 6 lat będzie obniżać się ze 107,4 tys. w 2015 r. do 88 tys. w 2030 r.,
- liczba dzieci w wieku szkolnym 7 – 12 lat zacznie gwałtownie spadać osiągając w 2030 r. około 140,6 tys.,
- liczba młodzieży w wieku 13 – 15 lat będzie rosnać do 78,7 tys. w 2025 r., po czym zacznie spadać do 71 tys. w 2030 r.,
- liczba młodzieży w wieku 16 – 18 lat do 2025 r. będzie rosnać osiągając 83,6 tys., a następnie spadnie o ponad 10 tys. osiągając w 2030 r. poziom 73,5 tys.,
- liczba młodzieży w wieku akademickim 19 – 24 lat do 2025 r. spadnie do 140 tys., po czym wzrośnie do poziomu 161,6 tys. w 2030 r.,
- liczba osób w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 15 – 59 lat i mężczyźni w wieku 15 – 64 lata) będzie spadać do 1 426,4 tys. w 2030 r.,
- liczba osób w wieku emerytalnym (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej) wzrośnie do poziomu 570 tys. w 2030 r.

³³ Sytuacja demograficzna województwa pomorskiego w 2019 r., US w Gdańsku 2020

³⁴ Prognoza demograficzna na lata 2014-2050, GUS, Warszawa 2014

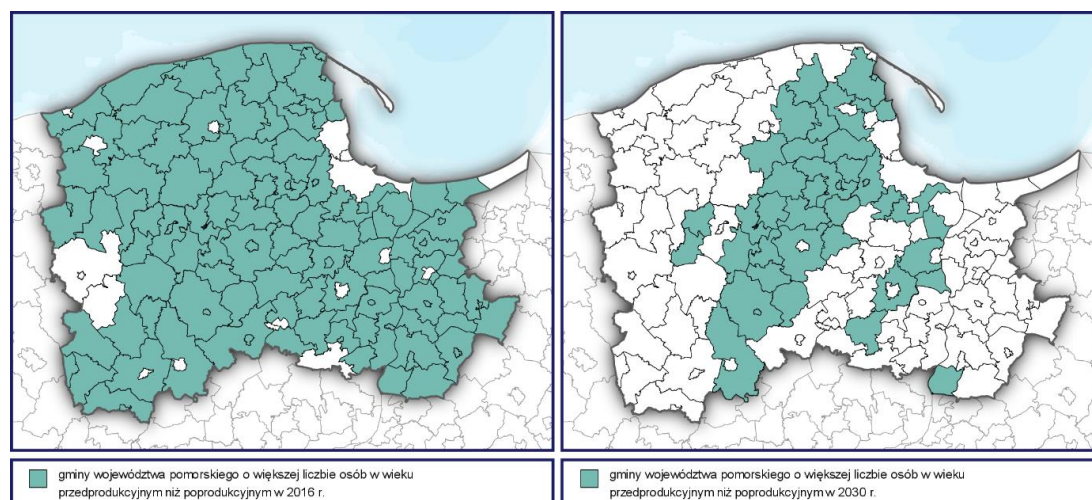
Prognozy demograficzne dla województwa w podziale na gminy zaprezentowano na poniższych rysunkach (Rysunek 5., Rysunek 6., Rysunek 7.).

Rysunek 5. Gminy województwa pomorskiego, w których odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w 2030 r. przekroczy 20%

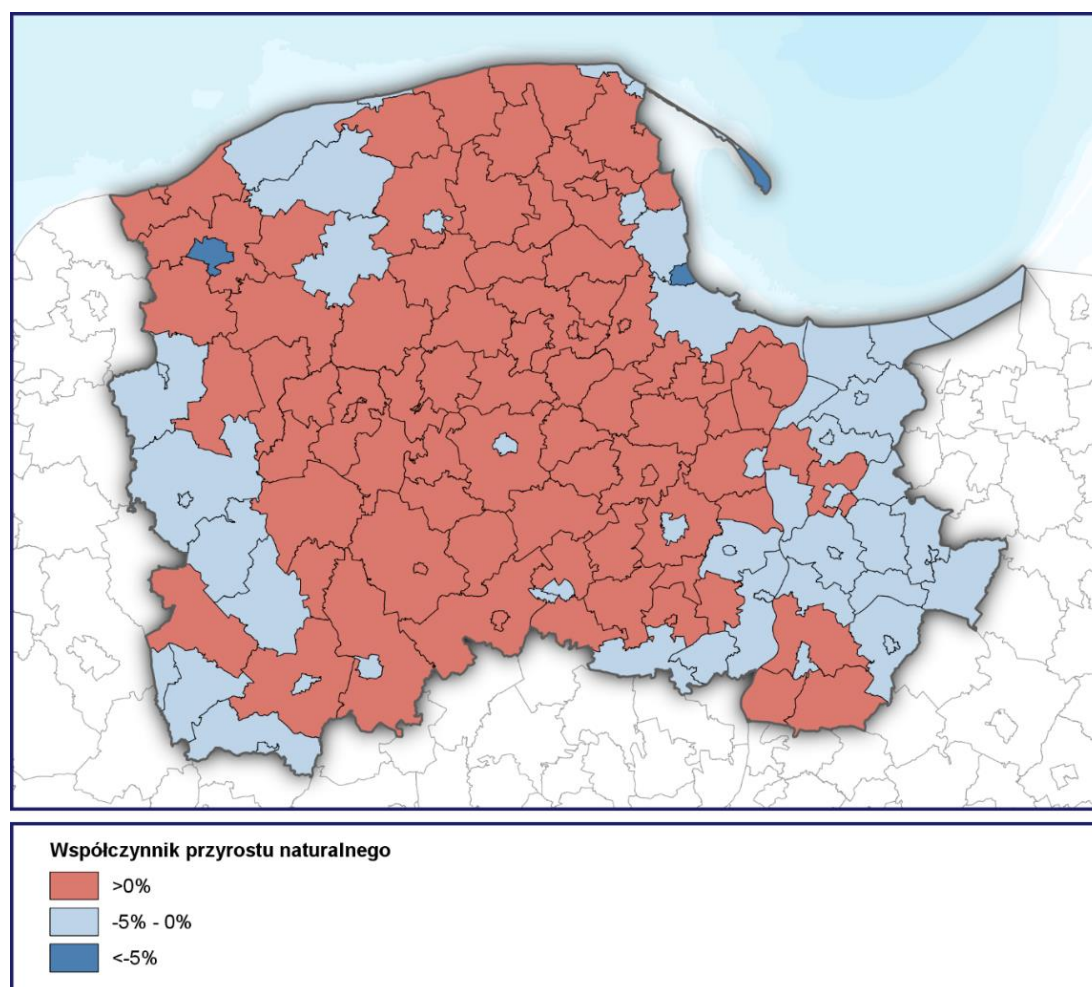
Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030, GUS, 2017

Rysunek 6. Gminy województwa pomorskiego o przewadze ludności w wieku przedprodukcyjnym nad ludnością w wieku poprodukcyjnym w 2016 r. oraz prognoza na 2030 r.

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030, GUS, 2017

Rysunek 7. Współczynnik przyrostu naturalnego w gminach województwa pomorskiego w 2030 r.

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030, GUS, 2017

W układzie powiatów przewiduje się, że do 2030 r.:

- w 12 powiatach przewidywany jest spadek liczby ludności – największy, powyżej 10%, w Sopocie i Słupsku, w przedziale między 5 – 10% w Gdyni oraz powiatach człuchowskim i sztumskim oraz do 5% w powiatach: lęborskim, bytowskim, Gdańsku, tczewskim, kwidzyńskim, malborskim, nowodworskim,
- w pozostałych powiatach należy oczekiwać wzrostu liczby mieszkańców, przy czym największy przyrost 10% wystąpi w powiatach otaczających Trójmiasto: wejherowskim, puckim, gdańskim, kartuskim, zaś w powiatach: słupskim, chojnickim, starogardzkim i kościerskim przyrost liczby ludności będzie minimalny – do 2%.

W układzie gminnym³⁵ przewiduje się, że do 2030 r. (Rysunek 8.):

- najwyższy przyrost liczby ludności prognozuje się w gminach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie dużych i średnich miast oraz kontynuację procesów suburbanizacji obszarów podmiejskich i wiejskich, której głównym czynnikiem jest bliskość i dostęp do atrakcyjniejszego i szerszego rynku pracy przy niższych kosztach nieruchomości: gmina wiejska Pruszcz Gdański (47%), gmina Kosakowo (43%) oraz gmina Żukowo (40%),
- do gmin o spodziewanym przyroście ludności powyżej 10% należą gminy w sąsiedztwie Trójmiasta (gmina Puck, miasto Reda, gminy Wejherowo, Luzino, Szemud, Przodkowo, Kolbudy, miasto Pruszcz Gdański, Cedry Wielkie, Trąbki Wielkie, Pszczółki), otoczeniu Słupska (gmina Słupsk, gmina Kobylnica, gmina Ustka), miast subregionalnych (gmina Chojnice, gmina Kościerzyna, gmina Tczew, gmina Starogard Gdański i gmina Malbork) oraz w gminach kaszubskich: Stężyca, Sulęczyno, Somonino, Sierakowice, Chmielno,
- w ponad 20 gminach prognozowany jest ubytek liczby ludności.

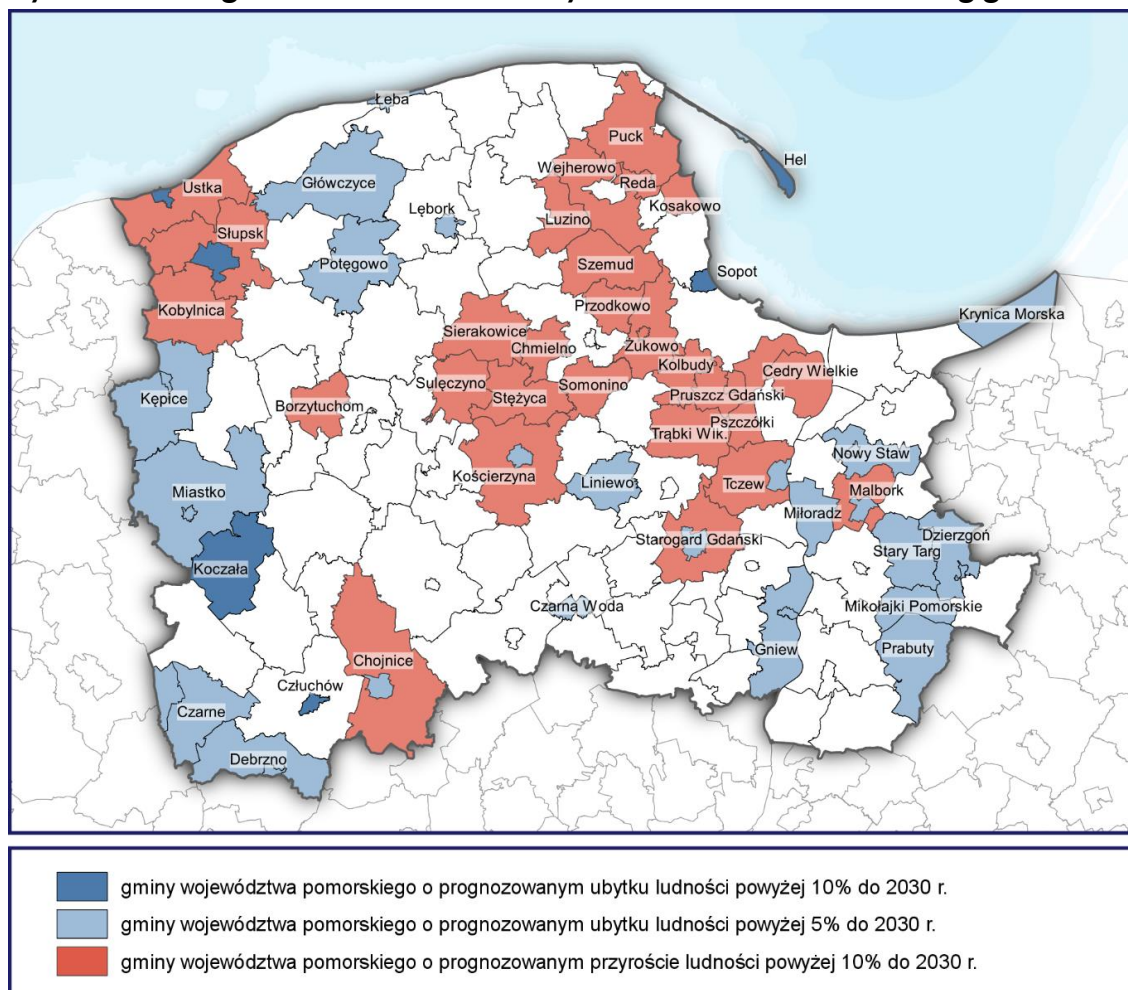
Rezultatem procesów demograficznych w województwie w perspektywie 2030 r. będzie:

- utrzymanie się relatywnie korzystnej na tle kraju struktury wieku mieszkańców oraz opóźnienie niekorzystnych procesów w stosunku do całego kraju,

³⁵ Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (Prognoza dla gmin na lata 2017-2030 ma charakter eksperymentalny) – GUS Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy, Warszawa 2017
<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>

- wydłużenie się przeciętnej długości życia, a w związku z tym wzrost wydatków socjalnych na różne usługi dla ludności w wieku emerytalnym,
- widoczna (podobnie jak w całym kraju) tendencja spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz stały wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym,
- wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego ludności.

Rysunek 8. Prognozowana zmiana liczby ludności do 2030 r. według gmin

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030, GUS, 2017

5.2.3. Zdrowie

Stan zdrowia ludzi jest zależny od różnych i złożonych czynników, jednym z najważniejszych jest stan środowiska. Zanieczyszczenie powietrza, wód, gleb i innych elementów środowiska ma negatywny wpływ na organizm ludzki i bezpośrednio lub pośrednio może być przyczyną powstania chorób, między innymi: alergii, układu oddechowego, nowotworów. Do czynników zależnych od trybu życia należy higiena życia, niekorzystne są: siedzący tryb

życia, niewłaściwa dieta, używki. Czynniki te mogą przyczyniać się do występowania chorób cywilizacyjnych, w tym chorób krążenia, a także dysfunkcji układu ruchu.

Wskaźnikiem pośrednio odzwierciadlającym kondycję oraz stan zdrowia mieszkańców i będącym jednocześnie częściową wartością oceny jakości życia jest przeciętna długość życia, która mimo że stopniowo się wydłuża, to w odniesieniu do stanu zdrowia nadal utrzymuje dystans do danych dla Europy.

Od szeregu lat jednostką chorobową najczęściej występującą wśród mieszkańców regionu są choroby układu krążenia, stanowiące w 2019 r. 42,7% przyczyn wszystkich zgonów (o 3,3 punktu procentowego wyższy od średniej krajowej). Kolejną grupą chorób są nowotwory, które w 2019 r. spowodowały 28,1% wszystkich zgonów mieszkańców województwa (o 1,6 punktu procentowego więcej od średniej dla całego kraju).

Zachorowania na nowotwory złośliwe stanowią narastający i bardzo poważny problem zdrowotny polskiego społeczeństwa. Dużym problemem jest również nadmiar masy ciała (nadwaga i otyłość łącznie), na którą cierpi co drugi Pomorzanie (51,26%)³⁶, co zwiększa ryzyko zachorowalności na wiele chorób przewlekłych. Szczególnie niepokojące jest częste występowanie nadmiaru masy ciała u dzieci i młodzieży.

Wzrasta liczba osób zarejestrowanych w poradniach dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz uzależnionych od alkoholu lub innych substancji. Pomorskie jest na czwartym miejscu w kraju pod względem liczby pacjentów tych poradni. Badania wskazują, że w województwie prawie 25% mieszkańców przynajmniej raz w życiu doświadczyło jakiejś formy zaburzenia psychicznego. Według danych GUS³⁷ w województwie ponad 105 tys. osób zostało zarejestrowanych w poradniach zdrowia psychicznego. Prawie 96 tys. mieszkańców województwa cierpiało na zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania, wśród których zdecydowanie przeważały zaburzenia nerwicowe i nastroju przed zaburzeniami organicznymi i schizofrenią. Do licznych należały także zaburzenia spowodowane nadużywaniem alkoholu (6 832 osoby zarejestrowane) i środków psychoaktywnych (2 147 osób).

³⁶ Dane na podstawie TGI/MillwardBrown, lipiec – grudzień 2015 r.

³⁷ Zdrowie i ochrona zdrowia w 2017 roku, GUS, 2018

Wzrost długości przeciętnego trwania życia w perspektywie 2030 r. oraz obserwowane generalne pozytywne zmiany w zachowaniach prozdrowotnych ludności takie jak: zmiany w sposobie odżywiania, spożywania alkoholu, wzrost aktywności fizycznej oraz coraz powszechniejsze badania profilaktyczne, pozwalają prognozować tendencje spadkowe umieralności na wyżej wymienione choroby cywilizacyjne.

Ambulatoryjną opiekę zdrowotną w 2019 r.³⁸ realizowało 1 113 przychodni (883 w miastach i 231 na terenach wiejskich). W stosunku do lat poprzednich notuje się zwiększenie ich liczby szczególnie w miastach; porównując obecny stan z 2015 r. jest o 143 przychodni więcej w miastach i o 22 więcej na wsi. Dostęp do punktów podstawowej opieki zdrowotnej jest nierównomierny w województwie, średnio w jednej przychodni w mieście jest 1 685 pacjentów, a na terenach wiejskich 3 704 pacjentów. Łącznie w województwie jest 218 zarejestrowanych praktyk lekarzy i lekarzy dentystów, którzy podpisali umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia lub przychodniami, w tym 171 w miastach i 47 na wsi.

W 2019 r.³⁹ w województwie pomorskim było 5 106 lekarzy, w tym 3 224 specjalistów II stopnia (63,1% ogółu); w porównaniu z 2015 r. liczba lekarzy zmalała. W 2019 r. w województwie było 41 specjalistów z zakresu onkologii, 57 specjalistów z zakresu chorób płuc oraz 120 specjalistów z zakresu kardiologii (w tym kardiologii dziecięcej). W porównaniu do lat wcześniejszych ogółem specjalistów jest mniej, względem 2015 r. odnotowano ubytek liczby lekarzy niektórych specjalności na przykład: chorób płuc, otolaryngologii i radiodiagnostów.

W 2019 r. stacjonarną opiekę zdrowotną świadczyły 43 szpitale ogólne zapewniające łóżka dla 8 433 pacjentów (w stosunku do 2015 r. ubyło 11 placówek i 1 073 łóżek, a liczba pacjentów zmalała o 13 900 osób). Nie zmieniła się liczba szpitali psychiatrycznych – są 3, wzrosła liczba miejsc o 63 łóżka. Ponadto stacjonarną opiekę zapewniają: 2 ośrodki leczenia odwykowego, 7 ośrodków rehabilitacyjnych dla narkomanów, 1 regionalny ośrodek psychiatrii sądowej, 28 zakładów opiekuńczo-leczniczych, 3 zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, 12 hospicjów, 1 oddział opieki paliatywnej, 7 sanatoriów⁴⁰.

³⁸ Tabl. 1 (61), Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2020, US w Gdańsku

³⁹ Tab. 1 (161) i 2 (162), Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2020, US w Gdańsku

⁴⁰ Tabl. 4 (161), Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2019, US w Gdańsku

Istniejąca baza lecznicza i pielęgnacyjno-opiekuńcza dedykowana osobom starszym, niesamodzielnym i przewlekle chorym jest niewystarczająca. Bez powzięcia odpowiednich kroków problem ten będzie narastał, tym bardziej, że prognozy demograficzne przewidują znaczny wzrost liczby osób starszych. W zakresie ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej w 2019 r. na terenie województwa funkcjonowały: 93 zespoły ratownictwa medycznego (72 ratownictwa podstawowego i 21 specjalistycznego), 13 szpitalnych oddziałów ratunkowych (SOR), 10 izb przyjęć (są to komórki organizacyjne szpitali zgłoszonych do współpracy z ratownictwem medycznym) oraz 1 lotnicze pogotowie ratunkowe⁴¹. Niewątpliwym zagrożeniem dla życia i zdrowia społeczeństwa są choroby zakaźne. Pandemia COVID-19 od 2020 r. uwiaryściła potrzebę wzmocnienia narzędzi i systemu nadzoru epidemicznego. Nadrzędnym uwarunkowaniem stała się niewydolność systemu opieki zdrowotnej, co zauważa się w znacznie wyższej liczbie zgonów z powodów innych niż COVID-19, a także potencjalnie gorszym stanie zdrowia osób nieleczonych.

„Priorytety dla regionalnej polityki zdrowotnej województwa pomorskiego” zostały przyjęte przez Wojewódzką Radę do Spraw Potrzeb Zdrowotnych w Gdańsku w grudniu 2018 r. Dokument określa priorytety polityki zdrowotnej w regionie w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2021 r., do których należą w szczególności: kompleksowość i ciągłość opieki medycznej i świadczeń zdrowotnych, innowacyjne metody leczenia (w tym telemedycyna) i diagnostyka, dostęp do świadczeń z zakresu rehabilitacji, opieki geriatrycznej, długoterminowej paliatywnej, psychiatrycznej, środowiskowej i domowej, zmniejszenie współczynnika zachorowalności, zapobieganie chorobom zakaźnym oraz wsparcie kadrowe i infrastrukturalne.

5.2.4. Warunki życia ludzi

Stopniowo poprawiają się materialne warunki życia mieszkańców województwa pomorskiego i odnotowuje się sukcesywny spadek trzech wskaźników zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych: relatywnej i ustawowej granicy ubóstwa oraz granicy ubóstwa skrajnego⁴².

⁴¹ Tabl. 5 (65), Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2020, US w Gdańsku

⁴² Tabl. 7 (113), Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2019, US w Gdańsku

Wzrosła aktywność ekonomiczna ludności w wieku powyżej 15 lat. Zgodnie z „Badaniem Aktywności Ekonomicznej Ludności” przeciętna liczba osób aktywnych ekonomicznie w 2010 r. wynosiła 1 601 tys., a w 2019 r. 1 803 tys. W tej ogólnej liczbie zawierają się pracujący, których liczba wzrosła od 2010 r. o 226 tys. i w 2019 r. wynosiła 1 031 tys. oraz bezrobotni, których liczba zmalała w tym samym okresie z 83 tys. do 29 tys. Równocześnie odnotowano znaczny wzrost liczby osób biernych zawodowo (z 713 tys. do 743 tys.). Stopa bezrobocia spadła z 9,3% do 2,7%⁴³.

Z uwagi na stan epidemii COVID-19 od 2020 r. opisane powyżej trendy mogą ulec zmianie. W związku z wywołanym w następstwie pandemii kryzysem gospodarczym, spodziewany jest wzrost ubóstwa skrajnego oraz liczby osób bezrobotnych w 2021 r. Istotnym działaniem w ramach polityki zdrowotnej i społecznej powinno być zapobieganie oraz zatrzymywanie negatywnych skutków kryzysu.

Badania Urzędu Statystycznego w Gdańsku dotyczące gospodarstw domowych wskazują, że przeciętna liczba osób w gospodarstwie stopniowo maleje. W 2010 r. było to 2,9 osoby, a w 2019 r. 2,64 osoby. Równocześnie odnotowuje się spadek liczby osób pracujących z 1,14 osób do 1,06 osób i wzrost liczby osób pobierających świadczenia społeczne z 0,76 osób w 2010 r. do 0,82 osób w 2019 r. Warto podkreślić, że przyczyn takiego stanu nie należy raczej upatrywać w zmianie przepisów i obniżeniu wieku emerytalnego (liczba osób pobierających emeryturę lub rentę pozostała na zbliżonym poziomie w 2010 r. – 0,62 osoby / gospodarstwo domowe, a w 2019 r. – 0,66 osoby / gospodarstwo domowe), lecz w porzucaniu lub niepodejmowaniu pracy z uwagi na wypłaty socjalne oferowane przez państwo⁴⁴.

Polepszają się warunki mieszkaniowe Pomorzan. Rosną zasoby mieszkaniowe, maleje średnia liczba osób przypadająca na lokal, przy równoczesnym wzroście powierzchni użytkowej przypadającej na osobę. W 2010 r. było 781,1 tys. mieszkań, a w 2019 r. 896,7 tys. mieszkań – średnio przybywało 12,2 tys. mieszkań rocznie. W tym samym czasie powierzchnia użytkowa mieszkania wzrosła o ponad 3 m² na osobę⁴⁵. Pewne różnice można

⁴³ Tabl. 1 (32), Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2020, US w Gdańsku

⁴⁴ Tabl. 2 (44), Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2020, US w Gdańsku

⁴⁵ Tabl. 7 (49), Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2020, US w Gdańsku

zauważyć w danych dotyczących miast i wsi. Na terenach wiejskich średnia powierzchnia użytkowa mieszkania jest większa od terenów miejskich o ponad 33 m², ale na mieszkanie przypada średnio 1,22 osoby więcej, co może być uwarunkowane większą dietnością lub/i wielopokoleniowością rodzin wiejskich.

Zmienia się sytuacja w zakresie liczby osób korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej (Tabela 2.). Dostęp do infrastruktury wpływa na jakość środowiska naturalnego w miejscu zamieszkania oraz przekłada się bezpośrednio na podniesienie komfortu życia, a także na poprawę bezpieczeństwa (na przykład gaz zamiast z butli – sieciowy, wykorzystywany do gotowania oraz do ogrzewania domów i wody) oraz warunków higieniczno-sanitarnych w zakresie dostępu do wody pitnej (na przykład zamiast ze studni z wodociągów) oraz do kanalizacji ścieków sanitarnych (zamiast szamb). Zostało to przedstawione w tabelach poniżej (Tabela 3., Tabela 4.).

Tabela 2. Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w województwie pomorskim [w tys. = % ogółu ludności]

Infrastruktura techniczna	W miastach w 2010 r.	W miastach 2019 r.	Na wsi w 2010 r.	Na wsi w 2019 r.	Ogółem w 2010 r.	Ogółem w 2019 r.
Sieć wodociągowa	1 468,1 97,9%	1 469,9 98,8%	640,3 82,5%	794,5 92,5%	2 108,4 92,7%	2 264,6 96,5%
Sieć kanalizacyjna	1 399,9 93,4%	1 413,4 95%	315,3 40,6%	551,4 64,2%	1 715,3 75,4%	1 964,2 83,7%
Sieć gazowa	1 099,1 73,3%	1 037,0 69,7%	58,7 7,6%	141,7 16,5%	1 157,8 50,9%	1 180,4 50,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z GUS i BDL; stan na dzień 14 stycznia 2021 r.

Tabela 3. Mieszkania wyposażone w instalacje [%]

Infrastruktura techniczna	W miastach w 2010 r.	W miastach 2018 r.	Na wsi w 2010 r.	Na wsi w 2018 r.	Ogółem w 2010 r.	Ogółem w 2018 r.
Sieć wodociągowa	99,8	99,9	97,5	97,9	99,2	99,3
Toaleta	99,1	99,3	93,9	94,9	97,7	98,1
Łazienka	97,1	97,5	89,8	91,4	95,2	95,9
Gaz z sieci	72,6	70,4	8,2	12	55,8	54,5
Centralne ogrzewanie	88,8	90,5	77,1	80,4	85,7	87,8

Źródło: Tablica 19 (115), Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2019, US w Gdańsku

Tabela 4. Infrastruktura zaopatrzenia w ciepło

Infrastruktura zaopatrzenia w ciepło	W miastach w 2010 r.	W miastach 2019 r.	Na wsi w 2010 r.	Na wsi w 2019 r.	Ogółem w 2010 r.	Ogółem w 2019 r.
Długość sieci ciepłej przesyłowej [km]	1 003,5	1 829,2	48,5	69,8	1 052	1 899
Kotłownie	592	1 385	167	452	759	1 837

Źródło: Tablica 4 (119), Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2011 i Tablica 14 (56), Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2020, US w Gdańsku

Podsumowując dane zawarte w tabelach powyżej, zwiększenie dostępności do sieci wodno-kanalizacyjnej nastąpiło przede wszystkim na terenach wiejskich, gdzie z sieci wodociągowej korzysta już ponad 90% ludności. Nastąpił tam także 37% wzrost liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej, co jest istotne z punktu widzenia poprawy warunków życia oraz ochrony środowiska. Kierunek zmian jest korzystny, jednak na obszarach wiejskich według danych statystycznych na koniec 2019 r. do sieci kanalizacji ściekowej przyłączonych było wciąż tylko ponad 64% ludności.

Zmniejsza się odsetek ludności korzystającej z gazu; przy czym proces ten dotyczy głównie miast. Prawdopodobnie jest on konsekwencją rozbudowy sieci ciepłowniczych (i skutkującego tym zmniejszania liczby indywidualnych źródeł opalanych gazem w mieście) oraz odchodzenie od kuchenek gazowych w gospodarstwach domowych na rzecz kuchenek elektrycznych. Na terenach wiejskich, na których proces budowy i rozbudowy sieci gazowej

niskiego ciśnienia jest bardzo powolny, odnotowuje się niewielki (8,9 punktów procentowych na przestrzeni 9 lat) wzrost liczby ludności korzystającej z sieci gazowej. W zakresie ciepłownictwa największy przyrost długości sieci nastąpił w miastach.

Na jakość i zadowolenie z życia coraz większy wpływ mają takie czynniki jak dostępność do miejsc opieki dla dzieci do lat 3, przedszkoli oraz dostęp do edukacji. W tym zakresie potrzeby są znaczne i wynikają bardziej z lokalnych tendencji demograficznych, niż z ogólnoregionalnych problemów. Zasadniczym problemem jest poziom wyposażenia szkół w materiały edukacyjne, sale warsztatowe, sprzęt komputerowy, dostęp do Internetu.

Problemy:

- Proces starzenia się społeczeństwa wymagający wsparcia systemowego osób w wieku poprodukcyjnym;
- Wysoka zachorowalność i śmiertelność mieszkańców województwa spowodowana chorobami cywilizacyjnymi, zwłaszcza nowotworami i chorobami układu krążenia;
- Wzrastający problem otyłości u dzieci, młodzieży i dorosłych;
- Brak systemowych działań kształtujących prozdrowotne postawy ludności, profilaktyki chorób i edukacji zdrowotnej;
- Deficyty i nierównomierny dostęp do zasobów (infrastruktura i kadry) ochrony zdrowia;
- Narastająca koncentracja zagrożeń dla środowiska i ludzi (w tym możliwość wystąpienia poważnych awarii) na obszarach najintensywniej zagospodarowanych i zaludnionych między innymi na obszarze metropolitalnym oraz w korytarzu transportowym po obu stronach doliny Wisły.

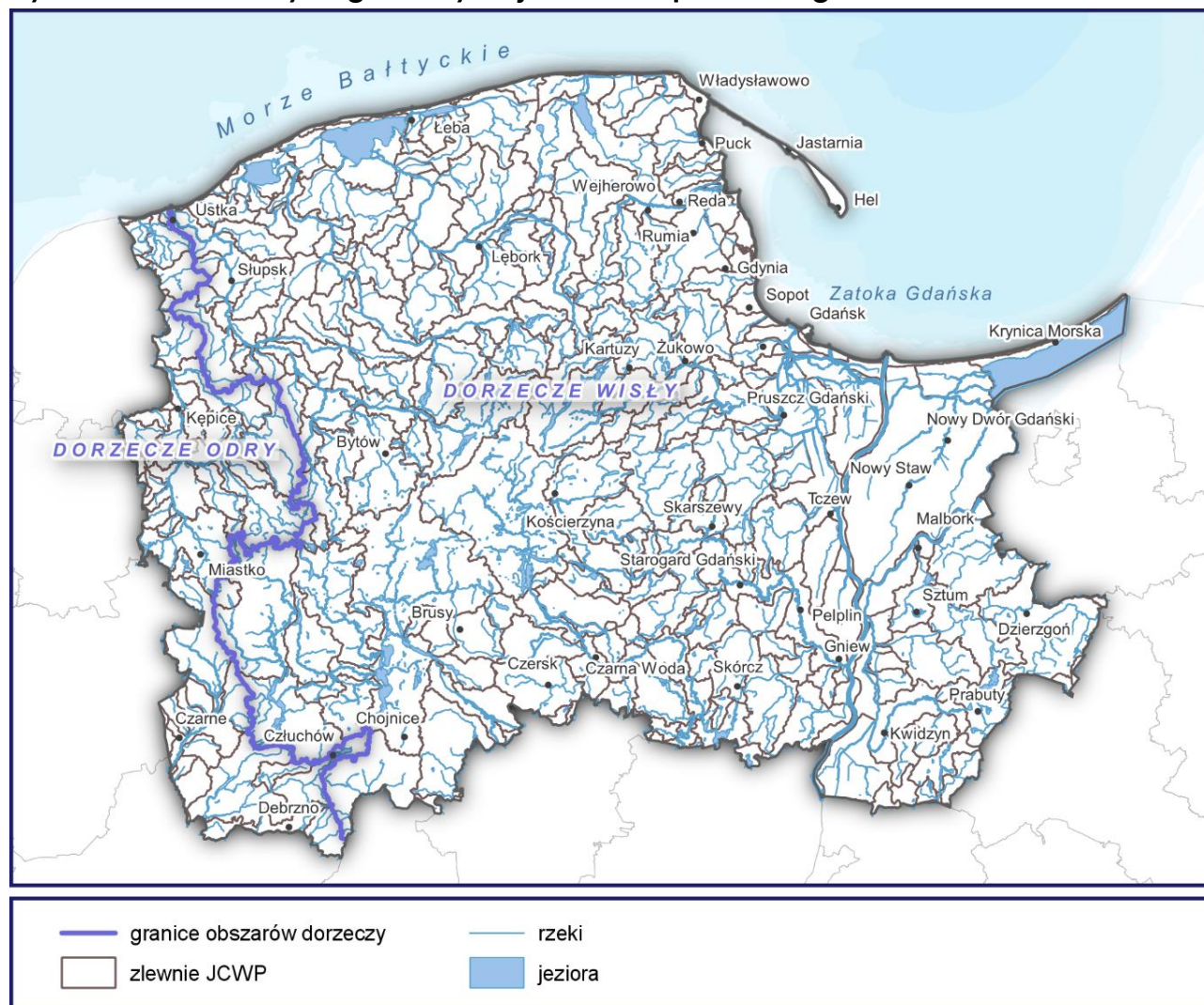
5.3. Wody

5.3.1. Wody powierzchniowe i jakość wód

Województwo pomorskie obejmuje swym zasięgiem głównie region wodny Dolnej Wisły (88,6%), północno-zachodnie krańce województwa znajdują się w regionie wodnym Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego (6,8%), południowo-zachodnie krańce województwa znajdują się w obrębie regionu wodnego Warty (4,6%). Wody powierzchniowe zajmują ponad 4% obszaru województwa. Większość rzek i innych cieków uchodzi bezpośrednio do Morza

Bałtyckiego, Zatoki Gdańskiej i Zatoki Puckiej oraz Zalewu Wiślanego oddzielonego od otwartego morza Mierzeją Wiślaną (Rysunek 9.).

Rysunek 9. Podział hydrograficzny województwa pomorskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

O potencjale wodnym województwa pomorskiego decyduje charakterystyczny układ hydrograficzny, którego oś stanowi pasmo morenowe na linii działu wodnego Miastko – Kościerzyna i dalej w kierunku północno-wschodnim po pasmo Wzgórz Szymbarskich. W części północnej dominują rzeki Przymorza uchodzące do Bałtyku (Wieprza, Słupia, Łupawa, Łeba, Piaśnica, Czarna Woda, Reda, Płutnica, Zagórska Struga i cieki rejonu Trójmiasta) oraz jeziora przymorskie (Gardno, Łebsko i Sarbsko) i Jezioro Żarnowieckie. Województwo pomorskie wyróżnia się dużą liczbą jezior (w tym jezior lobeliowych wymagających ochrony) – ich łączna liczba przekracza 50 tys., z czego 18 tys. stanowią

zbiorniki o powierzchni powyżej 0,1 ha⁴⁶. W części południowej Pojezierze Kaszubskie jest regionem o największej jeziorności w Polsce, jest to zlewnia Wisły (jej dopływy: Wda, Motława z Radunią, Liwa, Wierzyca, Osa i Brda) i rzek zlewni Odry. Cechują się one wysokimi odpływami całkowitymi, przy jednoczesnej dużej stabilności odpływu. Rejonem o najuboższej sieci hydrograficznej są Mierzeja Helska i Mierzeja Wiśłana, gdzie wody utrzymują się w nieckach terenowych.

Unikatowy jest system hydrograficzny delty Wisły obejmujący Żuławy Wiślane, gdzie stosunki wodne są efektem między innymi wielowiekowej działalności ludzi. Są to tereny przydepresyjne i depresyjne z licznymi kanałami i rowami. Jest to system przyrodniczo-techniczny przeciwpowodziowych polderów z wałami i obwałowaniami, z pompowniami zabezpieczającymi ten teren przez zalaniem. Główną rzeką Żuław jest Wisła, która wraz z Nogatem dzieli je na trzy podsystemy: Żuławy Gdańskie, Żuławy Wielkie i Żuławy Elbląskie⁴⁷. Wody powierzchniowe spływające z dorzecza Wisły, prowadzone są obwałowanym korytem Wisły do Zatoki Gdańskiej oraz do Zalewu Wiślanego.

W województwie pomorskim głównymi źródłami zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia oraz na potrzeby przemysłowe są wody podziemne, w niewielkim zakresie ujęcia wód powierzchniowych.

Z informacji Urzędu Statystycznego w Gdańsku (Stan i ochrona środowiska w województwie pomorskim w 2019 r.) wynika, iż pobór wody w województwie w 2019 r. nieznacznie zmalał względem kilku ostatnich lat, nadal utrzymując się jednak na zbliżonym poziomie wynosząc 209,5 hm³. Dane GUS – Banku Danych Lokalnych wskazują, iż długość sieci wodociągowej w 2019 r. wynosiła 16 689,6 km (o 1,8% więcej niż w 2018 r.). Największy obszarowo zintegrowany system zaopatrzenia w wodę – Centralny Wodociąg Żuławski (CWŻ)

⁴⁶ Liczba jezior o powierzchni 1 ha oszacowana na podstawie Bazy Danych o Terenie Województwa Pomorskiego sięga ponad 2 800 i jest porównywalna z liczbą 2 900 podawaną w materiale A. Wojtach, „Jeziora w województwie pomorskim”, WFOŚiGW w Gdańsku 2013 (<http://www.wfosigw.olsztyn.pl>). W opracowaniu J. Fac-Beneda, I. Chlost, „Ekspertyza...”, 2013 podaje się mniejszą liczbę jezior o powierzchni powyżej 1 ha (1 500)

⁴⁷ Większość Żuław Elbląskich znajduje się w granicach województwa warmińsko-mazurskiego

zaopatruje w wodę 8 pomorskich gmin⁴⁸: Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw, Ostaszewo, Lichnowy, Stegna, Sztutowo, Malbork i Stare Pole, zamieszkałych przez około 65 tys. osób (długość sieci przekracza 1 300 km)⁴⁹.

Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2019 r. wynosił 96,5% (w miastach 98,8%, na wsi 92,5%). Najniższy odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej był w gminie Osiek (53,5%), nieco lepsza sytuacja występuje w gminach: Stary Targ (64,6%), Kościerzyna gmina wiejska (70,1%), Stara Kiszewa (70,1%) i Koczała (73,7%).

Z informacji Urzędu Statystycznego w Gdańsku (Stan i ochrona środowiska w województwie pomorskim w 2019 r.) wynika, iż ilość ścieków komunalnych i przemysłowych w 2019 r. wynosiła 159,3 hm³. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wyniósł 83,7%. Zgodnie z danymi BDL GUS za 2019 r. całkowita długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 11 389,8 km (o 4,2% więcej niż w 2018 r.) i w dalszym ciągu poziom jej rozwoju jest niewystarczający w stosunku do potrzeb, w szczególności na obszarach wiejskich. W 2019 r. jedynie 63,5% ludności obszarów wiejskich korzystało z oczyszczalni ścieków.

Na koniec 2019 r. eksploatowano w województwie 168 oczyszczalni ścieków komunalnych⁵⁰. Stan techniczny części oczyszczalni jest niezadowalający – odprowadzane z nich do wód powierzchniowych lub ziemi ścieki oczyszczone nie zawsze spełniają wymagania określone w obowiązujących przepisach⁵¹. Na terenach pozbawionych sieci kanalizacyjnej ścieki bytowe odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych oraz do oczyszczalni przydomowych. Systematycznie maleje udział ścieków nieoczyszczonych w ogólnej ilości ścieków odprowadzanych do wód lub do ziemi (Rysunek 10.).

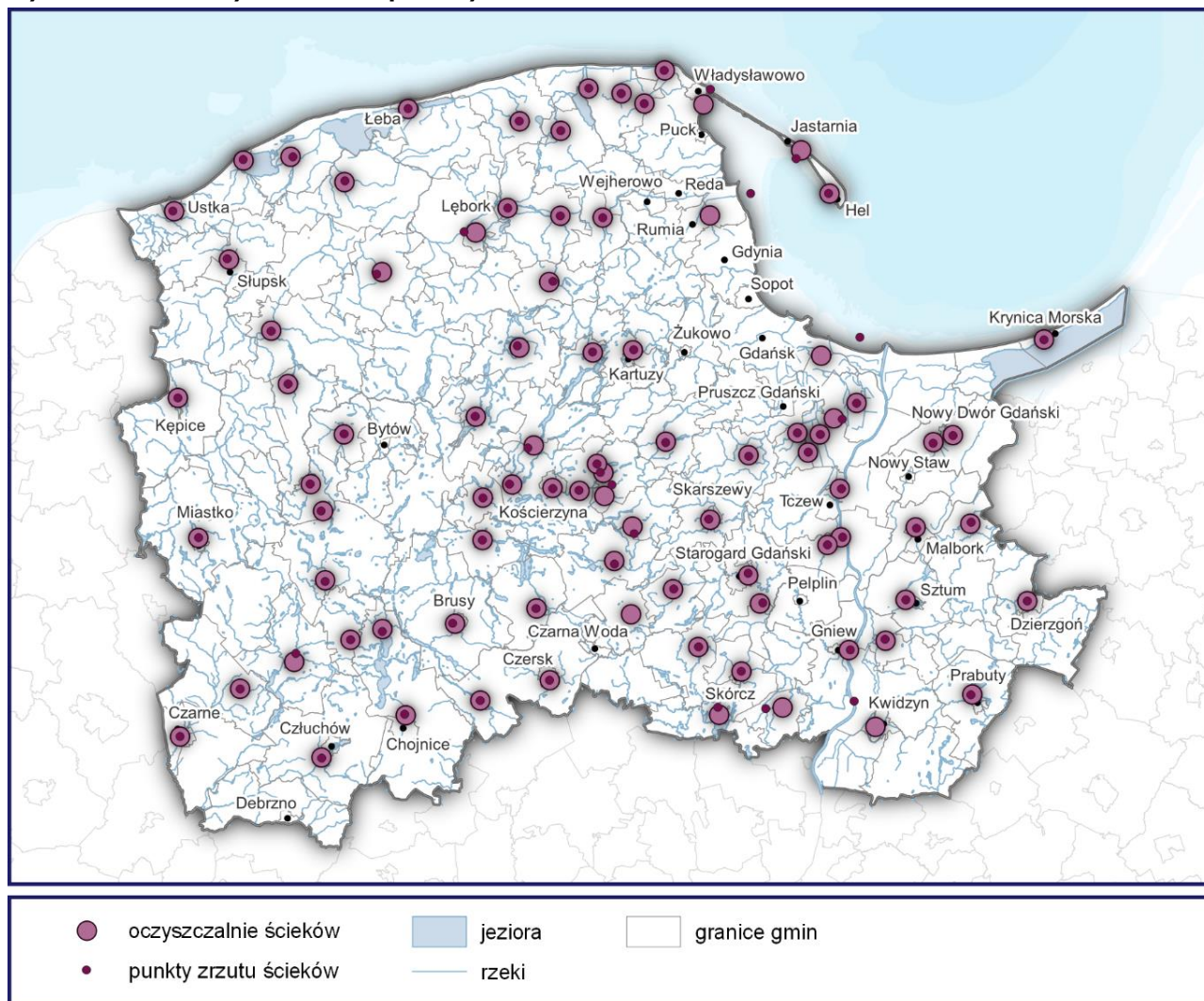
⁴⁸ Także mieszkańców gminy Gronowo Elbląskie i częściowo gminy Elbląg w województwie warmińsko-mazurskim

⁴⁹ Wraz z siecią w gminach województwa warmińsko-mazurskiego

⁵⁰ Wykaz oczyszczalni ścieków komunalnych na terenie województwa pomorskiego stan na 31 grudnia 2019 r.

⁵¹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz. U. poz. 1311)

Rysunek 10. Oczyszczalnie i punkty zrzutu ścieków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Hydroportal-ISOK Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Obowiązujący „Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych” (V aktualizacja KPOŚK, obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2017 r. w sprawie ogłoszenia aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych; M. P. z 2017 r. poz. 1183) jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia 86 aglomeracji miejskich i wiejskich⁵² (o RLM większej od 2 000) w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków.

⁵² Aglomeracja ściekowa rozumiana jako teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych lub do końcowego punktu zrzutu; posiadające obowiązujące rozporządzenie/uchwałę ustanawiającą aglomerację

Aktualnie trwają prace nad VI aktualizacją KPOŚK, którego celem jest ochrona środowiska wodnego przed niekorzystnymi skutkami zrzutu ścieków komunalnych oraz określenie inwestycji planowanych do realizacji do końca 2027 r. przy uwzględnieniu potrzeb zgłaszanych przez gminy aglomeracyjne (samorządy). W projekcie VI aktualizacji KPOŚK wyznaczono w województwie pomorskim 89 aglomeracji ściekowych i oszacowano, że do końca 2027 r. wymagania akcesyjne będzie spełniać 56% z nich.

Elementem systemu oczyszczania ścieków komunalnych jest zagospodarowanie osadów ściekowych. W trzech największych oczyszczalniach ścieków w województwie (około 75% masy osadów powstających w regionie) osady ściekowe zagospodarowane są poprzez przetwarzanie termiczne i biologiczne.

Nadrzędnym dokumentem ustanawiający ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej jest Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW), czyli Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. Jej głównym celem jest osiągnięcie do 2015 r., a w uzasadnionych przypadkach do 2021 r. lub 2027 r., dobrego stanu wód i ekosystemów od nich zależnych, w szczególności ochrona śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych, zapobieganie dalszemu pogarszaniu ich jakości oraz ochrona i poprawa stanu ekosystemów wodnych oraz ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio uzależnionych od ekosystemów wodnych. RDW ustanawia wymogi dotyczące monitoringu jakości wód celem stopniowej redukcji zrzutów, emisji i strat substancji priorytetowych oraz zaprzestania lub stopniowego wyeliminowania zrzutów, emisji i strat priorytetowych substancji niebezpiecznych, czy też zmniejszenia skutków powodzi i susz. Ramowa Dyrektywa Wodna jest wdrażana w Polsce, między innymi za pomocą aktualizowanych cyklicznie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy.

Dla dorzeczy obowiązują do grudnia 2021 r.:

- „Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 1911 z późn. zm.); uzupełniony o załącznik nr 2 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły,

obwieszczeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 grudnia 2016 r. o sprostowaniu błędu (Dz. U. poz. 1958),

- „Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry” przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. poz. 1967).

Plany gospodarowania wodami w dorzeczach określają cele środowiskowe oraz działania służące osiągnięciu lub utrzymaniu dobrego stanu i zapobieganiu pogarszania stanu wód, działania służące kształtowaniu i ochronie zasobów wodnych, działania służące zwiększeniu ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałaniu skutkom suszy, właściwego gospodarowania oraz korzystania z wód i zarządzania nimi.

Celem środowiskowym dla jednolitych części wód powierzchniowych jest ochrona oraz poprawa ich stanu ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć co najmniej dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie dalszemu pogorszeniu ich stanu ekologicznego i stanu chemicznego.

Celem środowiskowym dla sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych jest ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć co najmniej dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego.

Celem środowiskowym dla obszarów chronionych jest osiągnięcie norm i celów wynikających z przepisów, na podstawie których te obszary zostały utworzone, przepisów ustanawiających te obszary lub dotyczących tych obszarów, o ile nie zawierają one w tym zakresie odmiennych uregulowań.

Obecnie trwają prace nad drugą aktualizacją „Planów gospodarowania wodami na lata 2022-2027”. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP) diagnozuje stan środowiska wodnego i rozpoznaje miejsca oraz przyczyny jego degradacji, a także prowadzi konsultacje. Na potrzeby przygotowywanej drugiej aktualizacji PGW trwają prace nad przeglądem najistotniejszych problemów gospodarki wodnej, co ma pozwolić na określenie

przyczyn i wskazać działania naprawcze w celu poprawy stanu wód w poszczególnych JCWP; dotychczas wymieniane są następujące problemy związane z:

- ochroną jakościową wód powierzchniowych i podziemnych (w tym z wpływem: emisji rolniczych, emisji z chowu i hodowli ryb, emisji komunalnych, emisji przemysłowych oraz depozycji atmosferycznej),
- zmianami morfologicznymi wód powierzchniowych (w tym ze zmianami hydromorfologicznymi, niewystarczającym potencjałem naturalnej retencji oraz renaturyzacji, a także brakiem drożności rzek),
- ochroną stanu ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych (w tym ze zmianami klimatu, ochroną przed suszą, nadmiernym poborem oraz brakiem wdrożenia efektywnej regulacji w zakresie przepływów środowiskowych),
- aspektami ekonomicznymi i finansowymi (w tym z: niską efektywnością wykorzystywania zasobów wodnych szczególnie w zakresie zużycia wody, problemami finansowania działań),
- aspektami prawno-organizacyjnymi i społecznymi (w tym z presją zabudowy na tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi, z brakiem efektywności systemu instytucjonalnego na rzecz realizacji celów środowiskowych, brakiem efektywnego mechanizmu pozyskiwania praw do nieruchomości na cele renaturyzacji rzek czy odtwarzania naturalnej retencji, z brakiem efektywnych regulacji prawnych w zakresie metod szacowania przepływów środowiskowych czy wdrażania zasady zwrotu kosztów usług wodnych).

Dla potrzeb zarządzania wodami, w tym prowadzenia monitoringu, wody dzieli się na jednolite części wód: powierzchniowych (JCWP), w tym wód przejściowych lub przybrzeżnych oraz wód sztucznych lub silnie zmienionych, i podziemnych (JCWPd).

W granicach województwa pomorskiego wyznaczono 246 JCWP rzecznych (w tym 212 JCWP rzecznych z dorzecza Wisły) oraz 154 JCWP jeziornych (w tym 141 JCWP jeziornych z dorzecza Wisły); 278 zlewni jednolitych części wód powierzchniowych. W województwie pomorskim wyznaczono silnie zmienione oraz sztuczne jednolite części wód powierzchniowych.

Informacje zebrane przez GIOŚ w Syntetycznym raporcie z klasyfikacji oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych wykonanej za 2019 rok na podstawie danych z lat 2014-2019 oraz w zestawieniu tabelarycznym utworzonym w oparciu o metodę przeniesienia, wskazują na utrzymującą się słabą kondycję i jakość badanych jednolitych części wód powierzchniowych. Stan ogólny JCWP rzecznych w 2019 r. oceniono w 73 punktach, w 69 z nich JCWP uzyskały ocenę negatywną, wskazującą na zły stan ogólny. W 2019 r. wyżej wymieniona klasyfikacja GIOŚ objęła 56 JCWP jeziornych. Dobrą ocenę stanu ogólnego wskazano dla 18 JCWP (JCWP jezior: Burgale, Dybrzk, Gowidlińskiego, Kamieniczno, Klasztorne, Końskiego, Lubowidzkiego, Łapalickiego, Mausz Mały, Orkusz, Osuszyno, Otałżyno, Salińskiego, Sitno, Sumino, Wieckiego, Wieldzadz, Wygonin), pozostałe charakteryzował zły stan ogólny. Niespełnienie norm środowiskowych przez JCWP jest rezultatem wieloletnich zaniedbań w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej, odprowadzania nieoczyszczonych lub tylko podczyszczonych ścieków do jezior, niekontrolowanych spływów z terenów upraw rolnych, masowo rozwijającej się rekreacji i turystyki oraz wieloletniego, stale rosnącego zagospodarowywania terenów w otoczeniu jezior.

W Ocenie stanu środowiska polskich obszarów morskich Bałtyku na podstawie danych monitoringowych z roku 2019 na tle dziesięciolecia 2009-2018, GIOŚ wskazał na utrzymujący się zły stan ogólny 4. JCWP przejściowych: Zalew Pucki, Zatoka Pucka Zewnętrzna, Zatoka Gdańska Wewnętrzna i Ujście Wisły Przekop oraz 7 JCWP przybrzeżnych: Rowy – Jarosławiec Zachód, Rowy – Jarosławiec Wschód, Jastrzębia Góra – Rowy, Władysławowo – Jastrzębia Góra, Port Władysławowo, Półwysep Hel, Mierzeja Wiślana. Podobnie jak w latach wcześniejszych badania wykazały, że nadal problemem jest zanieczyszczenie wód Morza Bałtyckiego postępujące wskutek stałego dopływu zanieczyszczeń naruszających równowagę tlenową, a także okresowy wzrost ilości azotu i fosforu w wodzie, co sprzyja między innymi zakwitom sinic. We wszystkich wymienionych JCWP stan ogólny określono jako zły.

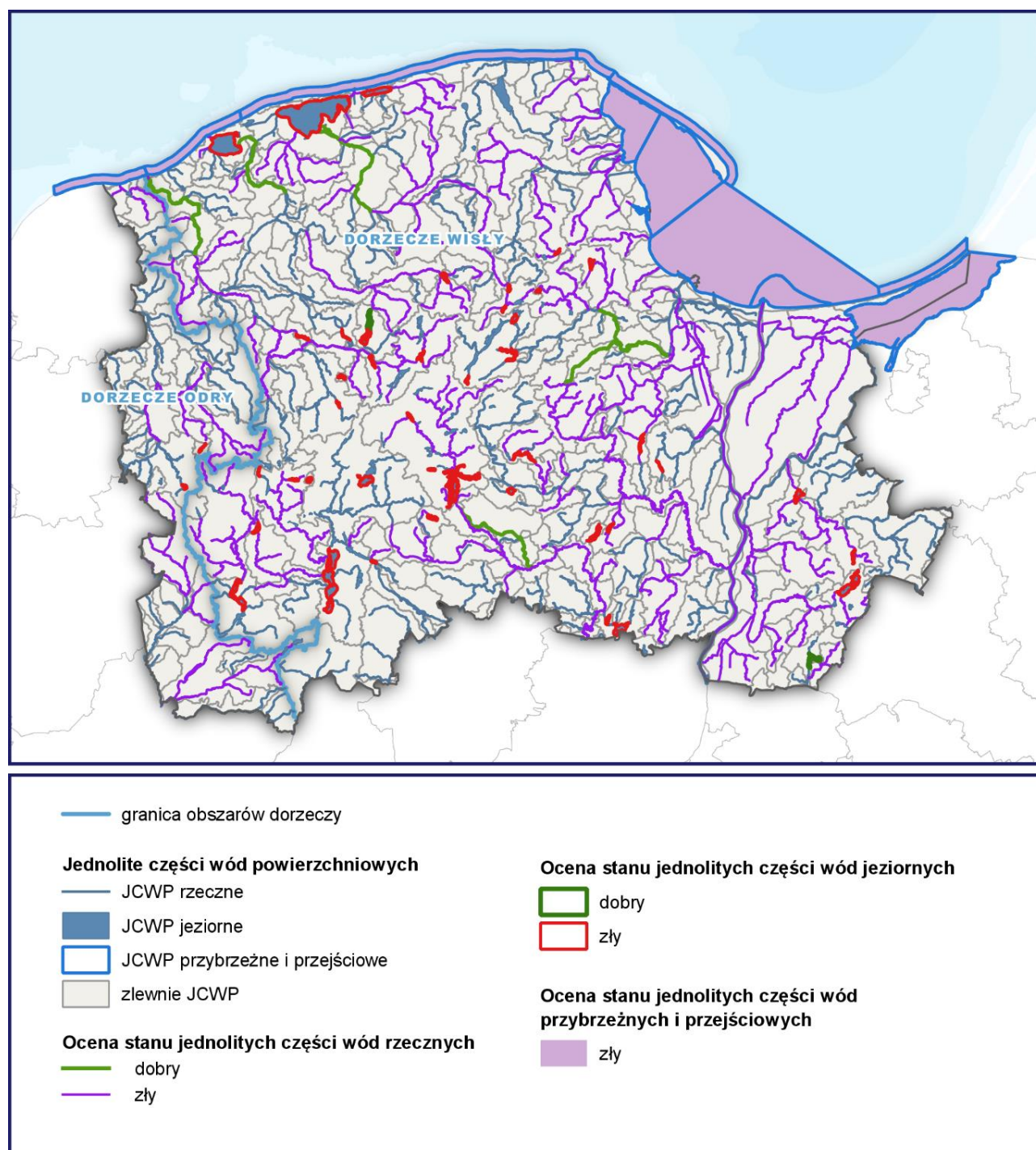
Z kolei wydany w 2020 r. „Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim – 2020”⁵³ zawiera dane za 2018 r. Także ten dokument wskazuje na przeważający zły stan ogólny badanych JCWP rzecznych. Dobry stan przypisano jedynie 6 JCWP; są to: Kanał Wdy, Radunia od Strzelenki do Kanału Raduńskiego, Reknica, Łeba od Pogorzelicy do wypływu z jeziora Łebsko, Łupawa od dopływu z Łojewa do wpływu do Jeziora Gardno oraz Słupia od Kamieńca do Otocznicy. Z kolei w analizie stanu/potencjału ekologicznego powyższych JCWP rzecznych dominuje ocena umiarkowana (50% JCWP) (Rysunek 11.).

Spośród 32 JCWP jeziornych, dla których dokonano oceny końcowej – dobry stan ogólny uzyskała jedynie jedna JCWP – Jasień Północny, pozostałe miały zły stan ogólny. Badając stan/potencjał wód stojących, stan umiarkowany i słaby stwierdzono w przypadku łącznie 72% ocenianych JCWP jeziornych; dobry i bardzo dobry uzyskało 22% badanych JCWP jeziornych (Rysunek 11.).

Oceny JCWP przejściowych i przybrzeżnych wskazują na utrzymujący się niekorzystny trend wieloletni. Wyniki badań 4 JCWP przejściowych: Zalew Pucki, Zatoka Pucka Zewnętrzna, Zatoka Gdańska Wewnętrzna i Ujście Wisły Przekop oraz 7 JCWP przybrzeżnych: Rowy – Jarosławiec Zachód, Rowy – Jarosławiec Wschód, Jastrzębia Góra – Rowy, Władysławowo – Jastrzębia Góra, Port Władysławowo, Półwysep Hel, Mierzeja Wiślana, podobnie jak w latach wcześniejszych wykazały, że nadal problemem jest zanieczyszczenie wód Morza Bałtyckiego. Zły stan ogólny JCWP przejściowych i przybrzeżnych jest efektem stałego dopływu zanieczyszczeń. Ponadto wszystkie przebadane JCWP przejściowe i przybrzeżne zostały zaklasyfikowane do stanu/potencjału ekologicznego równego lub poniżej umiarkowanego (wody przejściowe: 2 JCWP – słaby, 1 JCWP – zły i 1 JCWP – umiarkowany; wody przybrzeżne: 3 JCWP – słaby, 2 JCWP – zły i 2 JCWP – umiarkowany); (Rysunek 11.).

⁵³ Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim – 2020, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Gdańsku, Gdańsk 2020

Rysunek 11. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych badanych w latach 2017-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska

Projekt „Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych” (2020) opracowywany przez Wody Polskie za główny cel przyjmuje zaproponowanie obszarów priorytetowych do objęcia działaniami naprawczymi służącymi renaturyzacji wód. Kryteriami wyznaczenia takich obszarów są między innymi stopień przekształcenia wód oraz zdolność ekosystemów

wodnych do samoistnej regeneracji. Ma to zapewnić spójność z wymaganiami „Ramowej Dyrektywy Wodnej” dotyczącymi osiągnięcia celu, jakim jest co najmniej dobry stan wód.

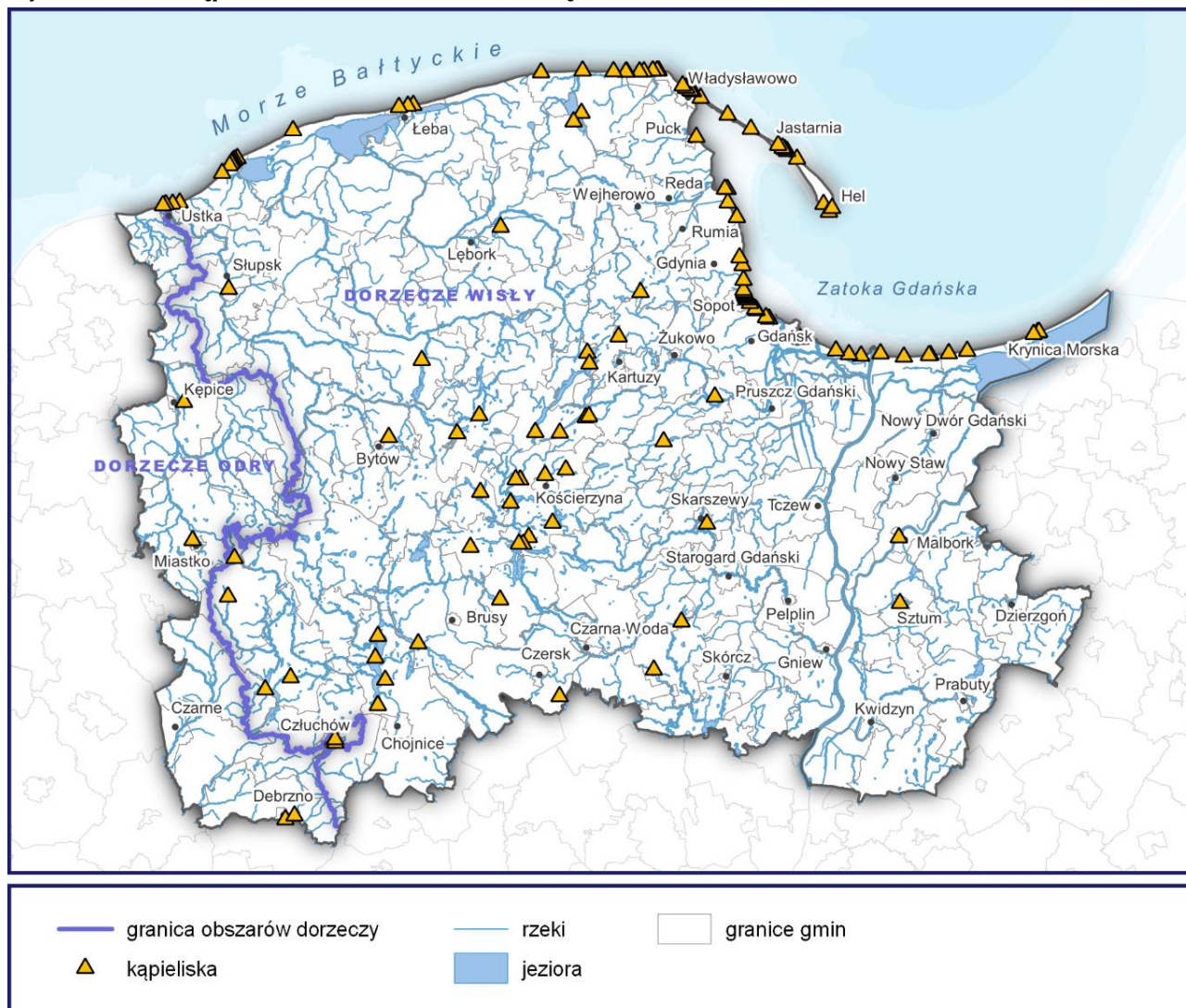
Nadal poważnym problemem dla jakości wód Bałtyku są zanieczyszczenia prowadzone wodami Wisły z głębi lądu, takie jak: biogeny (azot, fosfor), pochodzenia rolniczego, niekiedy komunalnego. Na wybrzeżu brakuje stref ekotonowych, przechwytyjących związki biogenne i ograniczających ich wpływ do rzek i dalej do morza. Okresowo i miejscowo w Bałtyku występują bakterie grupy coli lub enterokoki, obniżone wartości stężeń tlenu rozpuszczonego, zmiany w zapachu i barwie toni wodnej, zakwity sinic. Konsekwencją złego stanu sanitarnego wód są decyzje o okresowym zamykaniu kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli.

Liczba kąpielisk jest zmienna (Rysunek 12.). W 2014 r. w województwie pomorskim funkcjonowało 65 kąpielisk, w tym 51 to kąpieliska morskie. W 2018 r. ogólna liczba kąpielisk wzrosła do 105, a w 2019 r. do 129⁵⁴. Poza kąpieliskami otwierane są miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli. Ich liczba co roku ulega zmianie w zależności od sezonu i ilości organizowanych imprez okolicznościowych⁵⁵.

⁵⁴ Raporty dotyczące oceny wody w kąpieliskach „Kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli”, Podsumowanie sezonu kąpieliskowego od 2014 do 2019, Główny Inspektor Sanitarny, <https://sk.gis.gov.pl/index.php/informacje>

⁵⁵ 1 stycznia 2019 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie ewidencji oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli (Dz. U. poz. 2476) dotyczące funkcjonowania miejsc wykorzystywanych do kąpieli; zmiany w przepisach spowodowały konieczność zgłaszania wszystkich miejsc, które w kolejnym sezonie zostaną dopuszczone do kąpieli jako kąpieliska, co znacząco wpływa na poprawę warunków higieniczno-sanitarnych oraz bezpieczeństwa w miejscach aktywnego wypoczynku nad wodą. Dopuszczono również możliwość tworzenia miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli, których powstanie wymuszają lub determinują sytuacje wyjątkowe, „nagłe”, krótkoterminowe, okazjonalne i tym podobne

Rysunek 12. Kąpieliska nadmorskie i śródlądowe w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Sanitarnego, grudzień 2020

5.3.2. Zagrożenia powodziowe

W województwie pomorskim występuje zagrożenie powodziowe od strony rzek oraz od strony morza. Mogą wystąpić wszystkie rodzaje zagrożeń powodziowych, wywołane: opadami i roztopami, naturalnymi wezbrzeniami w rzekach i zbiornikach, zatorami lodowymi, spiętrzeniami sztormowymi. Podczas powodzi może wystąpić między innymi: przelewanie wody przez wały przeciwpowodziowe i/lub zniszczenie lub uszkodzenie wałów przeciwpowodziowych; możliwa jest również kumulacja zjawisk na jednym obszarze. Powodzie stanowią zagrożenie dla ludzi, dóbr materialnych oraz wiążą się ze stratami gospodarczymi, społecznymi i środowiskowymi.

Na mapach zagrożenia powodziowego⁵⁶ wyznaczono tereny zagrożone powodzią i podtopieniami o wysokim prawdopodobieństwie 10% (raz na 10 lat), średnim 1% (raz na 100 lat) i niskim 0,2% (raz na 500 lat) oraz wskazano obszary narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wałów przeciwpowodziowych oraz wałów przeciwsztormowych (Rysunek 13.). Na mapach ryzyka powodziowego⁵⁷ przedstawiono oszacowanie potencjalnych strat w wyniku powodzi, wskazano obiekty narażone na zalanie i zniszczenie, określono ryzyka powodziowe dla zdrowia i życia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej. Rejony najbardziej zagrożone powodzią to: Żuławy Wiślane (w tym część obszaru Gdańska, Pruszcza Gdańskiego i Tczewa), dolina rzeki Wisły, doliny rzeczne: Słupi, Łeby, Redy, Raduni, Wierzycy, Wdy, Brdy, strefa nadmorska: pas przybrzeżny w rejonie jeziora Sarbsko, jeziora Gardno, jeziora Łebsko oraz ujściowy odcinek rzeki Łupawy i rzeki Łeby, a także pas nadmorski w rejonie Karwieńskich Błot, Półwysep Helski i Mierzeja Wiślana od strony Zalewu Wiślanego. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych, obejmują rejony rzek przymorskich i odcinki wybrzeża⁵⁸.

„Plany zarządzania ryzykiem powodziowym”⁵⁹ przyjęto rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 1841) oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (Dz. U. poz. 1938). Zawierają one informacje na temat stanu należytego przygotowania w przypadku wystąpienia powodzi oraz listę działań służących zapobieganiu powodzi i ochronie przed powodzią, prowadzących do obniżenia strat powodziowych.

⁵⁶ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

⁵⁷ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMRP

⁵⁸ Projekt aktualizacji we właściwości Urzędu Morskiego w Gdyni dostępny na stronie <https://www.umgdy.gov.pl/?p=16964#%20Wyniki%20przeg%C4%85du%20i%20aktualizacji%20MZP%20i%20MRP>

⁵⁹ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPZRP

Newralgicznym obszarem zagrożenia powodziowego są Żuławy Wiślane położone w delcie Wisły na styku dwóch województw, co wymaga koordynacji działań międzyregionalnych w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego. Obszar Żuław przekształcony z naturalnego układu delty Wisły w osuszoną, sztuczną przestrzeń polderową, istnieje i funkcjonuje gospodarczo tylko dzięki infrastrukturze odwadniającej. Mechaniczne odwadnianie tego obszaru z wykorzystaniem około 1 600 km kanałów, 105 przepompowni, setek kilometrów wałów przeciwpowodziowych wymaga utrzymania, modernizacji i realizacji nowych inwestycji służących istnieniu obszaru Żuław. Na Żuławach mogą wystąpić różne typy powodzi, a zasięg ich oddziaływania będzie znaczący, dlatego opracowano „Program Kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław – do roku 2030” tak zwany „Program Żuławski”⁶⁰. W pierwszym etapie rozpoznano zagrożenia powodziowe, określono sposoby zwiększenia skuteczności ochrony przeciwpowodziowej Żuław i monitoringu ryzyka powodziowego. Zidentyfikowano najważniejsze obszary problemowe, takie jak zabezpieczenie: Gdańskiego Węzła Wodnego, od strony Wisły, od strony Zalewu Wiślanego oraz Żuław Wewnętrznych. Program w Etapie I (do 2015 r.) obejmował 53 inwestycje mające ograniczyć wystąpienie zagrożenia powodziowego w Gdańsku, Elblągu i w powiecie gdańskim, lecz ostatecznie wybrano do realizacji 43 zadania podstawowe i 5 zadań rezerwowych⁶¹, które znacząco podniosły stopień zabezpieczenia przeciwpowodziowego. W Etapie II (po 2015 r.) wykonano „Analizę zagrożenia i ryzyka wewnątrzpolderowego ze wskazaniem rekomendowanych działań zapobiegawczych” (Arcadis 2014) oraz analizę inwestycji przeciwpowodziowych zrealizowanych zarówno w ramach I Etapu Programu Żuławskiego, jak i w ramach innych programów i projektów planowanych do realizacji do 2030 r. Bez dalszej, wyprzedzająco przygotowanej adaptacji do zachodzących zmian klimatycznych, powodujących wzrost częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i odpowiedniego zabezpieczenia tego obszaru w zakresie ochrony przeciwpowodziowej może z czasem dojść do zakłócenia czy wręcz

⁶⁰ „Program: Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław do roku 2030” zwany „Programem Żuławskim”, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku i Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Gdańsk 2014

<http://www.rzgw.gda.pl/cms/fck/uploaded/fundusze/Publikacja%20Etap%20II%20P%C5%BB.pdf>

⁶¹ <http://www.gdansk.rzgw.gov.pl/cms/site.files/file/ProgramZulawski/ProgramZulawski2030.pdf> – s.25

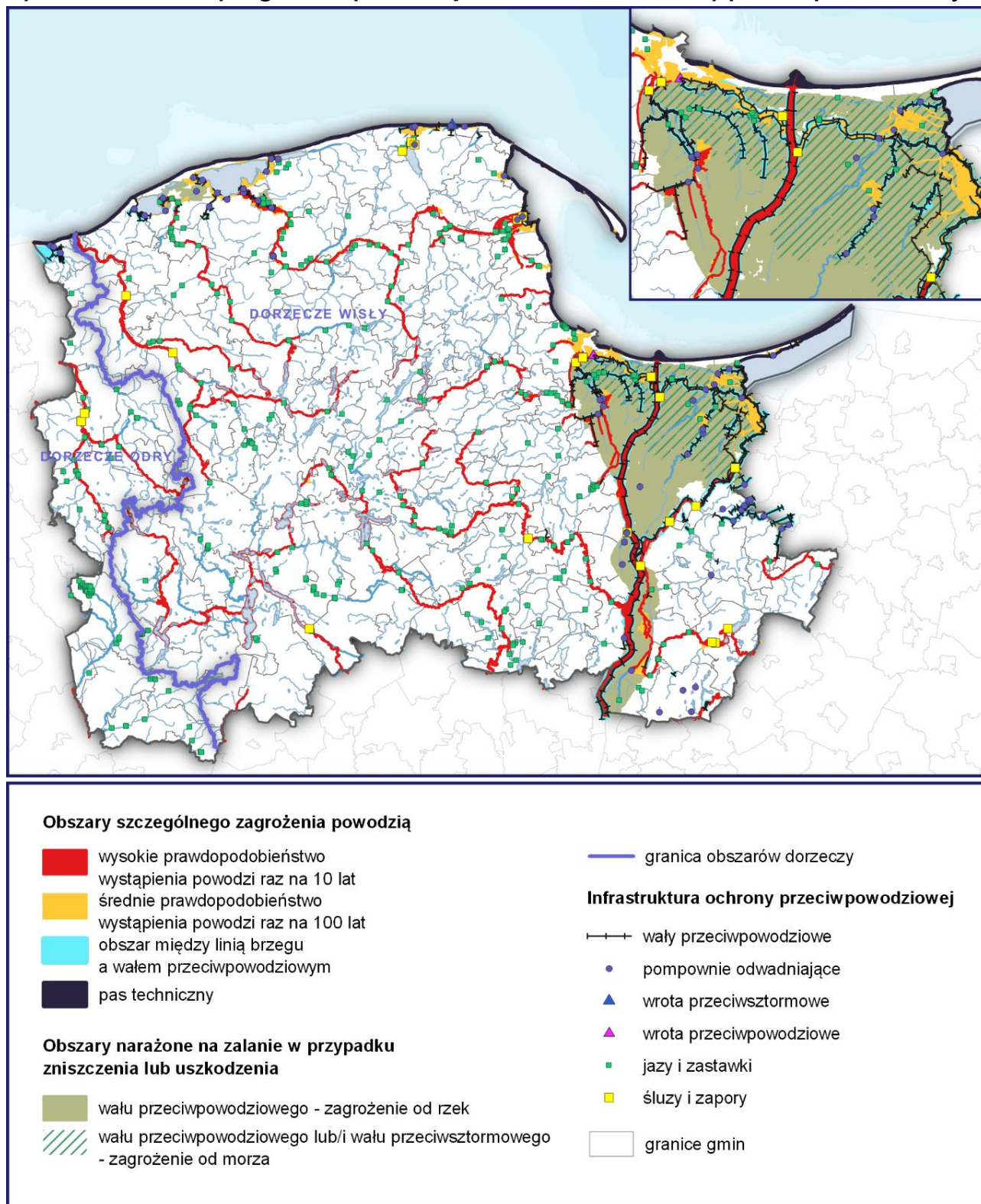
uniemożliwienia funkcjonowania obszaru Żuław. Działania podjęte w Etapie II Programu Żuławskiego obejmują niewielką część przedsięwzięć przewidzianych do wykonania w województwie pomorskim⁶².

Przyczyną zwiększania zagrożenia powodzią i podtopieniami, poza zjawiskami naturalnymi, jest także postępująca urbanizacja terenów, zwłaszcza miejskich i podmiejskich. Dotyczy to przede wszystkim: aglomeracji trójmiejskiej, Redy, Rumi, Wejherowa i Słupska. Obserwuje się systematyczne pomniejszanie powierzchni terenów biologicznie czynnych, zabudowywanie obszarów dolin rzecznych i zagrożonych powodzią, zagęszczanie zabudowy już zurbanizowanych terenów. Rośnie potrzeba rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury oraz uwzględnienia odpowiednich zapisów lub zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na obszarach pozamiejskich utrata naturalnej retencji wiąże się z: zajmowaniem nowych terenów pod zabudowę, w tym w dolinach rzecznych, regulacją rzek, przekształcaniem i osuszaniem torfowisk oraz terenów podmokłych i bagien. Negatywne zjawiska związane z pomniejszaniem zdolności retencyjnych obszarów przyrodniczych są odczuwalne zwłaszcza w okresach suszy. Obszarami o niedostatecznej retencji wód w województwie są głównie: Żuławy i Dolina Dolnej Wisły oraz południowo-zachodnie krańce województwa w rejonie Debrzno – Człuchów – Chojnice.

Mapy wraz z planami zarządzania ryzykiem powodziowym są komplementarną podstawą do racjonalnego gospodarowania przestrzenią między innymi w zagospodarowaniu przestrzennym i przygotowaniu inwestycji. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie prowadzi przegląd i aktualizację map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego.

⁶² <http://www.rzgw.gda.pl/cms/fck/uploaded/fundusze/broszura%20Etap%20II%20P%C5%BB.pdf>

Rysunek 13. Obszary zagrożone powodzią i infrastruktura ochrony przeciwpowodziowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, 2020 r.

Zaktualizowane w 2019 r. mapy zagrożenia powodziowego stanowią podstawę do sporządzenia aktualizacji planów zarządzania ryzykiem powodziowym (aPZRP). Integralną

częścią aPZRP są zaktualizowane plany zarządzania ryzykiem powodziowym od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych. Za ich opracowanie odpowiedzialny jest minister właściwy do spraw gospodarki morskiej⁶³. Do czerwca 2021 r. trwają konsultacje społeczne projektów aPZRP dla dorzecza Wisły i dla dorzecza Odry prowadzone przez Ministerstwo Infrastruktury. Projekty planów zawierają listę rekomendowanych działań udostępnioną także jako interaktywna mapa z rozmieszczeniem, nazwą, opisem i przewidywanym termin realizacji. Przyjęcie dokumentów planowane jest do końca 2021 r.

5.3.3. Susze

W ostatnich latach w województwie pomorskim, jak i w innych częściach kraju występują coraz dłuższe okresy suszy, co przyczynia się między innymi do degradacji gleb, powodując spadek ich produktywności (Rysunek 14.).

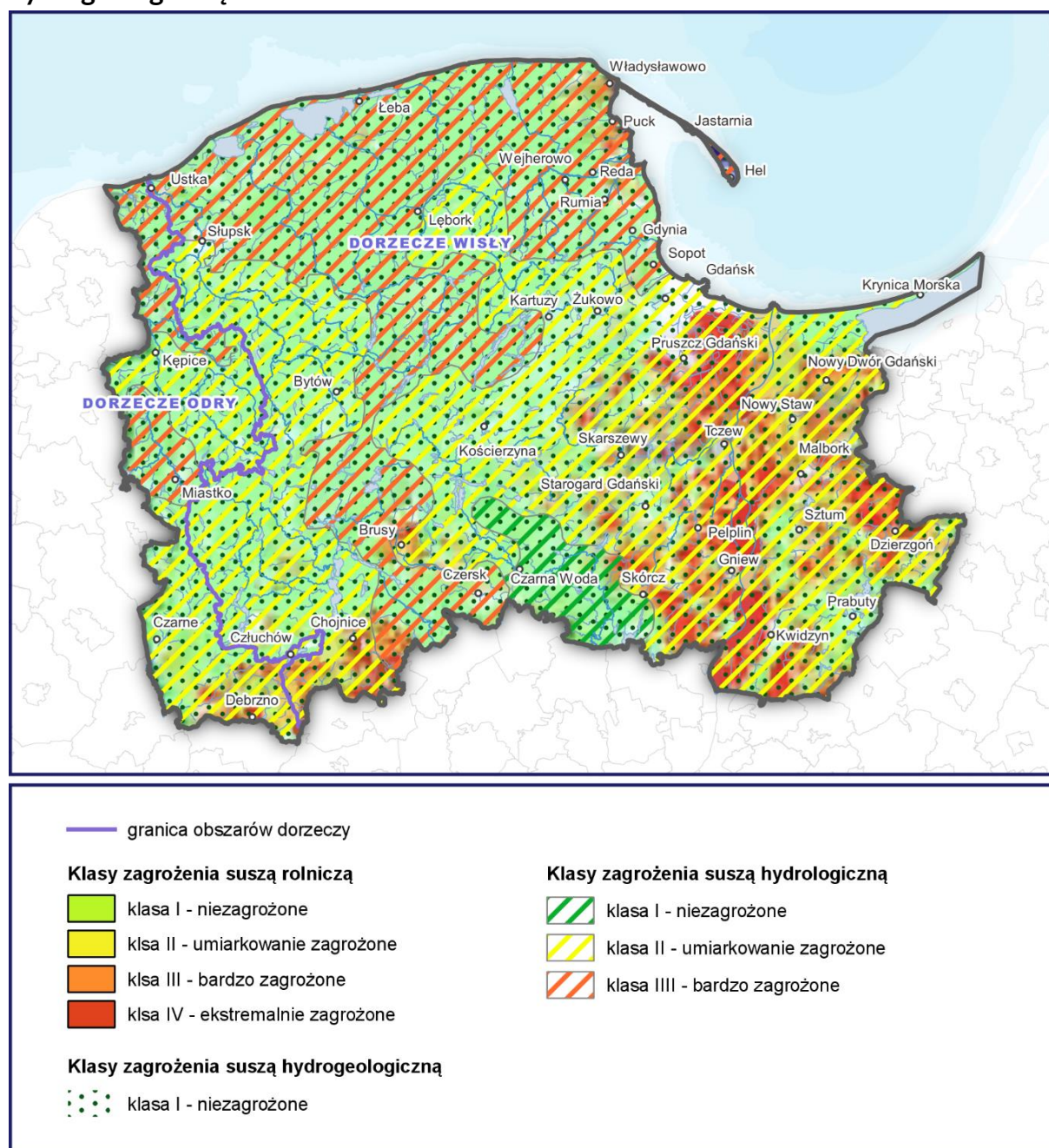
Projekt „Planu przeciwdziałania skutkom suszy”⁶⁴ zawiera katalog działań niezbędnych do ograniczenia negatywnych skutków suszy. Projekt dokumentu zawiera również listy zadań w zakresie budowy i przebudowy urządzeń wodnych w celu między innymi zwiększania retencji oraz wspierających przeciwdziałanie skutkom suszy (zadania wytypowane z „Programu Planowanych Inwestycji PGW WP planowanych do realizacji na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 r.” (stan na 2020 r., zadania inwestycyjne związane ze zwiększeniem retencji zlewni na obszarach wiejskich zgodnych z założeniami planu przeciwdziałania skutkom suszy oraz zadania inwestycyjne zgłoszone w ramach konsultacji społecznych przez podmioty zewnętrzne spoza PGW WP). Celem dokumentu jest także: zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych, zwiększanie retencjonowania wód, edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą, stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Projekt Planu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko podlega obecnie strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko prowadzonej przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie⁶⁵.

⁶³ <https://wody.gov.pl/aktualnosci/995-rozpoczynamy-prace-nad-przegladem-i-aktualizacja-planow-zarzadzania-ryzykiem-powodziowym>

⁶⁴ <https://stopsuszy.pl/projekt-planu-przeciwdzialania-skutkom-suszy/>

⁶⁵ Projekt „Planu przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy” – PGW WP (<https://stopsuszy.pl/>)

Rysunek 14. Obszary zagrożone suszą rolniczą i hydrologiczną oraz niezagrożone suszą hydrogeologiczną

Źródło: Opracowanie własne na podstawie projektu „Planu przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy” (Wody Polskie, 2019)

W oparciu o przeprowadzone analizy danych z wielolecia, wskazano obszary zagrożone występowaniem zjawiska suszy, jak i te na których należy spodziewać się powstawania strat wskutek suszy (ryzyka suszy) oraz ocena stanu dyspozycyjnych zasobów wodnych, służąca identyfikacji i hierarchizacji potrzeb wdrażania działań mających na celu przeciwdziałanie skutkom suszy.

W ramach prac nad projektem „Planu przeciwdziałania skutkom suszy dla obszarów dorzeczy”⁶⁶ (PGW WP 2019) w województwie pomorskim zidentyfikowano na podstawie danych z lat 1997-2018 obszary zagrożone występowaniem suszy rolniczej (grunty orne, łąki, pastwiska, lasy); są to między innymi: Żuławy, Dolina Dolnej Wisły (w odległości do kilkudziesięciu kilometrów od brzegów rzeki) oraz w mniejszym stopniu tereny w rejonie Pucka oraz południowo-zachodnie krańce województwa (na południe od pasa Szczecinek – Czarne – Człuchów – Chojnice) i okolice miejscowości Brusy.

Z danych z lat 1987-2017 wynika, że zagrożone suszą hydrologiczną są również tereny w pasie nadmorskim sięgające po Miastko – Bytów – Kartuzy – Gdynię (z wyłączeniem doliny rzeki Łeby powyżej Lęborka oraz międzyrzecza Słupi i Łupawy na południe od miejscowości: Dębica Kaszubska – Żoruchowo – Damno), a także tereny w pasie od Potęgowa do Gowidlina i Czarnej Dąbrówki, dalej na południe: okolice Bytowa, Brus i na wschód od Chojnic. Wysokie zagrożenie suszą hydrologiczną może wystąpić na zachód i południowy-zachód od Kępic.

Województwo pomorskie uznano za niezagrożone wystąpieniem suszy hydrogeologicznej.

5.3.4. Wody podziemne

Wody podziemne w województwie pomorskim występują w różnych piętrach wodonośnych (jury i kredy, paleogenu, neogenu). Najbardziej zasobne o największym znaczeniu są użytkowe wody piętra czwartorzędowego, wykształcone w osadach plejstocenu i holocenu; obejmują: międzymorenowe (międzyglinowe), dolinne, pradolinne i sandrowe poziomy wodonośne. Zróżnicowanie fizjograficzne i litologiczne województwa sprawia, że rozmieszczenie wód podziemnych jest nierównomierne: „System krążenia wód podziemnych (...) uwarunkowany jest lokalizacją stref zasilania, możliwościami infiltracyjnymi skał oraz rozmieszczeniem stref drenażu. Główne obszary zasilania, znajdują się na: terenach wysoczyznowych lub sandrowych Pojezierza Kaszubskiego, Bytowskiego, Borów Tucholskich, Równiny Charzykowskiej, Wysoczyzny Damnickiej, Żarnowieckiej i Pojezierza Iławskiego, gdzie wartość infiltracji do poziomów czwartorzędowych jest największa i kształtuje się w granicach 150 – 200 mm·rok⁻¹. Alimentacja głębszych struktur

⁶⁶ Dokument będzie miał rangę rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej

reprezentowanych przez piętra paleogenu i kredy, formuje się z poziomów nadległych, przez co jest wyraźnie ograniczone i nie przekracza $50 \text{ mm} \cdot \text{rok}^{-1}$. Jednak zlewnie tych struktur wykraczają miejscami poza przypisane im zlewnie topograficzne, zwiększając tym samym powierzchnie zasilania⁶⁷. Poziom wód przypowierzchniowych i gruntowych obejmuje utwory aluwialne, dolin rzecznych i pradolin (na Żuławach z utworami serii deltowej) oraz fluwioglacjalne osady sandrowe zlewni Brdy i Wdy. Wody gruntowe zasilane są głównie poprzez bezpośrednią infiltrację wód opadowych (deszcze, śniegi).

Zwierciadło wód podziemnych z reguły jest swobodne, rzadko napięte. Brak naturalnej izolacji jest częstą przyczyną przenikania zanieczyszczeń w głąb warstwy wodonośnej. Zróznicowana jest głębokość na jakiej zalegają: w pasie nadmorskim i w dolinach rzecznych jest to głębokość 1 – 3 m p.p.t., w obrębie sandrów i wysoczyzn do 20 m p.p.t., choć miejscami mogą zalegać nawet na głębokości powyżej 40 m p.p.t. Z danych Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytut Badawczego (PIG-PIB) wynika, że zasoby eksploatacyjne wód podziemnych województwa pomorskiego na dzień 31 grudnia 2018 r. wynosiły $165\,981,36 \text{ m}^3/\text{h}$, z czego $137\,666,8 \text{ m}^3/\text{h}$ z utworów czwartorzędowych, $16\,346,16 \text{ m}^3/\text{h}$ z utworów trzeciorzędowych, $11\,943,4 \text{ m}^3/\text{h}$ z utworów kredowych. Wody podziemne województwa pomorskiego są głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę pitną i użytkową, w pełni zabezpieczając potrzeby mieszkańców i innych użytkowników; stanowią źródło uzupełniające dla celów produkcyjnych.

W województwa znajduje się 18. Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP), część z nich częściowo także w sąsiadujących województwach (Rysunek 15.). Większość GZWP znajduje się w północnej i środkowej części województwa, kilka wzdłuż zachodniej i południowo-zachodniej granicy. Łączna powierzchnia GZWP na terenie województwa pomorskiego wynosi około $5\,505 \text{ km}^2$; większość – poza GZWP 111 Subniecka Gdańska i GZWP 126 Zbiornik Szczecinek – ma wyznaczone obszary ochronne, których łączna powierzchnia wynosi około $6\,431 \text{ km}^2$. Główne zbiorniki wód podziemnych – poza GZWP 111 Subniecka Gdańska, GZWP 127 Subzbiornik Złotów – Piła – Strzelce Krajeńskie oraz GZWP 126 Zbiornik Szczecinek – to zbiorniki czwartorzędowe, najczęściej

⁶⁷ „Opracowanie Ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego – aktualizacja 2014”, Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Gdańsk – Słupsk 2014

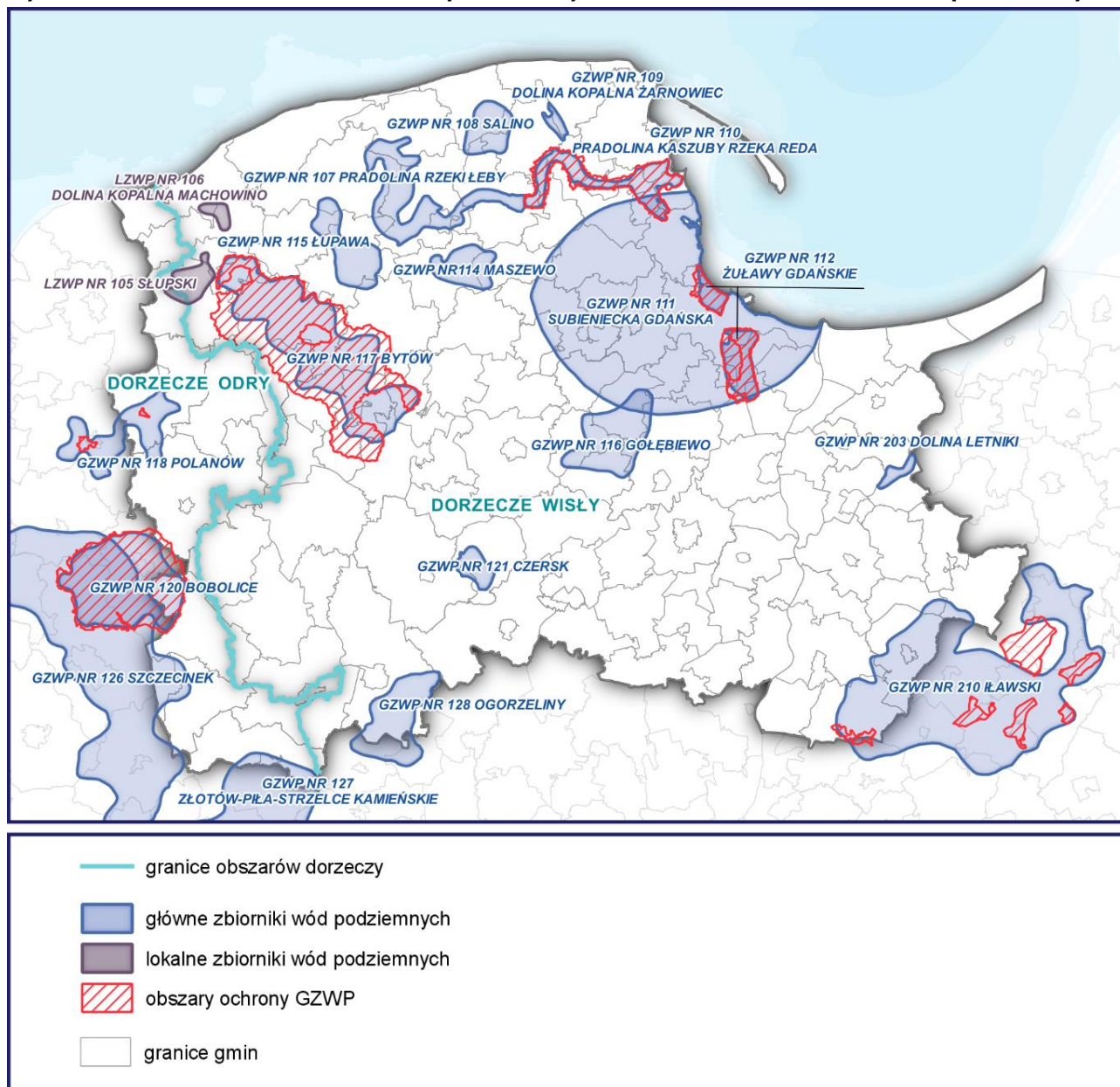
międzymorenowe, których warstwa wodonośna jest dość dobrze izolowana od powierzchni pokładami glin zwałowych. GZWP 107 Pradolina rzeki Łeby, GZWP 109 Dolina kopalna Żarnowiec, GZWP 110 Pradolina Kaszuby i rzeka Reda, GZWP 112 Żuławy Gdańskie i GZWP 203 Dolina Letniki to zbiorniki: pradolinne, dolinne i dolin kopalnych podatne na degradację z powodu braku izolacji.

W planach gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły i Odry⁶⁸ w województwie pomorskim wydzielono (w tym częściowo) 18⁶⁹ jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) o kodach: PLGW600010, PLGW200011, PLGW200012, PLGW200013, PLGW200014, PLGW200015, PLGW200016, PLGW200017, PLGW200018, PLGW200019, PLGW600026, PLGW200027, PLGW200028, PLGW200029, PLGW200030, PLGW600035, PLGW200036 i PLGW200039 (w dorzeczu Wisły znajduje się 15 JCWPd, w dorzeczu Odry 3 JCWPd) (Rysunek 15.) Są one narażone na presje z punktowych źródeł zanieczyszczeń (składowiska odpadów komunalnych, przemysłowych, zrzuty ścieków bytowych czy też zrzuty ścieków przemysłowych, w tym przemysłu rafineryjnego oraz związanych z emisją pyłów i gazów), z rozproszonych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń (rolnictwo – zanieczyszczenia azotanami i fosforanami, depozycja zanieczyszczeń chemicznych z atmosfery, odwodnienia górnicze, melioracje, obszary bezpośrednio zagrożone powodzią, aglomeracje miejsko-przemysłowe), a także na intensywną eksploatację/pobory wód na różne cele. JCWPd są źródłem wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Najwyższe wykorzystanie oszacowanych zasobów wodnych jest w JCWPd z rejonu północno-wschodniej części pobraża sięgając od Białogóry po Półwysep Helski, Trójmiasto i dolinę Wisły o kodach: PLGW200013, PLGW200014, PLGW200015 i PLGW200029.

⁶⁸ „Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 1911 z późn. zm.) uzupełniony o załącznik nr 2 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, obwieszczeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 grudnia 2016 r. o sprostowaniu błędu (Dz. U. poz. 1958) oraz „Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry” przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. poz. 1967)

⁶⁹ W Polsce wydzielono 172 jednolite części wód podziemnych

Rysunek 15. Główne zbiorniki wód podziemnych oraz lokalne zbiorniki wód podziemnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: WIOŚ 2018, PIG-PIB 2020 r.

Celem środowiskowym dla jednolitych części wód podziemnych jest:

- zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń,
- zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu,
- ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Wyniki badań prowadzonych dla JCWPd w 2011 r. uwzględniono w planach gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły i Odry. Stan ilościowy każdej z 18. JCWPd oceniono jako dobry, podobnie stan chemiczny – również jako dobry. Dla każdej JCWPd wskazano cele środowiskowe: utrzymanie dobrego stanu chemicznego wód oraz utrzymanie dobrego stanu ilościowego wód. 6 z nich była zagrożona nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych; były to JCWPd: PLGW200012, PLGW200014, PLGW200015, PLGW200016, PLGW200017 oraz PLGW200030. Dla JCWPd PLGW200017 zaproponowano odstępstwo dotyczące terminu osiągnięcia celów środowiskowych (wskazując 2027 r.) z powodu pojawiającego się okresowo zagrożenia ingresją wód morskich i ascencją wód zasolonych.

Na podstawie danych (GIOŚ)⁷⁰ dotyczących oceny stanu chemicznego JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem stanu dobrego, w 2017 r. monitoringiem operacyjnym objęto w granicach województwa pomorskiego 6 JCWPd, które w obowiązujących planach gospodarowania wodami określone zostały jako zagrożone (JCWPd: PLGW200012, PLGW200014, PLGW200015, PLGW200016, PLGW200017 i PLGW200030). Wyniki wskazały na słaby stan wód JCWPd nr PLGW200015; w pozostałych wymienionych JCWPd utrzymany został stan dobry⁷¹.

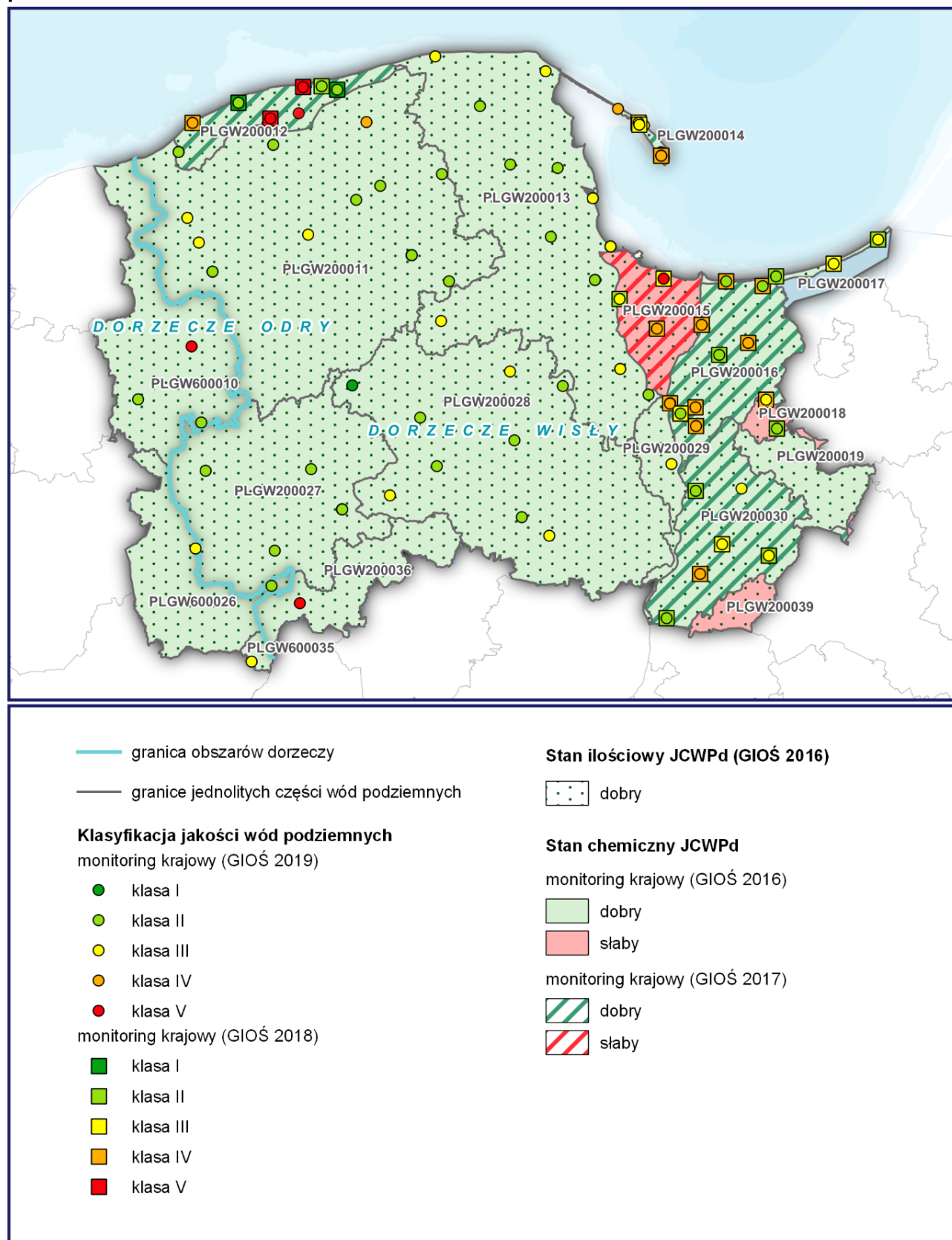
Monitoring stanu ilościowego JCWPd prowadzony był w 2012 r. i 2016 r.⁷². Z danych GIOŚ wynika, że od 2012 r. w JCWPd w województwie pomorskim utrzymuje się dobry stan ilościowy wód podziemnych. Niewielkim wahaniom uległy w tym okresie oceny dotyczące stanu chemicznego JCWPd. Poprawiła się kondycja chemiczna wód w obrębie zagrożonej JCWPd PLGW200017 osiągając w 2016 r. stan dobry. Pogorszeniu pod względem chemicznym uległy wody w obrębie JCWPd PLGW200015, PLGW200018 i PLGW200039 – osiągając w 2016 r. stan słaby (Rysunek 16.).

⁷⁰ Monitoring stanu chemicznego oraz oceny jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach w latach 2015-2018, GIOŚ, Warszawa 2018

⁷¹ https://mjwp.gios.gov.pl/g2/oryginal/2018_10/ca7eff6f21ee9c534887f9fbd518876c.jpg

⁷² <https://mjwp.gios.gov.pl/mapa/mapa,172.html>

Rysunek 16. Jakość i stan jednolitych części wód podziemnych w województwie pomorskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PIG-PIB 2019, GIOŚ 2017–2020

W 2017 r. w ramach regionalnego monitoringu jakości wód podziemnych WIOŚ przeprowadził badania w otworach badawczych w obrębie sześciu JCWPd⁷³: PLGW200012, PLGW200014, PLGW200015, PLGW200016, PLGW200017 i PLGW200030⁷⁴. Punkty pomiarowe o najniższej V klasie – złej jakości wód podziemnych – znajdowały się w pasie pobraża w rejonie miejscowości między innymi: Kluki, Gać i Rąbka. Odnotowano w nich przekroczenia głównie: manganu (Mn), całkowitego węgla organicznego (TOC), jonów amonowych (NH₄), potasu (K) oraz żelaza (Fe). Wody podziemne, które uzyskały IV klasę – niezadowalającą ocenę jakości, znajdowały się głównie w rejonie Żuław.

W ramach monitoringu krajowego prowadzonego przez GIOŚ w 2018 r. pomiary przeprowadzono w 68 punktach znajdujących się w granicach województwa pomorskiego. Wyniki wykazały utrzymujący się, względem lat ubiegłych, stan jakościowy w większości punktów badawczych. Najniższą V klasę jakości wykazywały nadal wody w rejonie: Kluki, Gaci i Rąbki (w 4 otworach badawczych); niezadowalającą jakość (IV) – głównie te rejonie Żuław, a także: Kwidzyna, Helu i Rowów (w sumie w 26 otworach badawczych). Najlepszą bardzo wysoką jakość (I klasy) wykazywały wody z 2 otworów w miejscowości Czołpino (gmina Smołdzino)⁷⁵.

Dane z krajowego monitoringu jakości wód podziemnych GIOŚ z 2019 r. dotyczyły 16. JCWPd o numerach: PLGW600010, PLGW200011, PLGW200012, PLGW200013, PLGW200014, PLGW200015, PLGW200016, PLGW200017, PLGW200018, PLGW600026, PLGW200027, PLGW200028, PLGW200029, PLGW200030, PLGW600035, PLGW200036 wskazują na nieznaczną poprawę jakości wód w kilku tylko punktach pomiarowych: w rejonie Mikoszewa i Sztutowa, na południowy wschód od Malborka oraz na północ od Starego Pola. Wody najwyższej – bardzo dobrej jakości wskazano w miejscowości Róg (gmina Studzienice). Oceny w punktach pomiarowych, gdzie w latach wcześniejszych odnotowywano słabą bądź złą jakość wód podziemnych, nadal

⁷³ Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku wraz z Delegaturą w Słupsku

⁷⁴ Ocenę stanu wykonano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 85). Obecnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. poz. 2148)

⁷⁵ Informacje udostępnione przez GIOŚ (2019) na potrzeby niniejszego opracowania

pozostają w grupie najłabszych pod względem jakości (okolice jeziora Łebsko, Półwysep Helski, Żuławy Wiślane wraz z Doliną Wisły). W sześciu punktach odnotowano spadek jakości: w rejonie Gdańsk – Stogi z klasy III do klasy V, w rejonie Nowej Karczmy (Mierzeja Wiśłana), rejonie Straszyna oraz w rejonie miejscowości Prabuty z klasy II na klasę III, a także w 2 otworach w rejonie Czołpina, gdzie rok wcześniej odnotowano najwyższą jakość (z klasy I do klasy II). O niezadowalającej czy złej jakości wód podziemnych w 2018 r. i 2019 r. przesądziły przekroczenia głównie wskaźników fizyczno-chemicznych: między innymi manganu (Mn), całkowitego węgla organicznego (TOC), jonów amonowych (NH_4)⁷⁶.

Najnowsze dane publikowane przez GIOŚ zawierają wyniki badań prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, za rok 2020. Wyniki badań z 37 punktów pomiarowych wskazują na przeważający udział wód IV (wody niezadowalającej jakości) i III klasy (wody zadowalającej jakości). Najniższą V klasę jakości odnotowano w dwóch punktach pomiarowych: w Rąbce i w Klukach (oba w gminie Smołdzino). Nigdzie nie odnotowano bardzo wysokiej I klasy jakości wód podziemnych.

5.3.5. Morze Bałtyckie, wody przejściowe i przybrzeżne

Obszar województwa pomorskiego znajduje się nad Morzem Bałtyckim. W ujściu Wisły do Zatoki Gdańskiej koncentrują się zanieczyszczenia z całego dorzecza, czyli z około 195 tys. km² (z czego w Polsce około 170 tys. km²). W aPGW wskazano, iż w dorzeczu Wisły na terenie kraju znajduje się około 4 091 miejsc zrzutu ścieków komunalnych, 1 057 miejsc zrzutu ścieków przemysłowych oraz 935 miejsc zrzutu ścieków z chowu i hodowli ryb. Ponadto występuje depozycja zanieczyszczeń atmosferycznych zawierających metale ciężkie, WWA, trwałe związki organiczne i inne, których roczna emisja z terenu kraju liczona jest w milionach ton.

Istotnym zagadnieniem na styku lądu i morza są wzajemne oddziaływania związane z warunkami fizjograficznymi, wodami powierzchniowymi i podziemnymi oraz wahaniami poziomu morza i zjawiskami w strefie brzegowej Bałtyku takimi jak: falowanie, erozja brzegu

⁷⁶ Informacje udostępnione przez GIOŚ (2019) na potrzeby niniejszego opracowania

wywołana działaniem prądu wzdłużbrzeżnego, transport materiału dennego i akumulacja w strefach ujściowych rzek. Częstszym zjawiskiem jest krótkookresowe spiętrzenie sztormowe, w szczególności ekstremalne, które wiąże się z podnoszeniem się poziomu wód morskich w wyniku silnych, długotrwanie wiejących wiatrów z kierunków północnych nad Bałtykiem. W zależności od siły sztormu dochodzić może do czasowego wstrzymania swobodnego odpływu wód lądowych lub przenikania (intruzji) wód morskich w warstwy wodonośne i do wód powierzchniowych. Efektem są: wahania poziomów wód gruntowych, poziomów wód w ujściowych odcinkach rzek czy jeziorach strefy przybrzeżnej, a w konsekwencji coraz częściej występujące podtopienia czy powodzie na terenach nizin nadmorskich.

Do niekorzystnych zjawisk na styku lądu i morza zalicza się również erozję brzegu tam, gdzie zachodzi ona najintensywniej wskazano odcinki do poprawy tego stanu zgodnie z ustawą z dnia 28 marca 2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich” (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 678)⁷⁷. Zadania wskazane w załączniku do ustawy, na pomorskim odcinku brzegu morskiego to głównie: umocnienia brzegowe i sztuczne zasilanie polegające na między innymi: odwodnieniu klifów i umocnieniach brzegowych, remoncie umocnień brzegowych; określono także odcinki brzegowe do monitoringu i badań aktualnego stanu brzegu morskiego.

„Krajowy program ochrony wód morskich” przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 2017 r. (Dz. U. poz. 2469) określa działania prawne, administracyjne, ekonomiczne, edukacyjne i kontrolne niezbędne do osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska wód morskich. Listę zadań podstawowych uzupełniają działania doraźne. Jednym z celów dokumentu jest wskazanie wpływów tych działań na wody pozostające poza akwenem wód morskich w celu zminimalizowania zagrożeń i jeśli jest to możliwe, uzyskanie pozytywnego wpływu na te wody, a także wskazanie sposobu i stopnia, w jakim przyczyniać się one będą do osiągnięcia celów środowiskowych dla wód morskich.

„Plan zagospodarowania przestrzennego polskich obszarów morskich” (PZPPOM) został przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 kwietnia 2021 r. (Dz. U. poz. 935).

⁷⁷ Wygasa z końcem dnia 31 grudnia 2023 r.

W trakcie opracowania projektu PZPPOM przeprowadzono szerokie konsultacje społecznie z wieloma grupami interesariuszy. W czerwcu 2019 r. projekt PZPPOM wraz z prognozą oddziaływania na środowisko wyłożono do publicznego wglądu oraz zapewniono udział społeczeństwa w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. PZPPOM zawiera ustalenia dotyczące między innymi: transportu, stref zarezerwowanych pod obronność i bezpieczeństwo państwa, pod infrastrukturę techniczną również tę służącą funkcjonowaniu portów i przystani morskich, określa lokalizacje dla morskich farm wiatrowych, ochrony brzegu morskiego, ochrony środowiska i przyrody, wskazuje miejsca poszukiwania i rozpoznania złóż kopalin, miejsca wydobywania kopalin ze złóż oraz rezerwy dla przyszłego rozwoju.

Opracowane zostaną także projekty:

- planów zagospodarowania przestrzennego wód portowych: Gdańska, Gdyni, Władysławowa, Helu, Elbląga,
- planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych Zalewu Wiślanego,
- planu zagospodarowania przestrzennego dla wód przyległych do brzegu morskiego na odcinku od Władysławowa do Łeby,
- szczegółowego planu zagospodarowania przestrzennego Zatoki Gdańskiej.

Ważnym i wymagającym podjęcia działań jest problem zalegających na dnie morza pozostałości po II Wojnie Światowej, w szczególności broni chemicznej i wraków.

Uwolnienie znajdujących się zanieczyszczeń stanowi poważne zagrożenie dla stanu wód i ekosystemów Bałtyku.

Problemy:

- Zły stan i jakość wód powierzchniowych, podziemnych oraz morskich wód przejściowych i przybrzeżnych; dopływ do Zatoki Gdańskiej zanieczyszczeń z dorzecza Wisły;
- Zagrożenie powodziowe od strony rzek, w szczególności Wisły oraz powodzi odmorskich; dotyczy ono przede wszystkim zabudowanych i zagospodarowanych terenów w dolinie Wisły, na Żuławach i w strefie nadmorskiej;
- Nasilające się zjawisko suszy rolniczej i hydrologicznej;

- Deficyty w zakresie rozwoju i stanu technicznego infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych szczególnie na obszarach wiejskich;
- Intensyfikacja rolnictwa związana ze stosowaniem nawozów sztucznych, środków ochrony roślin oraz intensywnego chowu zwierząt, będących istotnym czynnikiem zanieczyszczenia środowiska, w tym eutrofizacji wód powierzchniowych;
- Niewystarczająca retencja terenowa;
- Deficyty w zakresie rozwoju infrastruktury odprowadzania i gromadzenia wód opadowych i roztopowych, a także niewystarczający rozwój błękitno-zielonej infrastruktury w obszarze aglomeracji Trójmiasta i innych miejscowości;
- Niebezpieczeństwo przenikania zanieczyszczeń do wód podziemnych i zagrożenia dla jakości wód pitnych;
- Niedostateczny stopień wiedzy ekologicznej społeczeństwa na temat gospodarki wodnej i ochrony wód oraz brak akceptacji społecznej dla części działań ekologicznych, głównie ochronnych;
- Zaleganie na dnie Bałtyku broni chemicznej z okresu II Wojny Światowej oraz paliw z zatopionych statków.

5.4. Klimat

Klimat województwa pomorskiego jest zróżnicowany, co wynika z położenia geograficznego w północnej części Polski, silnie zróżnicowanego ukształtowania terenu, pokrycia szatą roślinną oraz sąsiedztwa Morza Bałtyckiego. Wymienione czynniki decydują o odrębności klimatycznej regionu, która przejawia się między innymi w zróżnicowaniu klimatów lokalnych.

Omawiany obszar, podobnie jak całą Polskę, cechuje charakterystyczna przejściowość, która jest wynikiem wpływów Oceanu Atlantyckiego i kontynentu euroazjatyckiego. Zmienność i kontrastowość stanów pogody wywołana jest wzajemnym ścieraniem się mas powietrza najczęściej polarno-morskiego i polarno-kontynentalnego, rzadziej obserwowane są wpływy mas powietrza zwrotnikowego lub arktycznego oraz sporadycznie zwrotnikowo-kontynentalnego. Częste zmiany układów barycznych w ciągu roku wpływają na zmienność stanów pogody.

Sąsiedztwo Morza Bałtyckiego wpływa łagodząco na warunki klimatyczne najbliższej strefy wybrzeża morskiego w pasie o szerokości 20 – 30 kilometrów. W porównaniu do terenów wysoczyznowych lub położonych w głębi lądu odnotowuje się łagodne zimy, chłodne i późniejsze wiosny oraz dłuższe jesienie. Następuje zmniejszenie się amplitudy temperatury powietrza, zmniejszeniu ulega liczba dni mroźnych i dni upalnych, jesienie są stosunkowo ciepłe.

Przeciętna liczba godzin usłonecznienia na wybrzeżu jest prawie identyczna jak w głębi kraju, w okresie letnim jest zdecydowanie wyższa w pasie przymorskim Zatoki Gdańskiej. Zachmurzenie jest zmienne w porównaniu z wnętrzem kraju, a szczególnie pas wybrzeża charakteryzuje się mniejszą liczbą dni pochmurnych.

Największą wilgotność względną odnotowuje się na nisko położonych obszarach przybrzeżnych. Wilgotność w województwie wzrasta w miesiącach zimowych, a maleje wraz ze wzrostem temperatury w miesiącach letnich; największa występuje w grudniu (około 87%), najmniejsza w czerwcu (70%), ze ścisłą zależnością od temperatury powietrza. Podobnie jak na obszarze całego kraju dominują wiatry z sektora zachodniego; towarzyszą im często opady atmosferyczne. Wysoki udział w rocznej cyrkulacji powietrza mają wiatry z sektora północno-zachodniego i południowo-zachodniego. Stosunkowo duży odsetek przypada na kierunek południowy. Najmniejszy udział w ogólnej cyrkulacji mają wiatry z kierunku północnego i północno-wschodniego. Wiatry o maksymalnych prędkościach występują najczęściej w okresie zimy i jesieni. W pasie wybrzeża osiągają najwyższą przeciętną prędkość.

W województwie pomorskim występują 4 regiony klimatyczne:

- Region Środkowonadmorski obejmujący zachodnią część położonego w granicach województwa fragmentu Pobrzeża Słowińskiego,
- Region Wschodnionadmorski obejmujący odcinek Pobrzeża Słowińskiego oraz część Pobrzeża Kaszubskiego,
- Region Dolnej Wisły obejmujący obszar Żuław Wiślanych, wschodnią część Pobrzeża Kaszubskiego oraz Dolinę Dolnej Wisły,
- Region Wschodniopomorski obejmujący wschodnią część Pojezierza Pomorskiego.

Szczegółowa analiza danych klimatycznych i hydrologicznych z wielolecia wskazuje na zmiany klimatu oraz coraz częste występowanie ekstremalnych zjawisk klimatycznych i ich pochodnych, powodujących zagrożenia dla mieszkańców oraz gospodarki.

Z przeprowadzonych analiz oraz zarejestrowanych skutków zagrożeń naturalnych w ostatnich latach wynika, że najpoważniejszym zagrożeniem dla województwa pomorskiego, ze względu na położenie i ukształtowanie terenu, są zagrożenia naturalne, do których należą przede wszystkim:

- zagrożenie powodziowe związane z wezbraniem rzek, ze zjawiskiem cofki dolnych odcinków rzek przybrzeżnych oraz zjawiskami meteorologicznymi – głównie opadami nawałnymi, które przy często niewydolnej sieci kanalizacji deszczowej powodują zalania na terenach zurbanizowanych,
- falowanie, sztormy – wzrost częstotliwości występowania i intensywności oraz czasu trwania; sztorm na Bałtyku oprócz zjawiska cofki powoduje także zagrożenie dla infrastruktury nadbrzeży, długotrwały napór wiatru na Zatoce Gdańskiej i Zatoce Puckiej może powodować spiętrzenia wód morskich i w konsekwencji zalew nisko położonych terenów nadmorskich,
- zmniejszenie zasięgu występowania lodu morskiego oraz skrócenie okresu zlodzenia, z jednej strony zmniejszając sezonowe utrudnienia dla żeglugi oraz koszty eksploatacji lodołamaczy, z drugiej strony ograniczając naturalną ochronę plaż przed falowaniem sztormowym, a tym samym przed erozją brzegową,
- podnoszenie się poziomu morza wzdłuż polskiego wybrzeża Bałtyku, w konsekwencji w perspektywie kilkudziesięciu najbliższych lat mogą być zalane tereny nizinne i depresyjne, jest to istotne zagrożenie dla miast i terenów przybrzeżnych,
- abrazja brzegu morskiego, szczególnie odcinków klifowych, gdzie naturalnie występuje podcinanie podstawy oraz osuwiska; niszczeniu brzegów sprzyja wzrost częstości sztormów, brak ochrony z lodu zimą, wzrost poziomu morza oraz wzrost wilgotności przyspieszający procesy hydrogeologiczne w podłożu; strefa brzegowa kształtowana jest przez falowanie i prądy morskie (prąd równoległy do brzegu przemieszcza materiał piaszczystego dna), akumulacja zanieczyszczeń w osadach dennych Bałtyku, szczególnie na dnie morskich zatok, w tym Zalewu Wiślanego,

- ruchy masowe, osunięcia gruntu i osuwiska, którym sprzyjają ulewne opady i przesylenie wilgocią gruntu na przykład w rejonach:
 - klifów kierując się od zachodniego wybrzeża w kierunku wschodnim, to jest na odcinku w rejonie Ustki oraz na odcinku Jastrzębia Góra – Rozewie – Cetniewo,
 - stromych brzegów rzek, na krawędziach dolin i wysoczyzn morenowych, w tym odcinków stref krawędziowych Wisły i Nogatu,
 - potencjalnie osuwiskami zagrożona jest intensywnie zabudowywana wysoczyzna morenowa w wielu miejscach aglomeracji trójmiejskiej, a także na innych obszarach o znacznych nachyleniach stoków, zwłaszcza powyżej 12°,
- potencjalna erozja gleb leśnych i rolnych, głównie na stokach o dużym nachyleniu, na wydmach, oraz w strefach krawędziowych wysoczyzn, strefach zboczy dolin rzecznych, na Pojezierzach Kaszubskim i Bytowskim,
- wzrost średniej temperatury powietrza postępujący w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat, ekstremalne temperatury, fale upałów latem,
- susze – zwłaszcza rolnicza, hydrologiczna – na skutek długotrwałych okresów bez opadów atmosferycznych, kiedy maksymalna temperatura osiąga wartości wyższe niż 30°C,
- pożary lasów, najczęściej na skutek wiosennego wypalania traw oraz w okresie letnim, podczas deficytu opadów,
- silne wiatry, huragany.

Zmiany poziomu morza w drugiej połowie XX wieku są znaczące – średni poziom morza do końca XX wieku podniósł się o 14 cm w Porcie Północnym w Gdańsku. Wzrastał on w tempie około 2 cm na dekadę (Jakusik i in. 2012)⁷⁸. Na podstawie scenariusza zmian regionalnego pola barycznego (model ECHAM5) oraz uwzględniając globalne zmiany średniego poziomu morza oceniono, że w okresie 2011-2030 średni poziom morza wzrośnie w zależności od scenariusza emisyjnego w zakresie od 4,3 cm do 5,6 cm.

W latach 2081-2100 przewidywane zmiany średniego poziomu morza wynikające ze zmian klimatu mają się wahać od 20 do 28 cm w zależności od ścieżki rozwoju cywilizacyjnego.

⁷⁸ Jakusik E. i in., Bałtyk Południowy: charakterystyka wybranych elementów środowiska w 2012 roku, IMiGW, Warszawa 2012

Według ekspertów ONZ – Międzyrządowego Panelu do spraw Zmian Klimatycznych (IPCC) do 2100 roku poziom oceanów podniesie się od 26 do 82 cm w zależności od zaproponowanych czterech scenariuszy RCP (Representative Concentration Pathways) odpowiadających określonej ewolucji wymuszenia radiacyjnego. Chociaż w ciągu roku wzrost poziomu wody nie jest zauważalny, to jednak w skali kilku dekad jest to wzrost znaczący.

W ramach prac nad „Strategią Ochrony Brzegów Morskich” w rejonie Bałtyku Południowego rozpatrywano trzy scenariusze wzrostu poziomu morza. W wariantcie optymistycznym wzrost poziomu morza oszacowano na 30 cm na 100 lat, zaś w pesymistycznym nawet na 100 cm na 100 lat. Scenariusze zmian występowania zlodzenia – scenariusze emisyjne (scenariusze emisyjne są scenariuszami opracowanymi przez Nakičeničiča i Swarta (2000)⁷⁹ i są wykorzystywane między innymi jako baza dla projekcji zmian klimatycznych) nie pozwalają na jednoznaczne określenie kierunku ewolucji występowania zlodzenia na polskim wybrzeżu w okresie 2011-2030. Biorąc pod uwagę najbardziej skrajny scenariusz, spadek liczby dni ze zlodzeniem nie będzie w okresie 2011-2030 na tyle duży, by nie stwarzać utrudnień w nawigacji czy też pracy portów oraz nie na tyle mały, by wykluczyć zagrożenie powodzią zatorowymi w ujściach rzek (Sztobryn i in. 2012)⁸⁰.

Na forum Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych ds. zmian klimatu (UNFCCC), które odbyło się w 2006 r. w Nairobi (COP12/MOP2), rządy ponad 190 krajów debatowały nad ograniczeniem emisji gazów cieplarnianych i adaptacją do zmian klimatu uznając, że działania te należy prowadzić równolegle. Komisja Europejska, mając na celu wdrożenie Programu z Nairobi, opublikowała w dniu 1 kwietnia 2009 r. „Białą Księgę. Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania” (COM(2009)147), w której określiła zakres działania UE na lata 2009-2012, między innymi w zakresie przygotowania unijnej strategii adaptacji do zmian klimatu (COM(2013)216, KE, kwiecień 2013). Rząd RP przyjął stanowisko w sprawie Białej Księgi w dniu 19 marca 2010 r. z decyzją o potrzebie opracowania strategii adaptacji dla

⁷⁹ <http://klimada.mos.gov.pl/blog/2013/06/13/scenariusze-sres-2/>

⁸⁰ Sztobryn M., Wójcik R. i Miętus M., Występowanie zlodzenia na Bałtyku – stan obecny i spodziewane zmiany w przyszłości. w: Warunki klimatyczne i oceanograficzne w Polsce i na Bałtyku Południowym. Spodziewane zmiany i wytyczne do opracowania strategii adaptacyjnych w gospodarce krajowej. Praca zbiorowa pod redakcją Wibig J. i Jakusik E., IMiGW PIB, Warszawa 2012

sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu. Dnia 29 października 2013 r. Rada Ministrów przyjęła „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA2020) opracowany w celu określenia kierunkowych działań adaptacyjnych w nawiązaniu do krajowych zintegrowanych strategii rozwoju, w celu osiągnięcia poprawy odporności gospodarki i społeczeństwa na zmiany klimatu i zmniejszenia strat z tym związanych. SPA2020 jest elementem projektu KLIMADA obejmującego okres do 2070 r. (<http://klimada.mos.gov.pl/>). Zasadniczym celem działań adaptacyjnych do zmian klimatu w dziedzinie gospodarki wodnej i ochrony wybrzeża jest zwiększenie ich odporności. Głównymi zadaniami są:

- ochrona społeczeństwa przed konsekwencjami zjawisk ekstremalnych, to jest powodzi i suszy,
- zapewnienie pełnego zaopatrzenia w wodę ludności, przemysłu i rolnictwa,
- ochrona wybrzeża Morza Bałtyckiego,
- ochrona ekosystemów i różnorodności przyrodniczej.

W latach 2009-2012 w projekcie KLIMAT przeprowadzono badania nad identyfikacją zmian klimatu, ich wpływu na środowisko naturalne i skutki ekonomiczne tych zmian. Wskazano największe zagrożenia związane ze zmianami klimatu i konieczność działań adaptacyjnych, które należy podjąć dla zminimalizowania negatywnych skutków dla gospodarki, środowiska i społeczeństwa. Scenariusze emisyjne, opracowane przez IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) uwzględniają 4 grupy:

- A1 – świat gwałtownego wzrostu ekonomicznego wynikającego ze wzrostu populacji z maksimum w połowie XXI wieku oraz szybkim wprowadzeniem bardziej wydajnych technologii, w 3 wariantach:
 - A1F1 – intensywne wykorzystanie paliw kopalnych,
 - A1T – zmniejszenie wykorzystania paliw kopalnych,
 - A1B – zrównoważone wykorzystanie źródeł energii;
- A2 – świat spolaryzowany, ze znacznym przyrostem populacji, wolnym rozwojem ekonomicznym i powolną zmianą technologiczną,
- B1 – świat konwergentny, z taką samą dynamiką wzrostu populacji jak w A1, jednakże z szybszymi zmianami struktur ekonomicznych, nastawionymi na dominację usług i technologii informacyjnych,

- B2 – świat z umiarkowanymi zmianami populacji wzrostu ekonomicznego, kładący szczególny nacisk na lokalne rozwiązania zakładające ekonomiczną, społeczną oraz środowiskową ścieżkę zrównoważonego rozwoju (Ignar Stefan i in. 2016)⁸¹.

Scenariusze emisyjne opisują alternatywne, globalne ścieżki rozwoju, obejmujące szereg wskaźników demograficznych, technologicznych i wynikających stąd emisji gazów cieplarnianych. Są one szeroko wykorzystywane w ocenie przyszłych zmian klimatu, w tym zmian poziomu morza wzdłuż polskiego wybrzeża. Zmiany klimatu należy postrzegać jako potencjalne ryzyko, które powinno być brane pod uwagę przy tworzeniu na przykład mechanizmów regulacyjnych i planów inwestycyjnych.

Dnia 6 października 2016 r. weszła w życie ustawa o ratyfikacji Porozumienia paryskiego do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 19 maja 1992 r., przyjętego w Paryżu w dniu 12 grudnia 2015 r. (Dz. U. poz. 1631). Porozumienie paryskie ma doprowadzić do działań, które zahamują narastanie globalnego ocieplenia przy pozostawieniu stronom swobody w doborze podejmowanych działań. Polska przyjęła odejście od sztywnych mechanizmów redukcji emisji gazów cieplarnianych na rzecz równoważenia emisji i ich pochłaniania w celu zachowania konkurencyjności.

Biorąc po uwagę parametry, analizowane kierunki zmian oraz prognozowane scenariusze należy przewidzieć działania niezbędne do zminimalizowania potencjalnie niebezpiecznych dla społeczeństwa i gospodarki skutków przewidywanego wzrostu poziomu morza, takich jak erozja brzegu, osuwiska, niszczenie budowli hydrotechnicznych. Kolejnym krokiem jest wprowadzenie zmian w planowaniu przestrzennym oraz ograniczeń dotyczących zabudowy na terenach zagrożonych powodziami.

⁸¹ Ignar Stefan i In., Ekspertyza dotycząca wytycznych do projektowania odprowadzania wód opadowych i roztopowych z linii kolejowych Ekspertyza częściowa nr 4 Opis metod obliczania ilości wód opadowych i roztopowych z obszarów kolejowych, zdefiniowanie parametrów linii kolejowych mających wpływ na współczynnik spływu, podział obszaru kolejowego na potencjalne obszary o odmiennych współczynnikach spływu oraz opracowanie metodyki badań współczynnika spływu, Warszawa 2016

Problemy:

- Postępujące zmiany klimatyczne wpływające na pojawianie się na obszarze województwa częstych i ekstremalnych zjawisk meteorologicznych i hydrologicznych (między innymi powodzie, deszcze nawalne, susze, fale upałów, huraganowe wiatry);
- Sukcesywne zmniejszanie powierzchni biologicznie czynnej (uszczelnianie, wylesianie);
- Zabudowywanie klinów i korytarzy przewietrzeniowych;
- Podnoszenie się poziomu morza, powodujące negatywne efekty w postaci niszczenia strefy brzegowej (osuwanie się klifów, niszczenie plaż, przelewy i zatapianie zaplecza, erozję wydmy oraz zniszczenia infrastruktury przeciwpowodziowej) oraz intruzji wód słonych do wód podziemnych.

5.5. Powietrze

Jakość powietrza w województwie pomorskim jest badana w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez GIOŚ, na potrzeby oceny jakości powietrza wykorzystuje się także badania prowadzone przez inne podmioty i instytucje, w tym Agencję Regionalnego Monitoringu Atmosfery Aglomeracji Gdańsk-Gdynia-Sopot oraz Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Wyniki monitoringu powietrza i informacje o jakości powietrza są publikowane między innymi w corocznych raportach o stanie środowiska oraz w rocznych ocenach jakości powietrza w województwie pomorskim. Bieżące informacje o stanie i jakości powietrza są dostępne w bezpłatnej aplikacji mobilnej GIOŚ Jakość Powietrza w Polsce.

Dla potrzeb oceny jakości powietrza oraz realizacji programów związanych z jego ochroną wydzielono dwie strefy: pierwsza z nich to aglomeracja trójmiejska (obszar 414 km², którą w 2019 r. zamieszkiwało 755 330 mieszkańców) oraz druga – strefa pomorska to reszta województwa (obszar 17 907 km², którą w 2019 r. zamieszkiwało 1 615 072 osób)⁸².

Sieć monitoringu składa się z 13. stacji automatycznych (6 należących do fundacji ARMAAG, 6 należących do GIOŚ, 1 należącej do IMGW) oraz 2. manualnych (należących do GIOŚ). Poza aglomeracją trójmiejską system monitoringu jakości powietrza jest słabo rozwinięty; w zachodniej i w południowo-wschodniej części województwa (poza jedną stacją w Słupsku

⁸² Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim. Raport wojewódzki za rok 2019, GIOŚ, Gdańsk 2020

i jedną w Chojnicach) nie ma stacji pomiarowych. Obserwacjom i ocenom poddawane są głównie stężenia substancji takich jak: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), pył PM₁₀ oraz tlenek węgla (CO). Ponadto w wybranych stacjach monitorowane są: benzen (C₆H₆), benzo(a)piren oraz benzo(a)piren w pyłe PM₁₀, pył PM_{2,5}, ozon (O₃).

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie pomorskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja zanieczyszczeń z kominów domów ogrzewanych indywidualnie, małych kotłowni przydomowych, niewielkich kotłowni dostarczających lokalnie ciepło), z komunikacji (emisja liniowa związana z transportem: drogowym głównie na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu, kolejowym, lotniczym i wodnym) oraz z działalności przemysłowej (spalanie paliw w celach energetycznych oraz podczas procesów technologicznych). Znaczący udział w stężeniach substancji na obszarze województwa ma również napływ zanieczyszczeń z pozostałego obszaru Polski oraz z Europy.⁸³

Według „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie pomorskim. Raport wojewódzki za 2020 r.” odnotowano ogólną poprawę stanu powietrza⁸⁴ w województwie pomorskim. Nie odnotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych stężeń:

- dwutlenku siarki (SO₂), zarówno dla dopuszczalnego poziomu średniodobowego, jak i 1-godzinnego; najwyższe stężenie dwutlenku siarki zanotowano na stacji AM03 Gdańsk Nowy Port, gdzie zauważalna jest tendencja wzrostowa w przypadku 25 maksimum 1-godzinnego, w porównaniu do lat ubiegłych, w strefie aglomeracji trójmiejskiej poza stacją w Gdyni przy ul. Szafranowej – stężenia zanotowane w 2020r. są nieznacznie wyższe niż w roku 2019; dla strefy pomorskiej (oraz stacji w Gdyni przy ul. Szafranowej w aglomeracji trójmiejskiej) wyniki pomiarów wykazują spadek stężeń SO₂ w powietrzu;
- dwutlenku azotu (NO₂), zarówno dla stężeń 1-godzinnych, jak i średniorocznych, porównując dane z 2020 r. do lat ubiegłych, poziom stężenia NO₂ utrzymuje się na stałym poziomie w obu strefach województwa pomorskiego, wyższe wartości stężenia wystąpiły na połowie stacji tła miejskiego (AM1 Gdańsk Śródmieście, AM3 Gdańsk

⁸³ Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim. Raport wojewódzki za rok 2020, str. 33, GIOŚ, Gdańsk 2021

⁸⁴ Na podstawie uzyskanych wyników monitoringu za 2019 r. i 2020 r. nie można jednoznacznie stwierdzić, czy poprawa jakości powietrza ma charakter trwały

Nowy Port, AM6 Sopot i AM12 Kościerzyna Targowa) nadal mieszcząc się w dopuszczalnych normach stężeń; widoczny jest sukcesywny, niewielki spadek stężeń tego parametru na wszystkich stacjach znajdujących się w strefie Aglomeracji Trójmiejskiej i utrzymującą się tendencję stężeń w strefie pomorskiej, gdzie średnia roczna wartość NO₂ nie przekraczała 20 µg/m³;

- tlenku węgla (CO) – podobnie jak w latach poprzednich nie stwierdzono przekroczeń jego poziomu dopuszczalnego w obu strefach województwa; wyniki 4 z 6 stanowisk wskazują niższe wartości stężeń niż te odnotowane w 2019 r. (w tym na stacji w Lęborku, gdzie stężenia CO były najwyższe w latach 2013 – 2018);
- benzenu (C₆H₆) dla dopuszczalnego poziomu średniorocznego; najwyższe wartości stężenia średniorocznego odnotowano na stacji AM16 Lębork – Malczewskiego – 3 µg/m³; w ostatnim 10-leciu zaobserwowano malejącą tendencję poziomów rocznych stężeń benzenu na stacjach w Kościerzynie i Słupsku;
- ozonu (O₃) – w obu strefach dotrzymane zostały poziomy docelowe na 2020 r.;
- pyłu PM₁₀, zarówno dla dopuszczalnej częstości przekroczeń średniodobowych stężeń i przekroczeń średniorocznych; brak przekroczeń dopuszczalnej ilości przekroczeń średniej dobowej w województwie pomorskim w strefie aglomeracji trójmiejskiej ostatnio odnotowano w 2017 r., natomiast w strefie pomorskiej drugi rok z rzędu; analiza wyników stężenia PM₁₀ wskazuje, iż od roku 2011, z roku na rok utrzymuje się nieznaczna tendencja spadkowa; bardzo wysokie temperatury zanotowane zimą mogły przyczynić się do rekordowo niskich stężeń PM₁₀ odnotowanych w 2020 roku;
- pyłu PM_{2,5}, nie wykazano przekroczeń w żadnej strefie, zarówno dla fazy I (25 µg/m³), jak i fazy II (20 µg/m³); względem roku ubiegłego w 2020 r. nastąpił spadek stężeń pyłu zawieszonego PM_{2,5}; kolejny rekordowy spadek odnotowano na stacji w Kościerzynie; najmniejszy spadek stężeń odnotowano na stacji na Gdańsku Wrzeszczu i to właśnie na tej stacji obecnie stężenia PM_{2,5} są najwyższe spośród wszystkich stanowisk mierzących pył PM_{2,5};
- ołowiu w pyłe PM₁₀; poziomy średnioroczne zostały utrzymane na bardzo niskich poziomach w stosunku do poziomu dopuszczalnego;

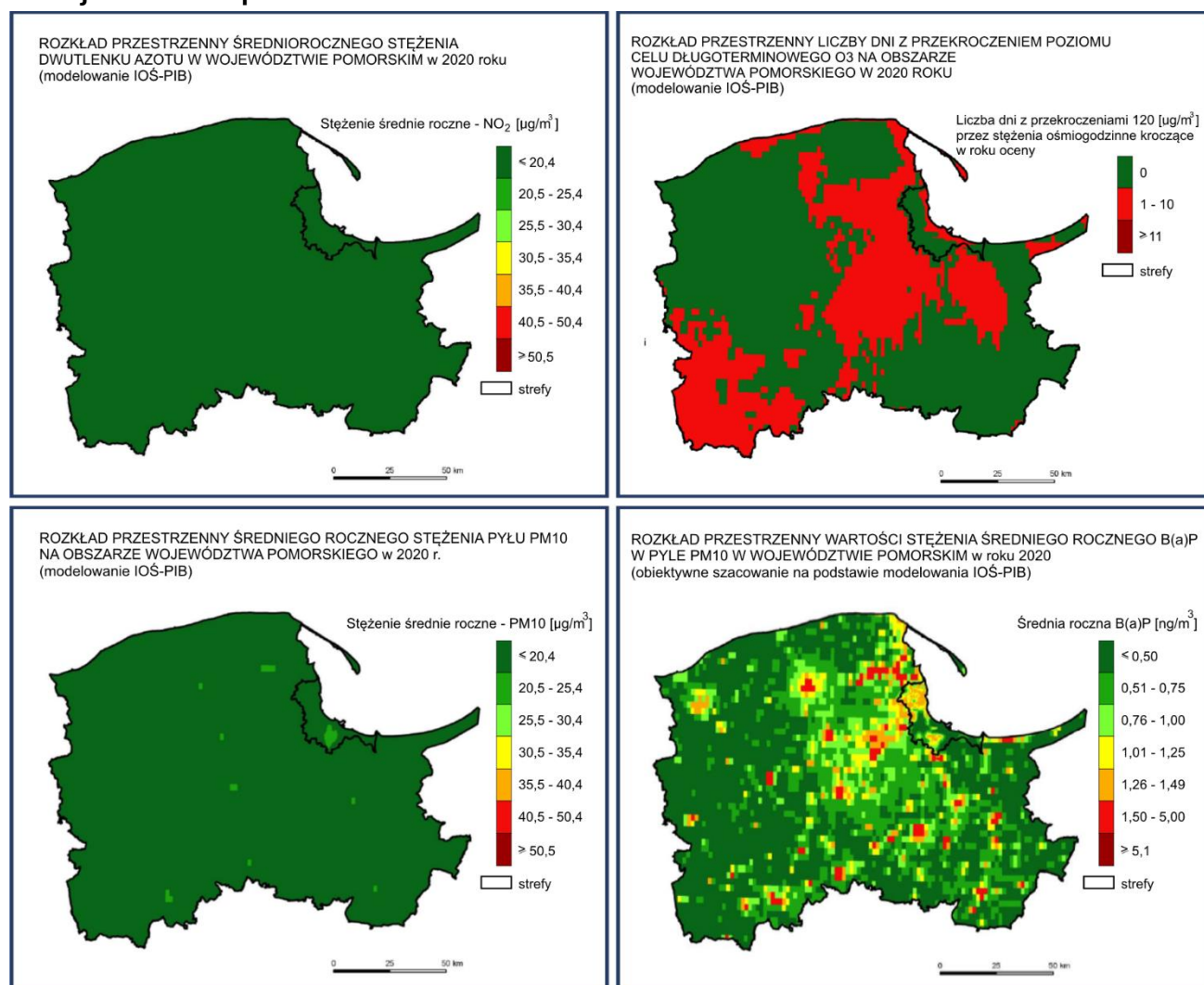
- arsenu w pyle PM₁₀; od wielu lat średnie roczne stężenie arsenu w pyle PM₁₀ utrzymuje się na znacznie niższych poziomach niż poziom docelowy; względem lat ubiegłych w 2020 roku zanotowano spadek stężenia arsenu na stacjach w Gdańsku oraz w Lęborku;
- kadmu w pyle z PM₁₀, stężenia średnioroczne utrzymują się na bardzo niskich poziomach; na przestrzeni wielolecia stężenia kadmu nieznacznie maleją;
- niklu w pyle PM₁₀, stężenia średnioroczne utrzymują się na bardzo niskich poziomach z utrzymującą się tendencją spadkową.

W 2020 r. przekroczenia odnotowane w powietrzu w aglomeracji trójmiejskiej i w strefie pomorskiej dotyczyły poziomów pojedynczych substancji i one przeważały o klasyfikacji każdej ze stref do klasy niższej niż A (Rysunek 17.). Odnotowane przekroczenia dotyczyły:

- poziomów długoterminowych dla ozonu (O) – odpowiadających przekroczeniom wyższym niż 120 µg/m³ (ale nie wyższe niż wyższe od 180 µg/m³)⁸⁵ maksymalnej średniej 8-godzinnej, odnotowano na wszystkich stacjach badawczych; zarówno aglomeracja trójmiejska, jak i strefa pomorska znalazły się w klasie D2, analiza danych z wielolecia wskazuje na malejącą tendencję stężeń ozonu na stacji w Liniewku Kościerskim oraz wzrost stężeń na stacji w Łebie;
- poziomu docelowego stężeń benzo(a)pirenu B(a)P – przekroczenie odnotowano na wszystkich stacjach pomiarowych w strefie pomorskiej, co spowodowało zaklasyfikowanie tej strefy do klasy C. Wyższe stężenia wystąpiły na terenie dużych i mniejszych miejscowości, gdzie głównie źródłem zanieczyszczeń powietrza był sektor komunalno-bytowy. Aglomeracja trójmiejska nie mając przekroczenia poziomu docelowego tego zanieczyszczenia uzyskała klasę A.

⁸⁵ Co wykazały wyniki modelowania; obszary przekroczeń poziomu celu długoterminowego w województwie zostały wyznaczone na podstawie obiektywnego szacowania opartego na wynikach modelowania matematycznego sporządzonego dla całego kraju

Rysunek 17. Obszary i rodzaje stężeń podwyższonych oraz odnotowanych przekroczeń w województwie pomorskim w 2020 r.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim, raport wojewódzki za rok 2020, GIOŚ, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Gdańsku, Gdańsk 2021

Wyniki badań udostępniane za 2019 r. wskazują, iż w strefie aglomeracji trójmiejskiej smog był zjawiskiem pojawiającym się sporadycznie. Roczna ocena jakości powietrza za 2020 r. nie informuje o stanie zjawiska smogu w żadnej ze stref. Smog dotyka wszystkich obszarów miejskich województwa pomorskiego. Powstaje w warunkach bezwietrznych, wskutek przedostawania się do atmosfery związków chemicznych (tlenki siarki i azotu, substancje stałe takie jak pyły zawieszone, a także kancerogenne wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne). Zjawisko powiązać można z nieznacznymi, krótkookresowymi przekroczeniami stężeń pyłu PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$ oraz występującą wtedy „niską emisją” z pieców grzewczych, szczególnie w zabudowie indywidualnej oraz z lokalnych kotłowni na paliwa stałe. Na obszarach wiejskich zjawisko smogu nie jest mocno odczuwalne, jednak emisja

substancji szkodliwych występuje i pochodzi z indywidualnych źródeł ciepła, jej ograniczenie jest trudne ze względu na rozproszenie zabudowy oraz brak scentralizowanych systemów grzewczych. Przekroczenia PM_{2,5} oraz smog występują również w Trójmieście i innych miastach województwa w okresach długotrwałych susz i upałów.

Oceny stanu i jakości powietrza pod względem ochrony roślin wykonywane są w strefie pomorskiej na obszarach w odległości ponad 20 km od aglomeracji trójmiejskiej i ponad 5 km od innych obszarów zurbanizowanych, głównych dróg oraz instalacji przemysłowych. Rozpatrując założenia docelowe – stężenia wszystkich badanych parametrów zostały dotrzymane, co przesądziło o zaklasyfikowaniu strefy do klasy A. Jedynie niedotrzymany został poziom celu długoterminowego na obu stanowiskach pomiarowych strefy pomorskiej, która otrzymała klasę D2.

Mimo słabej oceny osiągnięcia celów długoterminowych województwo pomorskie na tle całego kraju plasuje się w grupie najmniej zagrożonych.

W województwie pomorskim obowiązują programy z zakresu ochrony powietrza przyjęte następującymi uchwałami:

- uchwała nr 307/XXIV/20 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 września 2020 r. w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracji trójmiejskiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz poziom docelowy benzo(a)pirenu,
- uchwała nr 308/XXIV/20 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 września 2020 r. w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy pomorskiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz poziom docelowy benzo(a)pirenu.

Powyższe programy z zakresu ochrony powietrza, powstały w oparciu o wyniki opublikowane w „Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie pomorskim. Raport wojewódzki za rok 2018”⁸⁶. Celem ich utworzenia jest poprawa jakości powietrza i dotrzymanie jego norm jakości, które określone zostały w rozporządzeniu Ministra

⁸⁶ Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim. Raport wojewódzki za rok 2018, GIOŚ, Gdańsk 2019

Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. poz. 1031 z późn.zm.).

Wyżej wymienione uchwały są narzędziem wspierającym politykę ochrony powietrza. Zawierają analizę przyczyn występowania przekroczeń stężeń substancji, wskazując jednocześnie działania naprawcze mające na celu ich redukcję do poziomów nieprzekraczających norm (w perspektywie do 2026 r.). Integralną częścią Planów Ochrony Powietrza (POP) są Plany Działań Krótkoterminowych, wdrażane w sytuacjach ryzyka wystąpienia w danej strefie przekroczenia poziomu alarmowego, informowania, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu. Ich wdrożenie służy ograniczeniu skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń.

W województwie pomorskim obowiązują także tak zwane uchwały antysmogowe, przyjęte w celu zapobiegania negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko emisji do powietrza z instalacji spalania paliw, są to:

- uchwała nr 236/XIX/20 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 lutego 2020 r. sprawie wprowadzenia na obszarze Gminy Miasta Sopotu ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw,
- uchwała nr 309/XXIV/20 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 września 2020 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze miast województwa pomorskiego, z wyłączeniem Gminy Miasta Sopotu, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw,
- uchwała nr 310/XXIV/20 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 września 2020 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa pomorskiego, z wyłączeniem Gminy Miasta Sopotu i obszaru miast, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Celem ich utworzenia jest osiągnięcie poziomu dopuszczalnego: pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu w powietrzu na obszarach, gdzie występują przekroczenia.

Problemy:

- Zjawiska niskiej emisji oraz smogu, a także niedotrzymanie norm jakości powietrza w zakresie przekroczenia benzo(a)pirenu i pyłu zawieszonego w terenach zabudowanych;
- Niewystarczająco szybka wymiana źródeł ciepła na źródła nisko lub zeroemisyjne;
- Zanieczyszczenia powietrza pochodzące z transportu w miastach, w tym przekroczenia celów długoterminowych dotyczących dopuszczalnych poziomów ozonu w powietrzu;
- Niewystarczający rozwój sprawnego i efektywnego transportu zbiorowego, w szczególności opartego o źródła nisko lub zeroemisyjne;
- Gromadzenie się pyłów na powierzchni ulic i chodników w okresach bezdeszczowych;
- Uciążliwości odorowe w szczególności wokół instalacji komunalnych i ferm hodowlanych;
- Niewykorzystane uwarunkowania klimatyczne i aerosanitarne strefy nadmorskiej dla celów leczniczych, a szerzej do kształtowania całorocznej oferty turystycznej strefy nadmorskiej.

5.6. Klimat akustyczny

Hałas jest jednym z czynników środowiskowych powodujących negatywne oddziaływanie na człowieka. Szkodliwość lub uciążliwość hałasu dla ludzi zależy od jego natężenia, częstotliwości, długotrwałości działania, a także od indywidualnych cech odbiorcy, takich jak: stan zdrowia, wiek, kondycja psychiczna, wrażliwość na dźwięki. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.), hałasem jest dźwięk o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz⁸⁷.

Monitorowanie i ocena stanu akustycznego w województwie pomorskim prowadzona jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez GIOŚ⁸⁸. Dla aglomeracji powyżej

⁸⁷ Poniżej 16 Hz mamy do czynienia z infradźwiękami, powyżej 16 000 Hz z ultradźwiękami

⁸⁸ Do 31.12.2018 r. WIOŚ w Gdańsku, obecnie GIOŚ, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Gdańsku, baza EHAŁAS z wynikami pomiarów hałasu wykonanych przez WIOŚ w Gdańsku, przekazanych przez organy lub podmioty zobowiązane do wykonania okresowych pomiarów hałasu w środowisku (na przykład zakłady z pozwoleniami zintegrowanymi, zarządzający drogami i kolejami) lub ciągłych pomiarów hałasu w środowisku

100 tys. mieszkańców⁸⁹ oraz dla terenów poza aglomeracją wzdłuż głównych dróg, głównych linii kolejowych, głównych lotnisk⁹⁰ wykonywane są strategiczne mapy hałasu przez zarządzających tymi terenami, na których wskazuje się obszary zagrożone ponadnormatywnymi poziomami hałasu. Oceny dokonuje się również dla miast o liczbie mieszkańców poniżej 100 tys. osób oraz dla terenów położonych przy drogach o natężeniu ruchu poniżej 3 milionów pojazdów rocznie (są to zadania GIOŚ). W SRWP 2030 zwrócono uwagę na brak spójnego systemu monitorowania hałasu podwodnego⁹¹, szczególnie akwen Zatoki Gdańskiej wymaga takiego ciągłego monitoringu, ze względu na wzrastającą liczbę i wielkość statków oraz dynamiczną rozbudowę portów morskich.

W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 112), określono:

- zróżnicowane dopuszczalne poziomy hałasu określone wskaźnikami hałasu dla rodzajów terenów przeznaczonych:
 - pod zabudowę mieszkaniową,
 - pod szpitale i domy opieki społecznej,
 - pod budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,
 - na cele uzdrowiskowe,
 - na cele rekreacyjno-wypoczynkowe,
 - na cele mieszkaniowo-usługowe;
- poziomy hałasu z uwzględnieniem rodzaju obiektu lub działalności będącej źródłem hałasu takie jak:
 - drogi i linie kolejowe,
 - pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu,
 - starty, lądowania i przeloty statków powietrznych,
 - linie elektroenergetyczne,
- okresy, do których odnoszą się poziomy hałasu, jako czas odniesienia.

⁸⁹ Dla miast o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. mapy sporządza prezydent

⁹⁰ Główna droga, po której przejeżdża rocznie więcej niż 3 mln pojazdów; główna linia kolejowa, po której przejeżdża rocznie więcej niż 30 tysięcy pociągów; główne lotnisko, lotnisko cywilne, na którym rocznie odbywa się więcej niż 50 tysięcy operacji (startów lub lądowań), z wyłączeniem operacji dokonywanych wyłącznie w celach szkoleniowych

⁹¹ Zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającą ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej)

Regulacje prawne w zakresie hałasu dotyczą między innymi:

- wymagań, jakie muszą spełniać maszyny i urządzenia w zakresie emisji hałasu do środowiska,
- warunków technicznych budynków i budowli.

Tereny województwa, gdzie występuje hałas przemysłowy oraz inne obiekty i działalności to przede wszystkim rejony: portów, dużych zakładów, a także parkingów przy obiektach handlowo-usługowych; w latach 2017-2018 do najbardziej uciążliwych rodzajów działalności gospodarczej zaliczono sklepy i myjnie samochodowe. W latach 2017-2018 w województwie pomorskim przeprowadzono 61 kontroli zakładów i wykonano pomiary hałasu w środowisku. Z danych GUS⁹² za 2019 rok wynika, że na 104 skontrolowane zakłady przemysłowe emitujące hałas w 27 wystąpiły przekroczenia dopuszczalnych poziomów. W takich przypadkach kierowano do właściwych terenowo starostów wnioski o wydanie decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu do środowiska, wydawano również zarządzenia pokontrolne mające na celu wyeliminowanie nieprawidłowości. W przypadkach przekraczania przez zakład decyzji o dopuszczalnym poziomie dźwięku nakładano administracyjne kary pieniężne.

Dominującym w województwie pomorskim jest hałas drogowy. Z informacji WIOŚ za 2017 r. wynika, że dla wskaźników krótkookresowych (w odniesieniu do jednej doby) wystąpiły przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego zarówno dla pory nocnej, jak i dziennej. Tendencja ta zauważalna była także w latach 2012-2016. W każdym z podanych okresów pomiarów dokonywano w różnych punktach w wybranych miastach. W pomiarach długookresowych (w ciągu wszystkich dób w roku) odnotowano niewielkie przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu w Rumi w jednym z punktów pomiarowych. Podobnie było w 2016 r., kiedy badania długookresowego poziomu dźwięku prowadzono w Bytowie, gdzie w 2 spośród 3 punktów pomiarowych odnotowano przekroczenia. Analiza map akustycznych dla aglomeracji powyżej 100 tysięcy mieszkańców⁹³ – dla Gdańska i Gdyni pozwala stwierdzić, że hałas drogowy jest dominującym źródłem hałasu w obu miastach.

⁹² Ochrona środowiska 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020

⁹³ Mapy akustyczne stanowią integralną część programów ochrony środowiska przed hałasem opracowanych dla miast: Gdańska i Gdyni

Od 2019 r. GIOŚ prowadzi pomiary dotyczące hałasu kolejowego. Zarówno w 2016 r., 2017 r., jak i w 2018 r. WIOŚ prowadził pomiary wzdłuż linii kolejowej nr 202 relacji Gdańsk⁹⁴. W 2016 r. w 2 z 5 punktów odnotowano krótkookresowe przekroczenia poziomu hałasu zarówno dla pory dnia, jak i nocy. Podobnie było w 2017 r., w 1 z 3 punktów odnotowano przekroczenia wskaźnika krótkookresowego, natomiast z pomiarów hałasu długookresowego wykonanych w latach 2017-2018 wynika, że w żadnym z 3 punktów zlokalizowanych przy linii kolejowej nr 202 nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięku zarówno w porze dnia, jak i nocy. W 2017 r. przeprowadzono pomiary hałasu wzdłuż linii kolejowej numer 9 w Gdańsku – w porze nocnej norma została przekroczona o ponad 10 dB.

Port Lotniczy w Gdańsku przedkłada GIOŚ sprawozdania z prowadzonego monitoringu hałasu lotniczego. Pomiary prowadzone są w 4 punktach zlokalizowanych na trasach dolotu, odlotu i przelotu samolotów. W latach 2011-2015 (wówczas przedkładano sprawozdania do WIOŚ) nie stwierdzono przekroczeń poziomów hałasu, zarówno krótko, jak i długookresowych w punktach pomiarowych. W latach 2017-2018 nie stwierdzono przekroczeń poziomów hałasu długookresowego w punktach pomiarowych.

Ze względu na uciążliwości akustyczne związane z ruchem samolotów i pracą urządzeń utworzono obszary ograniczonego użytkowania:

- wokół Portu Lotniczego imienia L. Wałęsy (OOU), obszar utworzono w 2016 r.⁹⁵,
- wokół Lotniska Wojskowego w Królewie Malborskim – JW1128 Malbork/Krasnołęka, dla części leżącej na terenie województwa pomorskiego, obszar utworzono w 2017 r.⁹⁶.

⁹⁴ Zmianie uległa nazwa miasta Stargard Szczeciński na Stargard, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2015 r. w sprawie ustalenia granic niektórych miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, ustalenia granic oraz zmiany nazw i siedzib władz niektórych gmin (Dz. U. poz. 1083)

⁹⁵ Uchwała nr 203/XVIII/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 lutego 2016 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania wokół Portu Lotniczego imienia Lecha Wałęsy w Gdańsku. (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2016 r. poz. 1093)

⁹⁶ Uchwała nr 334/XXXII/17 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania wokół Lotniska Wojskowego w Królewie Malborskim – JW1128 Malbork/Krasnołęka, dla części leżącej na terenie województwa pomorskiego (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2017 r. poz. 1258) zmieniona uchwałą nr 369/XXXV/17 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 22 maja 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2017 r. poz. 2215)

W 2018 r. wykonano pomiary hałasu lotniczego na lądowisku Krępa koło Słupska w jednym punkcie pomiarowym, które nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

W województwie pomorskim obowiązują następujące programy dotyczące ochrony przed hałasem:

- „Program ochrony środowiska przed hałasem na lata 2019-2023 z perspektywą na lata następne dla terenów poza aglomeracjami w województwie pomorskim, położonych wzdłuż odcinków autostrady A1, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N ”, uchwała nr 88/VIII/19 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 kwietnia 2019 r., Dz. Urz. Woj. Pom. 2019, poz. 2683,
- „Aktualizacja Programu ochrony środowiska przed hałasem na lata 2019-2023 z perspektywą na lata następne dla terenów poza aglomeracjami w województwie pomorskim, położonych wzdłuż odcinków dróg krajowych i ekspresowych, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N ”, uchwała nr 89/VIII/19 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 kwietnia 2019 r., Dz. Urz. Woj. Pom. 2019 poz. 2705,
- „Aktualizacja Programu ochrony środowiska przed hałasem na lata 2019-2023 z perspektywą na lata następne dla terenów poza aglomeracjami w województwie pomorskim, położonych wzdłuż odcinków dróg krajowych, wojewódzkich i gminnych na terenie miasta Słupsk, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N ”, uchwała nr 91/VIII/19 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 kwietnia 2019 r., Dz. Urz. Woj. Pom. z 2019 r. poz. 2707,
- „Aktualizacja Programu ochrony środowiska przed hałasem na lata 2019-2023 z perspektywą na lata następne dla terenów poza aglomeracjami w województwie pomorskim, położonych wzdłuż odcinków dróg wojewódzkich, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N ”, uchwała nr 92/VIII/19 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 kwietnia 2019 r., Dz. Urz. Woj. Pom. z 2019 r. poz. 2708),

- „Aktualizacja Programu ochrony środowiska przed hałasem na lata 2019-2023 z perspektywą na lata następne dla terenów poza aglomeracjami w województwie pomorskim, położonych wzdłuż odcinków linii kolejowych, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N ”, uchwała nr 90/VIII/19 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 kwietnia 2019 r., Dz. Urz. Woj. Pom. z 2019 r. poz. 2706),
- „Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Gdańska na lata 2018-2023”, uchwała nr LV/1569/18 Rady Miasta Gdańska z dnia 28 czerwca 2018 r., Dz. Urz. Woj. Pom. z 2018 r. poz. 3183,
- „Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Gdyni na lata 2018-2022”, uchwała nr XLIII/1226/18 Rady Miasta Gdyni z dnia 30 maja 2018 r., Dz. Urz. Woj. Pom. z 2018 r. poz. 2623,
- „Program ochrony środowiska przed hałasem na lata 2020-2024 z perspektywą na lata następne dla terenów poza aglomeracjami w województwie pomorskim, położonych wzdłuż odcinków dróg powiatowych i wojewódzkich na terenie miasta Sopotu, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N ”, uchwała nr 240/XIX/20 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 lutego 2020 r., Dz. Urz. Woj. Pom. z 2020 r. poz. 1752.

Problemy:

- Pogorszenie klimatu akustycznego pochodzące z dróg, linii kolejowych, lotnisk i przemysłu;
- Pogorszenie klimatu akustycznego pochodzące z infrastruktury elektroenergetycznej, w tym infradźwięki.

5.7. Powierzchnia ziemi

5.7.1. Budowa geologiczna i ukształtowanie terenu

Charakterystyczne zróżnicowanie powierzchni ziemi i cechy fizjonomiczne krajobrazu zdeterminowane są przez charakter przypowierzchniowych warstw budowy geologicznej, procesy rzeźbotwórcze kształtujące rzeźbę terenu oraz strukturę jego użytkowania.

Zróżnicowanie województwa, zarówno w zakresie wglębnej i przypowierzchniowej budowy

geologicznej, jak i ukształtowania terenu oraz zmienności krajobrazowej należy uznać za bardzo duże. Wynika to zarówno z położenia na styku różnych struktur tektonicznych, jak i procesów geologicznych i rzeźbotwórczych zachodzących w epoce lodowcowej (plejstocenie) i późniejszym holocenie. Ostateczny charakter krajobrazów ukształtowany został w antropocenie – obecnie trwającej epoce gospodarowania człowieka, przekształcającego wszystkie komponenty środowiska i nadającego mu charakter materialny i fizjonomiczny zależny od postaci i form użytkowania terenu.

W głębokiej budowie geologicznej z okresu prekambryjskiego, na obszarze województwa pomorskiego występuje styk dwóch odrębnych struktur tektonicznych – zachodniego krańca platformy wschodnioeuropejskiej – z jej obniżeniem zwanym syneklizą perybałtycką oraz depresji wewnętrznej, na krawędzi tak zwanego szwu tektonicznego – stanowiącej ciąg uskoku tektonicznych oddzielających platformę wschodnioeuropejską od paleozoicznych struktur geologicznych Europy Zachodniej. Utwory prekambryjskie zalegają na głębokości od 3 500 m p.p.m. w północno-wschodniej części województwa, do około 5 150 m p.p.m. w części południowo-zachodniej. Na tej powierzchni położone są sedimentacyjne osady okresu paleozoiku (między innymi piaskowce, mułowce, łowce, margle, wapienie i dolomity), w których zaznaczają się uskoki tektoniczne będące kontynuacją uskoku na krańcach utworów prekambryjskich. Na nich zalegają utwory mezozoiczne (między innymi mułowce, łowce, wapienie, piaskowce i piaski kwarcytowe), a powyżej utwory kenozoiczne paleogenu i neogenu. Bezpośrednio na utworach mezozoicznych fragmentarycznie zalegają osady czwartorzędowe. Z okresów paleogenu i neogenu pochodzą głównie piaski średnio i drobnoziarniste oraz mułki, ły i żwiry, zaś okres czwartorzędowy reprezentują przede wszystkim osady piasków, żwirów, łów i glin – w tym glin zwałowych, formujących powierzchnie wysoczyzn morenowych. Wysoczyzny te zajmują największe powierzchnie w regionie, a pokłady gliny zwałowej obejmują szeroką zwartą strefę, ciągnącą się od zachodniej granicy województwa po Żuławy i Zatokę Gdańską, sąsiadującą na północy z pasem wybrzeża morskiego, kształtowanego głównie w wyniku procesów holoceniskich. Analogiczne powierzchnie ciągną się na wschód od doliny Wisły, przez obszar Pojezierza Iławskiego.

Wymienione utwory geologiczne wszystkich epok nie stanowią ciągłych, zwartych pokryw sedimentacyjnych na całym obszarze województwa (poza utworami plejstoceniowymi), lecz występują w postaci płatów, przenikających różnowiekowe utwory. Taki układ jednostek tektonicznych zdecydował o rozmieszczeniu basenów sedimentacyjnych, w których powstawały złoża surowców mineralnych, takich jak ropa naftowa, gaz ziemny, sole potasowo-magnezowe, czy bursztyn.

Litologia najwyżej położonych utworów przypowierzchniowych wynika ze zjawisk okresu plejstocenu (wszystkich zlodowaceń i wielu okresów deglacjacji), zaś na powierzchni terenu występują utwory zlodowacenia północnopolskiego, z najważniejszymi dla obecnego krajobrazu utworami jego fazy pomorskiej oraz późniejszego holocenu (to jest akumulacji osadów czwartorzędowych po wycofaniu się lądolodu). Miąższość osadów plejstoceniowych na terenie województwa pomorskiego jest bardzo różna – od kilku metrów na wyniesieniach powierzchni podczwartorzędowej (na przykład w rejonie Władysławowa – Cetniewa), do ponad 340 m w erozyjnych obniżeniach tej powierzchni (najwięcej w Rynnie Żarnowieckiej). Zalegające na powierzchni terenu utwory holoceniowe to osady rzeczne, związane z działalnością wiatru, jeziorne, morskie i szczątki organizmów. Największy kompleks osadów holoceniowych występuje na obszarze Żuław Wiślanych, w Dolinie Dolnej Wisły, w Pradolinie Redy-Łeby oraz w okolicach jezior Łebsko i Gardno. Są to namuły holoceniowe, piaski rzeczne, ropy, kredy jeziorne oraz torfy (tak zwane równiny fluwialne), zaś w pasie wybrzeża morskiego odcinki mierzejowo-wydmowe uformowane zostały z piasków morskich i eolicznych.

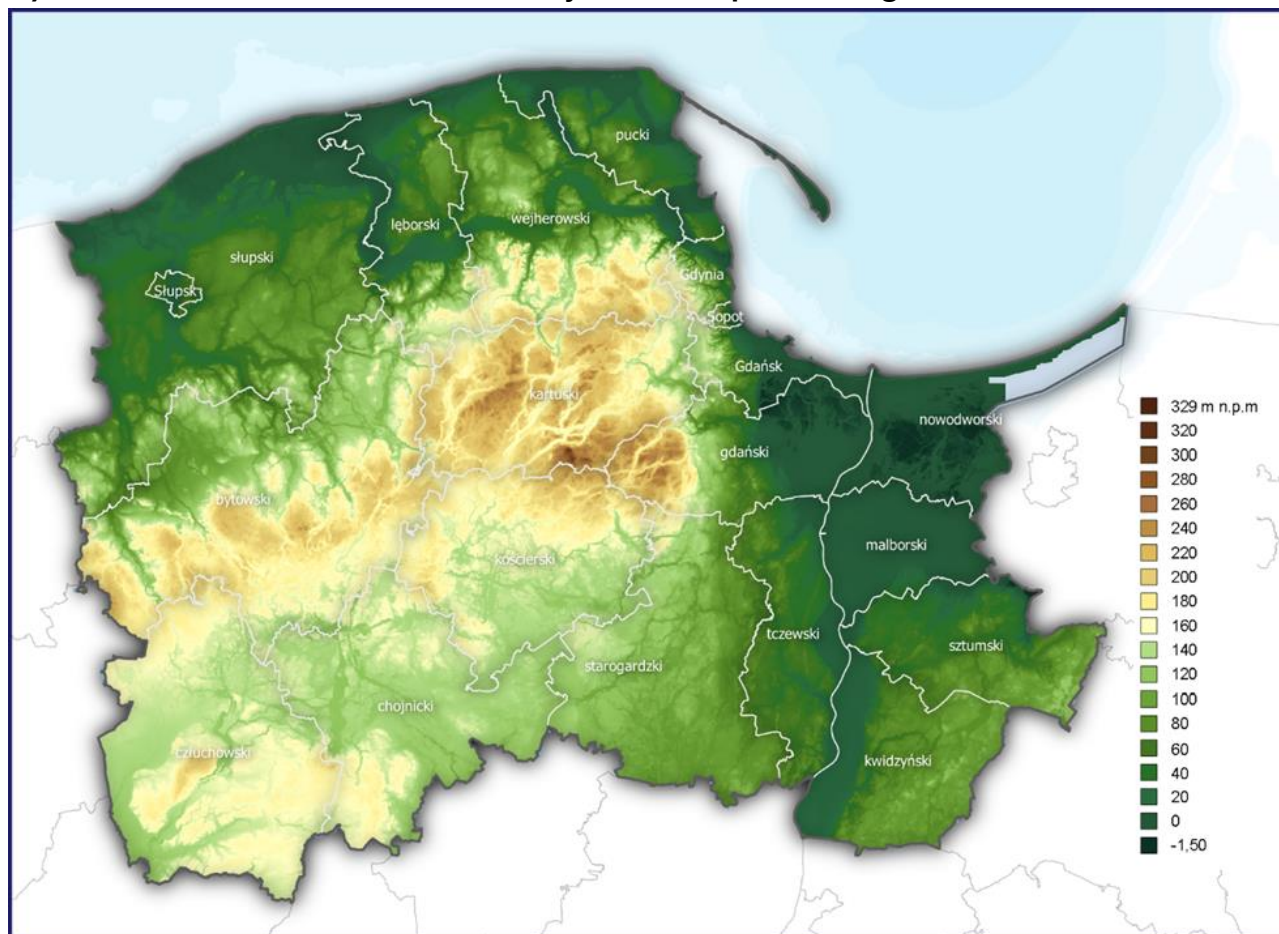
Procesy zachodzące w plejstocenie i holocenie ukształtowały współczesną rzeźbę terenu, przyczyniając się do powstania dużych, rozległych form rzeźby, takich jak: ciągi moren czołowych, pradoliny, rynny glacialne, równiny sandrowe (obejmujące zarówno duże równiny na południowym skłonie Pojezierza Kaszubskiego, jak i sandry dolinne wypełniające fragmenty obecnych dolin rzecznych) oraz wielu innych, mniejszych form polodowcowych. Zespoły tych form uwarunkowanych genezą geologiczną, układają się generalnie pasmowo od wybrzeża morskiego – mierzei i pasów wydm nadmorskich, przez równiny nadmorskie po wysoczyzny pojezierne, z wcinającą się w ten układ deltą Żuław wraz z doliną Wisły. Strefy wysoczyzn przecinane są dolinnymi obniżeniami erozyjnymi różnej wielkości i genezy.

Generalnie województwo pomorskie jest regionem o zróżnicowanym ukształtowaniu terenu. Najwyższym punktem jest wzniesienie Wieżyca – w pasie moren czołowych Pojezierza Kaszubskiego w gminie Stężyca, o wysokości 329 m n.p.m., zaś najniżej położony punkt stanowi depresja na płaskim, aluwialnym obszarze Żuław Wiślanych w gminie Cedry Wielkie, o rzędnej -1,5 m p.p.m.

Od strony północnej, specyfikę rzeźby terenu kształtują zwymione mierzeje nadmorskie, stanowiące wąskie (od 100 do 1 000 m szerokości) piaszczyste pasy brzegowe i półwyspy – w tym Mierzeja Helska o długości około 35 km i Mierzeja Wiślana o długości około 96 km. Specyficznym elementem rzeźby terenu są klify nadmorskie, rozciągające się w środkowej części wybrzeża Zatoki Gdańskiej i od strony otwartego morza, o długości ponad 40 km w granicach województwa. Północny kraniec pasa równin nadmorskich, położonych na południe od brzegowego pasa mierzejowego, stanowią charakterystyczne, urozmaicające rzeźbę terenu, ciągi wydmore. Dalej w kierunku południowym rozpościerają się obszary pojezierne, które poza siecią rozcięć erozyjnych i ciągów rynien glacialnych, charakteryzują się zróżnicowaniem rzeźby morenowej – od wysoczyzn morenowych wzgórzowych, przez wysoczyzny pagórkowate, faliste i równinne, po równiny sandrowe i terasowe. Wielkimi formami dolinnymi, traktowanymi jako samodzielne mezoregiony fizycznogeograficzne są: Dolina Dolnej Wisły, z wykształconą aluwialną deltą Żuław Wiślanych oraz Pradolina Redy i Łeby, tworząca meander na zachód od Wejherowa (Rysunek 18.).

Na obszarze województwa ogółem 99,77% powierzchni wykazuje nachylenie terenu poniżej 5°, 0,22% – nachylenie w przedziale 5° – 10°, zaś 0,01% powyżej 10°. Najwyższymi wartościami wysokości bezwzględnych (n.p.m.), lokalnie powyżej 200 m n.p.m., cechują się fragmenty w środkowej części regionu, ciągnące się mniej więcej równoleżnikowym pasem – od zachodu przez Pojezierze Bytowskie po Pojezierze Kaszubskie. Najwyżej położone partie terenu województwa tworzą swego rodzaju oś hipsometrycznej symetrii, od której ku północy (w stronę wybrzeża Bałtyku) i ku południu (w kierunku Pradoliny Noteci-Warty) wysokości te maleją.

Rysunek 18. Ukształtowanie terenu województwa pomorskiego

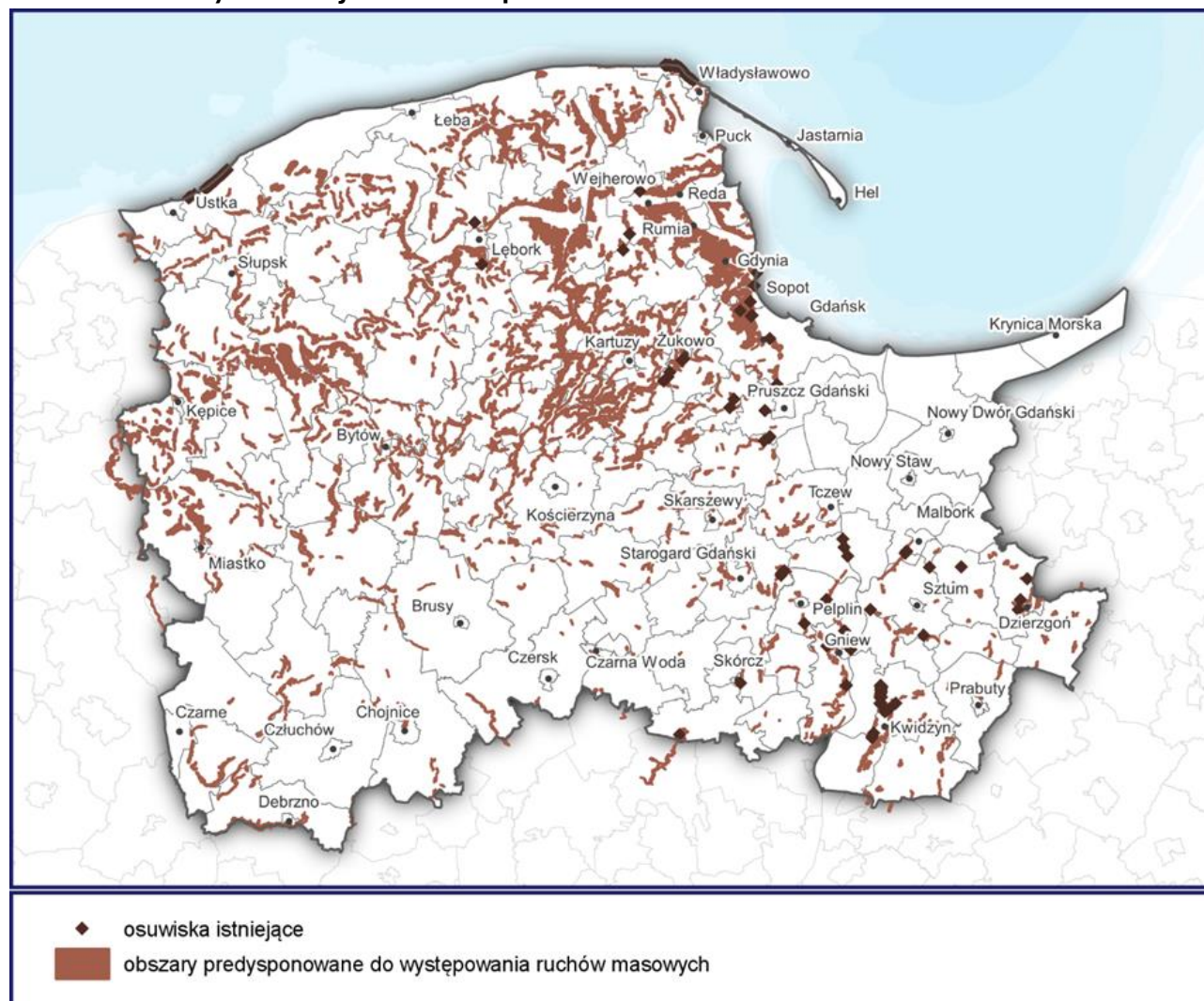
Źródło: System Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego

5.7.2. Ruchy masowe ziemi

Ruchy masowe ziemi zaliczane są do zjawisk katastrofalnych, których negatywne skutki mogą stanowić znaczne zagrożenie dla mienia, zdrowia i życia ludzi. Niebezpieczeństwo wystąpienia ruchów masowych takich jak osuwiska w województwie pomorskim jest znaczne, przede wszystkim na klifach morskich, w szczególności w rejonie Jastrzębiej Góry, Rozewia i Cetniewa, a także w obrębie północnej i północno-wschodniej krawędzi wysoczyzny Pojezierza Kaszubskiego, w tym w gminach Władysławowo, Puck, Krokowa, Kosakowo, w rejonie Trójmiasta, w okolicach Żukowa oraz na obu krawędziach Doliny Wisły (okolice Gniewu i Subkowy). Osuwiska często są skutkiem abrazji morskiej czy też działalności erozyjnej rzek oraz intensywności oddziaływania wód opadowych. Groźba wystąpienia osuwisk wzrasta znacząco po obfitych i długotrwałych opadach deszczu, powodujących nasycenie gruntu wodą i wzrost obciążenia stoku oraz powstawanie płaszczyn poślizgu w warstwach gruntu. Informacje dotyczące odnotowanych osuwisk oraz

terenów potencjalnie zagrożonych ich wystąpieniem znajdują się w Systemie Ochrony Przeciwosuwiskowej SOPO (PIG-PIB)⁹⁷; w województwie pomorskim w 2022 r. mają być przeprowadzane prace identyfikacyjne w powiecie wejherowskim, a w kolejnym roku w powiecie człuchowskim⁹⁸ (Rysunek 19.).

Rysunek 19. Przeglądowa mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych w województwie pomorskim

Źródło: https://www.pgi.gov.pl/images/geozagrozenia/sopo/sopo_1_mapy/sopo_1_woj_pomorskie_www.jpg

⁹⁷ <http://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO>

⁹⁸ <https://geolog.pgi.gov.pl/#name=60iyo8ju2u>

Z dotychczasowych danych⁹⁹ wynika, że najbardziej zagrożonym wystąpieniem ruchów masowych ziemi rejonem jest aglomeracja trójmiejska. W Gdańsku zidentyfikowano i udokumentowano dotychczas 96 osuwisk o łącznej powierzchni 32 ha. Liczba terenów zagrożonych sięga 196, a ich łączna powierzchnia to 382,2 ha. W Gdyni odnotowano 48 osuwisk o sumarycznej powierzchni 37,6 ha oraz wskazano 38 terenów zagrożonych osuwiskami o powierzchni 224,4 ha. Część tych terenów objęta jest pracami planistycznymi, ukierunkowanymi na przeznaczenie ich pod zabudowę.

5.7.3. Gleby

Na terenie województwa pomorskiego występują gleby (Rysunek 20.):

- brunatne wyługowane (dominują w województwie, nie występują praktycznie jedynie w powiatach: malborskim i nowodworskim),
- mady na Żuławach i w Dolinie Wisły, najliczniej w powiatach: gdańskim, kwidzyńskim, malborskim i nowodworskim,
- gleby brunatne właściwe, najliczniej w powiatach: kwidzyńskim, sztumskim, starogardzkim, tczewskim i gdańskim,
- torfowe i murszowo-torfowe, najliczniej w powiecie słupskim i dalej w powiatach: bytowskim, chojnickim, lęborskim i puckim,
- bielcowe i pseudobielcowe w powiatach: chojnickim, starogardzkim, kościerskim, słupskim.

Jakość gleb województwa ma duże przestrzenne zróżnicowanie pod względem wartości użytkowej:

- najwartościowsze, chronione gleby I, II i III klasy bonitacyjnej dominują w powiatach: malborskim (około 86,5% użytków rolnych), nowodworskim (około 82,14%), tczewskim (55,2%), sztumskim (49,66%) i gdańskim (49%),
- gleby średniej przydatności dla rolnictwa (klasy IV) zajmują około 40 – 50% użytków rolnych w powiatach: słupskim, kwidzyńskim, człuchowskim, lęborskim, puckim, wejherowskim, chojnickim i sztumskim,

⁹⁹ http://geoportal.pgi.gov.pl/css/sopo/konferencja2015/prezentacje/22_A._Malka_%E2%80%93_Geoinformacyjne_modelowanie_podatnosci_osuwiskowej_nadmorskich_obszarow_mlodoglacjalnych_na_przykladzie_Trojmiasta.pdf

- użytki rolne słabe i bardzo słabe (klas V – VI) przeważają w powiatach: kartuskim (76% użytków rolnych), kościerskim (71%) i bytowskim (55%), ich stosunkowo wysoki udział zaznacza się także w powiatach: wejherowskim (48%), człuchowskim (45%) i chojnickim (42%),
- gleby rolne przeznaczone do zalesienia występują przede wszystkim w powiatach: bytowskim (4% użytków rolnych) i chojnickim (2%).

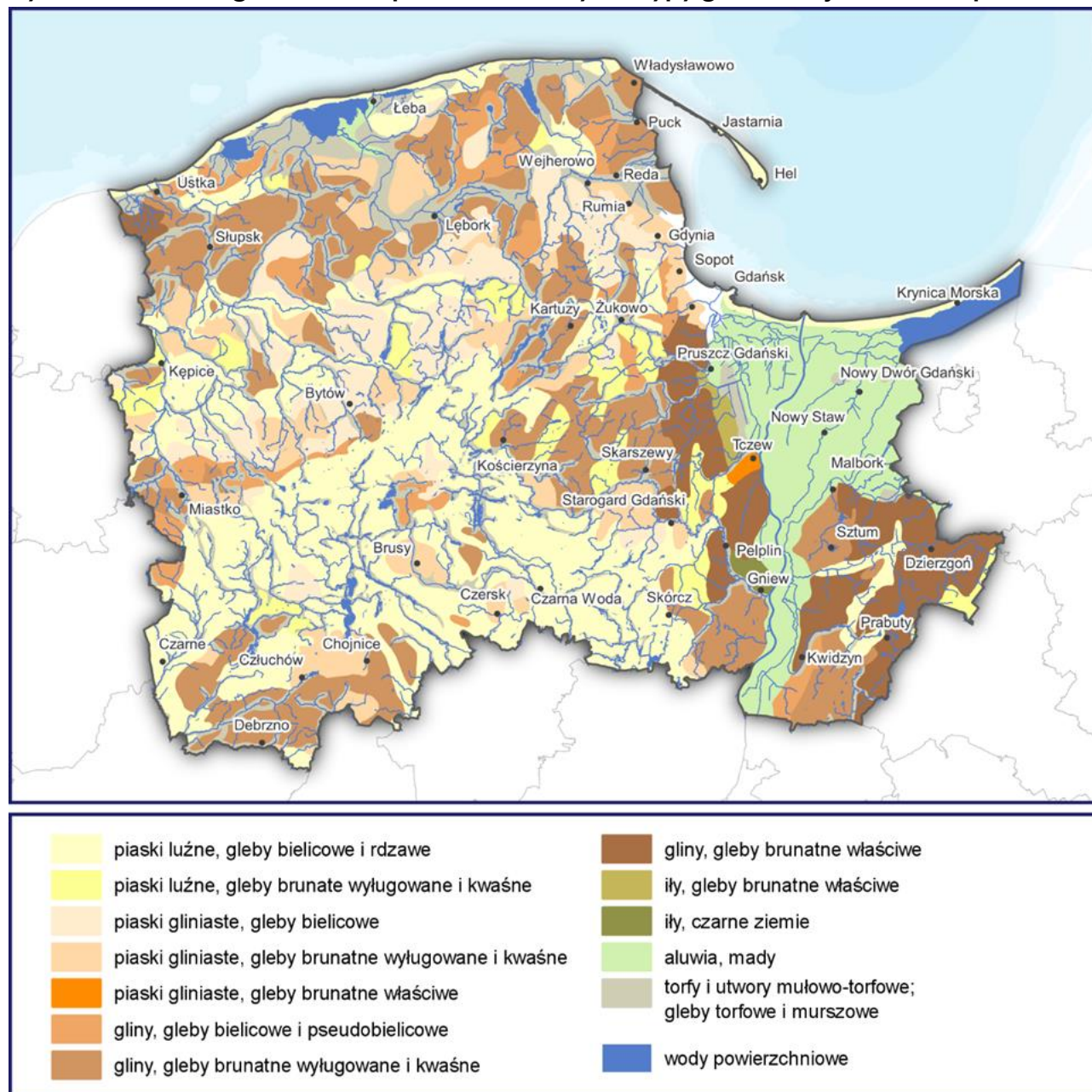
Z badań przeprowadzonych przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach (IUNG-PIB) wynika, że większość gleb w województwie pomorskim ma odczyn kwaśny i wymaga regularnego wapnowania¹⁰⁰.

Problemy:

- Wzrastająca skala zagrożeń ruchami masowymi gruntu, przede wszystkim osuwiskami;
- Występowanie procesów erozyjnych na gruntach ornych o dużych spadkach terenu;
- Erozja wietrzna spowodowana przeciągającymi się okresami bezdeszczowymi, powodującymi zastój wegetacji, a co za tym idzie brak pokrywy roślinnej, stabilizującej glebę;
- Niewykorzystane potencjały rozwojowe terenów przekształconych antropogenicznie.

¹⁰⁰ Zbliżone wyniki uzyskano w programie badań pH gleb i zasobności w składniki odżywcze „Grunt to Wiedza” <https://nawozy.eu/grunt-to-wiedza.html>

Rysunek 20. Litologia utworów powierzchniowych i typy gleb w województwie pomorskim

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne do Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego – aktualizacja 2014

5.8. Zasoby naturalne

Udokumentowane zasoby surowców w województwie pomorskim (Rysunek 21.) stanowią niewielką część krajowego potencjału, zaś łączna liczba udokumentowanych w regionie złóż kopalin wynosiła 838¹⁰¹. Z racji uwarunkowań geologicznych, najwięcej wśród surowców kopalnych jest skał okruchowych z okresu zlodowaceń plejstoceńskich (piaski, żwiry, kamienie budowlane) oraz osadów holoceniowych (iły, kreda jeziorna oraz torfy, w tym lecznicze borowiny). Obok tych najpospolitszych zasobów występują także złoża objęte własnością górnictwem zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1046 z późn. zm.)¹⁰²: ropy naftowej, gazu ziemnego, soli kamiennej, soli potasowo-magnezowej, wód leczniczych oraz bursztynu.

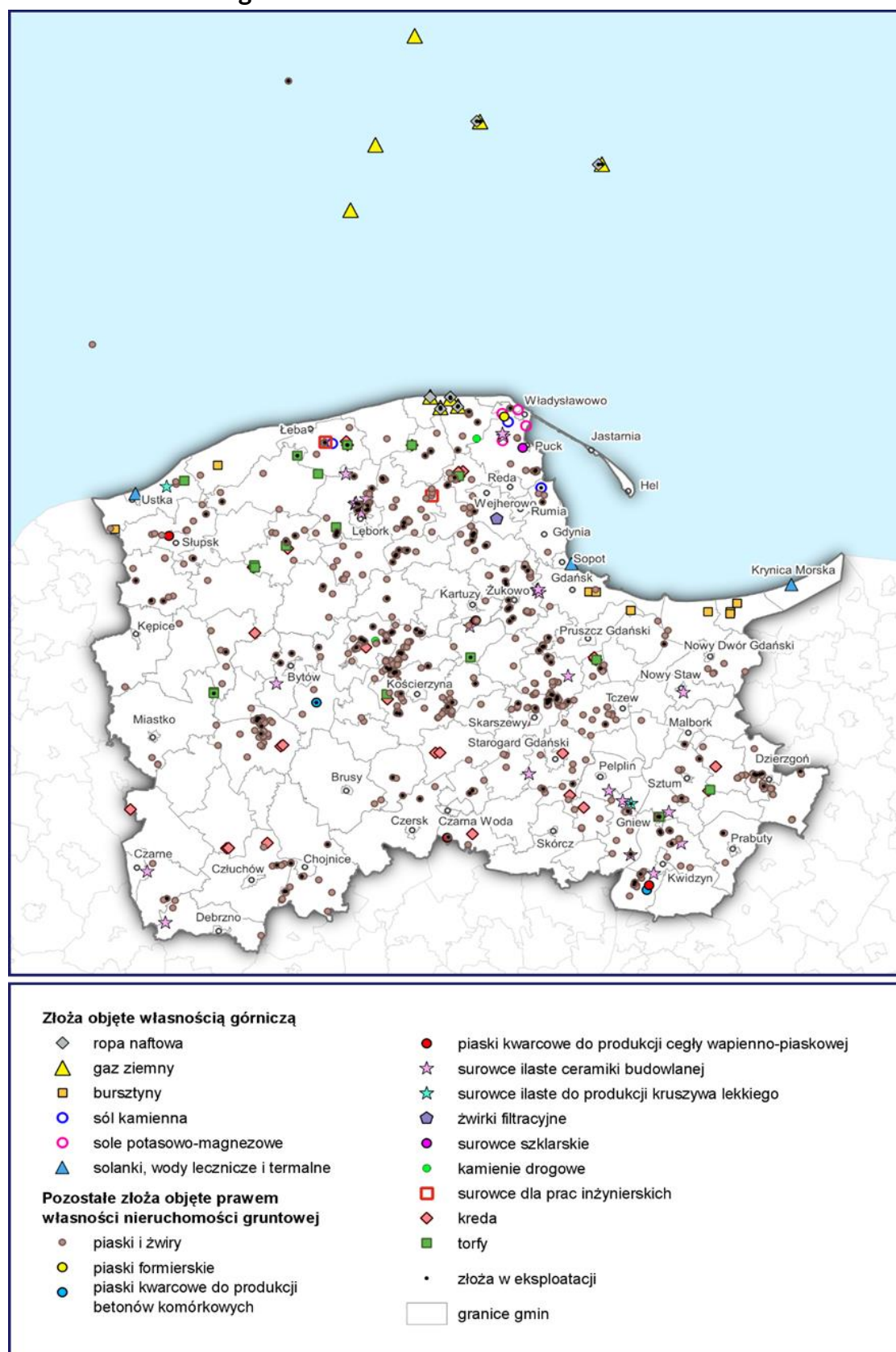
Spośród wszystkich złóż największy udział mają kruszywa naturalne – piaski i żwiry (712 udokumentowanych złóż)¹⁰³, występujące w całym województwie poza obszarami pokrytymi utworami organogenicznymi to znaczy Żuławami Wiślanymi czy szerokimi dnami pradolin. Najwięcej znajduje się w powiatach: kartuskim (123), wejherowskim (81), kościerskim (69) i starogardzkim (66). Ze zdecydowanej większości prowadzona jest eksploatacja stała lub okresowa; wiele złóż rozpoznanych jest szczegółowo, co daje możliwość przyszłej eksploatacji. W 2019 r. eksploatacja była prowadzona w 159 złożach i stanowiła blisko 9,5% wydobycia krajowego; największa w rejonie aglomeracji trójmiejskiej, ze względu na stałe od wielu lat zapotrzebowanie rynku na te surowce.

¹⁰¹ „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2019 r.”, PIG, Warszawa 2020. Podana liczba pomniejszona została o te złoża, które zostały skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym 2019 r.

¹⁰² Zgodnie z art. 10 ust. 5 wyżej przywołanej ustawy Prawo własności przysługuje Skarbowi Państwa

¹⁰³ „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2019 r.” podaje liczbę 724 złóż w województwie pomorskim, przy czym 12 zostało skreślonych w roku sprawozdawczym

Rysunek 21. Złóża surowców w województwie pomorskim i na przyległym obszarze morskim stan na 31 grudnia 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PIG-PIB

W województwie udokumentowanych zostało 30 złóż kredy jeziornej i piszącej (z jednego – w powiecie lęborskim prowadzona jest niewielka eksploatacja). Na podobnym poziomie przedstawia się liczba złóż surowców ilastych ceramiki budowlanej wynosząca 27, w tym 2 złoża w powiecie lęborskim są eksploatowane. Wielkość wydobycia surowców ilastych wynosi 104 tys. m³ i stanowi około 6% wydobycia krajowego. Surowce ilaste wykorzystywane są między innymi do produkcji kruszywa lekkiego i choć w województwie są udokumentowane jedynie 2 takie złoża, to wydobycie kopaliny z jednego z nich – Gniew II (powiat tczewski) pokrywa 100% wydobycia krajowego. Województwo zasobne jest również w torfy, których zgodnie ze stanem na koniec 2019 r. było 18 złóż, a z 6 znajdujących się w powiatach: kwidzińskim, kartuskim, słupskim, lęborskim i bytowskim prowadzona jest eksploatacja. Wielkość wydobycia tego surowca w Pomorskiem kształtuje się na poziomie 86,21 tys. m³, co stanowi 7,3% wydobycia krajowego.

Na obszarze województwa występują złoża kopalin o istotnym znaczeniu dla gospodarki objęte własnością górnictwem; są to 4 złoża ropy naftowej i gazu ziemnego (występującego w złożu ropy jako kopalina towarzysząca): Białogóra-E, Dębki, Żarnowiec i Żarnowiec W. Zasoby ropy naftowej wynoszą 68,04 tys. t, a gazu ziemnego 10,72 mln m³. Eksploatuje się w niewielkim stopniu złoża: Dębki, Żarnowiec i Żarnowiec W. Eksploatacja ze złoża Białogóra-E została zaniechana.

Istotne z gospodarczego punktu widzenia są także złoża soli kamiennej, których w województwie udokumentowano trzy: Łeba, Mechelinki, Zatoka Pucka (fragmentarycznie udokumentowane również na Zatoce Puckiej), około 24,5% zasobów geologicznych kraju znajduje się pomiędzy Łebą a Puckiem. Wydobycie soli prowadzone jest ze złoża Mechelinki i stanowi ponad 9% wydobycia krajowego. Na obrzeżu rozległego złoża soli kamiennej – Zatoka Pucka, w płycej występujących strukturach udokumentowane i wstępnie rozpoznane zostały 4 złoża soli potasowo-magnezowych: Chłapowo, Mieroszyno, Swarzewo, Zdrada (powiat pucki). Zasoby bilansowe tych złóż wynoszą 597 mln ton.

Udokumentowano 9 złóż bursztynu: w powiecie nowodworskim (4), słupskim (2) i w mieście Gdańsk (2) oraz jedno w powiecie gdańskim, żadne nie jest eksploatowane. Zasoby geologiczne wszystkich złóż bursztynu szacowane są na około 59 ton.

Do złóż objętych własnością górnictwem należą wody lecznicze, termalne i solanki, w województwie są to trzy złoża: 2 eksploatowane złoża z koncesją na pobór wód: Ustka (LzT, wód leczniczych zmineralizowanych i wód termalnych) oraz Sopot (Lz, wód leczniczych zmineralizowanych), a także nieeksploatowane złożo Krynica Morska IG-1 (LzT, wód leczniczych zmineralizowanych i wód termalnych). Udokumentowane złoża wód mineralnych i korzystne warunki bioklimatyczne predysponują strefę nadmorską do rozwoju funkcji uzdrowiskowej i sanatoryjnej. Zgodnie z informacjami Ministerstwa Zdrowia¹⁰⁴ w województwie pomorskim są 2 uzdrowiska: Ustka i Sopot, z 45 uzdrowisk statutowych w Polsce.

Poza granicami województwa, na Morzu Bałtyckim udokumentowano 2 złoża ropy naftowej: B3 i B8 o zasobach 6 376,96 tys. ton i wydobywaniu 196,46 tys. t (co stanowi blisko 21% wydobywania krajowego) oraz 5 złóż gazu ziemnego: B3 i B8 (jako kopalina towarzysząca w złożu ropy), B4 i B6 oraz B21 o łącznych zasobach 5 205,75 mln m³. Eksploatacja gazu prowadzona jest z 2 złóż: B3 i B8 i stanowi niewielki odsetek wydobywania krajowego. Ponadto na obszarach morskich znajdują się 2 złoża kruszywa naturalnego na Południowej Ławicy Środkowej – Bałtyk Południowy i Ławicy Słupskiej – Bałtyk S, o łącznych zasobach 97 470 tys. ton, eksploatowane jest złożo z Ławicy Środkowej, pobór kruszywa wynosi 1 274 tys. ton.

W ostatnich latach prowadzono prace poszukiwawcze niekonwencjonalnych złóż gazu ziemnego¹⁰⁵. Według wstępnych ocen w województwie pomorskim były możliwości udokumentowania niekonwencjonalnych złóż węglowodorów, to jest gazu ziemnego lub ropy naftowej w formacjach łupkowych. Według stanu na 30 listopada 2017 r.¹⁰⁶ w Polsce obowiązywało 20 koncesji na poszukiwanie i/lub rozpoznawanie złóż węglowodorów uwzględniających gaz z łupków, które zostały wydane 7 podmiotom. W granicach województwa pomorskiego oraz na przyległym akwenie morskim udzielono koncesji

¹⁰⁴ <https://www.gov.pl/web/zdrowie/wykaz-uzdrowisk-wraz-z-kierunkami-leczniczymi>

¹⁰⁵ Gaz łupkowy, zwany gazem z łupków, pozyskiwany jest ze skał osadowych. Gaz ten osadzony jest na cząstkach skał łupkowych podatnych na kruszenie. Złoża gazu określane są jako niekonwencjonalne, ze względu na mniejszą opłacalność jego wydobywania, a także ze względu na stopień skomplikowania tego procesu

¹⁰⁶ Źródło: <https://www.pgi.gov.pl/>

o następujących oznaczeniach: Gdańsk W, Cedry Wielkie, Łeba oraz dwóch koncesji dla obszarów na granicy województw pomorskiego i warmińsko-mazurskiego, to jest Godkowo i Stegna. Wyniki prac nie pozwalają wnioskować, że w perspektywie najbliższych lat realne będzie wydobywanie tego surowca.

Eksploatacja kopalin odbywa się na podstawie koncesji wyznaczającej obszar i teren górniczy. Okręgowy Urząd Górniczy w Gdańsku jest organem sprawującym nadzór górniczy nad udokumentowanymi złożami kopalin w województwie pomorskim.

Problemy:

- Konflikty społeczne wynikające z wydobywania kopalin, w tym nielegalna eksploatacja złóż;
- Przekształcenia środowiska w następstwie eksploatacji kopalin, w szczególności odkrywkowej, powodującej powstanie wyrobisk, wpływające lokalnie na zmiany stosunków wodnych i przekształcenia krajobrazu;
- Słabe wykorzystanie zasobów naturalnych na przykład wód zmineralizowanych, solanek i wód termalnych dla celów zdrowotnych.

5.9. Krajobraz

W strukturze krajobrazu województwa pomorskiego czytelny jest pasowy układ przestrzenny. Zmienność cech środowiska i krajobrazu następuje od linii brzegowej morza w kierunku południowym. Wyraźnie wyróżniają się trzy główne struktury krajobrazowe: nadmorska i pojezierna, które są poroździelane dolinami rzecznyymi z najrozleglejszą Doliną Dolnej Wisły oraz z jej aluwialnym obszarem ujściowym Żuław Wiślanych – stanowiących kolejną, unikatową strukturę krajobrazową o charakterze kulturowym. Na przestrzeni dziejów naturalny układ krajobrazów uzupełniali ludzie swoimi działaniami gospodarczymi i wzniesionymi obiektami, wprowadzając antropogeniczny charakter użytkowania i zagospodarowania terenu, przez co powstała mozaika w różnym stopniu przekształconych krajobrazów. Krajobraz tworzą zatem łącznie struktury i cechy środowiska przyrodniczego oraz kulturowego, które kształtują współczesne wartości wizualno-estetyczne wielowymiarowej przestrzeni.

Ukształtowanie terenu jest podstawowym elementem struktury krajobrazowej i tak zwanym czynnikiem krajobrazotwórczym. W województwie pomorskim jest ono urozmaicone i występuje w kilku typach: przeważa rzeźba morenowa falista i pagórkowata, uzupełniają ją struktury pagórkowate strefy czołowomorenowej oraz formy rynnowe i płaskie – aluwialne. Kolejnym czynnikiem środowiskowym jest podłoże geologiczne, w którym przeważają utwory z glinami glacialnymi oraz piaszczysto-żwirowe utwory fluwioglacjalne (w tym pola sandrowe na południowym skłonie pojezierza) i utwory organogeniczne (głównie torfy i muło-torfy). Następnym elementem jest użytkowanie terenu, decydujące o pokryciu powierzchni ziemi – pozwala ono wyróżnić następujące charakterystyczne typy: grunty orne, użytki zielone, lasy, wody śródlądowe, wydmy nadmorskie, obszary osadnictwa wiejskiego o różnym stopniu rozproszenia, obszary zurbanizowane (miejskie, przemysłowe) oraz grunty urbanizowane w obszarach podmiejskich. Obszar objęty krajobrazami przekształconymi antropogenicznie stale zwiększa się, głównie w otoczeniu dużych miast, często przybierając postać chaotycznych suburbiów. Największym takim obszarem jest aglomeracja trójmiejska tworząca ciąg przestrzenny terenów zainwestowanych – od Pruszcza Gdańskiego po Wejherowo.

Na obszarze województwa przeważają krajobrazy rolniczo-leśne, z przewagą krajobrazów leśnych – w rejonie południowo-zachodnim i przewagą krajobrazów rolniczych – w rejonie wschodnim. W środkowej, pojezierniej części województwa urozmaicenie stanowią liczne zbiorniki wodne. W regionie wyróżniono kilka typów pokrycia kulturowego związanego z osadnictwem wiejskim, takich jak: zwarte średniowieczne wsie kmiece, wielka własność, rozproszone kaszubskie osadnictwo jednodworcze, rozproszone nowożytne osadnictwo kolonijne oraz osadnictwo mieszane, o zróżnicowanej genezie i różnorodnej formie rozplanowania.

Zróżnicowanie krajobrazowe zdeterminowało wyróżnienie jednostek fizycznogeograficznych w randze makroregionów: pobrzeży – Koszalińskiego i Gdańskiego, pojezierzy – Zachodniopomorskiego, Południowopomorskiego, Wschodniopomorskiego i Iławskiego oraz Doliny Dolnej Wisły. Najbardziej specyficznymi fizjonomicznie regionami są: w północnej części województwa – mierzejowo-bagienne i wysoczyznowe (kępy) struktury nadmorskie pobrzeży oraz deltowy obszar Żuław Wiślanych; w środkowej części – pojezierny pas wysoczyzn morenowych z najwyższym wzniesionym ciągiem czołowo-

morenowym mezoregionu Pojezierza Kaszubskiego; zaś w południowo-zachodniej części województwa – rozciągające się równiny sandrowe Borów Tucholskich i Równiny Charzykowskiej, o dominującym leśnym i rolno-leśnym charakterze.

Pomorze wyróżnia się występowaniem elementów ekspozycji i kompozycji krajobrazowej, obejmującej liczne punkty i ciągi widokowe w strefie brzegowej morza oraz we wnętrzu regionu, wodne platformy widokowe (z tafli zbiornika na jego otoczenie) oraz makrownętrza krajobrazowe i unikatowe widoki panoramiczne miast. Najwyższą wartość wizualną mają: Wybrzeże Słowińskie, Wysoczyzna Polanowska, Pojezierze Bytowskie, Równina Charzykowska, Pojezierze Kaszubskie i rejon Doliny Dolnej Wisły.

Ze względu na zróżnicowanie fizjonomiczne oraz walory środowiska przyrodniczego i kulturowego, najbardziej wartościowe krajobrazy występują w powiatach: lęborskim (gminy: Cewice oraz częściowo Wicko), wejherowskim (gminy: Gniewino, Łęczycze oraz częściowo gmina Choczewo), kościerskim (gminy: Dziemiany, Liniewo, Nowa Karczma i częściowo gmina Kościerzyna), gdańskim (gminy: Trąbki Wielkie, częściowo Pszczółki, miasto i gmina Pruszcz Gdański), tczewskim (gminy: Subkowy, częściowo Pelplin, miasto i gmina Tczew) oraz malborskim i sztumskim (gminy: Mikołajki Pomorskie, częściowo gmina Stary Dzierżgoń i Sztum). Ponadto wysoką wartością krajobrazu cechują się powiaty: słupski (gminy: Dębica Kaszubska oraz Kępice), bytowski (gminy: Bytów, Kołczygłowy, Miastko, Parchowo oraz Tuchomie), kartuski (gminy: Chmielno, Kartuzy, Sierakowice, Somonino oraz częściowo Stężycza), gdański (gminy: Cedry Wielkie, Przywidz, Suchy Dąb), starogardzki (gminy: Bobowo, Skarszewy, Smętowo Graniczne, Skórcz, częściowo gmina Starogard Gdański oraz Osiek), tczewski (gminy: Gniew oraz częściowo Morzeszczyn), kwidzyński (gminy: Ryjewo, Kwidzyn, Prabuty), a także położone nad Zatoką Gdańską znaczne części miast i gmin: Puck, Jastarnia i Hel, Stegna, Sztutowo, Krynica Morska.

Krajobraz, w określonych obszarach i o określonych walorach, podlega ustawowej ochronie, której system organizacyjny rozdzielony został na część krajobrazów powiązanych z ochroną przyrody oraz część powiązanych z ochroną dziedzictwa kulturowego. Wiąże się to również

z przyjęciem dwóch definicji krajobrazu, o konotacji przyrodniczej i kulturowej¹⁰⁷. Tym samym ochrona prawna występuje na obszarach:

- ustanowionych na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 55 z późn. zm.) – przede wszystkim takich jak: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (w pozostałych formach tak zwanej ochrony indywidualnej – jak pomniki przyrody, czy użytki ekologiczne, można mówić o ochronie wybranych obiektów przyrodniczych mających znaczenie dla lokalnych walorów krajobrazowych danego terenu),
- ustanowionych na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 710) takich jak: pomnik historii, park kulturowy, a także obszary objęte ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków oraz na podstawie ustaleń określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy i innych decyzjach administracyjnych wyszczególnionych w tej ustawie.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 741) w procesie planowania uwzględnia się między innymi walory architektoniczne i krajobrazowe. Zasada ta dotyczy różnych poziomów planowania (gminnego, metropolitalnego i wojewódzkiego) i znajduje swoje odzwierciedlenie w odpowiadających tym poziomom dokumentach planistycznych i formułowanych w nich ustaleniach. Przykładowo na poziomie gminnym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy określa się między innymi strefy ochrony konserwatorskiej, w tym strefy ochrony ekspozycji (szczególnie istotne dla zachowania walorów krajobrazu kulturowego), które następnie uwzględniane są w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r.

¹⁰⁷ Krajobraz w rozumieniu art. 2 pkt 16e) ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 41) oznacza „postrzeganą przez ludzi przestrzeń, zawierającą elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowaną w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka”.

Krajobraz kulturowy – w rozumieniu art. 3 pkt 14 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710) to jest „postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka”

o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. poz. 774 z późn. zm. – tak zwana ustawa krajobrazowa), w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadzone zostały dwa nowe instrumenty, bezpośrednio związane z kształtowaniem i ochroną krajobrazu – na poziomie gminnym: tak zwana uchwała reklamowa, a na poziomie wojewódzkim audyt krajobrazowy, sporządzany dla obszaru całego województwa, którego wyniki i rekomendacje muszą być uwzględniane między innymi w planie zagospodarowania przestrzennego województwa i w planowaniu lokalnym. Także w planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia się system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, tworząc w ten sposób podstawy ochrony krajobrazu i jego składowych.

Obecnie, na podstawie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym trwają prace nad audytem krajobrazowym dla województwa pomorskiego, które mają być zakończone w 2023 r. Zgodnie z metodologią określoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych (Dz. U. poz. 394) rozpoznane zostaną i ocenione walory krajobrazowe całego obszaru województwa, a w wyniku ich oceny wskazane będą krajobrazy priorytetowe, dla których można będzie odrębną uchwałą wprowadzić narzędzia planistyczne ochrony ich przestrzeni i zasobów. Ponadto wyniki audytu krajobrazowego winny być brane pod uwagę w procesie sporządzania projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Przed przyjęciem większości dokumentów strategicznych przeprowadzane jest postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z udziałem społecznym, w którym uwzględnia się ochronę krajobrazu. Pośrednio, warunki ochrony krajobrazu można kształtować także w oparciu o zapisy decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz innych decyzji¹⁰⁸, przed wydaniem których została przeprowadzona ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko na podstawie ustawy OOŚ, w ramach której oceniany jest także wpływ na krajobraz.

¹⁰⁸ Należą do nich między innymi decyzja o warunkach zabudowy, pozwolenie na budowę, decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej i tym podobne

Zmiany jakie zachodzą w przestrzeni regionu, rozwój przestrzenny i gospodarczy oraz presja inwestycyjna w sąsiedztwie aglomeracji miejskich, pogłębiają na wielu obszarach stan pogarszania walorów krajobrazowych, wobec których prawne formy ochrony często są nieskuteczne.

Problemy:

- Presja inwestycyjna na tereny o walorach krajobrazowych;
- Rozpraszanie zabudowy na tereny podmiejskie (suburbanizacja), w szczególności w rejonie aglomeracji trójmiejskiej oraz większych miast;
- Dopuszczanie niskiej jakości rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych zabudowy mieszkaniowej i turystycznej w całym województwie;
- Zmiana struktury użytkowania terenu, wycinanie drzew i zadrzewień oraz regulacja rzek i cieków;
- Rozbudowa infrastruktury transportowej (drogi, linie kolejowe), linii elektroenergetycznych oraz farm wiatrowych i fotowoltaicznych.

5.10. Obiekty i obszary o wartościach kulturowych

Województwo pomorskie charakteryzuje zróżnicowanie przestrzenne form i intensywności występowania obiektów dziedzictwa kulturowego, wynikające ze skomplikowanego procesu dziejowego oraz warunków naturalnych, dominujących form użytkowania terenu, zasobności mieszkańców i dostępności trwałych materiałów budowlanych.

W różnych częściach województwa, w zachowanym dziedzictwie materialnym i niematerialnym, dostrzec można zróżnicowaną specyfikę, związaną z historią osadnictwa na poszczególnych terenach, stanowiących odrębne jednostki historyczno-kulturowe. Kaszuby reprezentują istotną część bogactwa kulturowego regionu, zajmując niemal 1/3 jego powierzchni. Wyróżniają się między innymi zachowanym dziedzictwem sztuki ludowej, muzyki i zwyczajów oraz własnym językiem. Widoczne jest wewnętrzne kulturowe zróżnicowanie Kaszub, w szczególności pomiędzy częścią nadmorską, a położoną wewnątrz lądu, w otoczeniu jezior. Atrakcyjne krajobrazowo rejony Borów Tucholskich oraz Kociewia również cechują się czytelną odmiennością kulturową, żywą dzięki podtrzymywanej na tych terenach lokalnej tradycji. Silną odrębność kulturową i rozpoznawalną specyfikę

krajobrazową można też obserwować na Żuławach i Powiślu. Dominuje tam dziedzictwo rzeczne z zachowanym unikatowym w skali kraju systemem odwodnieniowym (polderów, rowów melioracyjnych, kanałów z przepustami, śluzami, wrotami i mostami) oraz charakterystyczne elementy żuławskiego krajobrazu, nacechowane pozostałościami po osadnictwie olęderskim i menonickim, przede wszystkim domy podcieniowe i zagrody holenderskie, strażnice wałowe, zabytkowe młyny i elektrownie wodne. Dla Ziemi Słupskiej charakterystyczna jest tradycyjna zabudowa o konstrukcji ryglowej, której zawdzięcza nazwę „Kraina w Kratę”. Z uwagi na nadmorskie położenie województwa szczególnie charakterystyczne i rozpoznawalne są elementy dziedzictwa morskiego. Nasycone nimi są zarówno miasta portowe ze swoją indywidualną historią i nawarstwieniami, w tym hanzeatycki Gdańsk i modernistyczna Gdynia, jak również mniejsze miejscowości kuracyjne, jak Sopot, dawne wsie rybackie, które obecnie latem skupiają ruch turystyczny.

Obiekty i obszary szczególnie cenne kulturowo, objęte prawną ochroną zabytków w formie wpisu do rejestru zabytków województwa pomorskiego, a także do wojewódzkiej oraz gminnych ewidencji zabytków to łącznie nieco ponad 40 tys. zabytków. W samym rejestrze zabytków nieruchomości, zgodnie ze stanem na 7 stycznia 2021 r., znajdowały się 2 039 obiekty/obszary, wpisane pod 1 981 numerami rejestrowymi¹⁰⁹(Rysunek 22.) w tym:

- zabytkowe założenia miast i wsi ze średniowiecznych lokacji, a także z późniejszych okresów,
- zespoły zamkowe lub pozostałości po nich,
- zespoły i obiekty sakralne (kościóły, klasztory, kalwarie, sanktuaria i inne),
- zespoły dworsko-parkowe, folwarki, pałace i dwory,
- obiekty budownictwa mieszkaniowego (między innymi domy podcieniowe),
- obiekty użyteczności publicznej, w tym zasługująca na szczególną uwagę architektura z przełomu XIX i XX wieku, między innymi: ratusze, budynki urzędowe, szkoły, dworce kolejowe, szpitale, budynki wodociągów oraz zespoły przemysłowe: dawne browary i cukrownie,
- zabudowa kuracyjna,
- zabytkowe zespoły zieleni,

¹⁰⁹ Aktualny rejestr oraz ewidencja zabytków województwa pomorskiego znajduje się na stronie Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków: <http://www.ochronazabytkow.gda.pl>

- dzieła budownictwa obronnego, zarówno średniowieczne, jak i nowożytnie (między innymi: mury baszty, bramy, twierdze, forty, arsenały, umocnienia nadbrzeżne),
- pola bitew, miejsca martyrologii i wydarzeń historycznych,
- dziedzictwo morskie i rzeczne, w tym: małe porty morskie i przystanie rybackie o historycznych wartościach, latarnie morskie wraz z towarzyszącą zabudową oraz zabudowa kurortowa,
- dziedzictwo rzeczne, w tym: młyny i elektrownie wodne na rzekach i ciekach, urządzenia wodne (śluzy, zapory, młyny, stacje pomp, kanały) tworzące Szlak Zabytków Hydrotechniki, mosty drogowe i kolejowe oraz akwedukt.

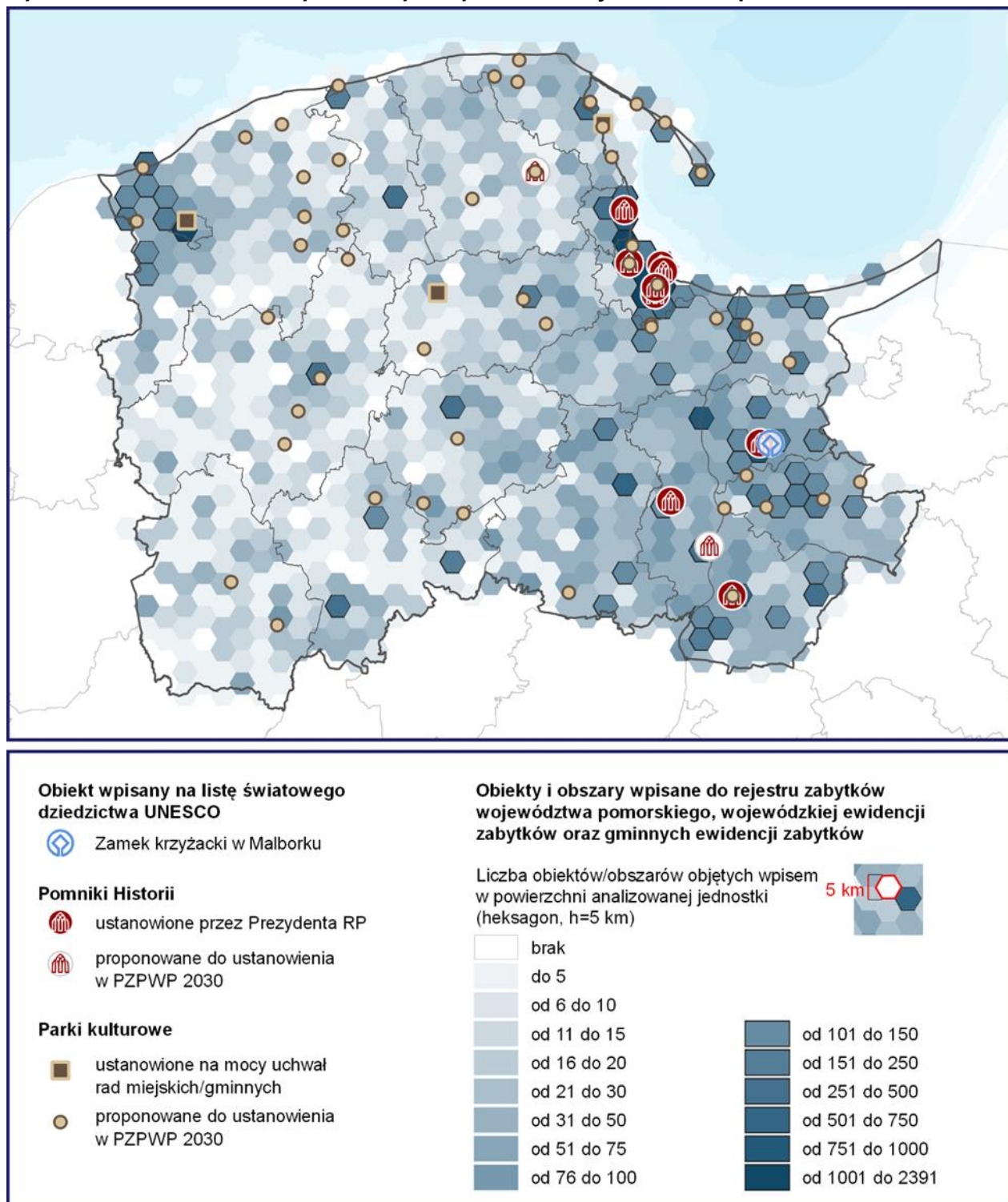
Wśród pomorskich zabytków wyjątkowy status ma zamek krzyżacki w Malborku, który w 1997 r. został wpisany na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Dotychczas nie została ustanowiona strefa ochrony przedpola ekspozycyjnego zespołu zamkowego, co jest szczególnie problematyczne w związku z postępującym rozwojem zainwestowania w jego otoczeniu.

Na terenie województwa pomorskiego znajduje się 568 zabytków archeologicznych ujętych w rejestrze zabytków, w tym: 122 grodziska, 2 stanowiska obrzędowe, 190 zespołów osadniczych, 2 miasta, 3 pozostałości budynków, 64 groby o własnej formie terenowej, 170 grobów płaskich i 13 obiektów gospodarczych¹¹⁰. Do szczególnie cennych i rozpoznawalnych należą: osady otwarte (między innymi w Owidzu – gmina Starogard Gdański), grodziska (między innymi w Sopocie czy Leśnie – gminie Brusy) oraz cmentarzyska i grobowce (między innymi cmentarzysko kurhanowe w Odrach – gmina Czersk, czy grobowce megalityczne w Łupawie – gmina Potęgowo). Stanowiska archeologiczne znajdują się także na Bałtyku.

W województwie pomorskim znajduje się dziewięć zespołów uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii, są to: Gdańsk – miasto w zasięgu obwarowań z XVII w., Gdańsk – Pole Bitwy na Westerplatte, Malbork – zespół zamku krzyżackiego, Pelplin – zespół pocystersko-katedralny, Gdynia – historyczny układ urbanistyczny śródmieścia, Gdańsk Oliwa – zespół pocystersko-katedralny, Kwidzyn – zespół katedralno-zamkowy, Gdańsk – Twierdza Wisłoujście, Gdańsk – Stocznia Gdańska, miejsce narodzin Solidarności.

¹¹⁰ Na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa w 2016 r.

Rysunek 22. Prawne formy ochrony zabytków w województwie pomorskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Narodowego Instytutu Dziedzictwa oraz na podstawie gminnych ewidencji zabytków, Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030

W województwie pomorskim powołano dotychczas trzy parki kulturowe: Park Kulturowy Ośmiu Błogosławieństw w Sierakowicach (gmina Sierakowice), Park Kulturowy Osada Łowców Fok w Rzućwie (gmina Puck) oraz Park Kulturowy Klasztorne Stawy w Słupsku. W PZPWP 2030 wskazano 51 cennych kulturowo lokalizacji predysponowanych do objęcia tego typu formą ochrony.

W województwie nielicznie reprezentowana jest drewniana zabudowa wiejska typowa dla znacznej części obszarów kulturowych. Ponieważ wykonana została z nietrwałych materiałów budowlanych, szczególne znaczenie dla jej ochrony mają skanseny. Jednym z największych i najważniejszych w regionie jest Kaszubski Park Etnograficzny imienia Teodory i Izidora Gulgowskich we Wdzydżach Kiszewskich, gdzie eksponowane jest ponad 50 obiektów z Kaszub i Kociewia. Istotną rolę w zachowaniu charakterystycznej architektury szachulcowej północno-zachodniej części województwa pełnią: Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie i Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach.

Obecnie trwają prace Samorządu Województwa Pomorskiego nad „Wojewódzkim programem opieki nad zabytkami województwa pomorskiego na lata 2020-2023” stanowiącego kontynuację wcześniejszych programów. Dokument ten służyć ma wspieraniu działań związanych z ochroną zabytków oraz upowszechnianiu dziedzictwa kulturowego.

Problemy:

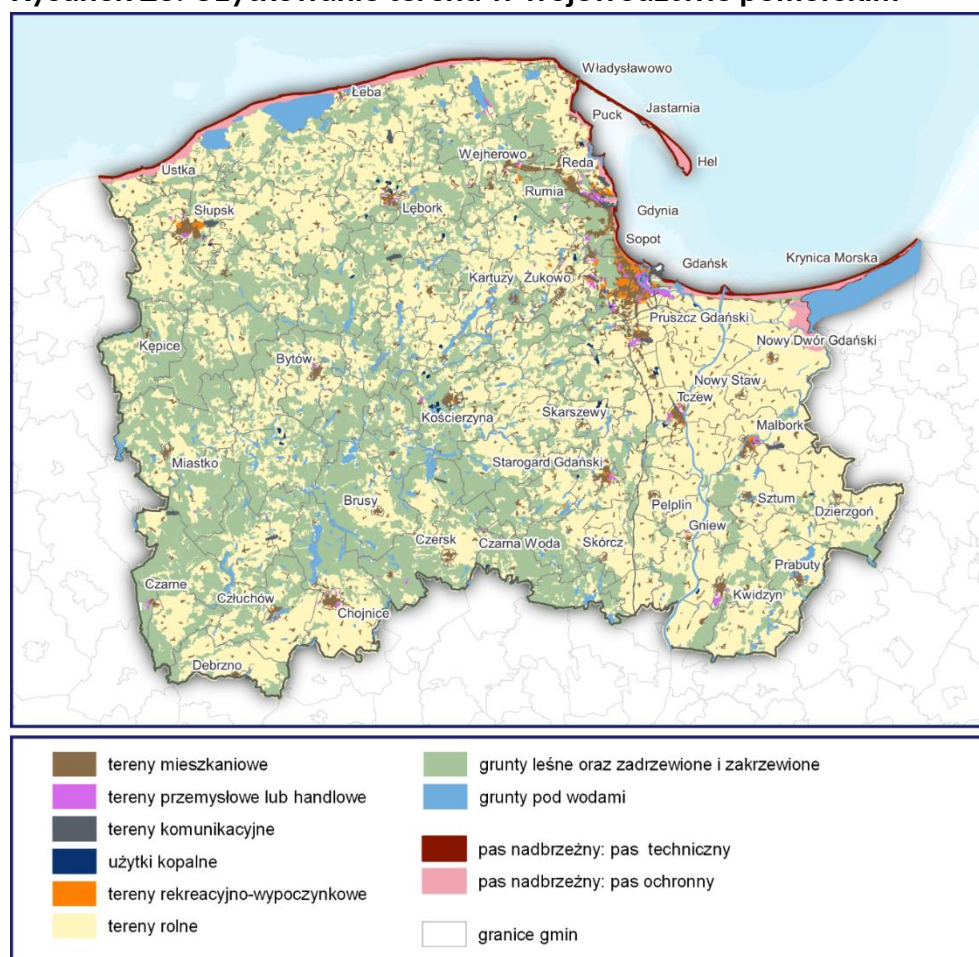
- Presja inwestycyjna na obszarach o wysokich walorach kulturowych, w tym krajobrazowych;
- Dewastacja i degradacja obiektów oraz obszarów zabytkowych (w tym zabytków techniki i przemysłu);
- Zanikanie tradycyjnego krajobrazu kulturowego, degradacja substancji zabytkowej na terenach wiejskich;
- Niedostateczna świadomość i wrażliwość na walory kulturowe wśród mieszkańców, inwestorów oraz decydentów, mających wpływ na przekształcenia przestrzeni.

5.11. Dobra materialne

5.11.1. Zagospodarowanie i użytkowanie terenu

Przestrzenny rozkład, zmienność i charakter użytkowania terenu w województwie pomorskim zdeterminowane są zarówno czynnikami naturalnymi, jak i społecznymi. Powierzchnia województwa to 1 832 368 ha, z czego: użytki rolne zajmują 917 220 ha (50,1%), grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 687 939 ha (37,5%), grunty pod wodami 77 081 ha (4,2%), grunty zabudowane i zurbanizowane 100 554 ha (5,5%), użytki ekologiczne 2 160 ha (0,1%), nieużytki 41 156 ha (2,2%) oraz tereny różne 6 258 ha (0,3%)¹¹¹ (Rysunek 23.).

Rysunek 23. Użytkowanie terenu w województwie pomorskim

Źródło: System Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego

¹¹¹ Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2020, Urząd Statystyczny w Gdańsku, 2020

W województwie pomorskim, zgodnie z art. 36 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2135 z późn. zm.), wzdłuż wybrzeża morskiego przebiega pas nadbrzeżny, w tym (Rysunek 23.):

- pas techniczny – obejmujący obszar przeznaczony do utrzymania brzegu oraz strefę bezpośredniego oddziaływania lądu i morza,
- pas ochronny – stanowiący terytorium działalności człowieka, który wywiera bezpośredni wpływ na stan pasa technicznego.

5.11.1.1. Sieć osadnicza

Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmowały w 2020 r. powierzchnię 100 554 ha¹¹², to jest 5,5% ogółu powierzchni województwa. Największa koncentracja gruntów zabudowanych jest równoznaczna z największą koncentracją ośrodków miejskich obejmującą północno-wschodnią część województwa (Rysunek 23.). Obszar ten cechuje zarazem największe natężenie zjawiska suburbanizacji obejmującej głównie gminy ościenne Trójmiasta (Kolbudy, Kosakowo, gmina Pruszcz Gdański, gmina Wejherowo, Żukowo), a także rozproszenia zabudowy o uwarunkowaniach historycznych, zwłaszcza na obszarze powiatu kartuskiego.

Strukturę węzłową przestrzeni województwa tworzy zhierarchizowana policentryczna sieć ośrodków osadniczych. Poszczególne elementy systemu osadniczego, relacje zachodzące pomiędzy ośrodkami a ich funkcjonalnym otoczeniem, jak też relacje w powiązaniach zewnętrznych są wypadkową tej struktury.

Struktura węzłowa przestrzeni województwa obejmuje:

- ośrodki położone w strefie funkcjonalnej obszaru metropolitalnego:
 - dominujący ośrodek wojewódzki stanowiący rdzeń obszaru metropolitalnego Gdańsk – Gdynia – Sopot,
 - silne ośrodki wyznaczające zasięg policentrycznego wielofunkcyjnego pasma osadniczego Tczew i Wejherowo,
 - pozostałe ośrodki o różnicowanej randze i funkcji,

¹¹² Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2020, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Gdańsk 2020

- ośrodki kształtujące układy bipolarne: Słupsk – Ustka, Chojnice – Człuchów i Malbork – Sztum,
- pozostałe ośrodki o zróżnicowanej randze i funkcji, w tym: Bytów, Lębork, Kościerzyna, Starogard Gdański i Kwidzyn¹¹³.

5.11.1.2. Obszary przemysłowe

Obszary przemysłowe występują głównie w Gdańsku i Gdyni (między innymi w najbliższym otoczeniu obszarów portowych), a także w mniejszym zakresie w Słupsku, Bytowie, Chojnicach, Starogardzie Gdańskim, Tczewie i Kwidzynie oraz w gminach: Słupsk, Wejherowo i Żukowo. Pomorskie to region, w którym znajdują się zakłady i inne obiekty przemysłowe takie jak: zakłady produkcyjne, terminale naftowe, terminale gazowe, rafineria oraz magazyny paliw płynnych i gazu.

Zgodnie z rejestrem GIOŚ (2019) w województwie pomorskim znajduje się 13 zakładów zaliczanych do kategorii o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (4 w Gdańsku, 2 w Gdyni, 2 w Kosakowie, 2 w Studzienicach oraz jeden w Starogardzie Gdańskim po jednym w gminach wiejskich: Kościerzyna i Kwidzyn) oraz 12 zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (4 w Gdańsku oraz po jednym w: Gdyni, Malborku, Władysławowie, Starogardzie Gdańskim i w gminach wiejskich: Słupsk, Konarzyny, Łęczyce, Wejherowo)¹¹⁴.

¹¹³ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030, PBPR, Gdańsk 2017

¹¹⁴ Zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w województwie pomorskim według stanu na 31 grudnia 2019 r. to: Grupa LOTOS SA, PERN SA (Baza Magazynowa w Gdańsku, Terminal Naftowy w Gdańsku, Baza Paliw Płynnych nr 21 w Dębogórze w gminie Kosakowo, Baza Paliw w Ugoszczy gmina Studzienice), PGNiG S.A. Kawernowy Podziemny Magazyn Gazu Kosakowo, Polski Gaz S.A. Oddział Pomorski w Ugoszczy gmina Studzienice, GASPOL S.A. Gdański Terminal LPG, ONICO GAS Sp. z o.o. Morski Terminal LPG w Gdyni, CELIUS Rozlewnia Gazu w Łubianej gmina Kościerzyna, Zakłady Farmaceutyczne „Polpharma” SA w Starogardzie Gdańskim, International Paper Kwidzyn Sp. z o.o., Koole Tankstorage Gdynia Sp. z o.o. terminal do przeładunku i składowania ładunków płynnych, głównie spożywczych

5.11.1.3. Tereny rekreacyjne i turystyczne

Województwo pomorskie charakteryzuje zróżnicowanie przestrzenne walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych. Pomorskie obfituje w warunki do rozwoju różnorodnych form aktywności i zagospodarowania z zakresu turystyki krajoznawczej opartej o bogate walory historyczno-kulturowe (na przykład dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim: Gdańsk i Malbork), dziedzictwa kulturowego o znaczeniu krajowym w miejscowościach nadmorskich Pobrzeża Słowińskiego, na Kociewiu, Żuławach i Powiślu. Istotnymi dla turystyki krajoznawczej są także ośrodki kultu religijnego oraz miejsca martyrologii.

Głównymi destynacjami turystyki wypoczynkowej są gminy nadmorskie oraz powiatów: kartuskiego, kościerskiego, bytowskiego, chojnickiego i starogardzkiego. Rośnie także znaczenie szeroko pojętej turystyki zdrowotnej (sanatoryjnej, rehabilitacyjnej, prozdrowotnej, spa i wellness), wykorzystującej zasoby geologiczne (wód mineralnych, termalnych, borowin) w Sopocie i Ustce oraz turystyki zdrowotnej opartej o klimat nadmorski głównie w gminach: Łeba, Choczewo, Władysławowo, Jastarnia, Krokowa, Stegna, Krynica Morska.

W województwie intensywnie rozwijają się również formy turystyki aktywnej wykorzystującej naturalne uwarunkowania przyrodnicze, takie jak: nadmorskie położenie, rzeki i jeziora oraz liczne i rozległe lasy.

Dogodne warunki przyrodnicze przyczyniają się do:

- uprawiania kitesurfingu i windsurfingu (Zatoka Pucka od Władysławowa do Juraty i od Chałup do Pucka oraz okolice Sopotu),
- nurkowania (podwodne wraki na dnie Zatoki Gdańskiej i wokół Helu, a także jeziora: Bobiecińskie Wielkie i Małe, Raduńskie, Wdzydzkie),
- żeglarstwa (w ramach szlaku marin wzdłuż Wybrzeża Bałtyku oraz na dużych akwenach śródlądowych, takich jak na przykład jeziora: Wdzydze, Charzykowskie, Karsińskie, Dybrzyk, Kruszyńskie, Somińskie, Raduńskie, Gowidlińskie, Mausz, Dzierzgoń, Szczytno oraz drogi śródlądowe delty Wisły i Zalew Wiślany),
- rozwoju lotniarstwa i paralotniarstwa,
- rozwoju turystyki kajakowej zarówno na akwenach większości jezior województwa, jak i szlakach kajakowych na rzekach: Brdzie, Gwdzie, Liwie, Łebie, Łupawie, Motławie,

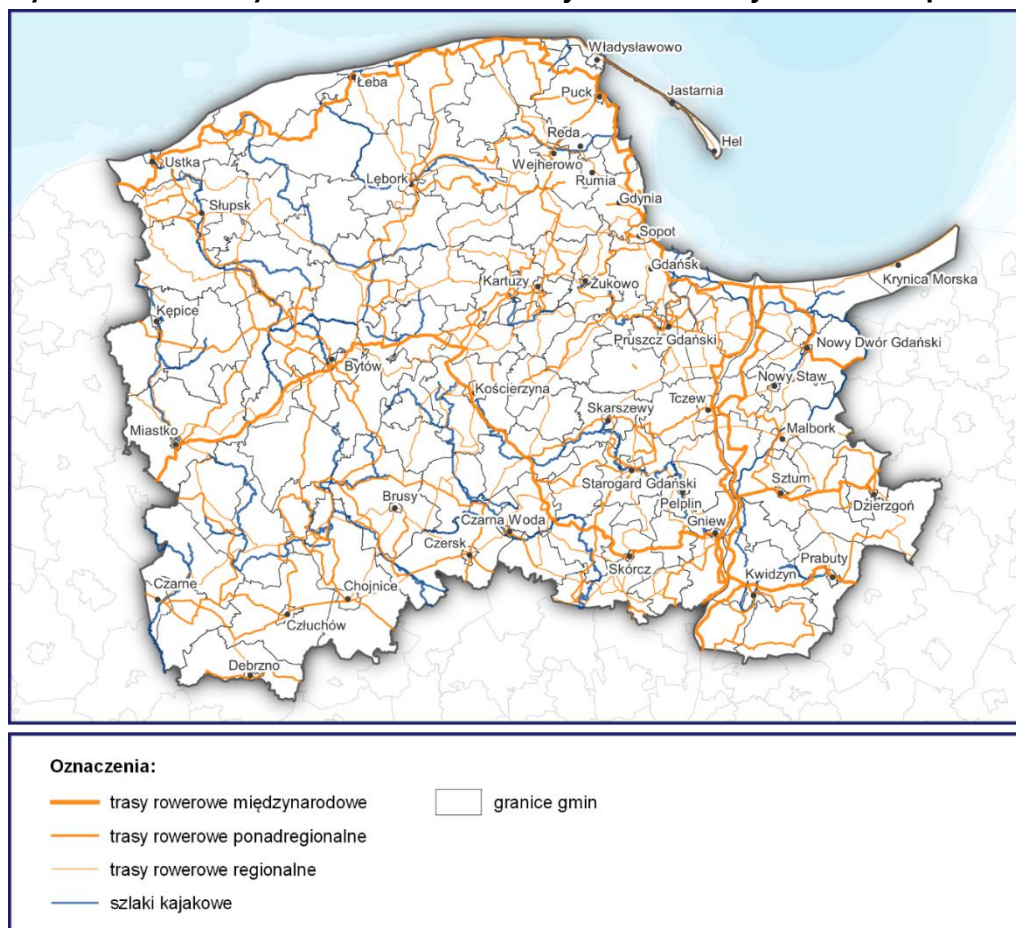
Nogacie, Raduni, Redzie, Szarpawie, Słupi, Tudze, Wdzie, Wielkim Kanale Brdy, Wieprzy, Wierzycy, Wiśle i Zbrzycy (Rysunek 24.),

- rozwoju turystyki konnej, rowerowej oraz nordicwalking.

Głównymi elementami sieci tras rowerowych w województwie są zrealizowane i planowane do realizacji trasy rowerowe:

- międzynarodowe: EuroRoute R-1, EV 9 (wzdłuż Wisły), EV 10 (wzdłuż wybrzeża Bałtyku) oraz EV 13 (Szlak Żelaznej Kurtyny)¹¹⁵,
- międzyregionalne: Zamków Polski Północnej (nr 12), Szlaku Kopernikowskiego (nr 13), Pałaców i Zamków (nr 15), Naszyjnik Północy (nr 16),
- regionalne: Kaszubska Marszruta, Kociewskie Trasy Rowerowe, Szlaki Dolnego Powiśla i inne (Rysunek 24.).

Rysunek 24. Trasy rowerowe i szlaki kajakowe w województwie pomorskim

Źródło: System Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego

¹¹⁵ Na terenie województwa szlak EV 13 jest tożsamy z EV 10

Według danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku w 2018 r. w województwie pomorskim funkcjonowało 1 658 obiektów noclegowych, dysponujących 119,5 tys. miejsc noclegowych. W 2019 r. skorzystało z nich 3 238,7 tys. osób, co oznacza wzrost o 6,3% względem 2018 r., przy liczbie udzielonych noclegów 10 333,3 tys. i wzroście o 5,3% względem 2018 r.¹¹⁶

5.11.1.4. Tereny rolne

Użytki rolne stanowią największą część obszaru województwa (50,1%). Są to między innymi grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe. W 2020 r. zajmowały one łącznie powierzchnię 917 220 ha. Najwyższym odsetkiem użytków rolnych o wysokich walorach produkcyjnych charakteryzują się rejony: Żuławy Wiślane, Pojezierze Starogardzkiego i Ławskiego oraz Wysoczyzna Damnickiej, a także niektóre gminy Równiny Słupskiej (gmina Słupsk), Pojezierze Krajeńskiego (gmina Debrzno) i Pojezierze Kaszubskiego (gminy: Szemud, Przodkowo, Żukowo, Nowa Karczma). Najmniejszy udział użytków rolnych jest na obszarach o silnym urzeźbieniu lub dominacji gleb słabych, czyli na przykład w rejonie Borów Tucholskich. Należy przy tym podkreślić, że udział użytków rolnych w strukturze użytkowania gruntów systematycznie maleje, co spowodowane jest presją funkcji pozarolniczych.

5.11.1.5. Lasy

Lasy zajmują około 687 tys. ha, czyli około 37,5% ogółu powierzchni województwa pomorskiego, co daje trzecie miejsce w kraju pod względem lesistości. Rozmieszczenie kompleksów leśnych w województwie jest nierównomierne. Największym udziałem powierzchni lasów charakteryzują się powiaty: bytowski (52,5%), miasto Sopot (52%), chojnicki (51,6%), człuchowski (49,3%), kościerski (44,7%), miasto Gdynia (44%), wejherowski (43,6%), starogardzki (42,1%), lęborski (40,4%) i słupski (36%). Najmniejszym udziałem powierzchni lasów charakteryzują się tereny położone na wschodzie województwa (Powiśle, Żuławy) i są to powiaty: tczewski (14,6%), nowodworski (8%), malborski (2,4%),

¹¹⁶ Opracowanie własne na podstawie: Turystyka w województwie pomorskim w 2019 r., US w Gdańsku, Gdańsk 2020

a także Słupsk (11%). W strukturze gatunkowej lasów zdecydowanie dominuje sosna (68,6%), buk (10,1%), brzoza (7,1%) i dąb (4,7%).

5.11.2. Infrastruktura

W województwie pomorskim przebiega wschodnia część korytarza sieci bazowej TEN-T Bałtyk – Adriatyk łączącego węzły (miejskie, porty morskie i lotnicze, terminale transportowe) połączeniami drogowymi, kolejowymi, morskimi i powietrznymi na trasie z portów Gdańska i Gdyni przez Czechy, Słowację i Austrię do Włoch i Słowenii.

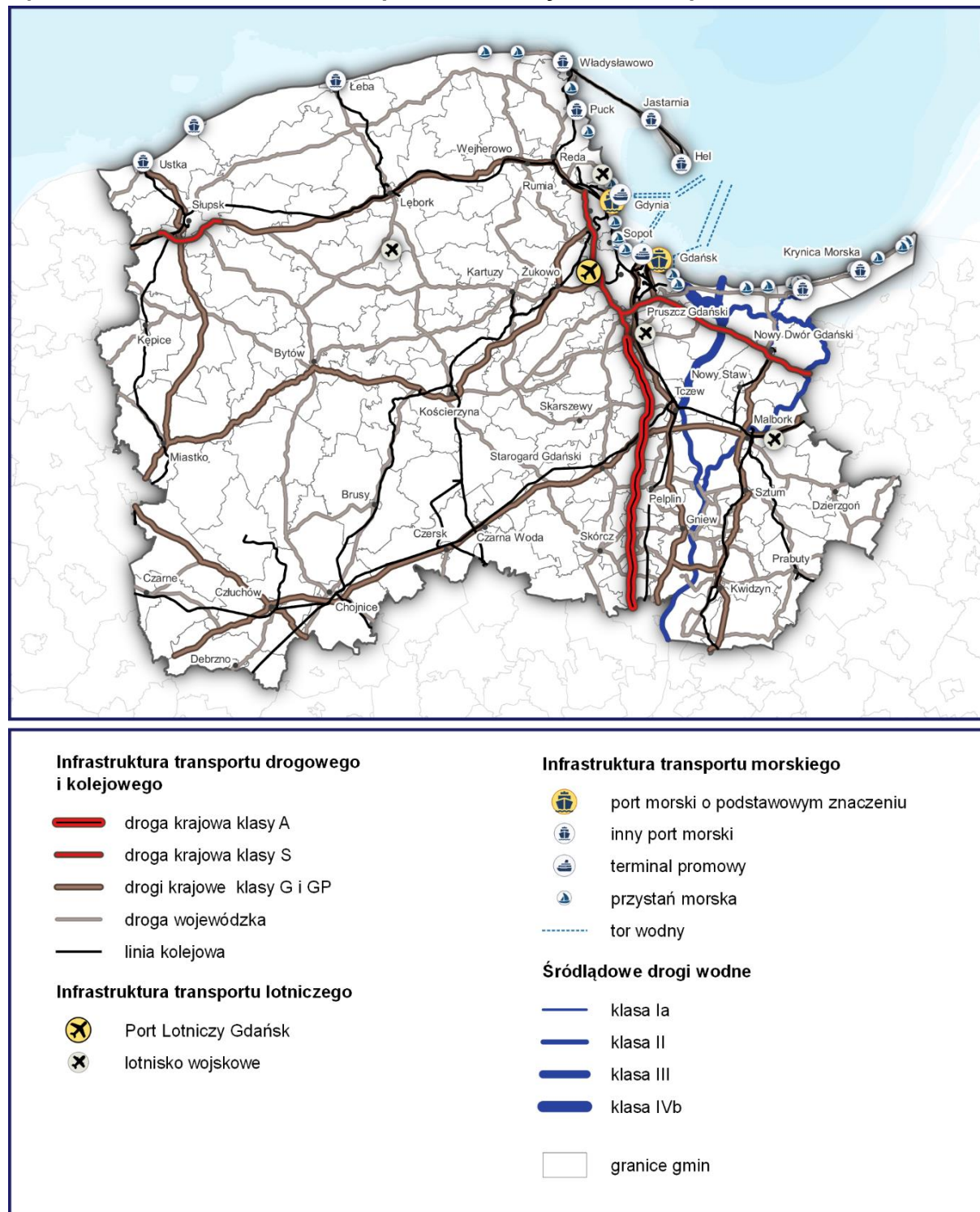
5.11.2.1. Drogi i transport drogowy

Sieć dróg w 2019 r. w województwie obejmowała 22 827 km, z czego 14 547,1 km dróg o nawierzchni twardej; drogi krajowe zarządzane przez GDDKiA o łącznej długości 914,5 km stanowiły 6,3%, drogi wojewódzkie zarządzane przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku o łącznej długości 1 840 km stanowiły 12,65%. Dla transportowej obsługi województwa szczególnie ważne są pasma transportu drogowego (Rysunek 25.):

- autostrada A1 Gdańsk – Łódź – Republika Czeska i południe Europy (element sieci bazowej TEN-T),
- droga krajowa nr 6 Szczecin – Gdańsk, w tym odcinki S6: obwodnice Słupska i Trójmiasta,
- droga krajowa nr 20 Stargard – Bytów – Kościerzyna – Żukowo – Gdynia,
- droga krajowa nr 7 Żukowo – Gdańsk oraz S7 Gdańsk – Elbląg – Warszawa (element sieci bazowej TEN-T),
- droga krajowa nr 22 Gorzów Wielkopolski – Wałcz – Człuchów – Chojnice – Czersk – Starogard Gdański – Tczew – Malbork – Elbląg,
- droga krajowa nr 91 Gdańsk – Toruń – Częstochowa,
- droga krajowa nr 55 Nowy Dwór Gdański – Malbork – Sztum – Kwidzyn -Grudziądz,
- pasma uzupełniające o niższych parametrach, istotne w powiązaniach wewnątrzregionalnych i dostępie zewnętrznym, to jest drogi krajowe: nr 21 Miastko – Słupsk – Ustka, nr 25 Biały Bór – Człuchów – Sępólno, nr 89 terminal promowy Westerplatte – węzeł Gdańsk Port, nr 90 Kwidzyn – Jeleń oraz drogi wojewódzkie.

Stan sieci drogowej wpływa między innymi na występowanie zdarzeń drogowych. W 2019 r. na drogach województwa doszło do 2 297 wypadków drogowych, w których zginęło 160 osób, a 2 775 zostało rannych. Najwięcej wypadków i ofiar tych wypadków odnotowano w Gdańsku, powiecie kartuskim oraz chojnickim i kościerskim.

Rysunek 25. Infrastruktura transportowa w województwie pomorskim

Źródło: System Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego

Niska jakość sieci transportowej na kierunku zachód-wschód, jak i niekoncentryczne położenie Trójmiasta w regionie mają wpływ na długi czas przejazdu pomiędzy ośrodkami osadniczymi w zachodniej części województwa a Trójmiastem. Podróż ze Słupska do Gdańska trwa prawie 2 godziny, z innych ośrodków, takich jak Ustka, Smołdzino, Koczała, Kępice, Miastko, Rzeczenica, Czarne, Debrzno – ponad dwie godziny. Skrócenie czasu podróży z różnych stron województwa, przy zachowaniu bezpieczeństwa ruchu drogowego i redukcji uciążliwości ruchu tranzytowego, wiąże się z koniecznością budowy obwodnic miast i obejść miejscowości.

Dostępność do Trójmiasta z zachodniej części województwa, jak i z miast oraz gmin województwa zachodniopomorskiego ulegnie radykalnej poprawie po wybudowaniu tak zwanej Trasy Kaszubskiej, czyli nowego odcinka drogi S6 o długości 42 km od Bożegopola Wielkiego do węzła Gdynia Karwiny, jak też przygotowywanych do budowy kolejnych odcinków drogi S6 o łącznej długości 117 km: Bobrowniki – Skórowo, Leśnice – Bożepole Wielkie, drugiej jezdni obwodnicy Słupska oraz budowy Obwodnicy Metropolii Trójmiejskiej na trasie Chwaszczyno – Żukowo – Gdańsk Południe. W przygotowaniu są kolejne odcinki dróg: Koszalin – obwodnica Słupska, obwodnice: Człuchowa, Starogardu Gdańskiego, Sztumu i Brzezia. Inwestycje te prowadzone są zgodnie z „Programem Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.)” przyjętym uchwałą nr 156/2015 Rady Ministrów z dnia 8 września 2015 r. oraz projektem „Programu Budowy 100 Obwodnic na lata 2020-2030”.

Struktura sieci wymaga cyklicznej weryfikacji i dostosowania do uwarunkowań administracyjnych, finansowych i transportowych wynikających z funkcji tych dróg w sieci połączeń pomiędzy ośrodkami osadniczymi, prowadzenia linii autobusowych o charakterze użyteczności publicznej, uwzględnienia uwarunkowań ochrony środowiska oraz dalszej rozbudowy sieci dróg krajowych.

5.11.2.2. Linie kolejowe i transport kolejowy

Sieć kolejowa w województwie obejmuje ponad 1 194 km linii eksploatowanych, z czego wszystkie są liniami normalnotorowymi, a 463 km także zelektryfikowanymi. 413 km stanowią linie normalnotorowe dwu-i więcej torowe.

Elementami sieci bazowej TEN-T są:

- towarowe linie kolejowe: nr 9 Warszawa Wschodnia – Gdańsk Główny, nr 131 Chorzów Batory – Tczew oraz nr 204 Malbork – Braniewo,
- pasażerskie linie kolejowe: nr 9 Warszawa Wschodnia – Gdańsk Główny, nr 204 Malbork – Braniewo.

Elementami sieci kompleksowej TEN-T są:

- towarowe linie kolejowe: nr 201 Gdynia Port – Kościerzyna – Nowa Wieś Wielka, nr 202 Gdańsk Główny – Stargard, nr 203 Tczew – Łąg Wschód,
- pasażerskie linie kolejowe: nr 131 Tczew – Chorzów Batory, nr 201 Gdynia Port – Kościerzyna – Maksymilianowo, nr 202 Gdańsk Główny – Stargard, nr 203 Tczew – Łąg Wschód.

Specyficznym dla województwa oraz obszaru metropolitalnego problemem

w funkcjonowaniu sieci kolejowych jest wyczerpywanie się przepustowości linii kolejowych, przede wszystkim:

- nr 9 Warszawa Wschodnia – Gdańsk Główny,
- nr 201 Nowa Wieś Wielka – Gdynia Port,
- nr 202 Gdańsk Główny – Stargard,
- nr 226 Gdańsk Port Północny – Pruszcz Gdański – w perspektywie prognozowanych przeładunków w Porcie w Gdańsku.

Sytuacja uległa i będzie ulegać pogorszeniu z uwagi na już kursujące pociągi Express Inter City, prognozowany wzrost przeładunków w portach i zwiększenie intensywności kursowania pociągów regionalnych zgodnie z „Planem zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa pomorskiego” przyjętym uchwałą nr 788/XXXVII/14 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 lutego 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2014 r. poz. 1112). Z tego względu w przyszłości istnieje realne zagrożenie braku możliwości zwiększenia częstotliwości kursowania pociągów wewnątrz aglomeracji, a także sprawnej obsługi portów. Znacznym utrudnieniem dla ruchu w sieci drogowo-kolejowej jest duża liczba niestrzeżonych przejazdów kolejowych. Na odcinkach: Inowrocław – Tczew, Maksymilianowo – Kościerzyna – Gdynia trwają prace lub przygotowania do inwestycji polegających na przebudowie nawierzchni kolejowej i podwyższeniu prędkości,

a także modernizacji sieci trakcyjnej, systemu sterowania ruchem oraz rozbudowie układu zasilania elektroenergetycznego.

„Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku” przyjęty uchwałą nr 162/2015 Rady Ministrów z dnia 15 września 2015 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Kolejowego do 2023 roku¹¹⁷ zakłada między innymi:

- poprawę dostępu kolejowego do portów morskich w Gdyni i w Gdańsku,
- modernizację linii kolejowej nr 9 na odcinku Warszawa – Gdynia,
- prace na linii kolejowej nr 202 na odcinku Gdynia Chylonia – Słupsk,
- prace na linii kolejowej nr 131 na odcinku Bydgoszcz – Tczew.

„Program inwestycyjny Centralny Port Komunikacyjny. Etap I. 2020-2023” przyjęty uchwałą nr 156/2020 Rady Ministrów z dnia 28 października 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego – „Program inwestycyjny Centralny Port Komunikacyjny. Etap I. 2020-2023” (M.P.2020. 1050) zakłada w ramach inwestycji towarzyszących budowę między innymi nowej linii kolejowej nr 5 na odcinku Grudziądz – Gdańsk.

5.11.2.3. Lotniska i transport lotniczy

Międzynarodowy Port Lotniczy imienia Lecha Wałęsy w Gdańsku jest jednym z największych i regularnie rozbudowywanych portów lotniczych w kraju; jest elementem sieci bazowej TEN-T. W 2020 r. obsłużył ponad 1,3 mln pasażerów i 25 558 operacji lotniczych. Spadek liczby pasażerów w porównaniu z 2019 r. wyniósł 68,2%, zaś liczby operacji lotniczych o 47,77%, co wynikało z sytuacji epidemicznej i ograniczeń w przemieszczaniu się wewnątrz oraz poza granice kraju. W 2020 r. ilość ładunków CARGO w tonach wyniosła 7 028, co jest wartością o 2% wyższą względem roku poprzedniego.

Do lotnisk cywilnych w województwie zaklasyfikowane zostało także lotnisko Aeroklubu Polskiego Krępa koło Słupska. Funkcjonują również 4 wojskowe obiekty lotniskowe oraz 33 lądowiska wpisane do ewidencji lądowisk, w tym: 14 samolotowych, 6 śmigłowcowych, 13 śmigłowcowych sanitarnych¹¹⁸.

¹¹⁷ Wraz z późniejszymi zmianami

¹¹⁸ Wykaz lądowisk wpisanych do ewidencji lądowisk na dzień 18 stycznia 2021 r.
<https://www.ulc.gov.pl/pl/lotniska/rejestr-lotnisk-i-ewidencja-ladowisk>

5.11.2.4. Transport wodny, w tym morski

W województwie funkcjonuje 11 portów i 34 przystanie morskie:

- duże porty o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej w Gdańsku i Gdyni (elementy bazowe sieci TEN-T),
- małe porty morskie w: Ustce, Rowach, Łebie, Władysławowie, Jastarni, Helu, Pucku, Kątach Rybackich, Łysicy (Krynicy Morskiej), których funkcje to głównie działalność rybacka i turystyczna,
- przystanie morskie i morskie przystanie rybackie: Chałupy I, Chałupy II, Chłapowo, Dębki, Dalmor w Gdyni, Jantar, Jastarnia I, Jastarnia III, Jelitkowo, Karwia, Kąty Rybackie I, Kąty Rybackie II, Kąty Rybackie III, Kuźnica I, Kuźnica II, Krynica Morska, Leśniczówka, Marina Gdynia, Mechelinki, Molo w Sopocie, Krynica Morska-Basen III – Nowa Karczma, Obłuże, Oksywie, Orłowo, Osłonino, Piaski, Rewa I, Rewa II, Sopot, Stegna, Swarzewo, Żegluga Gdańska w Gdyni.

Obsługa prognozowanych przeładunków w portach wymagać będzie poprawy przepustowości dróg i linii kolejowych obsługujących porty¹¹⁹. Oddany do użytkowania w 2016 r. tunel drogowy pod Martwą Wisłą poprawił dostęp do portu wewnętrznego w Porcie Gdańsk. Niezbędne będzie podniesienie kategorii i przebudowa Trasy Kwiatkowskiego w Gdyni, modernizacja i rozbudowa linii kolejowych na odcinkach bezpośrednio obsługujących oba porty oraz rozważenie wykorzystania dróg wodnych śródlądowych do obsługi portów. Kluczowymi inwestycjami dla utrzymania pozycji rynkowej i zwiększania przewagi konkurencyjnej portów będzie dalsza rozbudowa: Pomorskiego Centrum Logistycznego w Porcie Północnym w Gdańsku, kolejnego etapu terminala kontenerowego DCT na akwenie Zatoki Gdańskiej, Centrum Logistycznego w zachodniej części portu w Gdyni, a także Portu Zewnętrznego w Gdyni oraz Portu Centralnego w Gdańsku – na nowo załadowanych terenach.

„Program rozwoju polskich portów morskich do 2030 roku” przyjęty uchwałą nr 100 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. (M.P.2019 poz.1016) oraz „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku” przyjęta uchwałą nr 105 z dnia 24 września 2019 r. (M.P.2019.1054) przewidują realizację między innymi następujących inwestycji

¹¹⁹ Obroty ładunkowe ogółem w Gdańsku w 2019 r. wyniosły 45 521 ton, co oznacza wzrost o około 7,3% względem 2018 r., zaś w Gdyni w 2019 r. było to 20 547,7 ton, czyli o 2% mniej niż w 2018 r.

w województwie pomorskim: Port Centralny w Gdańsku (etap I), Port Zewnętrzny w Gdyni, most kolejowy nad Martwą Wisłą i tory kolejowe na liniach nr 226 i nr 9 (odcinek Zajączkowo Tczewskie – Pruszcz Gdański).

Nadal zbyt mały – w porównaniu do dużych portów w krajach UE – jest udział przewozów intermodalnych. Porty morskie nie funkcjonują w sposób zintegrowany, brak jest w tej kwestii wspólnych kierunków działań strategicznych, które pozwoliłyby na racjonalne podejście do dalszego rozwoju infrastruktury dostępowej. W strategiach portowych nie uwzględnia się roli planowanego intermodalnego terminalu w Zajączkowie Tczewskim.

Infrastruktura małych portów i przystani wymaga dalszej modernizacji. Proces inwestowania wymaga jednak dokonania przesądzeń co do ich podstawowej funkcji. W szczególności dotyczy to Ustki i Władysławowa, na zapleczu których istnieje możliwość wygenerowania odpowiedniej masy ładunkowej, na przykład w podstrefach specjalnych stref ekonomicznych lub wokół węzłów drogowych S6, ale także w kontekście planowanej budowy morskich farm wiatrowych oraz rozważanych lokalizacji elektrowni jądrowej (Lubiatowo-Kopalino lub Żarnowiec).

Śródlądowe drogi wodne w województwie to:

- Droga Wodna Wisły:
 - od Torunia (ujście rzeki Tążyna km 718) do Portu Tczew (km 910) pozostaje normatywnie w klasie II drogi wodnej o znaczeniu regionalnym (droga nie spełnia wymagań i gwarancji głębokości tranzytowej dla swojej klasy),
 - od Tczewa (km 910) do ujścia do Zatoki Gdańskiej pozostaje w klasie III drogi wodnej o znaczeniu regionalnym (droga nie spełnia wymagań głębokości tranzytowej),
- Droga Wodna Nogatu – na całej długości zaliczana do klasy II śródlądowych dróg wodnych o znaczeniu regionalnym (droga na wybranych odcinkach nie spełnia wymagań głębokości tranzytowej),
- Martwa Wisła – od Wisły w Przegalinie do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi (Wisła – Górki Zachodnie); drogę zakwalifikowane do klasy Vb dróg wodnych,
- Szkarpawa – od rzeki Wisły do ujścia do Zalewu Wiślanego zaliczana jest do klasy II śródlądowych dróg wodnych o znaczeniu regionalnym.

5.11.2.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepło

W województwie pomorskim znajduje się europejska sieć:

- priorytetowych korytarzy energii elektrycznej – połączenia międzysystemowe, w tym TEN-E i wewnętrzne mają zapewnić funkcjonowanie rynku wewnętrznego i integrację energii ze źródeł odnawialnych,
- realizacji priorytetowych obszarów tematycznych – stosowanie inteligentnych sieci oraz autostrady elektroenergetyczne między innymi pozwalające na zagospodarowanie przewidywanej nadwyżki produkcji energii elektrycznej w szczególności z farm wiatrowych na Morzu Bałtyckim, zapewniające połączenia z rejonami o dużym zużyciu energii oraz uelastycznienie podaży i popytu na energię.

Produkcja energii elektrycznej w województwie pomorskim w 2019 r. wyniosła 4 686,1 GWh, z czego 51,90% pochodziło z odnawialnych źródeł energii. Zużycie energii elektrycznej równe było 8 882 GWh, w związku z czym stosunek produkcji energii elektrycznej do zużycia energii elektrycznej wyniósł 52,8%¹²⁰, czyli niespełna połowa zapotrzebowania na energię elektryczną w województwie realizowana jest przez elektrownie zlokalizowane w innych częściach kraju. Wskaźnik ten może wzrastać wraz z dalszym rozwojem sektora odnawialnych źródeł energii (OZE) na lądzie i na morzu, jednak dalsze upowszechnianie OZE będzie wymagać budowy dodatkowych bilansujących źródeł energii elektrycznej.

W województwie pomorskim w zakresie produkcji energii elektrycznej funkcjonują: farmy wiatrowe na lądzie, których moc po oddaniu do użytku obecnie powstających instalacji przekroczy 1 000 MWe, instalacje fotowoltaiczne, biogazownie rolnicze, małe elektrownie wodne (28,86 MWe) oraz elektrownia szczytowo-pompowa w Żarnowcu (716 MWe). W zakresie produkcji energii elektrycznej i ciepłej funkcjonują elektrociepłownie zawodowe w Gdańsku (226 MWe, 726 MWt) i w Gdyni (105 MWe, 470 MWt), elektrociepłownie przemysłowe (między innymi w Gdańsku, Kwidzynie, Starogardzie Gdańskim) oraz mniejsze elektrociepłownie miejskie (między innymi w Lęborku, Wejherowie i Władysławowie).

¹²⁰ Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

Znaczący przyrost w ostatnich latach niestabilnych źródeł energii elektrycznej (farm wiatrowych i instalacji fotowoltaicznych), przy braku nowych, znaczących źródeł stabilizujących system, zwiększa potrzebę wzrostu elastyczności systemu elektroenergetycznego i dalszego rozwoju systemu przesyłowego energii elektrycznej.

System elektroenergetyczny w województwie pomorskim tworzą:

- system przesyłowy, w tym główne linie elektroenergetyczne:
 - linia 450 kV Słupsk – Karlshamn (kabel podmorski),
 - linie 400 kV: Dunowo – Słupsk – Żarnowiec, Gdańsk Błonia – Grudziądz Węgrowo, Gdańsk Błonia – Olsztyn Mątki, Gdańsk Błonia – Żarnowiec, Żarnowiec – elektrownia Żarnowiec, Żydowo Kierzkowo – Słupsk, Żydowo Kierzkowo – Gdańsk Przyjaźń, Grudziądz – Pelplin – Gdańsk Przyjaźń,
- stacje transformatorowo-rozdzielcze 400 (220)/110 kV i 400/110 kV: Gdańsk I, Gdańsk Przyjaźń, Gdańsk Błonia, Pelplin, Słupsk Wierzbicino, Żarnowiec,
- system dystrybucyjny:
 - linie 110 kV (we władaniu operatorów systemu dystrybucyjnego, to jest przedsiębiorstw: Energa Operator oraz Enea Operator), linie średniego i niskiego napięcia,
 - główne punkty zasilania 110/15 kV.

Wybrane elementy systemu zaopatrzenia w energię elektryczną przedstawiono na rysunku (Rysunek 26.).

W województwie pomorskim występują lokalne zagrożenia przerw w przesyle energii elektrycznej, które mogą być efektem zdarzeń losowych lub niedostatecznego stanu technicznego sieci. Nie stwarzają one jednak ryzyka pozbawienia zasilania w energię elektryczną całego regionu. Wystąpienie awarii systemowej może być efektem zdarzeń losowych. Najbardziej prawdopodobną przyczyną wystąpienia awarii może być gwałtowne zachwianie bilansu energetycznego (równowagi pomiędzy podażą a popytem) – wypadnięcie znaczących stabilnych źródeł wytwórczych i nagły wzrost zapotrzebowania odbiorców. Nie znaczy to jednak, że efektem musi być całkowity blackout systemu, lecz skutkować może pewnymi ograniczeniami w dostawie na określonym obszarze.

Sprzedaż energii cieplnej w 2019 r. wyniosła 13 977 966 GJ. Większość miejskich systemów ciepłowniczych mimo rozwoju sieci ciepłowniczej ma znaczne rezerwy produkcji, jak na przykład w Gdyni około 100 MWt, Starogardzie Gdańskim około 90 MWt, Gdańsku około 80 MWt, Słupsku i Lęborku po około 30 MWt. W pomorskich systemach ciepłowniczych nadal rzadko stosuje się kogenerację¹²¹. Wiele z miejskich kotłowni charakteryzuje wysoki stopień zużycia eksploatacyjnego.

W województwie pomorskim planowana jest budowa:

- pierwszej polskiej elektrowni jądrowej o mocy do 3 750 MWe, rozpatrywane są dwie lokalizacje: Lubiatowo-Kopalino lub Żarnowiec (zgodnie z uchwałą nr 141 Rady Ministrów z dnia 2 października 2020 r. w sprawie aktualizacji programu wieloletniego pod nazwą „Program polskiej energetyki jądrowej” (M.P.2020.946),
- elektrowni gazowo-parowej w Gdańsku o mocy 450 MWe,
- systemów kogeneracyjnych w miejskich ciepłowniach,
- infrastruktury wyprowadzającej moc z planowanych morskich farm wiatrowych na ląd i dalej w kierunku stacji elektroenergetycznych i głównych punktów zasilania, a także dalszej rozbudowy Krajowego Systemu Elektroenergetycznego w głębi województwa,
- linii elektroenergetycznych najwyższych i wysokich napięć oraz stacji elektroenergetycznych (zgodnie z „Planem rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2021-2030” Polskich Sieci Elektroenergetycznych¹²²), w tym głównie:
 - podmorskiego kabla Harmony Link HVDC łączącego Polskę z Litwą,
 - 2-torowej linii 400 kV Dunowo – nowa stacja 400 kV w rejonie stacji 400/110 kV Słupsk,
 - nowych stacji 400/110 kV:
 - w rejonie stacji 400/110 kV Żarnowiec,

¹²¹ „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030”, PBPR, Gdańsk 2017

¹²² Wypełniając obowiązek wynikający z zapisów rozporządzenia 714/2009, ENTSO-E co dwa lata publikuje dziesięcioletni „Plan rozwoju sieci o zasięgu wspólnotowym”. Głównym celem inwestycji ujętych w tym dokumencie jest osiągnięcie europejskich celów klimatycznych do 2050 roku oraz utrzymanie bezpieczeństwa funkcjonowania systemu elektroenergetycznego z uwzględnieniem potrzeb gospodarczych, politycznych i społecznych w warunkach niepewności przyszłego rozwoju infrastruktury

- w rejonie stacji 400/110 kV Słupsk,
- na potrzeby wyprowadzenia mocy z elektrowni jądrowej przyjęto wybudowanie dedykowanej stacji elektroenergetycznej 400 kV w pobliżu istniejącej stacji 400/110 kV Żarnowiec, przyłączonej do linii 400 kV Żydowo Kierzkowo – Gdańsk Przyjaźń; dodatkowo wyprowadzenie mocy mają zapewnić nowe linie 400 kV z wyżej wymienionej nowej stacji w kierunku stacji Grudziądz oraz Bydgoszcz/Piła Krzewina, zaistnieje też potrzeba przebudowy istniejącej linii 400 kV Gdańsk Błonia – Olsztyn Mątki na linię dwutorową.

5.11.2.6. Infrastruktura teletechniczna

Sieć telekomunikacyjna w 2019 r. w województwie pomorskim składała się z:

- linii kablowych o długości 26 739 km,
- linii światłowodowych o długości 23 607 km,
- 17 515 węzłów dostępowych¹²³,
- stacji bazowych telefonii komórkowej z antenami sektorowymi i antenami radiolinii,
- urządzeń radiolokacyjnych (wojskowych, żeglugowych, lotniczych),
- radiowo-telewizyjnych centr nadawczych.

Infrastruktura teletechniczna umożliwia między innymi dostęp do sieci Internet; 96% pomorskich przedsiębiorstw ma dostęp do Internetu, w tym 85,3% do łączny szerokopasmowych; 87,9% gospodarstw domowych ma możliwości dostępu do sieci Internet, w tym 85,7% z dostępem przez połączenia szerokopasmowe¹²⁴. Podobnie jak w całej Polsce, tak i w województwie pomorskim rośnie zasięg mobilnej transmisji danych, często jest to jedyna alternatywa dla niedostatecznego dostępu do sieci Internet o przepustowości przekraczającej 30 Mb/s głównie w gminach powiatów bytowskiego, kościerskiego oraz słupskiego¹²⁵.

¹²³ Telekomunikacja 2019, GUS, Szczecin 2020

¹²⁴ „Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030”, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2021

¹²⁵ Zgodnie z zapisami SRWP 2030 średnia penetracja lokalowa zasięgami Internetu stacjonarnego (min. 30 Mb/s) na koniec 2017 r. to 83% z najwyższymi wartościami notowanymi w powiatach grodzkich województwa, zaś z najniższymi (5 – 20%) w Starej Kiszewie, Nowej Karczmie, Trzebielinie i Wicku z 5 – 20%

W województwie pomorskim rozbudowywana jest szerokopasmowa infrastruktura dostępowa do sieci Internet, zarówno linii światłowodowych, jak i bezprzewodowych – opartych o funkcjonowanie sieci 5. Generacji, korzystającej w pierwszej kolejności z częstotliwości 700 MHz, 3,4 – 3,8 GHz oraz 26 GHz. Nadal rozbudowywana jest sieć 4. Generacji (LTE), przy założeniu stopniowego ograniczania technologii poprzednich generacji.

Stacje bazowe 5. Generacji lokalizowane są przede wszystkim w największych miastach, w 2019 r. pozwolenia uzyskało czterech operatorów telefonii komórkowej: T-Mobile Polska S.A., P4 Sp. z o.o., Orange Polska S.A. oraz Aero 2 Sp. z o.o.

Stacje telefonii komórkowej oraz stacje dostępu do Internetu¹²⁶ są źródłami pól elektromagnetycznych (PEM). Głównymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego w województwie pomorskim są: stacje bazowe telefonii komórkowej z antenami sektorowymi i antenami radiolinii, radiowo-telewizyjne centra nadawcze, urządzenia radiolokacyjne (wojskowe, żeglugowe i lotnicze).

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. poz. 2311) Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska prowadzą pomiary w punktach sieci złożonej z minimum 135 punktów pomiarów w województwie pomorskim, rozlokowanych po 45 punktów pomiarowych w trzech różnych obszarach (centralnych dzielnicach lub osiedlach miast powyżej 50 tys. mieszkańców, pozostałych miast oraz terenów wiejskich). Najwyższą wartość w punkcie pomiarowym uzyskano dla obszaru centralnych dzielnic lub osiedli miast powyżej 50 tys. mieszkańców. Średnie natężenie pól elektromagnetycznych w środowisku dla województwa pomorskiego to 0,51 V/m i stanowi to czwartą najwyższą wartość w Polsce.

W związku z funkcjonowaniem Bazy Systemu Obrony Przeciwrakietowej w Redzikowie koło Słupska obowiązują ograniczenia w użytkowaniu terenów i przestrzeni wokół bazy, między innymi w zakresie:

- dopuszczalnej wysokości zabudowy w dwóch strefach ograniczeń, to jest do 1 600 m od Punktu Odniesienia Radaru (POR) i od 1 600 m do 35 000 m od POR,

¹²⁶ Także linie elektroenergetyczne, stacje radiowe i telewizyjne

- budowy turbin wiatrowych, dla których w odległości do 4 000 m od POR obowiązuje zakaz ich budowy, zaś w odległości od 4 000 m do 35 000 m od POR ich budowa wymaga uzgodnienia z odpowiednimi organami wojskowymi,
- budowy dużych konstrukcji o objętości przekraczającej 6 000 m³, których budowa w odległości do 4 000 m od POR wymaga uzgodnienia z odpowiednimi organami wojskowymi,
- użytkowania nadajników elektromagnetycznych, generujących pole elektromagnetyczne o natężeniu większym od 3 V/m wartości skutecznej dla wszystkich częstotliwości od 9 kHz do 300 GHz.

5.11.2.7. Zaopatrzenie w gaz

Województwo pomorskie znajduje się w obrębie europejskich priorytetowych korytarzy gazowych, mających zapewnić infrastrukturę sieciową oraz zwiększać dywersyfikację i bezpieczeństwo dostaw gazu w regionie Morza Bałtyckiego.

Głównymi źródłami gazu do zaopatrzenia województwa pomorskiego są: gazociąg Jamał – Europa Zachodnia (Tłoczna Gustorzyn), Terminal LNG w Świnoujściu oraz inne źródła. W województwie pomorskim z sieci gazowej o długości 7 478,2 km korzystają mieszkańcy (około 50,3%), przemysł i inni odbiorcy.

Regionalny system zaopatrzenia w gaz oraz przesyłu gazu obejmuje:

- Kawernowy Podziemny Magazyn Gazu w Kosakowie o docelowej pojemności 250 mln m³ i planowanym terminie zakończenia budowy w 2022 r.,
- morski terminal LPG w Gdyni (GASTEN S.A.),
- Gdański Terminal Gazowy GASPOL S.A. – miejsce przeładunku i magazynowania gazu płynnego LPG wraz z terminalem kolejowym i samochodowym; roczna zdolność przeładunkowa to 500 tys. ton, zaś całkowita pojemność magazynowa to 13,2 tys. ton,
- węzły gazowe wysokiego ciśnienia: Kwidzyn, Reszki, Wiczlino, Kolnik,
- gazociągi wysokiego ciśnienia:
 - DN 700: Słupsk – Reszki,
 - DN 500: Kolnik – Przejazdowo, Gustorzyn – Reszki, Reszki – Kosakowo,
 - DN 400: Gustorzyn – Pruszcz Gdański,

- DN 300: Bytów (Mądrzechowo) – Słupsk (Reblino), Pruszcz Gdański – Wiczlino z odgałęzieniem DN 150 do Garcza,
- DN 200: Wiczlino – Lębork, Pszczółki – Łubiana z odgałęzieniem DN 100 do Kościerzyny, Łubiana – Bytów, Sławno – Słupsk,
- DN 150: Słupsk – Ustka, Pawłowo – Człuchów, Charwatynia – Rybno, Rybno – Starzyno, Sępólno Krajeńskie – Pawłowo – Chojnice,
- DN 100: Kołdzieje – Susz, Żalno – Czersk,
- DN 80: Gniew – Nowe, Kołdzieje – Prabuty,
- gazociągi lokalne, niskiego ciśnienia,
- 44 stacje gazowe wysokiego ciśnienia,
- lokalne systemy dystrybucji skroplonego gazu LNG – Hel, Jastarnia, Łeba, Miastko.

Wybrane elementy systemu zaopatrzenia w gaz przedstawiono na poniższym rysunku (Rysunek 26.).

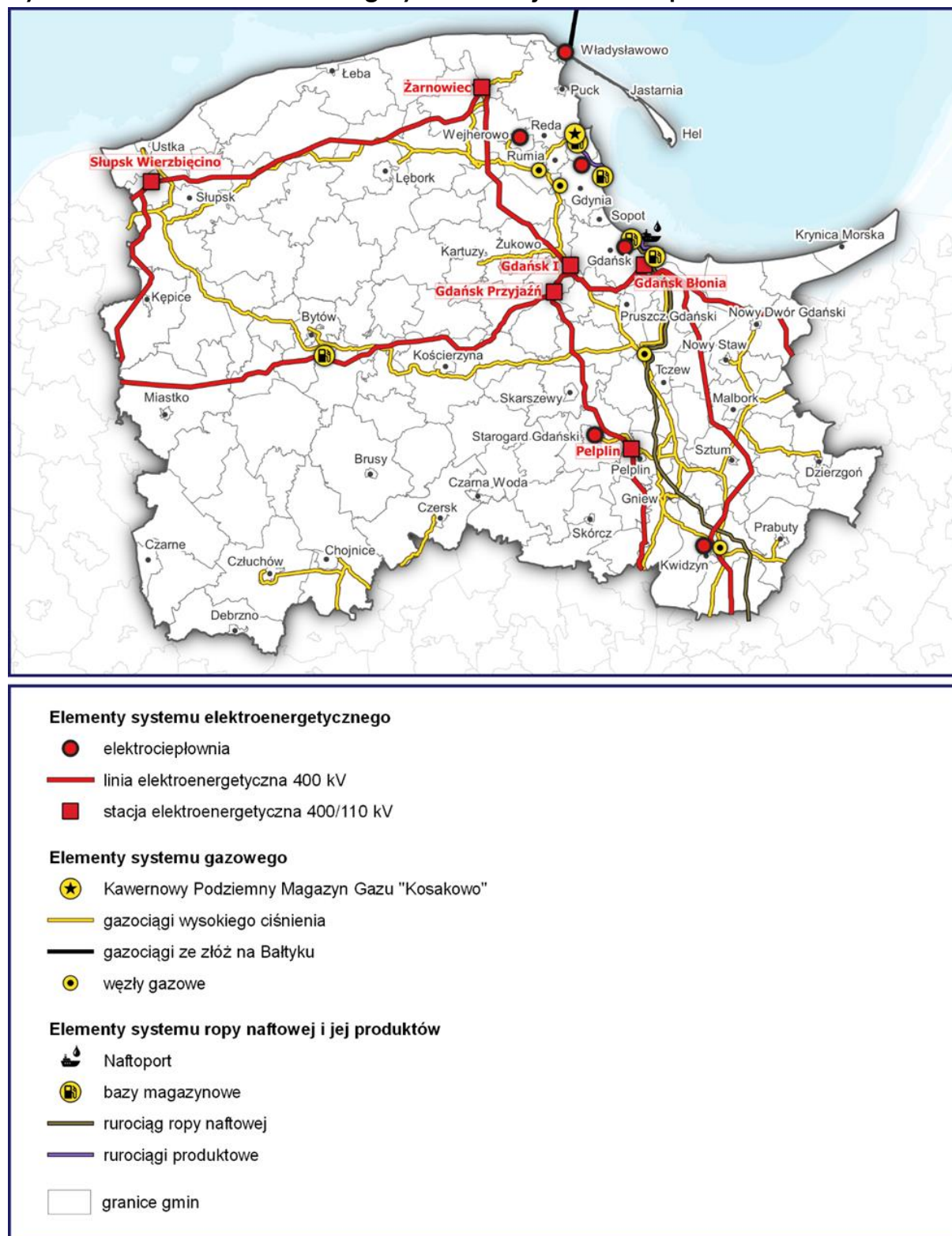
„Krajowy dziesięcioletni plan rozwoju systemu przesyłowego. Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe na lata 2020-2029” (2019) Gaz-System przewiduje w perspektywie 2029 r. realizację w województwie pomorskim: gazociągów: DN 1000 Reszki – Gustorzyn oraz Gdańsk – KSP (Kolnik).

LOTOS Petrobaltic wydobywa na Morzu Bałtyckim niewielkie ilości gazu ziemnego jako towarzyszące ropie naftowej, gaz ten przesyłany jest dwoma podmorskimi gazociągami (na rysunku poniżej przebieg obu gazociągów jest tożsamy) do elektrociepłowni we Władysławowie. Planowana jest realizacja kolejnego gazociągu ze złóż na Bałtyku do Władysławowa i dalej do Trójmiasta.

W województwie pomorskim powstaje hub gazowy, funkcjonujący w oparciu o istniejącą infrastrukturę oraz planowane miejsca odbioru gazu LNG i/lub FSRU wraz z gazociągami w obrębie Zatoki Gdańskiej i/lub Zatoki Puckiej. Inwestycje te wiążą się z planowanym dalszym rozwojem sieci gazociągów wysokiego ciśnienia i nowych magazynów gazu. Struktura przestrzenna gazociągów przesyłowych, w tym budowa gazociągu Baltic Pipe, wraz z Kawernowym Podziemnym Magazynem Gazu Kosakowo, możliwości budowy podziemnych magazynów gazu w strukturach solnych Puck – Łeba oraz nadmorskie

położenie stwarzają idealne warunki do powstania takich inwestycji. Rozważana jest także możliwość rozwoju w województwie technologii wodorowych.

Rysunek 26. Infrastruktura energetyczna w województwie pomorskim

Źródło: System Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego

5.11.2.8. Przesył i magazynowanie ropy naftowej oraz jej produktów

W województwie pomorskim znajduje się europejski priorytetowy korytarz ropy naftowej, mający zapewnić zwiększenie bezpieczeństwa dostaw surowca oraz zmniejszenie ryzyka środowiskowego.

Na system przesyłu i magazynowania ropy naftowej oraz jej produktów składa się:

- Naftoport w Porcie Północnym w Gdańsku, największy krajowy terminal zapewniający dostawy ropy naftowej drogą morską, o zdolnościach przeładunkowych rzędu 34 mln ton, służy także do przeładunku produktów naftowych,
- stanowisko przeładunku paliw w Porcie Gdynia,
- bazy magazynowe:
 - Baza Gdańsk o pojemności 900 tys. m³ ropy naftowej, rozbudowywana do pojemności 1,1 mln m³, zaopatrująca między innymi rafinerię Grupy LOTOS, przerabiającą 10,5 mln ton ropy rocznie¹²⁷,
 - Terminal Naftowy Gdańsk w Porcie Północnym o pojemności 350 tys. m³ ropy naftowej, rozbudowywany do pojemności 740 tys. m³,
 - Baza Paliw nr 21 w Dębogórze o pojemności 180 tys. m³ paliw, rozbudowywana do pojemności 244 tys. m³,
 - Baza Paliw nr 20 w Ugoszczy (gmina Studzienice) o pojemności 58 tys. m³ paliw,
- bazy magazynowo-przeładunkowe:
 - Siarkopol Gdańsk S.A. (olej opałowy, olej napędowy i inne półprodukty),
 - Bałtycka Baza Masowa w Porcie Gdynia o pojemności 21 tys. m³, w tym umożliwiającą między innymi import oleju napędowego i opałowego,
 - Koole Tankstorage Gdynia Sp. z o.o. w Gdyni o pojemności 29,9 tys. m³, w tym umożliwiającą import oraz eksport między innymi paliw,
- Rurociąg Pomorski – rewersyjny rurociąg przesyłowy ropy naftowej na trasie Baza Miszewko Strzałkowskie koło Płocka – Baza Gdańsk; planowana jest budowa II nitki Rurociągu Pomorskiego na trasie Płock – Gdańsk pozwalająca na zwiększenie (podwojenie) ilości przesyłanej ropy naftowej (z możliwością przesyłu rewersyjnego),

¹²⁷ Rafineria Grupy LOTOS w Gdańsku produkuje miesięcznie 963 tys. ton produktów rafineryjnych (benzyna, benzyna surowa, oleje napędowe, lekkie oleje opałowe, paliwo lotnicze JET i inne)

- rurociągi ropy naftowej łączące Bazę Gdańsk z Terminalem Naftowym Gdańsk oraz Naftoportem,
- rurociągi produktowe na trasie Grupa LOTOS – Naftoport,
- rurociągi produktowe na trasie Port Gdynia – Dębogórze.

Wybrane elementy systemu przesyłu i magazynowania ropy naftowej oraz jej produktów przedstawiono na powyższym rysunku (Rysunek 26.).

Eksploatację podmorskich złóż ropy naftowej na Morzu Bałtyckim prowadzi LOTOS Petrobaltic, surowiec przewożony jest statkami do Naftoportu.

5.11.2.9. Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami w województwie pomorskim funkcjonuje 10 instalacji komunalnych. Są to zakłady zlokalizowane w: Bierkowie (powiat słupski), Chlewnicy (powiat słupski), Nowej Wsi Lęborskiej (powiat lęborski), Sierznie (powiat bytowski), Nowym Dworze (powiat chojnicki), Starym Lesie (powiat starogardzki), Łężycach (pow. wejherowski), Gdańsku, Tczewie (powiat tczewski), Gilwie Małej (powiat kwidzyński). W każdym z wymienionych zakładów jest między innymi instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielania z odpadów zmieszanych frakcji nadających się do odzysku, linia sortownicza do doczyszczania frakcji odpadów zbieranych w sposób selektywny oraz instalacje do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i pozostałości z sortowania odpadów komunalnych. W Pomorskiem funkcjonuje również 107 punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

Ponadto w województwie pomorskim gospodarka odpadami obejmuje:

- odpady niebezpieczne (zawierające azbest, PCB, oleje odpadowe i odpady ciekłe paliw, baterie i akumulatory, medyczne i weterynaryjne, pojazdy wycofane z eksploatacji, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, środki ochrony roślin, inne),
- odpady pozostałe (z budowy i remontów, opony, osady ściekowe, opakowania, związane z eksploatacją kopalni).

W „Planie gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego 2022” przyjętym uchwałą nr 321/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r. wraz z aktualizacją przyjętą uchwałą nr 56/V/19 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 stycznia 2019 r. (PGOWP 2022) wskazano, że wraz ze wzrostem liczby mieszkańców w województwie, będzie wzrastała ilość odpadów komunalnych z 729 tys. Mg w 2015 r. do około 796 tys. Mg w 2030 r. (przy założeniu zmian liczby ludności w województwie zgodnie z prognozami GUS).

Problemy:

- Źle funkcjonujący system gospodarki przestrzennej;
- Deficyty w budowaniu sieciowych produktów turystycznych oraz niewystarczająca współpraca interesariuszy przy tworzeniu oferty czasu wolnego;
- Niewykorzystane gospodarcze możliwości płynące z integracji międzynarodowego i regionalnego układu transportowego;
- Niezadowalający stan sieci dróg zwłaszcza wojewódzkich i niewystarczający poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego związane ze wzrostem liczby pojazdów i rosnącym natężeniem ruchu drogowego;
- Niezadowalająca gęstość sieci kolejowej w województwie oraz utrudniona dostępność do portów Gdyni i Gdańska;
- Rosnąca transportochłonność struktur zurbanizowanych i urbanizujących się w skali całego regionu, zwłaszcza w związku z rozrostem stref suburbanizacji;
- Niewystarczająca sieć głównych punktów zasilania (GPZ) i zły stan sieci dystrybucyjnych uniemożliwiające wykorzystanie potencjałów dla produkcji energii elektrycznej z OZE;
- Brak pewności zasilania w energię elektryczną w części województwa;
- Niewystarczająca infrastruktura systemu gospodarki odpadami;
- Niedostateczna świadomość społeczeństwa w sprawach związanych z gospodarką odpadami;
- Niski poziom wytwarzania energii w kogeneracji oraz praktycznie niewykorzystanie gazu ziemnego, szczególnie w miastach.

6. Problemy środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektu RPS

6.1. Istniejące problemy środowiska

Potrzeba komplementarności podejmowanych interwencji na uzupełniających się poziomach: międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym oraz regionalnym (subregionalnym), na którym następuje konkretyzacja i koncentracja działań, służy kompleksowemu rozwiązywaniu problemów, których źródeł można upatrywać między innymi w specyfice województwa. Istotność problemów na poziomie regionalnym może być związana w szczególności z: nadmorskim położeniem, specyfiką Żuław, doliną i deltą Wisły, Zalewem Wiślanym graniczącym z Federacją Rosyjską, zanieczyszczeniami wód powierzchniowych z dorzecza Wisły, skutkami zmian klimatu, zagrożeniami powodziowymi, suszami i innymi.

W Rozdziale 5. „Stan środowiska oraz problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektu RPS, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody” zidentyfikowano problemy środowiska w województwie pomorskim, w tym istotne z punktu widzenia realizacji projektu RPS. Część z tych problemów – w dostosowaniu do tematu projektu RPS – mogłaby, w sposób bezpośredni lub pośredni, zostać uwzględniona w tym dokumencie.

Po przeprowadzeniu analizy w tym zakresie stwierdzono, że część z powyższych problemów nie znajduje odzwierciedlenia w zapisach projektu RPS, a ujęta w nim interwencja nie wynika ze zdefiniowanej potrzeby ich rozwiązania. Ponadto z uwagi na ogólne zapisy projektu RPS w niektórych przypadkach nie można jednoznacznie stwierdzić, czy problemy zostały uwzględnione w części projekcyjnej (w tym czy Działania służą ich rozwiązaniu). Dotyczy to przede wszystkim problemów związanych z:

- postępującymi zmianami klimatycznymi wpływającymi na pojawianie się na obszarze województwa częstych i ekstremalnych zjawisk meteorologicznych i hydrologicznych (między innymi powodzie, deszcze nawalne, susze, fale upałów, huraganowe wiatry),
- podnoszeniem się poziomu morza,

- zagrożeniem powodziowym od strony rzek, w szczególności Wisły oraz powodzi odmorskich,
- zjawiskiem niskiej emisji oraz smogu, a także niedotrzymaniem norm jakości powietrza w zakresie przekroczenia benzo(a)pirenu i pyłu zawieszonego na terenach zabudowanych,
- pogorszeniem klimatu akustycznego,
- niedostatecznym stopniem wiedzy ekologicznej społeczeństwa na temat gospodarki wodnej, ochrony wód i gospodarki odpadami.

Nie można wykluczyć, że powyższe problemy będą rozwiązywane, nawet częściowo, w wyniku realizacji projektu RPS lub będą podejmowane w reakcji na bieżące konsekwencje występowania danych problemów, w szczególności dla zdrowia ludzi. Jednak na etapie sporządzania niniejszej Prognozy nie można tego jednoznacznie stwierdzić. Z tego względu zasadnym jest przeanalizowanie w toku dalszych prac nad projektem RPS możliwości zaadresowania Działań – tam gdzie jest taka możliwość – na wyżej wymienione, dotychczas nieuwzględnione wcale, bądź uwzględnione częściowo, problemy.

6.2. Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju regionu

Położenie regionu i wpływ różnych czynników zewnętrznych ma istotne znaczenie dla kształtowania środowiskowych warunków życia mieszkańców oraz warunków równoważenia rozwoju. Należą do nich między innymi:

- relacje ekosystemowe na styku morze – ląd,
- powiązania ekologiczne obszarów nadbrzeżnych Morza Bałtyckiego,
- powiązania ekologiczne z sąsiednimi regionami (regionalne i ponadregionalne korytarze ekologiczne, głównie leśne oraz doliny rzeczne),
- powiązania ekologiczne korytarzem doliny Wisły z resztą kraju, w tym dostawa biogenów zawierających azot i fosfor do Zatoki Gdańskiej oraz dopływ zanieczyszczeń na przykład związków organicznych i metali ciężkich, powodujących przeciążenie morskiego ekosystemu i obniżenie jego naturalnej odporności,
- depozycja zanieczyszczeń atmosferycznych w wodach powierzchniowych, w tym Morza Bałtyckiego,

- dopływ zanieczyszczeń ze źródeł lokalnych (komunalnych i innych) do rzek i jezior oraz do wód morskich,
- dopływ do morskich wód przybrzeżnych zanieczyszczeń z innych akwenów Morza Bałtyckiego, skażenia substancjami radioaktywnymi, związkami organicznymi, zatopioną bronią chemiczną, biologicznymi gatunkami zawleczonymi i obcymi,
- planowana realizacja infrastruktury przyłączeniowej morskich farm wiatrowych, w perspektywie 2030 r. i dalszej, będąca czynnikiem dezintegracji struktur przestrzennych w północnej części województwa,
- brak decyzji o wyborze lokalizacji pierwszej polskiej elektrowni jądrowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Przeważający wpływ czynników zewnętrznych (Morze Bałtyckie, Zalew Wiślany, Wisła) nie jest kompensowany przez środki ze szczebla krajowego; Samorząd Województwa Pomorskiego ma ograniczone instrumenty jego minimalizowania. Jednocześnie musi reagować na efekty środowiskowe wywoływane wpływem czynników zewnętrznych.

Narastająca presja antropogeniczna spoza regionu oraz skutki zmian klimatu stanowić będą wzrastające zagrożenie dla rozwoju funkcji takich jak: turystyka, rekreacja, lecznictwo uzdrowiskowe, hotelarstwo, agroturystyka i inne. Może to być poważne zagrożenie dla gospodarki regionalnej i może zagrozić funkcjonowaniu wielu jednostek samorządowych (degradacji podstaw ekonomicznych) oraz ekosystemów (na przykład leśnych Borów Tucholskich).

6.3. Zagrożenia cywilizacyjne

W ostatnich dekadach w regionie pomorskim obserwujemy wzrost częstotliwości występowania różnego rodzaju zagrożeń cywilizacyjnych oraz naturalnych. Zagrożenia naturalne charakteryzują się zazwyczaj regionalnym lub subregionalnym zasięgiem, lecz mogą mieć także charakter globalny jak na przykład epidemia koronawirusa od 2020 r. Z zagrożeń antropogenicznych o zasięgu ponadkrajowym (transgranicznym) należy wymienić groźbę skażeń radiologicznych w wyniku awarii reaktorów w elektrowniach jądrowych (elektrownie jądrowe pracują między innymi w: Szwecji, Finlandii, Rosji, Białorusi, Ukrainie,

Słowacji, Czechach, Niemczech). Pozostałe zagrożenia antropogeniczne, ze względu na potencjalny zasięg skutków można podzielić na subregionalne i lokalne.

Zagrożenia dla regionu województwa pomorskiego¹²⁸ to:

- powszechne:
 - epidemie, między innymi chorób wspólnych dla człowieka i zwierząt oraz zwierzęcych,
 - rozlewy olejowe dużej skali na Południowym Bałtyku,
 - skażenia radiacyjne,
- o dużej skali:
 - powodzie i podtopienia (Żuławy, odcinki ujściowe i doliny rzek, rejon jezior Wicko, Gardno, Sarbsko, niziny nadwiślańskie, niektóre tereny zurbanizowane),
 - wynikające z podnoszenia się poziomu morza (na przykład Żuławy, Gdańsk, rejon jeziora Gardno i jeziora Łebsko, rejony Jeziora Żarnowieckiego, Dębek, Karwi, rejon Pucka, Rewy, Półwysep Helski, Mierzeja Wiślana),
 - długotrwała susza,
 - pożary lasów,
 - szkodniki leśne w warunkach zmian klimatu,
 - skażenia wód powierzchniowych substancjami chemicznymi lub mikrobiologicznymi (na przykład nieoczyszczone ścieki),
 - uwolnienia substancji chemicznych:
 - z zakładów przemysłowych zagrożonych wystąpieniem poważnej awarii przemysłowej oraz innych zakładów,
 - z przewozów ładunków niebezpiecznych, w tym toksycznych substancji transportem drogowym i kolejowym (szlaki komunikacyjne),
 - z transportu rurociągowego ropy naftowej i jej produktów,
 - w wyniku rozlewów w transporcie morskim, w tym w obrębie portów morskich,
 - katastrofy w ruchu lotniczym, drogowym i kolejowym oraz morskim;
- inne zagrożenia:

¹²⁸ Części z wymienionych zagrożeń nie można jednoznacznie przypisać do jednej z kategorii (powszechne / o dużej skali), dlatego powyższy podział ma charakter orientacyjny i nie wyklucza możliwości, że zagrożenie powszechne będzie także zagrożeniem o dużej skali

- skażenia ujęć wody pitnej i służącej do produkcji żywności oraz farmaceutyków,
- awarie napowietrznych linii elektroenergetycznych najwyższych i wysokich napięć,
- katastrofy budowlane,
- osuwiska i ruchy masowe ziemi,
- cyfrowe.

Potencjalną skalę (zasięg, natężenie) zagrożeń naturalnych i antropogenicznych przedstawia (Tabela 5.), w której oznaczono zagrożenie od najmniejszego (+), przez średni (++) do największego (+++).

Tabela 5. Zagrożenia cywilizacyjne potencjalnie istotne dla środowiska oraz funkcjonowania województwa pomorskiego

Zagrożenia cywilizacyjne	Skala zagrożenia	Główne subregiony określone w SRWP 2030	Uwagi
Naturalne			
powodzie i podtopienia	++	metropolitalny nadwiślański słupski	Żuławy, tereny nadmorskie, fragmenty dolin i ujściowe odcinki rzek, tereny zurbanizowane
susze	++	wszystkie	tereny i uprawy rolnicze, lasy, ujęcia wody
intensywne opady atmosferyczne ulewy, wyładowania atmosferyczne	++	wszystkie	tereny zurbanizowane, uprawy rolnicze
ruchy masowe ziemi, osuwiska	++	metropolitalny słupski	tereny zurbanizowane, infrastruktura techniczna
silne wiatry, wichury	++	wszystkie	infrastruktura elektroenergetyczna, lasy, obiekty przemysłowe i produkcyjne, budynki
pożary	++	metropolitalny chojnicki	obiekty produkcyjne, budynki, lasy

Zagrożenia cywilizacyjne	Skala zagrożenia	Główne subregiony określone w SRWP 2030	Uwagi
długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur (upały, mrozy)	+++	wszystkie	zagrożenie dla: ludzi, funkcjonowania miast, rolnictwa, lasów
zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych	+	metropolitalny nadwiślański	obszary zagrożone powodzią
epidemie, występowanie chorób zakaźnych	+++	wszystkie	ludzie i zwierzęta
masowe występowanie szkodników (inwazje), chorób roślin lub zwierząt	++	chojnicki nadwiślański	obszary monokultur leśnych i rolnych, hodowle zwierząt
podnoszenie się poziomu morza	++	metropolitalny słupski	tereny nadmorskie, Żuławy
katastrofy ekologiczne Zatoki Gdańskiej	+++	metropolitalny	eutrofizacja przeżyźnionych wód morskich może doprowadzić do powstania środowiska beztlenowego, zakwity sinic
Antropogeniczne			
radiologiczne	++	wszystkie	skutki awarii w elektrowni jądrowej w sąsiednich krajach
chemiczne	++	metropolitalny	awarie w zakładach wykorzystujących duże ilości substancji toksycznych lub niebezpiecznych
brak dostaw energii, blackout	++	wszystkie	wynik awarii sieci elektroenergetycznej na dużych obszarach
katastrofy budowlane	+	wszystkie	lokalny zasięg
katastrofy komunikacyjne drogowe	+	metropolitalny nadwiślański słupski	wzdłuż dróg najwyższych klas technicznych
katastrofy komunikacyjne kolejowe	+	metropolitalny nadwiślański	wzdłuż magistralnych linii kolejowych

Zagrożenia cywilizacyjne	Skala zagrożenia	Główne subregiony określone w SRWP 2030	Uwagi
katastrofy komunikacyjne lotnicze	++	metropolitalny	strefy krążenia oraz korytarze lotnicze
katastrofy komunikacyjne morskie, skażenie ropą naftową lub substancjami olejowymi i innymi niebezpiecznymi wód morskich	++	metropolitalny słupski	Zatoka Gdańska oraz obszary nadmorskie
transport rurociągowy	++	metropolitalny nadwiślański słupski	rurociągi do przesyłu ropy naftowej i jej produktów, gazociągi wysokiego ciśnienia
awarie techniczne w zakładach przemysłowych, poważne awarie	+	metropolitalny nadwiślański	awarie w zakładach z dużymi ilościami substancji niebezpiecznych
Polityczne			
cyfrowe	+++	wszystkie	
terroryzm	++	metropolitalny słupski nadwiślański	
imigracje ¹²⁹	+	wszystkie	

Źródło: opracowanie własne PBPR

Identyfikacja możliwych sytuacji wynikłych z klęsk żywiołowych, epidemii, awarii, katastrof lub działania człowieka (zagrożenia dla cyberbezpieczeństwa, terroryzm) wymaga przygotowania się do skutecznego zarządzania kryzysowego i podjęcia działań na rzecz mieszkańców Pomorza¹³⁰. Działania w sytuacji wystąpienia zagrożenia dla ludzi i środowiska są koordynowane i prowadzone przez różne jednostki podlegające administracji rządowej,

¹²⁹ Procesy imigracyjne są zarówno szansą, jak i mogą powodować zagrożenia. W tym drugim przypadku przede wszystkim wtedy, gdy mają charakter niekontrolowany i/lub masowy

¹³⁰ Kwestie dotyczące zagrożeń są uregulowane między innymi w: ustawie z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1897), ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.), ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 z późn. zm.)

samorząd województwa powinien dysponować własną analizą zagrożeń oraz planami udziału samorządów w działaniach na rzecz ograniczenia i łagodzenia skutków sytuacji kryzysowych dla mieszkańców. Konsekwencje wystąpienia katastrof naturalnych i innych zagrożeń na dużych obszarach mają charakter długoterminowy, przez wiele lat może być konieczne udzielanie wsparcia dla rejonów lub osób dotkniętych skutkami wystąpienia niebezpiecznych sytuacji lub przywracania środowiska do stanu poprzedniego, albo jego poprawy. Ma to istotne znaczenie zarówno dla stanu środowiska i zdrowia ludzi, jak i dla gospodarki (przemysł, turystyka, rolnictwo, leśnictwo).

Dokumenty strategiczne dotyczące zapobiegania i podejmowania działań w sytuacjach kryzysowych to przede wszystkim: „Krajowy plan zarządzania kryzysowego” przyjęty przez Radę Ministrów dnia 8 stycznia 2018 r., „Wojewódzki plan zarządzania kryzysowego” zatwierdzony przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji dnia 29 stycznia 2020 r., „Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej” zatwierdzona postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 maja 2020 r. (M. P. z 2020 r. poz. 413).

7. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Projekt RPS to dokument, który rozwija zapisy SRWP 2030 w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej, wskazując obszary tematyczne wymagające interwencji i wsparcia z poziomu regionu. Jego treść, a w szczególności rozstrzygnięcia dotyczące priorytetów i działań, oparta została na ogólnie zarysowanych w SRWP 2030 problemach, wyzwaniach rozwojowych i celach. Na podstawie analizy sytuacji w obszarze ochrony zdrowia i polityki społecznej oraz analizy SWOT w projekcie RPS określono najważniejsze wyzwania, przed którymi stoi region w perspektywie najbliższych dziesięciu lat. Za pomocą wskaźników kontekstowych, rezultatu i produktu wskazano stan, do którego będzie się dążyć przy wdrażaniu projektu RPS. Analizując zapisy projektu RPS można stwierdzić, że niewielka część działań może wpływać na środowisko, natomiast większość z nich wpływa na ludzi – ich zdrowie oraz aktywność życiową, zawodową i społeczną.

Wśród wyzwań, przed którymi stoi obecnie województwo pomorskie, wymienić można konieczność zapewnienia trwałego bezpieczeństwa w wymiarze zdrowotnym oraz szerokiego i łatwego dostępu do usług zdrowotnych, ze szczególnym naciskiem na usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi, osób starszych oraz osób z niepełnosprawnością, bądź przewlekłe chorych, a także zapewnienie dostępu do usług i infrastruktury społecznej, podejmowanie działań na rzecz aktywizacji społecznej osób i grup marginalizowanych, usprawnienie systemu włączania społecznego dostosowanego do zachodzących zmian społeczno-gospodarczych. Projekt RPS odpowiada na powyższe wyzwania, jednak o sukcesie jego wdrożenia decydować będą w dużej mierze: dostępne środki na realizację oraz decyzje podejmowane zarówno na szczeblu regionalnym i lokalnym, jak i krajowym, unijnym oraz międzynarodowym.

W projekcie RPS nie przeprowadzono analizy różnych rozwiązań (wariantów) służących osiągnięciu założonych celów, natomiast wskazano możliwość wyboru z szerokiego wachlarza interwencji przedsięwzięć najbardziej odpowiadających uwarunkowaniom i potrzebom. Nie dokonano także analizy scenariusza „zerowego”, w którym poddano by rozważaniom sytuację braku realizacji całości lub niektórych komponentów projektu RPS

i wpływu takiej sytuacji na środowisko i zdrowie mieszkańców oraz wrażliwość społeczną w regionie. Poniżej zarysowano stan, jaki mógłby wystąpić w przypadku braku realizacji projektu RPS, w tym – tam, gdzie jest to uzasadnione zakresem tematycznym – na środowisko i ludzi. Opis ten ma charakter ogólny i w większości wypadków nie będzie dotyczył konkretnych miejsc w województwie lub zróżnicowań terytorialnych.

Jednym ze strategicznych wyzwań projektu RPS jest zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców. Brak wdrożenia działań służących budowaniu odpowiedzialności za stan zdrowia swój i innych osób oraz poczucia bezpieczeństwa funkcjonowania w swoim środowisku, dostosowaniu zasobów ochrony zdrowia do aktualnych potrzeb może przyczynić się do pogorszenia stanu zdrowotnego mieszkańców oraz mniejszej dostępności do usług zdrowotnych i obniżenia ich standardów. Dodatkowo brak świadomości na temat związku między stanem zdrowia a jakością środowiska może utrwalać i rozpowszechniać postawy i zachowania w życiu codziennym, pogłębiające degradację środowiska.

Korzyści dla stanu zdrowia mieszkańców przynieść może profilaktyka zdrowotna, która w sytuacji znacznej liczby osób chorujących na COVID-19, w tym również tych wymagających opieki i rehabilitacji post-COVID-owej, a także osób z chorobami cywilizacyjnymi, przy wysokiej zachorowalności i śmiertelności mieszkańców województwa spowodowanych nowotworowymi oraz chorobami układu krążenia, wymaga dalszego szerokiego wsparcia. Brak działań systemowych w tym zakresie może zwiększać ryzyko długotrwałych problemów zdrowotnych zwłaszcza u osób w wieku produkcyjnym, osób starszych i z chorobami współistniejącymi, zwiększać ryzyko zachorowań na choroby cywilizacyjne, a jednocześnie utrudnić ich wykrywanie w początkowej fazie choroby. Utrzymywać się może także problem zbyt niskiego poziomu finansowania świadczeń zdrowotnych w stosunku do potrzeb oraz brak wystarczającego systemowego wsparcia dla kompleksowej opieki zdrowotnej i związane z tym niewydolność systemu zdrowia spowodowana brakami kadrowymi, dostępnością do świadczeń zdrowotnych na skutek nierównomiernego rozmieszczenia placówek. Nadal postępującym zjawiskiem będzie emigracja wykwalifikowanego personelu medycznego do krajów zachodnich. Bez programowego wsparcia placówek i kadr, nadal postępować będzie niewystarczająca dostępność do świadczeń w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz opieki

koordynowanej, skutkująca między innymi pogarszającą się sytuacją na szpitalnych oddziałach ratunkowych. Brak realizacji projektu RPS może pogłębić negatywne tendencje epidemiczne oraz związane z chorobami cywilizacyjnymi. Długoterminowo realizacja projektu RPS może ograniczyć negatywne skutki kolejnych kryzysów, w tym gospodarczych, podobnych do obecnego, związanego z pandemią COVID-19.

Podniesienie jakości usług społecznych, przy jednoczesnym wykorzystaniu nowych technologii i innowacyjności ma skutkować między innymi wzrostem aktywności mieszkańców w zakresie społecznym, zawodowym, kulturalnym oraz gospodarczym. Brak wdrożenia działań służących budowaniu wrażliwości społecznej, kreowaniu przyjaznych usług społecznych, aktywizacji i aktywnej integracji mieszkańców przyczynić się może do pogłębiania procesów marginalizacji różnych grup społecznych, w tym dezintegracji międzypokoleniowej i międzykulturowej. Problemy te dotyczyć mogą w szczególności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, imigrantów. Brak wdrożenia rozwiązań systemowych ukierunkowanych na osoby i grupy dotychczas nieobjęte odpowiednim wsparciem (na przykład ludzi aktywnych zawodowo o niskich dochodach, opiekunów osób zależnych, imigrantów), a także brak wsparcia kadrowego w instytucjach pomocy i integracji społecznej prowadzić mogą do dalszego ubożenia niektórych grup społecznych, obniżania ich szans rozwojowych i jakości życia, a także niewykorzystania istniejących w regionie zasobów ludzkich. Brak realizacji projektu RPS może przyczynić się do pogorszenia jakości życia znaczącej liczby mieszkańców Pomorza, w tym między innymi biernych zawodowo, objętych bezrobociem strukturalnym, pozostających bez pracy (zwłaszcza osoby młode do 25 roku życia), osób w wieku powyżej 55 lat, kobiet, niepełnosprawnych, imigrantów, osób zamieszkujących obszary wiejskie. Ich jakość życia i sytuacja ekonomiczna będzie się przekładać na późniejsze zachowania i świadomość ekologiczną.

Obserwowane obecnie procesy starzenia się społeczeństwa oraz potrzeby gospodarcze regionu wymagają podjęcia pilnych działań związanych ze wsparciem i aktywizacją osób starszych. Brak działań naprawczych i mechanizmów wsparcia może utrudnić realizację działań profilaktycznych i prozdrowotnych. Z kolei pogorszenie stanu zdrowia i kondycji młodszej grupy mieszkańców, skutkować może obniżeniem ich aktywności na polu społecznym, zawodowym, kulturowym i gospodarczym.

Podsumowując, można przyjąć, że brak systemowego i ukierunkowanego wsparcia takiego jak ujęty w projekcie RPS może w pewnym stopniu pogłębić identyfikowane w niniejszej Prognozie niekorzystne zmiany środowiska, a także przyczynić się do obniżenia jakości i standardów życia mieszkańców oraz pogorszenia stanu ich zdrowia.

8. Przewidywane oddziaływania

Projekt RPS, jako dokument operacjonalizujący zapisy SRWP 2030, uszczegóławia cele i wyzwania w niej określone, odnoszące się do bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej. Zidentyfikowane w SRWP 2030 zagadnienia pogłębiono w analizie sytuacji społeczno-gospodarczej regionu i analizie SWOT. Pozwoliło to na identyfikację w projekcie RPS najważniejszych problemów w regionie, odnoszących się do tematyki dokumentu. Należą do nich między innymi: niedostateczne nakłady na ochronę zdrowia oraz niezadowalający poziom finansowania świadczeń zdrowotnych, choroby cywilizacyjne, potrzeby w zakresie profilaktyki i promocji zdrowego trybu życia, rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze oraz braki w zakresie opieki nad osobami niesamodzielnymi i zależnymi, niedostateczna integracja imigrantów, a także niewystarczająca współpraca między JST i podmiotami ekonomii społecznej. Na ich podstawie oraz w zgodzie z wyzwaniami zawartymi w SRWP 2030 zdefiniowane zostały cel główny i cele szczegółowe, skupiające się na bezpieczeństwie zdrowotnym i wrażliwości społecznej.

Strategiczne wyzwania, zawarte w projekcie RPS obejmują w szczególności:

- wsparcie mieszkańców w przejmowaniu odpowiedzialności za swój stan zdrowia,
- dostęp do usług zdrowotnych, szczególnie z zakresu zaburzeń psychicznych, dla osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz chorych przewlekle,
- dostęp do usług i infrastruktury społecznej,
- aktywizację społeczną osób marginalizowanych,
- profesjonalizację i wsparcie systemu włączenia społecznego,
- wsparcie instytucjonalne sektora pozarządowego i ekonomii społecznej.

W projekcie RPS zdefiniowano cel główny, cele szczegółowe, priorytety oraz działania, które uszczegóławiane są przez zakresy interwencji. Ważnym zadaniem jest realizacja działań zmniejszających presję na środowisko, a także tworzenie warunków do rozwoju regionu cechującego się trwałym bezpieczeństwem środowiskowym, zdrowotnym i energetycznym, bazującym na edukacji, kapitale społecznym i kulturowym oraz przygotowanym jako wspólnota samorządowa na sytuacje kryzysowe i zdarzenia ekstremalne, o wszechstronnej, nowoczesnej gospodarce zapewniającej atrakcyjne miejsca pracy, śmiało konkurującej na międzynarodowym rynku. Projekt RPS wpisuje się tematycznie w część tych działań.

Przyjęte w projekcie RPS kryteria strategiczne (horyzontalne wpisujące się w zasady horyzontalne SRWP 2030 oraz specyficzne) służyć mają przyszłej identyfikacji przedsięwzięć, które będą oddziaływać na region, w tym na środowisko, w określony, pożądany przez SWP sposób. Przyjęte w projekcie RPS kryteria horyzontalne to:

- dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- partnerstwo, partnerstwo publiczno-prywatne,
- innowacyjność,
- cyfryzacja,
- wzrost świadomości obywatelskiej,
- potrzeby grup wymagających szczegółowego wsparcia,
- wzrost zatrudnienia,
- wysoka jakość miejsc pracy.

W Prognozie zastosowano integralne podejście do charakterystyki uwarunkowań środowiskowych oraz celów środowiskowych i społecznych, jakie zostały wyznaczone do osiągnięcia w perspektywie najbliższych lat i dalszej. Konieczna jest transformacja prośrodowiskowa określona w ramach Europejskiego Zielonego Ładu, dlatego z uwzględnieniem jej wdrażania i osiągania zamierzonych celów równoważenia rozwoju przeprowadzono analizy dotyczące oceny oddziaływania na elementy środowiska oraz na środowisko jako całość.

Analizę i ocenę przewidywanych oddziaływań projektu RPS przeprowadzono na podstawie sformułowanych celów szczegółowych, priorytetów i działań (wraz z zawartymi w nich zakresami interwencji oraz przedsięwzięciami strategicznymi). Projekt RPS w większości przypadków nie przesądza o konkretnej lokalizacji przedsięwzięć lub innych działań w województwie. Określa jedynie ukierunkowania terytorialne, które albo odnoszą się do całego województwa, albo są uszczegóławiane, jednak nadal na dość wysokim poziomie ogólności. Z tego względu poniższe analizy dotyczące oddziaływań mają charakter poglądowy, dostosowany do poziomu szczegółowości projektu RPS. Oznacza to, że nie zidentyfikowano znaczących negatywnych oddziaływań poszczególnych działań, zastrzec jednak należy, że szczegółowe analizy przewidywanych oddziaływań konkretnych przedsięwzięć będą możliwe w kolejnych postępowaniach administracyjnych dla

przedsięwzięć lub innych podejmowanych działań. W związku z powyższym w Prognozie wskazano jedynie możliwość wystąpienia potencjalnego oddziaływania.

Zgodnie z wymaganiami ustawy OOS w Prognozie przeprowadzono analizę służącą identyfikacji przewidywanych oddziaływań: pozytywnych i negatywnych, bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, z uwzględnieniem zależności między elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy. Realizacja niektórych Działań wiąże się z potencjalnymi oddziaływaniami na środowisko i zdrowie ludzi.

W zależności od ocenianego Działania oraz elementu środowiska, potencjalne oddziaływania mogą mieć różny charakter, skalę i czas występowania. Przy czym wskazanie w niniejszej Prognozie oddziaływania zróżnicowanego oznacza, że Działania mogą powodować oddziaływania zarówno negatywne, jak i pozytywne, które w kolejnych fazach mogą mieć inny charakter, intensywność oddziaływania oraz czas trwania.

W przypadku prognozowanych negatywnych oddziaływań konieczne jest podjęcie działań łagodzących negatywne skutki poprzez unikanie, zapobieganie, ograniczanie, ewentualnie wdrożenie rozwiązań alternatywnych. Efektem tak przeprowadzonej oceny jest podejście do określenia sposobów unikania, zapobiegania lub ograniczania negatywnych oddziaływań, gdzie wskazano na konieczność podejmowania działań dotyczących zarówno wszystkich elementów środowiska, jak i w niektórych przypadkach dotyczących konkretnego elementu środowiska.

W tabeli poniżej (Tabela 6.) przedstawiono syntetycznie, w sposób obiektywny i obrazujący ogół prognozowanych oddziaływań, łączną ocenę potencjalnych oddziaływań na elementy środowiska, które w tekście w dalszej części rozdziału przedstawiono w podziale tematycznym. Przykładowo ocena potencjalnych oddziaływań na ludzi jest opisana w częściach dotyczących: ludzi wraz z prognozą demograficzną, zdrowia ludzi, warunków życia ludzi. W ocenach dotyczących elementów środowiska wskazywano w treści powiązania między elementami, na przykład oceniono oddziaływanie i wskazano powiązania pomiędzy emisjami zanieczyszczeń do powietrza i ich wpływem na gleby oraz wody. Starano się przedstawić całościowe oddziaływanie na środowisko i zdrowie ludzi oraz stosować

podejście ekosystemowe do identyfikacji i oceny potencjalnych wpływów, ponieważ wszystkie elementy środowiska są ze sobą powiązane i zachodzące w nich zmiany mogą skutkować zarówno polepszeniem, jak i pogorszeniem pozostałych.

Konkludując, poniżej przedstawiono macierzowo (Tabela 6.) ocenę oddziaływań, gdzie poszczególnym Działaniom przyporządkowano oddziaływania:

- pozytywne, oznaczone literą P i zielonym kolorem w polu tabeli,
- negatywne, oznaczone literą N i czerwonym kolorem w polu tabeli,
- zróżnicowane (zarówno pozytywne, jak i negatywne), oznaczone literą Z i żółtym kolorem w polu tabeli.

W przypadkach, gdy nie prognozuje się oddziaływania dotyczącego danego działania w komórkę wpisano cyfrę 0, a pole w tabeli pozostawiono bez wypełnienia kolorystycznego.

Szczegółową analizę wystąpienia prognozowanych oddziaływań poszczególnych Działań, w tym wpisujących się w nie przedsięwzięć strategicznych, opisano w tekście pod poniższą tabelą.

Tabela 6. Ocena potencjalnych oddziaływań na środowisko projektu „Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej”

	Rośliny, zwierzęta, obszary chronione oraz różnorodność biologiczna	Ludzie	Wody	Klimat	Powietrze	Hałas	Powierzchnia ziemi	Zasoby naturalne	Krajobraz	Obiekty i obszary o walorach kulturowych	Dobra materialne
Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne											
Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie											
Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności znamienych epidemiologicznie	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku											
Działanie 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych	0	P	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	Rośliny, zwierzęta, obszary chronione oraz różnorodność biologiczna	Ludzie	Wody	Klimat	Powietrze	Hałas	Powierzchnia ziemi	Zasoby naturalne	Krajobraz	Obiekty i obszary o walorach kulturowych	Dobra materialne
Działanie 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów	0	P	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia											
Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z
Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna											
Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne											
Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z

	Rośliny, zwierzęta, obszary chronione oraz różnorodność biologiczna	Ludzie	Wody	Klimat	Powietrze	Hałas	Powierzchnia ziemi	Zasoby naturalne	Krajobraz	Obiekty i obszary o walorach kulturowych	Dobra materialne
Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z
Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z
Priorytet 2.2. Aktywna integracja											
Działanie 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów	0	P	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działanie 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami	0	P	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działanie 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem	0	P	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	Rośliny, zwierzęta, obszary chronione oraz różnorodność biologiczna	Ludzie	Wody	Klimat	Powietrze	Hałas	Powierzchnia ziemi	Zasoby naturalne	Krajobraz	Obiekty i obszary o walorach kulturowych	Dobra materialne
Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej											
Działanie 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych	0	P	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działanie 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu	0	P	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Działanie 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej	0	P	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Oznaczenia:

P	oddziaływania pozytywne
N	oddziaływania negatywne
Z	oddziaływania zróżnicowane (zarówno pozytywne, jak i negatywne)
0	nie zidentyfikowano istotnych oddziaływań pozytywnych i negatywnych

8.1. Przewidywane oddziaływania na rośliny, zwierzęta, obszary chronione oraz różnorodność biologiczną

8.1.1. Przewidywane oddziaływania na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działania 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności znamienych epidemiologicznie

będą pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną.

Promocja zdrowia, akcje edukacyjne, kampanie oraz konferencje dotyczące zdrowia podniosą świadomość mieszkańców dotyczącą zależności pomiędzy stanem środowiska i stanem ich zdrowia. Ekologiczny styl życia, ekoinnowacje, nowoczesne rozwiązania techniczne i technologiczne, dbałość o jakość żywności, życie zgodne z prawami natury, dobre funkcjonowanie ekosystemów i dostarczanie usług ekosystemowych mają wpływ na środowisko jako całość. Kształtowanie proekologicznych postaw wśród mieszkańców województwa, intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie chorób cywilizacyjnych i innych chorób znamienych epidemiologicznie, w tym z wykorzystaniem potencjału pracodawców oraz organizacji społecznych, wsparcie innowacji w zakresie zdrowia będą oddziaływać pozytywnie, pośrednio długoterminowo na stan środowiska, w tym elementy biotyczne – rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2.

Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi

w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów, a także przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływań na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną.

Pozytywne oddziaływania wynikać będą z wykorzystania narzędzi cyfryzacji i informatyzacji w usługach zdrowotnych (telemedycyna, teleporady, aplikacje mobilne), rozwój platformy regionalnej z danymi dotyczącymi zdrowia oraz usługi e-zdrowie. Ich wdrożenie wiązać się będzie z ograniczeniem lub wykluczeniem dojazdów pacjentów do/z punktu medycznego, zmniejszeniem potrzeb inwestycyjnych (budowa/przebudowa przychodni, dróg i parkingów, infrastruktury towarzyszącej) oraz transportowych, co przełoży się między innymi na zachowanie powierzchni biologicznie czynnych, o walorach przyrodniczych.

Negatywne oddziaływania wiązać się będą z realizacją infrastruktury w podmiotach leczniczych i mogą wystąpić w fazie realizacji prac w obiektach i ich bezpośrednim sąsiedztwie. Dotyczy to w szczególności infrastruktury zdrowotnej, szpitalnej, uzdrowskiej, nowych jednostek organizacyjnych, placówek wsparcia opieki zdrowotnej, poradni zdrowia, zakładów opieki długoterminowej, lądowisk dla śmigłowców ratunkowych przy szpitalnych oddziałach ratunkowych. W fazie budowy mogą być zajmowane lub przekształcane powierzchnie terenu, w tym biologicznie czynne, co może skutkować oddziaływaniem na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną. Prognozować można wystąpienie potencjalnych negatywnych zmian w składzie gatunkowym roślin i zwierząt, w tym gatunków wrażliwych, ograniczenie dostępu do bazy pokarmowej, zajmowanie miejsc rozrodu i schronienia, powstawanie barier utrudniających migrację organizmów. Prace budowlano-montażowe i transport wiążą się z emisjami do środowiska, hałas może płoszyć zwierzęta, będą to oddziaływania chwilowe lub krótkoterminowe, lokalne, uzależnione od

lokalizacji inwestycji i jej skali. Prognozuje się, że większość zadań będzie realizowana na terenach już przekształconych antropogenicznie dlatego nie będą one wpływać znacząco na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działania 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą zróżnicowanie oddziaływać na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną.

Pozytywne, pośrednie, długoterminowe oddziaływania będą skutkiem ułatwienia szerokiego dostępu społeczeństwa, w tym osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, do usług między innymi poprzez instytucjonalizację oraz realizację zadań z zakresu infrastruktury społecznej, w tym realizację przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim”. Działania te służyć będą rozproszeniu usług w województwie, a rozmieszczenie jednostek „jak najbliżej człowieka” zmniejszy antropopresję, ograniczy potrzebę dojazdu i zwiększy dostępność do instytucji, organizacji i innych podmiotów.

Oddziaływania negatywne, lokalne, chwilowe lub krótkoterminowe na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną wystąpią w związku z rozwojem infrastruktury społecznej w celu zaspokojenia potrzeb wszystkich odbiorców, w tym w ramach przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim”. W fazie budowy obiektów świadczących wymienione usługi, w tym mieszkalnictwa wspomagane, a także dostosowania obiektów do zidentyfikowanych potrzeb i likwidacji barier architektonicznych – fizycznych w dostępie do usług, ulegnie zmianie zagospodarowanie i użytkowanie terenu, nastąpi zajmowanie powierzchni biologicznie czynnych i ich fragmentacja, niewykluczone są wycinki drzew i krzewów, ograniczenie dostępu do bazy pokarmowej, miejsc rozrodu, schronienia zwierząt. Lokalnie

i chwilowo zwiększą się emisje do środowiska (między innymi hałas, zapylenie), ich skala uzależniona będzie od wielkości i lokalizacji inwestycji, dlatego prognozuje się oddziaływania lokalne.

W przypadku przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” nie prognozuje się oddziaływań na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływań na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu oraz Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływań na rośliny, zwierzęta i różnorodność biologiczną.

8.1.2. Przewidywane oddziaływania na obszary chronione, w tym Natura 2000 oraz na korytarze ekologiczne

8.1.2.1. Przewidywane oddziaływania na obszary chronione

Obszary chronione oraz indywidualne formy ochrony przyrody powołuje się na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 55 z późn. zm.) stosownym aktem prawnym lub uchwałą¹³¹, w których określa się cele ochrony, zakazy oraz odstępowania od nich, dostosowane do specyfiki i celów ochrony formy ochrony przyrody. Dla parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych

¹³¹ odpowiednio: rozporządzenie Rady Ministrów opublikowane w Dzienniku Ustaw, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, uchwała Sejmiku Województwa, uchwała Rady Gminy (publikowane w Dziennikach Urzędowych Województwa Pomorskiego), zarządzenie Ministra Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa publikowane w Monitorze Polskim

sporządza się plany ochrony¹³². Istotnym dla skuteczności zachowania i poprawy stanu form ochrony przyrody jest przestrzeganie tych reżimów ochronnych zarówno przez organy administracji i inne podmioty, jak też przez wszystkich użytkowników środowiska.

W Prognozie przyjęto łączną analizę wpływu na obszary chronione przyrodniczo, wynikającą z całego projektu RPS, obejmującą: cel główny, cele szczegółowe, priorytety, działania oraz przedsięwzięcia strategiczne.

Wystąpienie pozytywnego oddziaływania na obszary chronione projektu RPS prognozuje się w związku z realizacją wymienionych poniżej priorytetów:

- Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne, w tym:
 - Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie,
 - Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,
 - Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie,
 - Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia,
 - Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia,
- Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna, w tym:
 - Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne,
 - Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,
 - Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,
 - Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej,
 - Działanie 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych,
 - Działanie 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej.

Realizacja powyższych priorytetów może mieć w większości pośrednie, długoterminowe i stałe oddziaływania pozytywne na obszary chronione, wynikające między innymi z przeprowadzania akcji edukacyjnych, kampanii, konferencji, które będą podnosić świadomość zdrowotną wśród społeczeństwa i w tym kontekście istotność dobrego stanu środowiska oraz kreowanie zachowań społecznych sprzyjających ochronie środowiska.

¹³² do czasu ich ustanowienia sprawujący nadzór nad parkiem narodowym lub rezerwatem przyrody sporządza projekt zadań ochronnych

Długoterminowo i pośrednio będą to działania prośrodowiskowe, ukierunkowane między innymi na: ekologiczny styl życia, ekoinnowacje, nowoczesne rozwiązania techniczne i technologiczne, dbałość o jakość żywności, życie zgodne z prawami natury. Rozwój usług e-zdrowia, telemedycyny, teleporady i deinstytucjonalizacja placówek świadczących usługi społeczne spowodują zmniejszenie presji na środowisko z powodu ograniczania przemieszczania się społeczeństwa na duże odległości, zmniejszonego zapotrzebowania na rozwój nowych obiektów i dróg niekorzystnie wpływających na środowisko i obszary chronione. Długoterminowo i stale ważne jest budowanie świadomości społecznej w zakresie potrzeby zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych, co może być zrealizowane przez organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej w ramach poprawy ich efektywności, innowacyjności, szkolenia, doradztwo dla społeczeństwa, sprzyjając ochronie środowiska, w tym obszarów chronionych.

Podsumowując realizacja powyższych działań może przyczynić się pozytywnie, pośrednio, długoterminowo do ochrony i poprawy walorów obszarów chronionych przyrodniczo, elementów abiotycznych i biotycznych, krajobrazu i integralności obszarów chronionych oraz środowiska jako całości.

Projekt RPS nie przesądza i nie odnosi się do konkretnej lokalizacji inwestycji (wskazuje ukierunkowanie terytorialne jako obszar całego województwa lub uszczegółowione, ale wciąż na dość wysokim poziomie ogólności) lub innych działań prowadzonych w środowisku, dlatego nie można jednoznacznie przewidzieć wystąpienia negatywnych oddziaływań na tak zróżnicowane i zajmujące znaczne powierzchnie w województwie obszary chronione. Można wskazać, które priorytety i działania mogą potencjalnie powodować wystąpienie oddziaływań negatywnych wpływających na obszary chronione. Wystąpienie tych oddziaływań zależy od lokalizacji, rodzaju i zakresu inwestycji, jej cech, skali oraz od infrastruktury towarzyszącej i kumulacji z innymi inwestycjami. Dlatego prognozuje się możliwość wystąpienia oddziaływań bezpośrednich i pośrednich, krótko- i średnioterminowych oraz stałych.

Do potencjalnych negatywnych oddziaływań na obszary chronione, wynikających z projektu RPS należą:

- zajęcie i przekształcenie terenów, niwelacja terenu,

- zajmowanie powierzchni biologicznie czynnych, wycinki drzew i krzewów, pogorszenie warunków abiotycznych i biotycznych,
- lokalna fragmentacja terenów i powstanie barier antropogenicznych (ogrodzenia),
- zmiany stosunków wodnych, osuszanie terenów,
- zmiany gospodarowania wodą i retencji wodnej,
- emisje do powietrza, wód, hałas, ciepło, oświetlenie i inne,
- powstawanie odpadów.

W związku z powyższym zidentyfikowano potencjalną możliwość wystąpienia negatywnych oddziaływań na obszary chronione w wyniku realizacji:

- Celu szczegółowego 1. Bezpieczeństwo zdrowotne, w tym:
 - Priorytetu 1.3. Zasoby ochrony zdrowia,
 - Działania 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia,
- Celu szczegółowego 2. Wrażliwość społeczna, w tym:
 - Priorytetu 2.1. Przyjazne usługi społeczne,
 - Działania 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,
 - Działania 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,
 - Działania 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne.

Zidentyfikowane powyżej potencjalne negatywne oddziaływania na obszary chronione mogą powstać na skutek konieczności zaspokajania potrzeb zdrowotnych i społecznych poprzez zagospodarowaniem i zmianę użytkowania terenów. Założyć można, że większość planowanych działań inwestycyjnych będzie realizowana na obszarach zurbanizowanych i poza obszarami objętymi ochroną, jednak stosując zasadę przezorności nie można wykluczyć sytuacji, że na określonych przepisami warunkach będą one realizowane na obszarach chronionych lub w ich otoczeniu.

Ochrona i ocena wpływu na obszary chronione realizowana jest począwszy od opracowywania krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, poprzez studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych

planach zagospodarowania przestrzennego. Przed przyjęciem dokumentów przewidziano przeprowadzanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Dla przedsięwzięć, przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, przeprowadzana jest ocena oddziaływania na środowisko oraz na obszar Natura 2000, w tej procedurze obligatoryjnie ocenia się wpływ na obszary chronione przyrodniczo oraz na krajobraz. Identyfikacja i rozpatrywanie oddziaływań na obszary chronione będzie dotyczyło konkretnych lokalizacji, co umożliwi faktyczną identyfikację potencjalnych negatywnych oddziaływań i ich ocenę. Wymagania dotyczące obszarów chronionych uwzględnia się także przed wydaniem szeregu decyzji administracyjnych, na przykład o pozwoleniu na budowę.

Uwzględniając powyższe wymagania i przeprowadzenie procedur SOOŚ i OOŚ oraz zakładając zastosowanie zasady przezorności można założyć, że prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych oddziaływań na obszary chronione przyrodniczo nie będzie dopuszczalne. Należy liczyć się z możliwością wystąpienia pośrednich oddziaływań na obszary chronione, jednak nie powinny to być oddziaływania znaczące. W przyjętych w projekcie RPS priorytetach, działaniach i przedsięwzięciach strategicznych oraz przy uwzględnieniu zdeteminowanych inwestycji mogących w skumulowaniu z projektem RPS oddziaływać na obszary chronione przyrodniczo nie zidentyfikowano znaczących negatywnych oddziaływań na te obszary.

8.1.2.2. Przewidywane oddziaływania na obszary Natura 2000

Celem utworzenia obszarów Natura 2000 jest ochrona, utrzymanie lub przywrócenie właściwego stanu gatunków roślin i zwierząt, utrzymanie i zagospodarowanie ich siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, a także siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony na tych obszarach. Należy zachować integralność poszczególnych obszarów Natura 2000 oraz spójność sieci obszarów Natura 2000.

Projekt RPS został przedstawiony w rozdziale 3 niniejszej Prognozy i nie jest on bezpośrednio związany lub niezbędny do zarządzania obszarami Natura 2000, dlatego konieczne jest przeanalizowanie oddziaływania projektu dokumentu na obszary Natura 2000. Z punktu widzenia oceny oddziaływania na obszary Natura 2000 istotna jest łączna analiza dokumentu obejmująca cel główny, cele szczegółowe, priorytety, działania oraz przedsięwzięcia strategiczne. Projekt RPS definiuje także oczekiwania wobec władz

centralnych oraz zobowiązania Samorządu Województwa Pomorskiego. Mają one jednak w zdecydowanej większości charakter zapisów miękkich, nieinwestycyjnych, związanych z dokonaniem przesądzeń organizacyjnych lub prawnych. W przypadku, gdy zobowiązanie SWP ma charakter inwestycyjny, ma to odzwierciedlenie w ujętym w projekcie RPS przedsięwzięciu strategicznym. Projekt RPS wyznacza ramy realizacji planowanych działań, natomiast generalnie nie definiuje konkretnych inwestycji oraz nie wskazuje ich lokalizacji.

W celu identyfikacji innych planów lub przedsięwzięć mogących – w powiązaniu z priorytetami i działaniami sformułowanymi w projekcie RPS – potencjalnie mieć wpływ na obszary Natura 2000 i przeprowadzenia oceny oddziaływań skumulowanych, przeanalizowano dokumenty strategiczne i planistyczne przedstawione w rozdziałach 3, 4 i 5 niniejszej Prognozy. Z punktu widzenia kompleksowej oceny wpływu na obszary Natura 2000 spośród tych dokumentów strategicznych za najważniejsze uznano: „Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030”, „Pogram wieloletni pn. ‘Narodowa Strategia Onkologiczna na lata 2020-2030’”, „Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017–2022”, „Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura kreatywność) 2030”, „Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030” oraz „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030”, ponieważ w tych dokumentach zintegrowano polityki i plany z różnych sektorów gospodarki. W PZPWP 2030 przedstawiono ich wymiar przestrzenny w skali województwa, czyli w tej samej skali co oceniany projekt RPS i niniejsza Prognoza.

Sieć obszarów Natura 2000 w województwie pomorskim oraz w otoczeniu została przedstawiona w rozdziale 5 niniejszej Prognozy. Istotnym jest, że podstawą funkcjonowania i zarządzania obszarami Natura 2000 jest podejście zarówno jako do obszarów indywidualnych ptasich i siedliskowych, jak i do europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.

Projekt RPS zawiera cele szczegółowe, priorytety, działania oraz przedsięwzięcia strategiczne. Realizacja wymienionych poniżej działań może oddziaływać pozytywnie na obszary Natura 2000, są to:

- Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne, w tym:
 - Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie,
 - Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

- Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie,
- Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia,
 - Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia,
- Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna, w tym:
 - Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne,
 - Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,
 - Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,
 - Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej,
 - Działanie 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych,
 - Działanie 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej.

Realizacja powyższych działań może mieć pośrednie, długoterminowe i stałe oddziaływania pozytywne na środowisko, w tym na obszary Natura 2000, wynikające między innymi z: kształtowania środowiska sprzyjającego zdrowiu, budowania świadomości zdrowotnej społeczeństwa rozumianej jako życie w dobrej jakości środowisku, kreowania prośrodowiskowych zachowań społecznych sprzyjających ochronie roślin, zwierząt i siedlisk, w tym chronionych na obszarach Natura 2000, rozwoju usług e-zdrowie (telemedycyny, teleporady), rozproszenia placówek świadczących usługi społeczne, wdrażania innowacyjnych rozwiązań w działalności organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej. Efektem będzie wielowymiarowe zmniejszenie presji antropogenicznej na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

Potencjalnie z realizacją części działań wiązać się mogą negatywne oddziaływania na obszary Natura 2000. Projekt RPS to dokument strategiczny o dużym poziomie ogólności zarówno co do planowanych zadań, jak i harmonogramu ich realizacji, zasadniczo nie przesądza i nie odnosi się do konkretnej lokalizacji inwestycji lub innych działań prowadzonych w środowisku, dlatego nie można jednoznacznie przewidzieć wystąpienia potencjalnych znaczących negatywnych oddziaływań na cele, przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na sieć obszarów Natura 2000. Zgodnie z zasadą przezorności, sporządzając prognozę oddziaływania na środowisko należy przewidywać możliwość wystąpienia potencjalnych negatywnych oddziaływań na obszary Natura 2000

w zależności od rodzaju inwestycji, jej skali, lokalizacji oraz infrastruktury towarzyszącej lub innych inwestycji (oddziaływania skumulowane), można przewidywać wystąpienie oddziaływań bezpośrednich lub pośrednich.

W związku z powyższym do potencjalnych negatywnych oddziaływań na obszary Natura 2000 wynikających z projektu RPS należą:

- zajęcie i przekształcenie terenów,
- zajmowanie powierzchni biologicznie czynnych, wycinki drzew i krzewów, pogorszenie warunków abiotycznych i biotycznych,
- fragmentacja terenów, powstawanie barier antropogenicznych (ogrodzenia), utrudnień w powiązaniach przyrodniczych między obszarami Natura 2000,
- zmiany dotyczące gospodarowania wodą i retencji wodnej,
- emisje do powietrza, wód, hałas, oświetlenie i inne,
- wzrost ilości odpadów oraz postępowanie z nimi.

Zidentyfikowano potencjalną możliwość wystąpienia negatywnych oddziaływań na obszary Natura 2000 w wyniku realizacji:

- Celu szczegółowego 1. Bezpieczeństwo zdrowotne, w tym:
 - Priorytetu 1.3. Zasoby ochrony zdrowia,
 - Działania 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia,
- Celu szczegółowego 2. Wrażliwość społeczna, w tym:
 - Priorytetu 2.1. Przyjazne usługi społeczne,
 - Działania 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,
 - Działania 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,
 - Działania 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne.

Zidentyfikowane powyżej potencjalne negatywne oddziaływania na obszary Natura 2000 priorytetów i działań będą efektem typowych zmian wynikających z rozwoju zagospodarowania przestrzeni i wykorzystania lub przekształcenia terenu oraz aktywności społecznej. Ochrona i ocena wpływu na obszary Natura 2000 będzie realizowana

w pierwszym rzędzie na etapie opracowywania krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Przed przyjęciem każdego z tych dokumentów przeprowadzana będzie strategiczna ocena oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000. Dla przedsięwzięć przed ich realizacją przeprowadzana będzie ocena oddziaływania na obszary Natura 2000 zgodnie z wymaganiami ustawy OOŚ:

- przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- w innych przypadkach wystąpienia potencjalnego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000, po przeprowadzeniu oceny oddziaływania na obszary Natura 2000 przed wydaniem decyzji administracyjnej zezwalającej na realizację inwestycji lub innej ingerencji w środowisku.

W obu przypadkach identyfikacja i rozpatrywanie potencjalnych oddziaływań na obszary Natura 2000 będzie dotyczyło konkretnych lokalizacji, co umożliwi faktyczną identyfikację potencjalnych negatywnych oddziaływań na obszary Natura 2000 i ich ocenę.

Uwzględniając powyższe wymagania i procedury oraz zakładając zastosowanie zasady przestrogi można założyć, że prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych oddziaływań na przedmiot, cel ochrony i integralność obszarów Natura 2000 w związku z realizacją projektu RPS nie będzie występować, natomiast należy liczyć się z możliwością wystąpienia pośrednich oddziaływań na obszary Natura 2000, jednak nie powinny to być oddziaływania znaczące. W przyjętych w projekcie RPS priorytetach i działaniach, w tym przedsięwzięciach strategicznych oraz przy uwzględnieniu zdeterminowanych inwestycji mogących w skumulowaniu z projektem RPS oddziaływać na obszary nie zidentyfikowano znaczących negatywnych oddziaływań na obszary Natura 2000.

Projekt RPS nie wyznacza ram dla działań mogących osobno lub w połączeniu z innymi działaniami znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszarów Natura 2000, w tym w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,

- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony zostały wyznaczone obszary Natura 2000,
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

8.1.2.3. Przewidywane oddziaływania na korytarze ekologiczne

Korytarze ekologiczne stanowią obszary umożliwiające migrację roślin, zwierząt (w tym również organizmów związanych ze środowiskiem wodnym rzek i jezior) lub grzybów. Celem wyznaczenia sieci korytarzy ekologicznych w województwie pomorskim jest zachowanie i kształtowanie spójności regionalnego systemu ekologicznego, w skład którego wchodzi istniejące obszary chronione oraz obszary potencjalne do objęcia ochroną (cenne przyrodniczo), a także system płatów ekologicznych. Korytarze są istotne dla zachowania łączności ekologicznej na różnych poziomach organizacji od lokalnego, przez regionalny i krajowy, aż po międzynarodowy. Orientacyjny przebieg korytarzy ekologicznych w województwie pomorskim został jako ustalenie wskazany w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030”. Plan określa także zasady zagospodarowania korytarzy, służące ich ochronie. Szczegółowy zasięg granic korytarzy musi być wskazany w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

W Prognozie przyjęto łączną analizę wpływu na korytarze ekologiczne, wynikającą z całego dokumentu, a więc obejmującą: cele szczegółowe, priorytety i działania, w tym przedsięwzięcia strategiczne. Pośrednie, pozytywne oddziaływania na korytarze ekologiczne będą związane z ochroną zdrowia i promocją prozdrowotnego stylu życia, uzależnionego od stanu i jakości środowiska. Świadomość zależności między stanem zdrowia a jakością środowiska służyć może zachowaniu lub poprawie stanu zasobów przyrodniczych, w tym korytarzy ekologicznych. Rozwój usług e-zdrowia (telemedycyny, teleporady) przyniesie korzyści ze względu na zmiany nawyków transportowych i związane z tym ograniczenie potrzeby rozbudowy obiektów i infrastruktury oraz przekształcania terenów. Może to pośrednio wpłynąć na zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych. Oddziaływania negatywne na korytarze ekologiczne mogą wystąpić wraz ze zmianami zagospodarowania i użytkowania terenu na potrzeby obiektów i infrastruktury zdrowotnej oraz społecznej

w obrębie korytarzy ekologicznych, co może spowodować utratę ich ciągłości lub funkcjonalności.

Ocena ogólna projektu RPS uwzględniająca zasady ochrony korytarzy ekologicznych wskazuje, że przewidziane do realizacji zadania w większości będą realizowane na obszarach już zainwestowanych, ponadto najprawdopodobniej skala inwestycji nie powinna stanowić zagrożenia dla funkcjonalności i ciągłości przestrzennej korytarzy ekologicznych.

8.2. Przewidywane oddziaływania na ludzi

8.2.1. Przewidywane oddziaływania na ludzi, w tym związane z prognozą demograficzną

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie

będą pozytywnie, bezpośrednio, długoterminowo oddziaływać na ludzi.

Kształtowanie współodpowiedzialności za stan zdrowia, intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie chorób cywilizacyjnych i innych chorób zmiennych epidemiologicznie, w tym z wykorzystaniem potencjału pracodawców oraz organizacji społecznych, wsparcie innowacji w zakresie zdrowia mogą wpłynąć na wydłużenie życia ludzi i podniesienie jego jakości. Wzrost liczby osób poddających się badaniom oraz zwiększenie stopnia wykrywalności chorób i możliwości szybkiego podjęcia leczenia, promowanie zdrowego stylu życia przyczynią się do podniesienia wiedzy mieszkańców województwa na temat czynników zagrażających ich zdrowiu oraz sposobów zapobiegania chorobom.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

Działanie 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych,

Działanie 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów

będą pozytywnie, bezpośrednio i pośrednio, długoterminowo oddziaływać na ludzi.

Upowszechnianie opieki koordynowanej i środowiskowej oraz współdziałanie opieki zdrowotnej z systemem usług społecznych, a także deinstytucjonalizacja usług zdrowotnych, zwłaszcza w psychiatrii i opiece długoterminowej wpisują się w zdiagnozowane potrzeby związane z dużą liczbą osób chorujących i niepełnosprawnych, rosnącymi potrzebami w zakresie usług medycznych i opiekuńczych. Wzrost liczby seniorów skutkuje narastaniem problemów związanych z zaspokojeniem ich potrzeb zdrowotnych i opiekuńczych. Sprawnie działający system opieki środowiskowej ma zapewnić lepszą, zindywidualizowaną opiekę chorym oraz osobom starszym w środowisku zamieszkania. Przedsięwzięcie strategiczne „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” będzie pozytywnie, bezpośrednio i pośrednio, długoterminowo oddziaływać na ludzi, poprzez monitorowanie bezpieczeństwa i zadowolenia pacjentów oraz czynników ryzyka w procesie leczenia, zapewniając szybsze podjęcie działań naprawczych.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na ludzi.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, bezpośrednio i stale oddziaływać na ludzi.

Rozbudowa infrastruktury zdrowotnej, poprawa dostępności do nowoczesnych technologii diagnostycznych i terapeutycznych, rozwój teleopieki oraz wspieranie innowacji i działalności badawczo-rozwojowej, dostosowanie zasobów organizacyjnych ochrony zdrowia i ich funkcji do rzeczywistych potrzeb (kadry, usługi, infrastruktura, sprzęt

medyczny) są jednymi z najistotniejszych zadań w związku z zachodzącymi zmianami demograficznymi i będą oddziaływać pozytywnie na ludzi. Rozwój usług e-zdrowia, w tym telemedycyny, budowanie odporności na sytuacje kryzysowe w ochronie zdrowia, zapewnienie szybkiego i bezpiecznego dostępu do opieki zdrowotnej na wypadek epidemii mogą bezpośrednio wpływać na ograniczanie umieralności mieszkańców województwa, ograniczenie potrzeby przemieszczania się mieszkańców i związanej z tym presji na środowisko, a także na zapobieganie wykluczeniu w dostępie do usług zdrowotnych i społecznych, zwłaszcza osób oddalonych od miejsc ich świadczenia. Pozytywne oddziaływanie na ludzi będzie miało przygotowanie procedur i systemu ochrony zdrowia oraz opieki na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych i epidemii.

Negatywne, bezpośrednie, chwilowe lub stałe oddziaływania związane będą z fazą prac budowlanych oraz z funkcjonowaniem części infrastruktury zdrowotnej, w szczególności szpitali i lądowisk dla śmigłowców ratunkowych. Z ich działalnością wiązać się będzie wzmożony ruch kołowy i emisje, przede wszystkim hałas z pojazdów specjalistycznych. karetek pogotowia oraz śmigłowców ratunkowych w rejonie istniejących i planowanych lądowisk Szpitalnych Oddziałów Ratunkowych.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą pozytywnie, długoterminowo, bezpośrednio oddziaływać na ludzi.

Wielokierunkowe działania, bezpośrednia pomoc skierowana do mieszkańców wymagających wsparcia, w tym dzieci, młodzieży i seniorów, a także do podmiotów świadczących usługi społeczne, w szczególności ich wzmocnienie kadrowe, organizacyjne i materialne, jak również interwencje w ramach przedsięwzięć strategicznych „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” oraz „Zintegrowany rozwój infrastruktury

i usług społecznych w województwie pomorskim”, będą oddziaływać pozytywnie, długoterminowo i stale na ludzi, niezależnie od ich wieku, zamieszkujących zarówno miasta, jak i obszary wiejskie. Pozytywne oddziaływania na ludzi wiązać będą się także z rozwojem infrastruktury społecznej, w szczególności poprawą warunków ich funkcjonowania oraz dostępu do niej zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami, w podeszłym wieku i niepełnosprawnych.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

Działanie 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów,

Działanie 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami,

Działanie 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem

będą pozytywnie, bezpośrednio i pośrednio, długoterminowo oddziaływać na ludzi.

Pozytywne oddziaływania wynikać będą z szeroko pojętej aktywizacji seniorów, w tym wydłużenia przeciętnej liczby lat aktywności zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami, a także z zapobiegania wykluczeniu i dyskryminacji imigrantów przyjeżdżających do pracy w województwie, budującego zaufanie do instytucji publicznych i organizacji pozarządowych.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

Działanie 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych,

Działanie 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu,

Działanie 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej

będą pozytywnie, bezpośrednio i pośrednio, długoterminowo oddziaływać na ludzi.

Pozytywne oddziaływania wynikać będą przede wszystkim ze wzmocnienia organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych jako realizatora usług społecznych (na przykład opiekuńczych i asystenckich), wspierania osób

o szczególnych potrzebach w codziennym funkcjonowaniu i upowszechniania wolontariatu, które staną się kluczowe w kontekście zmian demograficzno-społecznych i starzenia się społeczeństwa.

8.2.2. Przewidywane oddziaływania na zdrowie ludzi

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności znamienych epidemiologicznie

będą pozytywnie, bezpośrednio i pośrednio, długoterminowo i stale oddziaływać na zdrowie ludzi.

Współodpowiedzialność mieszkańców za stan ich zdrowia stanowi jeden z warunków skutecznej profilaktyki chorób i uzależnień oraz długiego życia w zdrowiu. Programy polityki zdrowotnej, profilaktyka chorób, promocja zdrowego stylu życia umożliwią podjęcie interwencji medycznej we wczesnym stadium choroby, co przełoży się na możliwości podjęcia leczenia i szybszy powrót do zdrowia lub poprawę stanu zdrowotnego ludzi.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

Działanie 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych,

Działanie 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów

będą bezpośrednio i pośrednio, długoterminowo i stale oddziaływać pozytywnie na zdrowie ludzi.

Poprawa dostępności do usług związanych ze zdrowiem, opieką zdrowotną i usługami okołozdrowotnymi mają istotne znaczenie dla stanu zdrowia mieszkańców, profilaktyki

i wczesnej wykrywalności chorób oraz procesu leczenia. Prognozuje się pozytywny wpływ na poprawę jakości i dostępności służby zdrowia, w tym wykwalifikowanej kadry medycznej, zwiększenie liczby placówek opiekuńczych i zdrowotnych dedykowanych w szczególności osobom starszym, niepełnosprawnym i wymagającym opieki psychiatrycznej.

Deinstytucjonalizacja usług zdrowotnych, zwłaszcza w psychiatrii i opiece długoterminowej, upowszechnianie opieki koordynowanej i środowiskowej oraz współdziałanie opieki zdrowotnej z systemem usług społecznych wpłyną pozytywnie i bezpośrednio na zdrowie ludzi, szczególnie tych, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej. Będzie to miało ogromne znaczenie zarówno w odniesieniu do osób starszych i samotnych, których będzie systematycznie przybywać w województwie, a także dla rodzin, które potrzebują wsparcia z uwagi na przykład na niepełnosprawność fizyczną, psychiczną, umysłową lub uzależnienia swoich bliskich. Planowane działania powinny ułatwić przepływ informacji pomiędzy odpowiednimi organami i jednostkami, przyspieszyć podejmowanie czynności wobec osób lub rodzin w trudnej sytuacji i potrzebujących różnych form pomocy lub opieki.

Dopracowanie procedur i standardów postępowania, doskonalenie jakości oraz ocena zadowolenia pacjenta, w tym realizacja przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” są bardzo istotne ze względu na sprawne funkcjonowanie służby zdrowia lub zapewnienie stałego i bezpiecznego dostępu do świadczeń zdrowotnych.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na zdrowie ludzi.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, długoterminowo i bezpośrednio oddziaływać na zdrowie ludzi.

Pozytywne bezpośrednie oddziaływania związane będą ze zwiększeniem dostępu dla mieszkańców oraz poprawą jakości usług świadczonych w obiektach ochrony zdrowia, będącymi skutkiem budowy nowej i modernizacji istniejącej infrastruktury zdrowotnej, zakupu sprzętu i wyposażenia, a także podnoszenia kompetencji kadr medycznych. Rozwój usług e-zdrowia i telemedycyny jest światowym trendem umożliwiającym pacjentom zdalny dostęp do lekarzy, przeprowadzanie niektórych badań w warunkach domowych oraz

sprawowanie opieki nad osobami wymagającymi stałego wsparcia lub kontroli (seniorzy, osoby niepełnosprawne, osoby psychicznie chore), a także nad pacjentami, którzy z różnych powodów nie mogą przybyć do przychodni lub szpitala. Telemedycyna wiąże się z ryzykiem diagnostycznym, niewątpliwie jest to jednak kierunek, który może mieć długoterminowo znacznie większy i pozytywny wpływ na zdrowie ludzi. Osiągnięcie tego celu jest ściśle związane ze wzrostem poziomu cyfryzacji regionu i społeczeństwa. Wsparcie innowacji w zakresie zdrowia, wdrażanie nowych technologii oraz sposobów leczenia będzie pozytywnie, pośrednio oddziaływać na ludzi.

Budowa nowej infrastruktury, prowadzenie prac budowlano-montażowych i transport związany z realizacją inwestycji, a także funkcjonowanie obiektów będą wiązały się z emisjami do środowiska, w tym hałasem z pojazdów specjalistycznych, karettek pogotowia oraz śmigłowców ratunkowych w rejonie istniejących i planowanych lądowisk Szpitalnych Oddziałów Ratunkowych. Należy uznać, że te negatywne oddziaływania będą chwilowe lub krótkoterminowe i nie będą wpływać długoterminowo na zdrowie ludzi.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na zdrowie ludzi.

Pozytywne oddziaływania wynikać będą między innymi z: likwidacji barier i zwiększenia dostępu do instytucji oraz integracji społecznej, zapewnienia opieki wytchnieniowej, wsparcia dziennej opieki dla młodzieży doświadczającej problemów, deinstytucjonalizacji usług społecznych polegającej na zwiększeniu dostępności placówek opiekuńczych, programów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, narkomanii oraz profilaktyki i rozwiązywaniu problemów alkoholowych, w tym realizacji przedsięwzięć

strategicznych „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim” oraz „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego”. Powyższe działania poprawią dostęp mieszkańców do usług społecznych, ograniczą skalę zagrożeń zdrowotnych, zmniejszą wykluczenie społeczne oraz zwiększą poczucie akceptacji osób wykluczonych w społeczeństwie.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

Działanie 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów,

Działanie 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami,

Działanie 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem

będą pozytywnie, bezpośrednio i pośrednio oddziaływać na zdrowie ludzi.

Pomoc udzielana osobom, które spotykają się z wykluczeniem, niezrozumieniem lub dyskryminacją, skuteczna i trwała integracja imigrantów, różne formy wsparcia oraz przeciwdziałania wykluczeniu będą pozytywnie, bezpośrednio oddziaływać na zdrowie ludzi.

Pozytywne, pośrednie, długoterminowe oddziaływania na zdrowie ludzi będą związane z wdrożeniem wolontariatu wśród osób starszych, aktywności i tworzenia platform współpracy seniorów, aktywizacją osób z niepełnosprawnością poprzez warsztaty, kursy, podnoszenie kompetencji społecznych oraz zdobywanie doświadczenia zawodowego w ramach staży oraz subsydiowania miejsc pracy.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

Działanie 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych,

Działanie 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu,

Działanie 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej

będą pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na zdrowie ludzi.

Wdrożenie mechanizmów kompleksowego wsparcia aktywności obywatelskiej i wolontariatu będzie oddziaływać pozytywnie i pośrednio na zdrowie ludzi. Istotą planowanych działań jest pomoc, rehabilitacja i poprawa codziennego, zdrowego funkcjonowania ludzi. Wsparcie rozwoju instytucjonalnego, poprawa efektywności i innowacyjności organizacji pozarządowych oraz wzmocnienie zasobów własnych przyczynią się do zaspokajania potrzeb ludzi na poziomie lokalnym i regionalnym, co pośrednio pozytywnie wpłynie na zdrowie ludzi.

8.2.3. Przewidywane oddziaływania na warunki życia ludzi

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie będą pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na warunki życia ludzi.

Odpowiedzialność za własne zdrowie, edukacja prozdrowotna, ograniczanie czynników ryzyka chorób, a także wykorzystanie nowoczesnych technologii medycznych znajdą odzwierciedlenie w poprawie warunków życia. Dbłość o zdrowie własne, rodziny i przyszłych pokoleń będą sprzyjać tworzeniu miejsc przyjaznych zamieszkaniu, dobrostanowi zarówno w domu, jak i najbliższym otoczeniu, a także w regionie.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

Działanie 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych,

Działanie 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów

będą pozytywnie, bezpośrednio i pośrednio oddziaływać na warunki życia ludzi.

Dogodny dostęp czasowy i przestrzenny do podstawowych usług, w tym usług środowiskowej opieki zdrowotnej, wsparcie osób niesamodzielnych i ich opiekunów, ocena jakości świadczonych usług, w tym e-zdrowia, a także realizacja przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” mają istotne znaczenie dla jakości i warunków życia ludzi. Skorelowanie opieki zdrowotnej z opieką środowiskową i społeczną, w tym zwiększenie mobilności (transportu) osób wymagających specjalnej pomocy ograniczy ich wykluczenie z dostępu do usług.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie w sposób zróżnicowany oddziaływać na warunki życia ludzi.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, stale oddziaływać na warunki życia ludzi.

Pozytywne oddziaływania wynikać mogą z rozwoju usług e-zdrowia i telemedycyny, powiązanych z cyfryzacją regionu oraz zwiększeniem kompetencji cyfrowych, które mogą zwiększyć dostępność usług medycznych i zadowolenie z warunków życia mieszkańców. Wysoki standard oraz jakość usług szpitalnych, zdrowotnych oraz wspieranie rozwoju kadr medycznych zapewniają poczucie dobrobytu i bezpieczeństwa pacjentów, a więc wpłyną pozytywnie, długoterminowo na warunki życia ludzi.

Negatywne, bezpośrednie, krótkoterminowe lub stałe oddziaływania związane będą z fazą prac budowlanych oraz z funkcjonowaniem części infrastruktury zdrowotnej, w szczególności szpitali i lądowisk dla śmigłowców ratunkowych. Z ich działalnością wiązać się będzie wzmożony ruch kołowy i emisje, przede wszystkim hałas z pojazdów specjalistycznych, karetek pogotowia oraz śmigłowców ratunkowych w rejonie lądowisk Szpitalnych Oddziałów Ratunkowych.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą zróżnicowanie oddziaływać na warunki życia ludzi.

Pozytywne oddziaływania będą efektem rozwoju usług społecznych i zwiększenia dostępu do nich, likwidacji barier, podnoszenia poziomu wrażliwości społeczeństwa na potrzeby osób z grup wymagających wsparcia, takich jak niepełnosprawni, osoby starsze, samotne, w kryzysie bezdomności, w tym realizacji przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim”. Pozytywny wpływ może mieć także poprawa dostępności przestrzennej do podstawowych usług publicznych, poprzez modernizację i rozbudowę istniejącej infrastruktury oraz budowę nowej. Wsparcie włączenia społecznego odbije się korzystnie na warunkach życia osób dotąd marginalizowanych oraz wymagających wsparcia, a także ich bliskich. Warunki życia mieszkańców ulegną poprawie również dzięki rozwojowi kompetencji instytucji publicznych, szkoleniom kadr, także w ramach działań przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego”, oraz tworzeniu planów działania w celu budowania relacji, zaufania i zrozumienia u usługobiorców.

Oddziaływania negatywne, chwilowe lub krótkoterminowe będą występować w fazie realizacji prac inwestycyjnych, mogą to być także czasowe trudności dla osób z niepełnosprawnościami w dostępie do obiektów.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

Działanie 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów,

Działanie 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami,

Działanie 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem

będą pozytywnie, długoterminowo i bezpośrednio oddziaływać na warunki życia ludzi.

Aktywizacja i integracja społeczna oraz zawodowa jest jednym ze sposobów zapobiegania marginalizacji i wykluczeniu różnych grup społecznych, a także zwiększenia możliwości zarobkowych i poprawy warunków życia. Jest to szczególnie ważne w odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami i opiekunów osób potrzebujących wsparcia ze względu między innymi na umożliwienie podejmowania pracy, zapobieganie ubóstwu i zależnościom z zewnątrz. Tworzenie i wdrażanie programów przeciwdziałania wykluczeniu i uzależnieniom jest ważnym zadaniem także ze względów rodzinnych oraz środowiskowych. W ramach realizacji działań preferowane będą przedsięwzięcia wykorzystujące elementy ekonomii społecznej, która może stanowić narzędzie włączenia Pomorzan w rynek pracy. Aktywna integracja oznacza także zapobieganie samotności, przedwczesnemu wycofywaniu się z aktywności zawodowej i przełamywanie barier.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

Działanie 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych,

Działanie 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu,

Działanie 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej

będą pozytywnie, długoterminowo i pośrednio oddziaływać na warunki życia ludzi.

Wsparcie rozwoju instytucjonalnego, stworzenie zrównoważonego i stabilnego sektora pozarządowego, współpraca międzysektorowa i rozwój społeczeństwa obywatelskiego będą pozytywnie, pośrednio oddziaływać na warunki życia ludzi, przede wszystkim tych, którzy uzyskują pomoc. Wsparcie dla pomorskich organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców, poprzez wzrost dostępności do usług społecznych i skuteczność realizacji celów społecznych.

8.3. Przewidywane oddziaływania na wody

8.3.1. Przewidywane oddziaływania na wody powierzchniowe i jakość wód

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie

będą pośrednio, pozytywnie oddziaływać na wody powierzchniowe i jakość wód.

Współodpowiedzialność za stan zdrowia oznacza także dbanie do stanu środowiska i jego ochronę. Promowanie zdrowia, kształtowanie środowiska sprzyjającego zdrowiu, profilaktyka chorób oraz współpraca różnych podmiotów w celu utrzymania i poprawy stanu zdrowia, kreowanie warunków sprzyjających zdrowiu oraz wspólnej polityce zdrowotnej w regionie przyczynią się pośrednio do poprawy stanu środowiska, w tym wód powierzchniowych, ograniczaniu zaśmiecania i zanieczyszczania cieków oraz zbiorników wodnych, a także odpowiedzialnego korzystania z zasobów wodnych między innymi wody pitnej i kąpielisk. Zdrowy styl życia, wypoczynek i aktywność na świeżym powietrzu, w tym na terenach nadwodnych spowodują pozytywne, długoterminowe oddziaływania na wody powierzchniowe, w tym ich jakość. Uwzględniając niewielką liczbę miejsc zdalnych do kąpeli i uprawiania sportów wodnych, malejącą liczbę łowisk i miejsc atrakcyjnych dla wędkarstwa, koniecznym jest wdrażanie rozwiązań podnoszących jakość środowiska wodnego. Wzrost świadomości ekologicznej i prozdrowotnej sprzyjać będzie poprawie stanu aktualnego, co długoterminowo może wpłynąć pozytywnie na wody powierzchniowe i ich jakość.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2.

Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi

w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów oraz przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływań na wody powierzchniowe i ich jakość.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na wody powierzchniowe i ich jakość.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na wody powierzchniowe i ich jakość.

Pozytywne, pośrednie, długoterminowe oddziaływania będą skutkiem cyfryzacji i informatyzacji usług zdrowotnych, wdrożenia regionalnej platformy dotyczącej zdrowia, a także usługi e-zdrowia, telemedycyny oraz teleporad, które umożliwią zdalny kontakt pacjenta z placówką świadczącą usługi zdrowotne w celu uzyskania porady medycznej lub prowadzenie terapii. To ograniczy konieczność przemieszczania się do i z miejsc świadczenia usług zdrowotnych, a w efekcie także emisje zanieczyszczeń do środowiska. Zwiększenie dostępu do infrastruktury zdrowotnej i ograniczenie potrzeby przemieszczania się mieszkańców, zwłaszcza na peryferyjnych, oddalonych od dużych miast, obszarach województwa, przyniesie podobny skutek środowiskowy.

Negatywne oddziaływania będą występować w fazie realizacji inwestycji, w trakcie prac budowlano-montażowych i poboru wód do ich realizacji, odwadniania wykopów, transportu, związanych z rozbudową i modernizacją infrastruktury zdrowotnej, w tym szpitalnej, uzdrowiskowej, tworzeniem nowych jednostek organizacyjnych, placówek wsparcia opieki zdrowotnej, poradni, zakładów opieki długoterminowej. W fazie eksploatacji oddziaływania na wody powierzchniowe i ich jakość będą standardowo związane ze zużyciem wody na potrzeby bytowo-gospodarcze oraz z emisjami wynikającymi z funkcjonowania obiektów i infrastruktury, odprowadzaniem ścieków sanitarnych i wód deszczowych oraz transportu, w tym lotniczego (chwilowo, lokalnie).

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą zróżnicowanie oddziaływać na wody powierzchniowe i ich jakość.

Pozytywne oddziaływania wystąpią w wyniku ograniczenia przejazdów do i z miejsc świadczenia usług społecznych, spowodowanego upowszechnieniem usług świadczonych w społeczności lokalnej, w tym w ramach przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim”, a także rozwojem infrastruktury na rzecz społeczności lokalnych i osób niepełnosprawnych. Zmniejszenie potrzeb transportowych przełoży się na zmniejszenia emisji do środowiska, w tym powietrza, ziemi i wód.

Negatywne, lokalne, chwilowe i krótkoterminowe, bezpośrednie i pośrednie oddziaływania na wody powierzchniowe i ich jakość będą występować w fazie realizacji inwestycji, w wyniku prac budowlano-montażowych, poboru wody, odwadniania wykopów i transportu. W fazie eksploatacji oddziaływania na wody powierzchniowe i ich jakość będą standardowo związane ze zużyciem wody na potrzeby bytowo-gospodarcze oraz emisjami wynikającymi z odprowadzania ścieków sanitarnych i wód deszczowych.

W przypadku przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” nie prognozuje oddziaływań na wody powierzchniowe i ich jakość.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami oraz Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływań na wody powierzchniowe i jakość wód.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu oraz Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływać na wody powierzchniowe i jakość wód.

8.3.2. Przewidywane oddziaływania na wody podziemne

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności znamienych epidemiologicznie będą pozytywnie, długoterminowo, pośrednio oddziaływać na wody podziemne.

Promocja zdrowia i poszerzanie wiedzy w zakresie zdrowia sprzyjać będą kształtowaniu współodpowiedzialności mieszkańców za ich stan zdrowia, a to powinno mieć wpływ na świadome i proekologiczne wybory dokonywane w życiu codziennym, w tym dotyczące znaczenia dobrej jakości wody do picia oraz korzystania z wody i odprowadzania ścieków. Budowaniu świadomości zdrowotnej, profilaktyki chorób sprzyjać będą kampanie i programy uwzględniające edukację na temat dbałości o wysoką jakość wody pitnej i jej znaczenia dla zdrowia, w tym uświadamianie zagrożeń związanych z niedoborem bądź zanieczyszczeniem wód podziemnych oraz o relacjach i zależnościach gospodarki oraz codziennego życia człowieka od wody dobrej jakości. Wiedza o roli wody dla dobrego stanu zdrowia, długoterminowo, pośrednio, pozytywnie oddziaływać będzie na wody podziemne.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia

pacjentów oraz przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływań na wody podziemne.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

W przypadku Działania 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia i Działania 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia nie prognozuje się oddziaływań na wody podziemne.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

W przypadku Działania 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego, Działania 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego, Działania 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne oraz przedsięwzięć strategicznych „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim” i „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” nie prognozuje się oddziaływań na wody podziemne.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływań na wody podziemne.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu, Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływań na wody podziemne.

8.3.3. Przewidywane oddziaływania na Morze Bałtyckie, wody przejściowe i przybrzeżne

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności znamienych epidemiologicznie

będą pozytywnie, bezpośrednio i pośrednio, długoterminowo oddziaływać na Morze Bałtyckie, wody przejściowe i przybrzeżne.

Współodpowiedzialność za zdrowie, promocja zdrowia, realizacja programów zdrowotnych działalność organizacji społecznych i innych podmiotów w zakresie ochrony zdrowia, a także kreowanie warunków sprzyjających zdrowiu będą pozytywnie wpływać na poprawę środowiska, w tym na Morze Bałtyckie, wody przejściowe i przybrzeżne. Ważnym elementem budowania świadomości zdrowotnej będzie edukacja dotycząca źródeł zanieczyszczeń powodujących problemy zdrowotne oraz sposobów ich ograniczania.

Poprawa warunków życia i wypoczynku nad morzem oraz świadome i proekologiczne wybory dokonywane przez mieszkańców, turystów, inwestorów i innych interesariuszy będą wpływać na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do środowiska, w tym do Morza Bałtyckiego, wód przejściowych i przybrzeżnych – ma to istotne znaczenie zarówno na styku lądu i morza oraz dotyczy przede wszystkim Zatoki Gdańskiej, Zalewu Wiślanego i otwartych wód morskich, jak też terenów położonych w głębi lądu, ponieważ zanieczyszczenia te trafiają wraz z wodami Wisły i rzek Przymorza do wód morskich.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2.

Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia

pacjentów, w tym przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływań na Morze Bałtyckie, wody przejściowe i przybrzeżne.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia,

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia

będą oddziaływać pozytywnie, bezpośrednio i pośrednio, długoterminowo na Morze Bałtyckie, wody przejściowe i przybrzeżne.

Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia i wzmocnienie ich potencjału, nowoczesne rozwiązania techniczne, technologiczne i organizacyjne, cyfryzacja i informatyzacja, e-zdrowie, telemedycyna i teleopieka oraz wspieranie działalności badawczo-rozwojowej i innowacji usprawni system leczenia i rehabilitacji. Rozwój usług cyfrowych pozytywnie wpłynie na ograniczenie emisji zanieczyszczeń z transportu. Poprawa infrastruktury zdrowotnej wpłynie na dostępność i jakość leczenia podstawowego, specjalistycznego oraz na możliwości rozwoju uzdrowisk. Funkcjonowanie uzdrowiska jest zależne między innymi od jakości środowiska, atutem dla ich rozwoju w województwie jest nadmorskie położenie.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

W przypadku Działania 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego, Działania 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego, Działania 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne oraz przedsięwzięć strategicznych „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim” i „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” nie prognozuje się oddziaływań na Morze Bałtyckie, wody przejściowe i przybrzeżne.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływać na Morze Bałtyckie, wody przejściowe i przybrzeżne.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu oraz Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływać na Morze Bałtyckie, wody przejściowe i przybrzeżne.

8.4. Przewidywane oddziaływania na klimat

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności znamienych epidemiologicznie

będą pozytywnie, pośrednio oddziaływać na klimat.

Promocja zdrowia oraz kształtowanie środowiska sprzyjającego zdrowiu przyczynią się, obok wzrostu świadomości i odpowiedzialności za własny stan zdrowia, do wzrostu świadomości ekologicznej, w tym troski o środowisko. Dobremu zdrowiu sprzyjają między innymi naturalne lub półnaturalne środowisko, wśród zieleni urządzonej, nad morzem i jeziorami, na terenach rolnych i leśnych, właściwie nasłonecznionych, o świeżym powietrzu, dobrej wilgotności powietrza i temperaturze. Świadomość tego może sprzyjać zmianie postaw i zachowań w kierunku prośrodowiskowym, co przełoży się także na ograniczanie wpływu mieszkańców na zmiany klimatu (przykładowo rezygnacja z eksploatacji indywidualnych, wysokoemisyjnych źródeł ciepła). Wzrost świadomości ekologicznej dotyczyć może także adaptacji do zmian klimatu, oznaczającej między innymi przygotowanie się do wystąpienia

ekstremalnych zjawisk pogodowych takich jak bardzo wysokie temperatury oraz mrozy, powódzie i inne. Istotne jest kształtowanie środowiska sprzyjającego zdrowiu, ponieważ dobry stan środowiska, ekologiczny styl życia, ekoinnowacje, nowoczesne rozwiązania techniczne i technologiczne, dbałość o jakość żywności, życie zgodne z prawami natury, dobre funkcjonowanie ekosystemów i dostarczanie usług ekosystemowych mają wpływ na środowisko jako całość, na klimat i zapobieganie jego zmianom, a także na gotowość do działania w przypadku wystąpienia ekstremalnych zjawisk naturalnych.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów, a także przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływać na klimat.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na klimat.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie oddziaływać na klimat.

Pozytywne, bezpośrednie i pośrednie, długoterminowe oddziaływania wynikać będą ze zwiększenia dostępu do infrastruktury ochrony zdrowia i tworzenia nowej w dostosowaniu do rzeczywistych potrzeb, rozwoju usług e-zdrowia, cyfryzacji, wdrożenia teleopieki, telemedycyny i teleporad, co ograniczy potrzebę przemieszczania się z domu do placówek medycznych i opiekuńczych. Powrót do oszczędnego i proekologicznego trybu życia spowoduje zmniejszenie zasobo- i energochłonności gospodarki oraz transportu, co będzie oznaczać zmniejszoną emisję zanieczyszczeń do środowiska oraz zmniejszenie zapotrzebowania na pracę urządzeń takich jak wentylatory i klimatyzatory. Sumarycznie wpłynie to pozytywnie, bezpośrednio i pośrednio na klimat.

Negatywne, bezpośrednie i pośrednie, chwilowe i stałe oddziaływania będą efektem nowego zagospodarowania obiektów szpitalnych, poradni, ambulatoriów i innych, które zostaną przebudowane w celu dostosowania dla osób niepełnosprawnych, a także zwiększenia ich funkcjonalności. Może to skutkować oddziaływaniami stałymi na lokalną cyrkulację powietrza, nieznacznym wzrostem temperatur powietrza oraz zmianą nasłonecznienia. W przypadku realizacji nawierzchni utwardzonych, uszczelnienia powierzchni terenu, w tym lądowisk dla helikopterów ratunkowych może dojść do likwidacji drzew i krzewów w celu zwiększenia bezpieczeństwa lotu i poprawy widoczności. W takich przypadkach zmieni się wilgotność powietrza, podniesie się temperatura ze względu na sztuczne nawierzchnie, pogorszy się retencja terenowa. Prognozuje się lokalne zmiany mikroklimatu. Ponadto chwilowy lub krótkoterminowy wpływ na jakość powietrza i pośrednio klimat może wystąpić w fazie realizacji inwestycji, prac budowlano-montażowych i transportu.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą zróżnicowanie oddziaływać na klimat.

Pozytywne, pośrednie, długoterminowe oddziaływania będą związane z poprawą warunków korzystania z infrastruktury, zwiększeniem jej dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz likwidacją barier. Powyższe działania będą w większości odbywały się na zagospodarowanych terenach oraz w istniejących obiektach przystosowywanych do pełnionej funkcji. Dostosowaniu obiektów użyteczności publicznej oraz mieszkań (mieszkalnictwo wspomagane i chronione) towarzyszyć mogą działania związane z modernizacją energetyczną budynków i zmniejszaniem wpływu ich eksploatacji na środowisko. Deinstytucjonalizacja usług i rozproszenie ich w województwie, w tym

w ramach przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim” oraz poprawa warunków w infrastrukturze społecznej są istotne dla adaptacji do zmian klimatu i przygotowania ludzi, obiektów i infrastruktury oraz organizacji działań na wystąpienie ekstremalnych zjawisk pogodowych takich jak długotrwałe wysokie temperatury, silne mrozy, powodzie i inne. Dodatkowo działania te zmniejszą potrzebę przemieszczania się i ograniczą związane z transportem emisje do środowiska, realizując infrastrukturę lokalnie, jak najbliżej odbiorców usług.

Oddziaływania negatywne, chwilowe lub krótkoterminowe będą związane z fazą realizacji inwestycji, pracami budowlano-montażowymi i transportem, powodującymi emisje do środowiska.

W przypadku przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” nie prognozuje się oddziaływania na klimat.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływań na klimat.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu oraz Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływań na klimat.

8.5. Przewidywane oddziaływania na powietrze i jego jakość

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie

będą oddziaływać pozytywnie, pośrednio, wtórnie, długoterminowo i stale na powietrze i jego jakość.

Proekologiczny styl życia i profilaktyka chorób to między innymi budowanie świadomości zdrowotnej wśród mieszkańców na temat zależności między stanem zdrowia i stanem środowiska oraz jakością żywności. Promowanie zdrowia, higieny życia i dbałości o jakość środowiska, zaangażowanie różnych interesariuszy do działań prozdrowotnych, edukacja i informacja o regionalnych korzyściach z życia w zdrowym otoczeniu będą pośrednio, długoterminowo wpływać na elementy środowiska, w tym na powietrze i jego jakość.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2.

Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów, w tym przedsięwzięcia strategicznego „Jakość w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływać na powietrze i jego jakość.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na powietrze i jego jakość,

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na powietrze i jego jakość.

Pozytywne, pośrednie, długoterminowe oddziaływania mogą wystąpić w wyniku ograniczenia przejazdów do i z miejsc świadczenia usług będąc skutkiem rozwoju infrastruktury ochrony zdrowia, w tym lokalizacji nowych podmiotów w miejscach o zidentyfikowanych deficytach w tym zakresie, a także wdrożenia technologii e-zdrowia, w tym telemedycyny i teleopieki.

Negatywne, bezpośrednie, chwilowe i krótkoterminowe oddziaływania będą związane z fazą realizacji obiektów budowlanych podmiotów świadczących usługi zdrowotne oraz lądowisk dla śmigłowców ratunkowych, w wyniku prac budowlano-montażowych i transportu.

W fazie eksploatacji oddziaływania na powietrze i jego jakość będą standardowo związane z emisjami wynikającymi z użycia prądu i ciepła występujących w źródłach zaopatrzenia oraz z systemów klimatyzacji i wentylacji obiektów.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą zróżnicowanie oddziaływać na powietrze i jego jakość.

Pozytywne oddziaływania na powietrze i jego jakość wystąpią w wyniku ograniczenia przejazdów do i z miejsc świadczenia usług, deinstytucjonalizacji i upowszechnienia usług świadczonych w społeczności lokalnej, w tym w ramach przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim”, a także lokalizacji nowej infrastruktury blisko odbiorców świadczonych w niej usług.

Negatywne, chwilowe i krótkoterminowe oddziaływania na powietrze będą występować w fazie realizacji inwestycji, w wyniku prac budowlano-montażowych i transportu. W fazie eksploatacji oddziaływania na powietrze i jego jakość będą standardowo związane z emisjami wynikającymi z użycia prądu i ciepła (występujących w źródłach zaopatrzenia) oraz z systemów klimatyzacji i wentylacji obiektów.

W przypadku przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego”, nie prognozuje oddziaływań na powietrze i jego jakość.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób

z niepełnosprawnościami oraz Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływania na powietrze i jego jakość.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu, Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływań na powietrze i jego jakość.

8.6. Przewidywane oddziaływania na klimat akustyczny

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działania 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności znamienych epidemiologicznie będą oddziaływać pozytywnie, pośrednio, wtórnie, długoterminowo na klimat akustyczny.

Świadomość zdrowotna, promowanie zdrowia, kształtowanie środowiska sprzyjającego zdrowiu, w tym w miejscu pracy, profilaktyka chorób, ekologiczny styl życia oraz dbałość o środowisko życia ludzi są czynnikami sprzyjającymi ograniczaniu emisji hałasu oraz dostrzegania oczekiwań co do jakości środowiska oraz potrzeby życia i pracy w cichym otoczeniu.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów, w tym przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływań na klimat akustyczny.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na klimat akustyczny.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pośrednio, pozytywnie i długoterminowo oddziaływać na klimat akustyczny.

Pozytywne oddziaływania wystąpią w wyniku lokalizacji infrastruktury zdrowotnej, przede wszystkim w miejscach, gdzie występują potrzeby i deficyty w dostępie do niej, a także rozwoju regionalnej platformy dotyczącej zdrowia, usług e-zdrowia, telemedycyny i teleporad. Realizacja tych działań ograniczy potrzebę przejazdów do i z miejsc świadczenia usług, co zmniejszy potrzeby transportowe i emisje hałasu do środowiska.

Poprawa dostępności do najnowocześniejszych metod leczenia, między innymi poprzez realizację i modernizację infrastruktury podmiotów leczniczych, infrastruktury uzdrowskiej, utworzenie nowych jednostek organizacyjnych, placówek wsparcia opieki zdrowotnej, poradni, zakładów opieki długoterminowej, a także budowa lądowisk dla śmigłowców ratunkowych spowodują także negatywne oddziaływania na klimat akustyczny, w większości chwilowe i krótkoterminowe w fazie realizacji inwestycji. W fazie eksploatacji oddziaływania na klimat akustyczny i jego jakość będą standardowo związane z emisjami wynikającymi z funkcjonowania obiektów i infrastruktury, z systemów klimatyzacji i wentylacji obiektów oraz transportu, w tym lotniczego oraz pojazdów uprzywilejowanych (chwilowo, lokalnie).

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą zróżnicowanie oddziaływać na klimat akustyczny.

Pozytywne, pośrednie, długoterminowe oddziaływania na klimat akustyczny wystąpią w wyniku deinstytucjonalizacji usług publicznych i świadczenia ich lokalnie, blisko miejsca zamieszkania. Ograniczy to dojazdy do i miejsc świadczenia takich usług i wpłynie na zmniejszenie natężenia ruchu na dłuższych dystansach i zwiększenie na krótszych dystansach, przyczyni się to do zmniejszenia poziomu hałasu komunikacyjnego emitowanego do środowiska.

Negatywne, bezpośrednie, chwilowe i krótkoterminowe oddziaływania na klimat akustyczny wystąpią na skutek prac budowlano-montażowych i transportu podczas realizacji inwestycji, w tym w ramach przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim”. Deinstytucjonalizacja usług oznaczać będzie między innymi budowę i modernizację wielu obiektów na potrzeby różnych grup społecznych. W fazie eksploatacji wymienionych obiektów prognozuje się standardowe oddziaływania zabudowy na klimat akustyczny, związane z eksploatacją systemów klimatyzacyjnych i wentylacyjnych oraz transportem.

W przypadku przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” nie prognozuje się oddziaływań na klimat akustyczny.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływań na klimat akustyczny.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu, Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływań na klimat akustyczny.

8.7. Przewidywane oddziaływania na powierzchnię ziemi

8.7.1. Przewidywane oddziaływania na ukształtowanie terenu i ruchy masowe ziemi

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

W przypadku Działania 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej i Działania 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności znamienych epidemiologicznie nie prognozuje się oddziaływań na ukształtowanie terenu i ruchy masowe ziemi.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów oraz przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływań na ukształtowanie terenu i ruchy masowe ziemi.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia może negatywnie, krótkoterminowo i stale, bezpośrednio oddziaływać na ukształtowanie terenu i ruchy masowe ziemi.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na ukształtowanie terenu i ruchy masowe ziemi.

Pozytywne oddziaływania będą efektem cyfryzacji usług zdrowotnych i związanych z tym możliwości zdalnej terapii i porad medycznych. Ograniczeniu mogą ulec dojazdy pacjentów do i z punktów medycznych (ośrodków zdrowia, poradni) oraz zmniejszenie obciążenia infrastruktury transportowej. To z kolei przełoży się na zmniejszenie ingerencji w grunty

i potrzeby przekształcania powierzchni terenu związanych z budową i eksploatacją obiektów oraz infrastruktury transportowej.

Negatywne oddziaływania na ukształtowanie terenu i ruchy masowe ziemi związane będą z fazą realizacji inwestycji, niwelacjami terenu, posadowieniem obiektów i infrastruktury, w szczególności na terenach o zróżnicowanej rzeźbie. Przekształcenia powierzchni ziemi będą w wielu przypadkach stałe.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą zróżnicowanie oddziaływać na ukształtowanie terenu i ruchy masowe ziemi.

Pozytywne oddziaływania będą związane z deinstytucjonalizacją usług społecznych, a także lokalizacją infrastruktury społecznej blisko odbiorców ich usług, w tym w ramach przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim”. Ograniczeniu mogą ulec dojazdy pacjentów do i z obiektów świadczących usługi społeczne oraz zmniejszenie obciążenia infrastruktury transportowej. To z kolei przełoży się na zmniejszenie ingerencji w grunty i potrzeby przekształcania powierzchni terenu związanych z budową i eksploatacją obiektów oraz infrastruktury transportowej.

W fazie realizacji inwestycji z zakresu usług społecznych oraz likwidacji barier w dostępie do usług publicznych będą powstawać negatywne oddziaływania na rzeźbę terenu i ruchy masowe ziemi związane z niwelacjami terenu, posadowieniem obiektów i infrastruktury, w szczególności na terenach o zróżnicowanej rzeźbie. Przekształcenia powierzchni ziemi będą w dużej mierze stałe.

W przypadku przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” nie prognozuje się oddziaływań na ukształtowanie terenu i ruchy masowe ziemi.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływań na ukształtowanie terenu i ruchy masowe ziemi.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu, Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływań na ukształtowanie terenu i ruchy masowe ziemi.

8.7.2. Przewidywane oddziaływania na gleby

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie

będą pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na gleby.

Promocja zdrowia, współodpowiedzialność mieszkańców za ich stan zdrowia, zapobieganie chorobom cywilizacyjnym i innym chorobom zmiennym epidemiologicznie może wiązać się z oczekiwaniem dostępu do świeżej, zdrowej żywności, produkowanej na dobrych, urodzajnych, nieskażonych glebach. Dbłość o wysoką jakość produkowanej żywności może wpłynąć na ograniczenie ilości nawozów i środków ochrony roślin stosowanych w rolnictwie, a nawet zmniejszyć przenawożenie gruntów.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2.

Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów, w tym przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych nie prognozuje się oddziaływać na gleby.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na gleby.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na gleby.

Pozytywne, bezpośrednie i pośrednie, długoterminowe oddziaływania związane będą ze zwiększeniem dostępu do infrastruktury zdrowotnej, zwłaszcza w miejscach o zidentyfikowanych deficytach w tym zakresie, a także z cyfryzacją usług zdrowotnych, w tym możliwością zdalnej terapii i porad medycznych. Ograniczeniu mogą ulec dojazdy pacjentów do i z punktów medycznych (ośrodków zdrowia, poradni) oraz obciążenie infrastruktury transportowej. To pośrednio, pozytywnie wpłynie na gleby na skutek zmniejszenia ingerencji w grunty i przekształcania powierzchni terenu związanych z eksploatacją obiektów i infrastruktury transportowej.

Oddziaływania negatywne, bezpośrednie i pośrednie, chwilowe, krótkoterminowe i stałe będą powstawać w fazie realizacji inwestycji, obiektów kubaturowych, infrastruktury oraz przekształceń terenu. W trakcie prac ziemnych nastąpią zmiany powierzchni gruntu i gleb, w miejscu realizacji inwestycji zostanie zdjęta wierzchnia warstwa gleby, co spowoduje trwałe zmiany w podłożu, możliwe są wykopy pod obiekty i infrastrukturę podziemną, a także istnieje zagrożenie lokalnego zanieczyszczenia gleb w wyniku sytuacji awaryjnych i rozlewów. W fazie normalnej eksploatacji nie powinny występować oddziaływania na gleby.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą zróżnicowanie oddziaływać na gleby.

Ułatwienie szerokiego dostępu społeczeństwa, w tym osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, do usług między innymi poprzez deinstytucjonalizację oraz realizację zadań z zakresu infrastruktury społecznej, w tym przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim” będą pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na gleby. Wiąże się to z rozproszeniem usług w województwie, a rozmieszczenie jednostek „jak najbliżej człowieka” wpłynie pozytywnie na gleby dzięki zmniejszeniu antropopresji, ograniczeniu potrzeb dojazdu do instytucji, organizacji i innych podmiotów, co zmniejsza potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury transportowej.

W fazie realizacji inwestycji z zakresu usług społecznych oraz likwidacji barier w dostępie do usług publicznych, w tym przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim, będą powstawać negatywne oddziaływania na gleby związane z przekształceniami terenu, realizacją obiektów i infrastruktury, zmianą zagospodarowania i użytkowania terenu. Przekształcenia gleb będą w większości lokalne i stałe. W fazie eksploatacji gleby nie będą podlegać zmianom.

W przypadku przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” nie prognozuje się oddziaływań na gleby.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób

z niepełnosprawnościami, Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływać na gleby.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu, Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływać na gleby.

8.8. Przewidywane oddziaływania na zasoby naturalne

Ze względu na to, że niektóre z zasobów naturalnych takie jak woda, gleba, powietrze oraz biosfera, zostały ocenione we wcześniejszych rozdziałach, w niniejszym rozdziale skoncentrowano się na złożach surowców naturalnych.

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności znamienych epidemiologicznie mogą oddziaływać pozytywnie, pośrednio, wtórnie, długoterminowo na zasoby naturalne.

Promowanie zdrowego i ekologicznego stylu życia, budowanie świadomości społecznej, akcje edukacyjne i kampanie społeczne mogą przyczynić się do większej dbałości o środowisko i jego elementy, co może być kluczowe dla równoważonego rozwoju z poszanowaniem i zachowaniem zasobów naturalnych.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia

pacjentów oraz przedsięwzięcie strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływań na zasoby naturalne.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na zasoby naturalne.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na zasoby naturalne.

Pozytywne, pośrednie, długoterminowe oddziaływania będą efektem lokalizacji infrastruktury zdrowotnej w miejscach zidentyfikowanych potrzeb, a także rozwoju usług e-zdrowia, telemedycyny i teleporad. Wiąże się to ze zmniejszeniem potrzeb transportowych (a nawet budowy dróg) oraz infrastruktury towarzyszącej. Mniej intensywny ruch komunikacyjny przyczyni się do zasobooszczędnego gospodarowania surowcami energetycznymi, takimi jak produkty ropopochodne (paliwa, olej napędowy) i gaz, co również pozytywnie wpłynie na zachowanie zasobów naturalnych do wykorzystania w przyszłości.

Realizacja obiektów kubaturowych i infrastruktury podmiotów leczniczych spowoduje wystąpienie negatywnych oddziaływań na zasoby naturalne. Negatywne, bezpośrednie oddziaływania na zasoby naturalne będą związane z pracami budowlano-montażowymi, zmianami zagospodarowania i przekształceniami infrastruktury zdrowotnej i szpitalnej, uzdrowiskowej, poradni, zakładów opieki długoterminowej, a także budową lądowisk dla śmigłowców ratunkowych. Spowoduje to zapotrzebowanie na surowce budowlane, głównie kruszywo lub inne surowce i materiały wykorzystywane w budownictwie, skala zapotrzebowania będzie uzależniona od wielkości i charakteru inwestycji. Transport wiąże się także ze zużyciem paliw. Oddziaływania będą występować zarówno w miejscu inwestycji, jak i w miejscu wydobycia surowców naturalnych. W fazie eksploatacji nie prognozuje się oddziaływań na zasoby naturalne.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą zróżnicowanie oddziaływać na zasoby naturalne.

Pozytywne, pośrednie, długoterminowe oddziaływania będą związane z deinstytucjonalizacją usług społecznych oraz budową infrastruktury społecznej blisko osób wymagających wsparcia, co wpłynie na zmniejszenie potrzeb transportowych. Mniej intensywny ruch komunikacyjny przyczyni się do zasobooszczędnego gospodarowania surowcami energetycznymi, takimi jak produkty ropopochodne (paliwa, olej napędowy) i gaz, co również pozytywnie wpłynie na zachowanie zasobów naturalnych do wykorzystania w przyszłości.

Oddziaływania negatywne na zasoby naturalne wystąpią w związku z rozwojem usług społecznych i infrastruktury społecznej, w tym przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim” co potencjalnie może się wiązać z budową nowych obiektów lub adaptacją istniejących na potrzeby konkretnych grup społecznych. W fazie realizacji inwestycji kubaturowych, zmian zagospodarowania i użytkowania terenu wystąpią bezpośrednie, negatywne oddziaływania na zasoby naturalne, wynikające z wydobycia oraz wykorzystania surowców i materiałów budowlanych, a także ze zintensyfikowanego transportu powodującego zużycie paliw. Skala zapotrzebowania na surowce naturalne zależna będzie od wielkości inwestycji i jej charakteru.

W przypadku przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” nie prognozuje się oddziaływań na zasoby naturalne.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływań na zasoby naturalne.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu, Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływać na zasoby naturalne.

8.9. Przewidywane oddziaływania na krajobraz

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie mogą pozytywnie, pośrednio, długoterminowo oddziaływać na krajobraz.

Promocja zdrowia oraz kształtowanie środowiska sprzyjającego zdrowiu przyczynią się, obok wzrostu świadomości i odpowiedzialności za własny stan zdrowia, do wzrostu świadomości ekologicznej, w tym troski o środowisko. Kreowanie warunków sprzyjających zdrowiu oraz profilaktyka wpływająca na utrzymanie dobrego stanu zdrowia powinny przebiegać między innymi w naturalnym lub półnaturalnym środowisku, wśród zieleni urządzonej, nad morzem i jeziorami, na terenach rolnych i leśnych o wysokich walorach krajobrazowych, właściwie nasłonecznionych, o świeżym powietrzu, dobrej wilgotności i temperaturze.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów, a także przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływać na krajobraz.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na krajobraz.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, pośrednio i długoterminowo oddziaływać na krajobraz.

Cyfryzacja usług zdrowotnych wiąże się z możliwością zdalnej terapii i porad medycznych. Ograniczeniu mogą ulec dojazdy pacjentów do i z punktów medycznych, ośrodków zdrowia, poradni oraz zmniejszenie obciążenia infrastruktury transportowej. Prognozuje się wystąpienie oddziaływań pośrednich, pozytywnych na krajobraz, wynikających ze zmniejszenia ingerencji w grunty i przekształcania powierzchni terenu, związanych z eksploatacją obiektów i infrastruktury transportowej.

Prognozuje się, że negatywne, bezpośrednie, lokalne, chwilowe i krótkoterminowe oddziaływania na krajobraz mogą być związane z inwestycjami dotyczącymi obiektów kubaturowych, infrastruktury i zmian użytkowania terenu, między innymi: szpitali, uzdrowisk, placówek wsparcia środowiskowej opieki zdrowotnej, poradni, zakładów opieki długoterminowej. Oddziaływania te wystąpią w fazie realizacji inwestycji. Można założyć, że modernizacja infrastruktury zdrowotnej oraz budowa lądowisk dla śmigłowców ratunkowych przy szpitalnych oddziałach ratunkowych będzie w większości realizowana na terenach wcześniej przekształconych.

W fazie funkcjonowania infrastruktury prognozuje się zmiany krajobrazu, które mogą być oceniane zarówno pozytywnie – wtedy gdy zostanie zrealizowane estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie i użytkowanie terenu, podnoszące jakość i walory krajobrazu, jak i negatywnie – wtedy, gdy zostanie zrealizowane nieestetyczne i niefunkcjonalnie, w sposób i w miejscach, gdzie nie wpisze się w przestrzeń i obniży jakość zagospodarowania oraz użytkowania terenu.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą zróżnicowanie oddziaływać na krajobraz.

Rozwój usług i infrastruktury społecznej może się wiązać z lokalizacją nowych obiektów bliżej grup wymagających wsparcia i z deinstytucjonalizacją usług. Dzięki „zbliżeniu się do mieszkańców”, ograniczeniu mogą ulec dojazdy do i z instytucji społecznych i nastąpić może zmniejszenie obciążenia infrastruktury transportowej. Prognozuje się wystąpienie oddziaływań pośrednich, pozytywnych na krajobraz, wynikających z ograniczenia ingerencji w grunty i przekształcania powierzchni terenu, związanych z eksploatacją obiektów i infrastruktury transportowej.

Prognozuje się, że negatywne, lokalne, bezpośrednie, chwilowe i krótkoterminowe oddziaływania na krajobraz mogą być związane z inwestycjami polegającymi na budowie i rozbudowie obiektów infrastruktury społecznej, w tym przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim”. Oddziaływania te wystąpią w fazie realizacji inwestycji.

Zmiany krajobrazu, będące skutkiem realizacji obiektów, mogą być oceniane zarówno pozytywnie – wtedy gdy zostanie zrealizowane estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie i użytkowanie terenu, podnoszące jakość i walory krajobrazu, jak i negatywnie – wtedy, gdy zostaną zrealizowane nieestetyczne i niefunkcjonalne, nie wpisując się w przestrzeń i obniżając jakość zagospodarowania i użytkowania terenu.

W przypadku przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” nie prognozuje się oddziaływań na krajobraz.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływań na krajobraz.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu, Działanie 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływać na krajobraz.

8.10. Przewidywane oddziaływania na obiekty i obszary o wartościach kulturowych

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działanie 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie

będą pozytywnie, pośrednio i długoterminowo oddziaływać na obiekty i obszary o wartościach kulturowych.

Promocja zdrowia, kształtowanie środowiska sprzyjającego zdrowiu oraz profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie przyczynią się, obok wzrostu świadomości i odpowiedzialności za własny stan zdrowia, do wzrostu świadomości ekologicznej, w tym troski o środowisko, którego nieodłącznym elementem jest środowisko kulturowe.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2.

Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów, a także przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływać na obiekty i obszary o wartościach kulturowych.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na obiekty i obszary o wartościach kulturowych.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, pośrednio i długoterminowo oddziaływać na obiekty i obszary o wartościach kulturowych.

Pozytywne, długoterminowe, pośrednie i bezpośrednie oddziaływania będą efektem cyfryzacji usług zdrowotnych, wdrożenia zdalnych terapii i porad medycznych, a także zwiększenia dostępu do infrastruktury zdrowotnej, dzięki którym ograniczeniu mogą ulec dojazdy pacjentów do i z punktów medycznych, ośrodków zdrowia, poradni oraz obciążenie infrastruktury transportowej. W wyniku inwestycji nastąpić może poprawa stanu i wyeksponowania walorów kulturowych obiektów.

Negatywne, lokalne, bezpośrednie, chwilowe i krótkoterminowe oddziaływania na obiekty i obszary o wartościach kulturowych mogą być związane z inwestycjami polegającymi na rozbudowie i modernizacji istniejącej infrastruktury zdrowotnej oraz budowie lądowisk dla śmigłowców ratunkowych przy Szpitalnych Oddziałach Ratunkowych. Placówki te często znajdują się w obiektach cennych kulturowo i są objęte prawną ochroną zabytków.

Oddziaływania te wystąpią w fazie realizacji inwestycji, przy czym zakłada się, że prace będą przeprowadzane zgodnie z wymaganiami konserwatorskimi.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą zróżnicowanie oddziaływać na obiekty i obszary o wartościach kulturowych.

Pozytywne, długoterminowe, pośrednie i bezpośrednie oddziaływania będą związane z deinstytucjonalizacją usług społecznych, zwiększeniem zasięgu ich oddziaływania i budową nowej infrastruktury. Poprawa dostępu do usług społecznych zmniejszy potrzeby transportowe i obciążenie infrastruktury. W wyniku prac inwestycyjnych nastąpić może poprawa stanu i wyeksponowania walorów kulturowych obiektów i ich otoczenia.

Prognozuje się, że negatywne, lokalne, bezpośrednie, chwilowe i krótkoterminowe oddziaływania na obiekty i obszary o wartościach kulturowych mogą być związane z przystosowaniem lub rozbudową obiektów na potrzeby infrastruktury społecznej, w tym dostosowaniem do standardów między innymi w zakresie likwidacji barier architektonicznych, dotyczy to także przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim”. Takie instytucje często znajdują się w obiektach cennych kulturowo i są objęte prawną ochroną zabytków; są to między innymi zabytkowe obiekty budownictwa mieszkaniowego lub użyteczności publicznej, w których świadczone są usługi społeczne. Oddziaływania wystąpią w fazie realizacji inwestycji i zakłada się, że gdy będzie to wymagane będą przeprowadzane zgodnie z wymaganiami konserwatorskimi.

W przypadku przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” nie prognozuje się oddziaływań na obiekty i obszary o wartościach kulturowych.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływań na obiekty i obszary o wartościach kulturowych.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu oraz Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływań na obiekty i obszary o wartościach kulturowych.

8.11. Przewidywane oddziaływania na dobra materialne

8.11.1. Przewidywane oddziaływania na strukturę osadniczą, zagospodarowanie przestrzenne i użytkowanie terenu (rekreacja i turystyka, rolnictwo, lasy)

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

Działanie 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej,

Działania 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności znamienych epidemiologicznie

będą pozytywnie, bezpośrednio i pośrednio, długoterminowo oddziaływać na strukturę osadniczą, zagospodarowanie przestrzenne i użytkowanie terenu.

Wzrost wiedzy społeczeństwa o zdrowiu wpłynie na kształtowanie środowiska sprzyjającego zdrowiu, ponieważ dobry stan środowiska, ekologiczny styl życia, nowoczesne rozwiązania techniczne i technologiczne, dbałość o jakość żywności, życie zgodne z prawami natury, dobre funkcjonowanie ekosystemów i dostarczanie usług ekosystemowych uznać można za prośrodowiskowe, długoterminowe i stałe czynniki mające wpływ na środowisko jako całość.

Proekologiczne postawy mieszkańców województwa, profilaktyka chorób cywilizacyjnych i innych chorób znamienych epidemiologicznie, w tym z wykorzystaniem potencjału pracodawców oraz organizacji społecznych, wsparcie innowacji w zakresie zdrowia będą oddziaływać pozytywnie, pośrednio długoterminowo na środowisko, w tym na zagospodarowanie i użytkowanie terenu dostosowane do funkcji prozdrowotnych, z bliskimi miejscami zamieszkania i pracy możliwościami wypoczynku, przestrzeniami publicznymi, trasami rowerowymi, spacerowymi i nordic walking oraz innym zagospodarowaniem i użytkowaniem terenu sprzyjającym spędzaniu czasu wolnego na świeżym powietrzu.

Odpowiedzialność za własne zdrowie, edukacja prozdrowotna, ograniczanie czynników ryzyka chorób, a także wykorzystanie nowoczesnych technologii medycznych znajdują

odzwierciedlenie w zmianie stylu życia. Dbłość o zdrowie własne, rodziny i przyszłych pokoleń będą sprzyjać tworzeniu miejsc przyjaznych zamieszkaniu, dobrostanowi zarówno w domu, jak i w najbliższym otoczeniu, a także w regionie, a zatem będą oddziaływać pozytywnie, długoterminowo na strukturę osadniczą, zagospodarowanie przestrzenne i użytkowanie terenu.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów, a także przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływań na strukturę osadniczą, zagospodarowanie przestrzenne i użytkowanie terenu.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na strukturę osadniczą, zagospodarowanie przestrzenne i użytkowanie terenu.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, długoterminowo, pośrednio oddziaływać na strukturę osadniczą, zagospodarowanie przestrzenne i użytkowanie terenu.

Pozytywne, długoterminowe, pośrednie oddziaływania będą efektem budowy infrastruktury zdrowotnej w miejscach zdiagnozowanych potrzeb, zwłaszcza na peryferyjnych obszarach, z dala od dużych ośrodków miejskich, a także cyfryzacji usług zdrowotnych. Dzięki temu ograniczeniu mogą ulec dojazdy pacjentów do i z punktów medycznych (ośrodków zdrowia, poradni) oraz może nastąpić zmniejszenie obciążenia infrastruktury transportowej.

Prognozuje się wystąpienie oddziaływań pośrednich, pozytywnych na strukturę osadniczą, zagospodarowanie przestrzenne i użytkowanie terenu. Rozwój i dostosowanie infrastruktury regionalnej bazy szpitalnej i uzdrowiskowej oraz budowa i rozbudowa podmiotów leczniczych, lądowisk dla śmigłowców ratunkowych przy Szpitalnych Oddziałach Ratunkowych, a także tworzenie nowych poradni i innych struktur ambulatoryjnej opieki

zdrowotnej przyczynią się do wzmocnienia funkcji pełnionych przez ośrodki osadnicze, zwłaszcza gmin wiejskich lub małych miast, a tym samym wzrostu ich atrakcyjności osadniczej.

Negatywne, lokalne, bezpośrednie i pośrednie oddziaływania związane będą z fazą realizacji inwestycji i przekształcaniem zagospodarowania i użytkowania terenu. Może dojść do lokalizacji nowej zabudowy i zmian w użytkowaniu niektórych terenów, w tym obszarów rolniczych (łąki, pastwiska, grunty orne) oraz lasów.

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne

będą oddziaływać zróżnicowanie, bezpośrednio i pośrednio, średnioterminowo na strukturę osadniczą, zagospodarowanie przestrzenne i użytkowanie terenu.

Deinstytucjonalizacja usług, w tym w ramach przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim” wzmocni rangę ośrodków osadniczych, w których usługi zdrowotne i społeczne zostaną zlokalizowane lub wzmocnione. Mieszkalnictwo wspomagane, chronione przyczyni się pozytywnie do zagospodarowania miast i wsi. Pozytywny, bezpośredni i pośredni, długoterminowy wpływ na wzrost atrakcyjności osiedleńczej miast lub wsi będzie miał także rozwój infrastruktury społecznej na rzecz społeczności lokalnych z ofertą dedykowaną dla większego grona odbiorców. Uatrakcyjni to zamieszkanie w danych ośrodkach i przyczyni się do poprawy struktury osadniczej w województwie.

Negatywne, lokalne, bezpośrednie i pośrednie, chwilowe i krótkoterminowe oddziaływanie będzie wiązało się z rozwojem infrastruktury społecznej i zdrowotnej oraz mieszkalnictwa

współdzielonego na terenach dotychczas niezagospodarowanych lub użytkowanych rolniczo lub leśnie.

W przypadku przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego” nie prognozuje się oddziaływań na strukturę osadniczą, zagospodarowanie przestrzenne i użytkowanie terenu.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami oraz Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływań na strukturę osadniczą, zagospodarowanie przestrzenne i użytkowanie terenu.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu oraz Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływań na strukturę osadniczą, zagospodarowanie przestrzenne i użytkowanie terenu.

8.11.2. Przewidywane oddziaływania na infrastrukturę techniczną

Cel szczegółowy 1. Bezpieczeństwo zdrowotne

Priorytet 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie

W przypadku Działania 1.1.1. Budowanie świadomości zdrowotnej oraz Działania 1.1.2. Profilaktyka chorób, w szczególności zmiennych epidemiologicznie nie prognozuje się oddziaływań na infrastrukturę techniczną.

Priorytet 1.2. Pacjent bezpieczny w swoim środowisku

W przypadku Działania 1.2.1. Działania na rzecz upowszechnienia deinstytucjonalizacji, koordynacji i personalizacji świadczeń zdrowotnych i społecznych, Działania 1.2.2. Wdrożenie narzędzi usprawniających organizację i zarządzanie podmiotami leczniczymi

w celu zwiększenia bezpieczeństwa, jakości i efektywności leczenia oraz zadowolenia pacjentów, a także przedsięwzięcia strategicznego „Jakość i bezpieczeństwo w podmiotach leczniczych” nie prognozuje się oddziaływań na infrastrukturę techniczną.

Priorytet 1.3. Zasoby ochrony zdrowia

Działanie 1.3.1. Racjonalizacja zasobów ochrony zdrowia będzie zróżnicowanie oddziaływać na infrastrukturę techniczną.

Działanie 1.3.2. Wzmocnienie potencjału ochrony zdrowia będzie pozytywnie, bezpośrednio i pośrednio, lokalnie, długoterminowo oddziaływać na infrastrukturę techniczną.

Poprawa dostępności do najnowocześniejszych metod leczenia będzie związana między innymi z realizacją infrastruktury w podmiotach leczniczych, w tym infrastruktury technicznej. Powstaną obiekty infrastruktury zdrowotnej, szpitalnej, uzdrowiskowej, nowych jednostek organizacyjnych, placówek wsparcia opieki zdrowotnej, poradni zdrowia, zakładów opieki długoterminowej wymagające podłączenia do infrastruktury technicznej oraz lądowiska dla śmigłowców ratunkowych przy Szpitalnych Oddziałach Ratunkowych. To może przyczynić się także do rozwoju istniejącej infrastruktury technicznej oraz poprawy stanu już istniejącej.

Potencjalne negatywne, krótkoterminowe oddziaływania mogą wystąpić w fazie budowy lub modernizacji infrastruktury szpitalnej. Wskutek przeprowadzanych prac, prognozować można wystąpienie chwilowych negatywnych oddziaływań związanych na przykład z przerwami w dostawie: energii elektrycznej, wody lub gazu.

Pozytywne, długoterminowe oddziaływania związane będą z upowszechnianiem cyfryzacji i informatyzacji, telemedycyny, porad zdalnych, przyczynią się do zmniejszenia ruchu, przede wszystkim pojazdów samochodowych. Dotyczyć to będzie między innymi największych ośrodków opieki zdrowotnej, do których przyjeżdżają pacjenci z dużych odległości. Będzie to ograniczać dekapitalizację istniejącej infrastruktury transportowej, a dzięki wykorzystaniu narzędzi cyfryzacji i informatyzacji w procesie polepszania dostępności usług zdrowotnych nastąpić może dalszy rozwój sieci telekomunikacyjnych (szerokopasmowych, komórkowych).

Cel szczegółowy 2. Wrażliwość społeczna

Priorytet 2.1. Przyjazne usługi społeczne

Działanie 2.1.1. Rozwój usług na rzecz włączenia społecznego,

Działanie 2.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz włączenia społecznego

będą pozytywnie oddziaływać na infrastrukturę techniczną.

Pozytywne, pośrednie, długoterminowe oddziaływania wystąpią w wyniku deinstytucjonalizacji usług publicznych i świadczenia ich lokalnie, a także rozwoju infrastruktury społecznej blisko miejsca zamieszkania, w tym w ramach przedsięwzięcia strategicznego „Zintegrowany rozwój infrastruktury i usług społecznych w województwie pomorskim”. Ograniczy to potrzebę dojazdów do i z miejsc świadczenia takich usług, co wpłynie na zmniejszenie natężenia ruchu na dłuższych dystansach i zwiększenie na krótszych dystansach, przyczyni się to zmian obciążenia dróg ruchem i ograniczenia dekapitalizacji infrastruktury. Rozproszenie usług w województwie służyć będzie zmniejszeniu antropopresji, ograniczeniu potrzeb dojazdu i zwiększeniu dostępności do instytucji, organizacji i innych podmiotów zmodernizowanych i dostosowanych do potrzeb użytkowników infrastruktury.

W przypadku Działania 2.1.3. Doskonalenie kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej oraz znoszenie barier instytucjonalnych w miejscach świadczących usługi publiczne, w tym przedsięwzięcia strategicznego „Systemowe wsparcie polityki na rzecz włączenia społecznego”, nie prognozuje się oddziaływań na infrastrukturę techniczną.

Priorytet 2.2. Aktywna integracja

W przypadku Działania 2.2.1. Aktywizacja społeczna, zawodowa oraz zwiększenie udziału w życiu publicznym seniorów, Działania 2.2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami oraz Działania 2.2.3. Wsparcie imigrantów zagrożonych wykluczeniem nie prognozuje się oddziaływań na infrastrukturę techniczną.

Priorytet 2.3. Stabilny i profesjonalny sektor pozarządowy i ekonomii społecznej

W przypadku Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych, Działania 2.3.2. Mechanizmy kompleksowego wsparcia wolontariatu oraz Działania 2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej nie prognozuje się oddziaływań na infrastrukturę techniczną.

8.12. Podsumowanie dotyczące przewidywanych oddziaływań skumulowanych

Oddziaływania skumulowane można rozpatrywać w kilku aspektach. Generalnie są one ściśle powiązane z lokalizacją podejmowanych przekształceń środowiska. Mogą one występować w sytuacji, gdy do istniejącego zagospodarowania i użytkowania terenu wprowadzana jest zmiana, inwestycja lub inne przekształcenie antropogeniczne oraz w sytuacji, gdy takich wprowadzanych zmian jest więcej. Przy analizach oddziaływania skumulowanego należy uwzględnić trzy czynniki: istniejące zagospodarowanie i użytkowanie terenu, podejmowane w wyniku realizacji projektu RPS działania oraz inne planowane działania, wynikające z innych inwestycji i przekształceń. Przy czym należy również uwzględniać przeprowadzone strategiczne oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentów różnego szczebla: krajowego, regionalnego, lokalnego, a także oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć.

W niniejszej Prognozie uwzględniano ewentualność wystąpienia oddziaływań skumulowanych. Ocenę przeprowadzono biorąc pod uwagę zarówno powiązania pomiędzy elementami środowiska, jak i ewentualny wpływ różnych czynników i działań na środowisko. W rozdziale dotyczącym przewidywanych oddziaływań projektu RPS na środowisko i zdrowie ludzi znajdują się stosowne zapisy.

Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych wynikających z projektu RPS oraz innych dokumentów strategicznych i planowanych na terenie województwa pomorskiego inwestycji krajowych, regionalnych i lokalnych może wystąpić na terenach zagospodarowanych, na których będzie następować zmiana zagospodarowania i użytkowania terenów w rejonach, gdzie przy istniejącej infrastrukturze jednego rodzaju będą realizowane kolejne inwestycje.

Przeprowadzone analizy wskazują, że nie prognozuje się wystąpienia oddziaływań skumulowanych ze względu na rozproszony w przestrzeni województwa pomorskiego charakter podejmowanych działań oraz podejmowanie inwestycji w obiektach kubaturowych i innej infrastrukturze położonej potencjalnie w oddaleniu od siebie. Możliwe jest wystąpienie oddziaływań skumulowanych wtedy, gdy poza zadaniem realizowanym w ramach ocenianego projektu RPS w bezpośrednim sąsiedztwie realizowane będą inne inwestycje o podobnym charakterze. W takich sytuacjach identyfikacja oddziaływań skumulowanych oraz zapobieganie ich powstawaniu będą możliwe poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub przed uzyskaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Prognozuje się, że potencjalnie oddziaływania skumulowane mogą występować przede wszystkim w aglomeracji trójmiejskiej oraz na terenach zurbanizowanych.

Ponieważ oddziaływania skumulowane są ściśle związane z lokalizacją podejmowanych przekształceń najskuteczniejszym etapem, na którym można im zapobiegać jest opracowanie dokumentów strategicznych, takich jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego oraz lokalizowanie inwestycji na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, a także lokalizowanie przedsięwzięć zgodnie z przepisami szczególnymi (tak zwane „specustawy”). Obligatoryjnie analiza oddziaływań skumulowanych przeprowadzana jest przed uzyskaniem dla przedsięwzięć decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz

o ocenach oddziaływania na środowisko¹³³, a w przypadku innych przedsięwzięć w odniesieniu do obszarów Natura 2000.

¹³³ W ustawie OOŚ sprecyzowano wymagania dotyczące analiz między innymi następująco: „informacje na temat powiązań z innymi przedsięwzięciami, w szczególności kumulowania się oddziaływań przedsięwzięć realizowanych, zrealizowanych lub planowanych, dla których wydano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, znajdujących się na terenie, na którym planuje się realizację przedsięwzięcia, oraz w obszarze oddziaływania przedsięwzięcia lub których oddziaływania mieszczą się w obszarze oddziaływania planowanego przedsięwzięcia w zakresie, w jakim ich oddziaływania mogą prowadzić do skumulowania oddziaływań z planowanym przedsięwzięciem” oraz „W ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 określa się, analizuje raz ocenia oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000, biorąc pod uwagę także skumulowane oddziaływanie przedsięwzięcia z innymi realizowanymi, zrealizowanymi lub planowanymi przedsięwzięciami”

9. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Zgodnie z ustawą z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1776) granica państwowa na morzu przebiega w odległości 12 mil morskich od linii podstawowej lub po zewnętrznej granicy red włączonych do morza terytorialnego¹³⁴ (Rysunek 27.). W związku z powyższym oddziaływania, które mogłyby wystąpić za granicą państwową zarówno na morzu, jak i na lądzie¹³⁵ możemy określić oddziaływaniami transgranicznymi. Zgodnie z ustawą OOŚ w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko w wyniku realizacji projektu dokumentu strategicznego pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzić należałoby postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko.

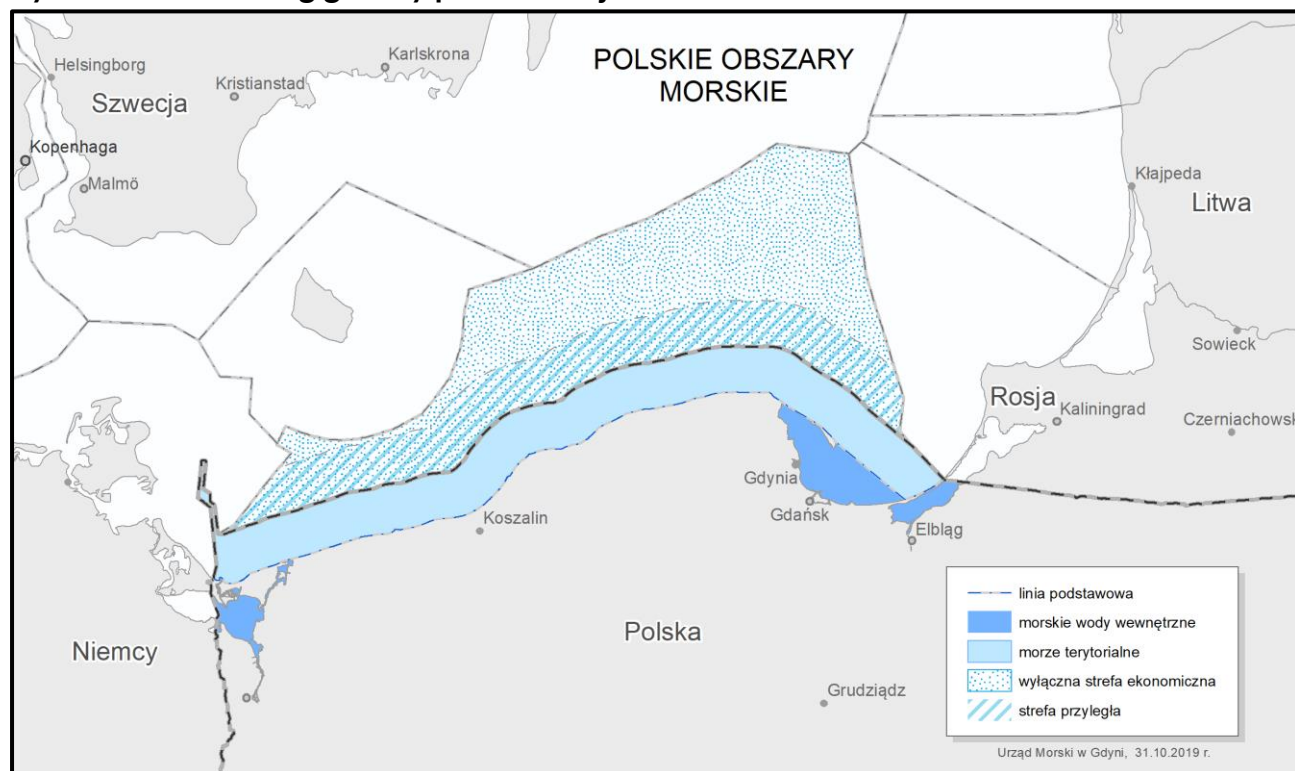
W ramach prac nad Prognozą przedstawiono uwarunkowania środowiskowe oraz analizę zapisów projektu RPS oraz określono prognozowany wpływ na środowisko określonych w tym dokumencie celów szczegółowych, priorytetów, działań i przedsięwzięć strategicznych. Nie zidentyfikowano prognozowanych oddziaływań, które potencjalnie mogłyby znacząco oddziaływać transgranicznie. Projekt RPS jest dokumentem o ogólnym charakterze, niewskazującym w zdecydowanej większości przypadków konkretnych lokalizacji, jak i szczegółowego harmonogramu wdrażania oraz realizacji priorytetów, wiele z nich ma charakter działań organizacyjnych, edukacyjnych i tym podobnych, potencjalne oddziaływania na środowisko mogą występować w wyniku realizacji działań o charakterze inwestycji lub innych przekształceń terenu. Potencjalne oddziaływanie będzie się więc

¹³⁴ Zgodnie z ustawą z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2135) linię podstawową morza terytorialnego, zwaną dalej „linią podstawową (...)” stanowi linia łącząca odpowiednie punkty wyznaczające najniższy stan wody wzdłuż wybrzeża albo inne punkty wyznaczone zgodnie z zasadami określonymi w Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (...). Przebieg linii podstawowej określono w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2017 r. w sprawie szczegółowego przebiegu linii podstawowej, zewnętrznej granicy morza terytorialnego oraz zewnętrznej granicy strefy przyległej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r., poz. 183)

¹³⁵ „granica państwowa” „jest powierzchnia pionowa przechodząca przez linię graniczną, oddzielająca terytorium państwa polskiego od terytoriów innych państw i od morza pełnego. Granica państwowa rozgranicza również przestrzeń powietrzną, wody i wnętrze ziemi.”

wiązać przede wszystkim z lokalizacją, zakresem, technologią, organizacją i harmonogramem prac, które zostaną określone w późniejszym czasie, w większości przypadków dopiero przy przygotowaniu poszczególnych inwestycji. W niniejszej Prognozie określono działania polegające na unikaniu, zapobieganiu, łagodzeniu potencjalnych negatywnych oddziaływań projektu RPS na środowisko.

Rysunek 27. Przebieg granicy państwowej na obszarach morskich

Źródło: strona internetowa Urzędu Morskiego w Gdyni https://www.umgdy.gov.pl/?page_id=1667

Ochrona i ocena wpływu na środowisko, w tym identyfikacja potencjalnych oddziaływań transgranicznych realizowana jest na wczesnym etapie opracowywania dokumentów strategicznych, planów i programów, ponieważ przed przyjęciem dokumentów przeprowadzana jest strategiczna ocena oddziaływania na środowisko. Dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko przeprowadzana jest ocena oddziaływania na środowisko, obligatoryjnie obejmująca identyfikację oddziaływań transgranicznych. W związku z powyższym stosowana jest zasada przezorności i jak najwcześniejszej identyfikacji oraz zapobiegania potencjalnym negatywnym oddziaływaniom transgranicznym.

Na podstawie dostępnych informacji zawartych w dokumentach krajowych zidentyfikowano planowane inwestycje, jakie mogą być realizowane w województwie pomorskim lub częściowo na lądzie oraz na Morzu Bałtyckim, mogące powodować oddziaływania transgraniczne, wymieniono je poniżej wraz z informacją, w jakim trybie przeprowadzana jest lub będzie ocena transgraniczna; są to:

- morskie farmy wiatrowe wraz z przyłączami do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego w województwie pomorskim – w „Prognozie oddziaływania na środowisko projektu ‘Planu Zagospodarowania Przestrzennego Polskich Obszarów Morskich’” stwierdzono, że „podsumowując, nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań transgranicznych w przypadku pojedynczej morskiej farmy wiatrowej, ale należy liczyć się ze zwiększeniem prawdopodobieństwa takich oddziaływań w przypadku lokalizowania kolejnych morskich farm wiatrowych sąsiadujących ze sobą i tworzących rozległą barierę. Jednak pozostawienie pomiędzy obszarami farm korytarzy o szerokości co najmniej 4 km wolnych od zabudowy elektrowniami wiatrowymi spowoduje zminimalizowanie ewentualnego negatywnego oddziaływania transgranicznego w przypadku szeregu zlokalizowanych obok siebie farm wiatrowych”;
- rozważana budowa pierwszej polskiej elektrowni jądrowej w lokalizacji Lubiatowo-Kopalino lub Żarnowiec. Przed przyjęciem „Programu polskiej energetyki jądrowej” (2014) przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko, w tym w latach 2011-2013 postępowanie w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko z zainteresowanymi państwami; w sierpniu 2020 r. Ministerstwo Klimatu skierowało do konsultacji publicznych projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie aktualizacji tego programu¹³⁶, a w październiku 2020 r. przyjęto uchwałę Nr 141 Rady Ministrów z dnia 2 października 2020 r. w sprawie aktualizacji programu wieloletniego pod nazwą „Program polskiej energetyki jądrowej” (M.P.2020.946). W 2015 r. Spółka PGE EJ1 złożyła wniosek o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dotyczący lokalizacji pierwszej polskiej elektrowni jądrowej w województwie

¹³⁶ Źródło: <https://bip.mos.gov.pl/prawo/inne-projekty/konsultacje-publiczne-projektu-uchwaly-rady-ministrow-w-sprawie-aktualizacji-programu-wieloletniego-pod-nazwa-program-polskiej-energetyki-jadrowej/>

pomorskim¹³⁷, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wszczął postępowanie, w tym postępowanie transgraniczne¹³⁸ określając zakres raportu OOŚ¹³⁹. Obecnie PGE EJ1 opracowuje raport OOŚ i po jego złożeniu kontynuowane będzie postępowanie w sprawie oceny transgranicznej. Planowane przedsięwzięcie jest zatem objęte odrębnym postępowaniem transgranicznym, przy czym nieznane są wciąż zarówno: technologia, która zostanie wykorzystana w przyszłej elektrowni, ostateczny termin jej realizacji, jak również lokalizacja. Z tego względu autorzy niniejszej Prognozy nie odnosili się do tej inwestycji, ponieważ taka ocena wykracza poza procedurę strategicznej oceny oddziaływania projektu RPS. Przed przyjęciem „Polityki energetycznej Polski do 2040 r.” przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko. W dokumentacji (2019)¹⁴⁰ stwierdzono: „Ponieważ Prognoza do PPEJ wykonana została w dużo większym stopniu szczegółowości, nie ma uzasadnienia, aby proces ten na etapie oceny PEP 2040 powtarzać”;

- działania związane z ochroną brzegów morskich realizowane są na podstawie ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich” (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 678), najbliższej granicy państwa na Mierzei Wiślanej polegają na monitorowaniu i badaniach dotyczących ustalenia aktualnego stanu

¹³⁷ W opracowaniu Pierwsza Polska Elektrownia Jądrowa, Karta Informacyjna Przedsięwzięcia (PGE EJ 1 Sp. z o.o., Warszawa, 2015 r.), podano, że „przedsięwzięcie na etapie budowy, podczas prawidłowej eksploatacji, a także podczas awarii projektowych, jak również w razie wystąpienia rozszerzonych warunków projektowych nie będzie powodować oddziaływań o zasięgu większym niż lokalne lub regionalne”. W dokumencie tym wskazano jednak, iż w przypadku elektrowni jądrowych należy wziąć pod uwagę możliwość wystąpienia poważnej awarii pozaprojektowej, której prawdopodobieństwo jest bardzo małe i wynosi 1×10^{-6} na rok. Zdarzenia te zostaną rozpoznane i ocenione w Raporcie OOŚ. Raport uwzględni też scenariusz wystąpienia wielkiej awarii (zgodnie z Międzynarodową Skalą Zdarzeń Jądrowych), której oddziaływanie „może mieć w pewnych okolicznościach wpływ na kraje sąsiednie Polski i na kraje basenu Morza Bałtyckiego”.

¹³⁸ Postanowienie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska znak DOOŚ-tos.440.8.2015.JA.dts.1 z dnia 22 września 2015 r. o przeprowadzeniu postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia polegającego na budowie i eksploatacji pierwszej w Polsce Elektrowni Jądrowej, o mocy elektrycznej do 3 750 MWe, na obszarze gmin: Choczewo lub Gniewino i Krokowa w województwie pomorskim.

¹³⁹ Postanowienie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska znak DOOŚ-OA.4205.1.2015.23 z dnia 25 maja 2016 r. określające zakres raportu o oddziaływaniu na środowisko.

¹⁴⁰ „Strategiczna Ocena Oddziaływania na środowisko projektu Polityki Energetycznej Polski do 2040”, Ministerstwo Energii, Warszawa 2019, s. 223.

brzegu morskiego, nie są to zatem działania mogące powodować znaczące oddziaływania transgraniczne; przed przyjęciem Programu przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko;

- planowana budowa Harmony Link nowego podmorskiego, stałoprądowego kabla elektroenergetycznego Polska – Litwa o mocy 700 MW (na odcinku Żarnowiec w województwie pomorskim – Darbenai na Litwie) uwzględnionego w „Polityce energetycznej Polski do 2040 r.”, przed przyjęciem której przeprowadzano strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko.

Wyżej wymienione przedsięwzięcia nie wynikają z przesądzeń projektu RPS, którego zakres tematyczny nie ma związku z planowanymi inwestycjami, ale stanowią istotne uwarunkowanie zewnętrzne, które może mieć wpływ na sposób realizacji projektowanego dokumentu.

Podsumowując, na podstawie przeprowadzonej oceny wpływu na środowisko nie prognozuje się wystąpienia znaczących oddziaływań transgranicznych w wyniku realizacji projektu RPS.

Projekt RPS będzie w większości powodował pozytywne oddziaływania na środowisko, również w kontekście transgranicznym, poprzez trwały i zrównoważony rozwój w wymiarach środowiskowym, społecznym i gospodarczym.

10. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu RPS

Fundamentalne znaczenie dla skutecznej ochrony środowiska mają trzy zasady określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.); są to:

- zasada kompleksowości ochrony środowiska,
- zasada zapobiegania i przezorności,
- zasada „zanieczyszczający płaci”.

Stosując te zasady w Prognozie określono rozwiązania mające na celu:

- unikanie,
- zapobieganie,
- ograniczanie,
- kompensowanie,

zidentyfikowanych prognozowanych negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektu RPS.

Uwzględniając scharakteryzowane w Prognozie uwarunkowania środowiskowe i stan środowiska oraz główne problemy wynikające zarówno z trendów globalnych, międzynarodowych, jak również regionalnych i lokalnych wskazano najważniejsze działania łagodzące przewidywane negatywne oddziaływania.

Przekształcając i korzystając ze środowiska z jednej strony zyskujemy, z drugiej tracimy. Korzyści z ekosystemów określane są jako usługi ekosystemów, klasyfikowane na podstawie Milenijnej Oceny Ekosystemów (Ecosystems and Human Well-being. Synthesis, 2005) jako: życie na Ziemi – różnorodność biologiczna / wspierające, zaopatrujące, regulujące i kulturowe, mające istotne znaczenie dla jakości życia i dobrobytu ludzi zaklasyfikowanego

jako: bezpieczeństwo, podstawy do dobrego życia, zdrowie, dobre relacje społeczne oraz wolność wyboru i działania.

Celem implementacji działań łagodzących jest uniknięcie lub ograniczenie ingerencji i negatywnego oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi związanej z realizacją określonych w projekcie RPS celów szczegółowych, priorytetów, działań oraz przedsięwzięć strategicznych, na jak najwcześniejszym etapie przygotowania lub projektowania prac. Ważnym aspektem jest także prowadzenie konsultacji z zainteresowanymi interesariuszami planowanych działań.

10.1. Środki łagodzące na etapie prognostyczno-planistycznym

Rozwiązania chroniące środowisko i zdrowie ludzi związane z procesem prognostyczno-planistycznym:

- kompleksowa identyfikacja uwarunkowań środowiskowych, dobre rozpoznanie stanu środowiska oraz standardów i procesów decydujących o jakości środowiska,
- stosowanie wymagań i regulacji prawnych z zakresu ochrony środowiska, ochrony przyrody, ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, ochrony krajobrazu, gospodarki przestrzennej i innych,
- przeprowadzanie analiz i studiów lokalizacyjnych, środowiskowych i przestrzennych, w tym analiza zgodności z audytem krajobrazowym województwa (obecnie jest sporządzany),
- realizacja przedsięwzięć na obszarach chronionych wyłącznie z poszanowaniem wymogów wynikających z ochrony prawnej, w tym w szczególności w dostosowaniu do uwarunkowań wynikających z dokumentów je stanowiących oraz planów ochrony, planów zadań ochronnych i innych wymagań,
- rozważanie wariantów i uwarunkowań lokalizacji inwestycji,
- dokładna analiza przewidywanych negatywnych oddziaływań w procedurach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko z jak najszerszym udziałem społecznym przed przyjęciem dokumentów strategicznych istotnych dla województwa pomorskiego, zarówno szczebla krajowego, jak i regionalnego; istotne znaczenie będą

miały postępowania przed przyjęciem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,

- spełnianie wymagań i kierunków działań określonych w przyjętych dokumentach strategicznych międzynarodowych, wspólnotowych, krajowych, regionalnych i lokalnych, takich jak polityki, strategie, plany i programy sektorowe oraz horyzontalne, w szczególności w dziedzinie ochrony środowiska, przyrody, zabytków, zdrowia ludzi,
- kompleksowe podejście do realizacji inwestycji kubaturowych uwzględniające fazę budowy i długoletniej eksploatacji oraz zarządzania obiektami, wdrażanie standardów rozwiązań dla typów obiektów, oszczędność energii i ciepła, zużycia wody, minimalizacja oddziaływania na otoczenie, zagospodarowanie zieleni terenów przy obiektach kubaturowych poprawiających jakość środowiska dla ich użytkowników,
- realizacja działań polegających na korzystaniu z wód lub mogących wpływać na wody wymaga uwzględnienia zapisów planu gospodarowania wodami dorzecza, w szczególności zgodności z warunkami korzystania z wód,
- unikanie realizacji inwestycji na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego, uwzględnianie planu zarządzania ryzykiem powodziowym,
- przeprowadzenie analizy zgodności podejmowanych działań z zasadami zagospodarowania przestrzennego określonymi w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030” oraz dokumentami planistycznymi gmin,
- w przypadku działań podejmowanych na terenach nadmorskich przeprowadzenie analizy zgodności z ustaleniami „Planu zagospodarowania przestrzennego Polskich Obszarów Morskich w skali 1:200000” oraz strategii morskiej, a także szczegółowych planów zagospodarowania obszarów morskich (sporządzane obecnie),
- przeprowadzenie analizy zgodności podejmowanych działań z zapisami studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- pogłębiona analiza przewidywanych negatywnych oddziaływań w procedurze wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym w szczególności w procedurze oceny oddziaływania na środowisko, kiedy sporządzany jest raport o oddziaływaniu na

środowisko, następuje opiniowanie i uzgadnianie przez właściwe organy administracji oraz zapewniany jest udział społeczeństwa,

- analiza przewidywanych negatywnych oddziaływań przed wydaniem decyzji administracyjnych, zezwalających na zmianę zagospodarowania terenów i akwenów, takich jak na przykład decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, pozwolenie na budowę i inne; przed wydaniem tych decyzji organy administracji są zobowiązane do rozważenia czy przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000,
- weryfikacja opracowań i dokumentacji pod względem środowiskowym, także przez niezależnych ekspertów.

10.2. Środki łagodzące na etapie projektowym i wdrożeniowym

Rozwiązania chroniące środowisko i zdrowie ludzi związane z procesem projektowym i wdrożeniowym:

- zastosowanie zasady „nie czynić poważnych szkód” („do not significant harm”),
- stosowanie nowoczesnych rozwiązań przestrzennych, technicznych, technologicznych i organizacyjnych,
- stosowanie rozwiązań proekologicznych, ekoinnowacyjnych, oszczędnych terenowo, środowiskowo (woda i inne zasoby), energetycznie i surowcowo (materiałowo), emisyjnie (ścieki, odpady i inne), w miarę możliwości korzystanie z lokalnych rozwiązań i dostawców, niskoemisyjnych technologii,
- zagospodarowywanie w pierwszej kolejności terenów wcześniej przekształconych antropogenicznie, zdegradowanych i tym podobne,
- budowanie turystyczno-wypoczynkowej oraz medycznej (uzdrowiska, spa i inne) marki regionu w oparciu o wysoką jakość wartości: krajobrazowych, przyrodniczych, historycznych i kulturowych, z ograniczeniem ekspansji na tereny najcenniejsze (skuteczne i przemyślane planowanie przestrzenne),
- unikanie lub w maksymalnym stopniu ograniczanie wycinek drzew i krzewów oraz usuwania zieleni,
- wprowadzanie w maksymalnym zakresie zieleni,

- w przypadku takiej konieczności zapewnienie kompensacji przyrodniczej lub dotyczącej obszarów Natura 2000,
- zachowanie oraz zwiększanie różnorodności biologicznej, promowanie zastosowania rodzimych gatunków,
- zachowanie i wzmacnianie sieci obszarów chronionych, w tym Natura 2000, dostosowanie się do wymogów ustanowionych dla form ochrony przyrody,
- zachowanie i wzmacnianie korytarzy ekologicznych, przeciwdziałanie fragmentacji terenu i ograniczaniu migracji zwierząt i roślin, kształtowanie struktur przestrzennych sprzyjających migracji gatunków,
- dostosowywanie harmonogramu realizacji inwestycji i innych działań do funkcjonowania przyrody, okresów lęgowych ptaków i tym podobnych,
- retencjonowanie wody, zapewnienie jak największych powierzchni biologicznie czynnych, stosowanie nawierzchni przepuszczalnych, zachowanie i ochrona terenów podmokłych,
- zaprzestanie i zapobieganie zabudowywaniu terenów zalewowych części dolin rzecznych oraz ekosystemów zależnych od wody, utrzymujących wysoką zdolność retencyjną, przeciwdziałanie powodziom i ich skutkom, realizacja „Programu Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław – do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)”,
- wsparcie działań na rzecz poprawy jakości wód powierzchniowych, w tym przejściowych i przybrzeżnych Morza Bałtyckiego,
- ograniczanie wprowadzania zagospodarowania w strefie brzegowej, w szczególności w pasie technicznym i pasie ochronnym oraz na jego zapleczu,
- adaptacja do zmian klimatu przy inwestycjach oraz innych działaniach związanych z kształtowaniem i przekształcaniem przestrzeni,
- wpisywanie inwestycji i innych działań na przykład ogrodzeń, reklam w krajobraz, podnoszenie walorów i wartości krajobrazowych zgodnie z audytem krajobrazowym województwa (obecnie w opracowaniu),
- zachowanie i wzmacnianie obszarów i obiektów o wartościach i walorach kulturowych, zarówno historycznych, jak i współczesnych, dostosowanie się do wymogów ustanowionych dla form ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,

- prowadzenie działań dotyczących obiektów i obszarów cennych kulturowo z poszanowaniem istniejących wartości architektonicznych i krajobrazowych,
- rozwój usług publicznych i społecznych w pierwszej kolejności na obszarach peryferyjnych, wiejskich, wykluczonych,
- modernizacja sieci i podłączanie do sieci wodno-kanalizacyjnych, ciepłowniczych,
- ograniczanie spływów powierzchniowych, w tym z powierzchni utwardzonych,
- unikanie i ograniczanie emisji ścieków, zanieczyszczeń do powietrza, hałasu, promieniowania elektromagnetycznego, odpadów, ciepła, odorów, światła,
- wdrożenie skutecznego systemu postępowania z odpadami medycznymi, w szczególności powstających w wyniku deinstytucjonalizacji usług,
- ograniczanie konieczności podróżowania indywidualnymi środkami komunikacji, preferowanie transportu niskoemisyjnego, zbiorowego, współdzielonego, ekomobilność, elektromobilność,
- upowszechnianie technologii cyfrowych w realizacji usług publicznych i w innych działaniach,
- monitoring środowiska,
- wdrażanie działań naprawczych,
- rekultywacja i rewitalizacja miejsc zdegradowanych,
- remediacja gleby, ziemi i wód gruntowych,
- ograniczenie użycia nawozów i środków ochrony roślin, ograniczenie chemizacji środowiska,
- wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego w województwie, wspierającego informacyjnie, metodycznie i merytorycznie jednostki samorządu terytorialnego, podmioty gospodarcze i społeczne oraz obywateli.

10.3. Środki łagodzące na etapie informowania i konsultacji społecznych

Rozwiązania chroniące środowisko i zdrowie ludzi związane z procesem informowania i konsultacji społecznych:

- informowanie o uwarunkowaniach środowiskowych i stanie środowiska, w tym na podstawie prowadzonego monitoringu,

- informowanie na jak najwcześniejszym etapie o planowanych inwestycjach lub działaniach i przeprowadzanie konsultacji społecznych przed przyjęciem dokumentów strategicznych, wydaniem decyzji administracyjnych i tym podobne, na jak najwcześniejszym etapie,
- prowadzenie szeroko rozumianej edukacji ekologicznej i upowszechnianie wiedzy o relacjach między elementami środowiska a zdrowiem i życiem ludzi oraz o sposobach korzystania ze środowiska,
- prowadzenie edukacji historycznej, kulturowej, przestrzennej i artystycznej,
- podnoszenie powszechnej świadomości i wiedzy z zakresu planowania przestrzennego i zrównoważonego rozwoju,
- promowanie form spędzania czasu wolnego, bazujących na urządzonych szlakach turystycznych, miejscach postoju i tym podobne, promowanie proekologicznych form turystyki, wypoczynku, uzdrowisk, spa,
- promocja profilaktyki zdrowotnej, prowadzenie edukacji zdrowotnej, ruchowej i psychologicznej, między innymi dotyczącej produktów spożywczych, sposobów odżywiania i nawyków żywieniowych, promowanie proekologicznych form pracy i spędzania czasu wolnego,
- promowanie działalności i aktywności obywatelskiej w sprawach kształtowania i ochrony środowiska.

11. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projekcie RPS, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

Rozwiązania alternatywne określone w ramach procedury OOŚ mogą obejmować:

- procesy,
- lokalizację przedsięwzięć,
- przebiegi korytarzy i tras inwestycji liniowych,
- rozwiązania technologiczne lub konstrukcyjne,
- cechy i skalę inwestycji lub ingerencji w środowisko,
- harmonogramy lub organizację prac,
- metody budowy,
- techniki i technologie eksploatacji,
- sposoby likwidacji przedsięwzięcia.

Ocenę rozwiązań alternatywnych przeprowadza się w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, także przez pryzmat celów ochrony obszarów Natura 2000, ich integralności oraz spójności sieci Natura 2000.

Projekt RPS jest dokumentem o dość dużym stopniu ogólności i nie podlega tak dalece idącemu wariantowaniu. Zapisy projektu RPS stanowią rozwinięcie treści SRWP 2030 w obszarze bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej, w tym scenariuszy rozwoju województwa pomorskiego ujętych w tym dokumencie.

Projekt RPS poddany analizie w niniejszej Prognozie jest dokumentem realizacyjnym SRWP 2030, określa zobowiązania Samorządu Województwa Pomorskiego i innych podmiotów zaangażowanych w realizację projektu RPS, identyfikuje także oczekiwania wobec władz centralnych. Ponadto określa ukierunkowania terytorialne interwencji, które w przewadze odnoszą się do całego województwa, niekiedy są uszczegóławiane, jednak nadal na dość wysokim poziomie ogólności (nie wskazuje się konkretnych lokalizacji, skali podejmowanych

działań oraz dokładnych terminów ich realizacji). Projekt RPS może wyznaczać ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, przy czym ze względu na ogólny charakter zapisów tego dokumentu nie można jednoznacznie określić rodzaju i skali oddziaływań.

Jak wynika z analiz przeprowadzonych we wcześniejszych rozdziałach niniejszej Prognozy realizacja projektu RPS w ujęciu całościowym i długoterminowym będzie skutkować w przewadze oddziaływaniami pozytywnymi. Potencjalnie negatywny wpływ w skali lokalnej i regionalnej wiąże się z realizacją konkretnych inwestycji. Szczegółowe analizy przewidywanych oddziaływań konkretnych przedsięwzięć będą możliwe dopiero w kolejnej fazie przygotowania tych inwestycji lub innych podejmowanych działań. Zakres, skala i typ oddziaływań zależą od wielu czynników w tym między innymi od: lokalizacji, skali przedsięwzięcia, zastosowanych technologii oraz indywidualnych cech.

Postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z uwzględnieniem zapisów niniejszej Prognozy ma na celu wyeliminowanie na jak najwcześniejszym etapie takich ustaleń projektu RPS, których realizacja mogłaby prowadzić do utraty wartości środowiskowych, kulturowych i społecznych.

Realizacja zawartych w projekcie RPS celów oraz wyzwań strategicznych w obszarze zdrowia i wrażliwości społecznej obejmujących:

- wsparcie mieszkańców w podejmowaniu odpowiedzialności za stan swojego zdrowia,
- poprawę dostępu do usług zdrowotnych, w szczególności środowiskowych,
- poprawę dostępu do usług i infrastruktury społecznej,
- aktywizację społeczną osób i grup marginalizowanych,

przyczyni się do poprawy zdrowia mieszkańców i jakości ich życia, a pośrednio także do poprawy jakości środowiska. Uzyskiwaniu oczekiwanych efektów, w tym środowiskowych będzie sprzyjać dokonywanie selekcji projektów z wykorzystaniem kryteriów strategicznych – specyficznych i horyzontalnych, zawartych w projekcie RPS.

Kryteria horyzontalne, stanowiące realizację zasad horyzontalnych SRWP 2030, mają na celu identyfikację inwestycji oddziałujących na region w określony, pożądany przez SWP sposób. Na ich podstawie wyodrębniane będą takie przedsięwzięcia, które w największym stopniu

będą korzystnie oddziaływać na środowisko i ludzi, w tym służyć kształtowaniu odpowiedzialności za zdrowie (poprzez budowanie świadomości zdrowotnej i profilaktykę chorób zakaźnych epidemiologicznie), wspieraniu działań z zakresu wzmocnienia potencjału ochrony zdrowia, a także rozwojowi usług społecznych i ekonomii społecznej.

Cele strategiczne, realizujące cel główny projektu RPS, pomimo ich ogólnego sformułowania, wydają się być optymalne dla zapewnienia poprawy jakości życia jego mieszkańców z równoczesnym poszanowaniem środowiska. Z przeprowadzonej analizy celów i problemów środowiska ustanowionych w dokumentach międzynarodowych, wspólnotowych i krajowych, ujętych w Prognozie w grupy tematyczne wynika, że w większości przypadków nie ma bezpośrednich powiązań pomiędzy nimi i Działaniami zawartymi w projekcie RPS. Tylko jedna grupa została uwzględniona bezpośrednio (poprawa zdrowia mieszkańców), natomiast część Działań uwzględnia je częściowo lub w ogóle nie wykazuje powiązań z nimi. Nie stwierdzono wystąpienia sprzeczności projektu RPS z którąkolwiek z grup tematycznych, co nie oznacza, że z realizacją części Działań nie można wiązać możliwości wystąpienia oddziaływań negatywnych. W takich przypadkach powinny zostać zastosowane wyżej wymienione kryteria strategiczne (horyzontalne i specyficzne) oraz wskazane w niniejszej Prognozie działania łagodzące.

Reasumując, mając na względzie ogólny charakter zapisów projektu RPS oraz wyżej przytoczone argumenty, podczas opracowywania niniejszej Prognozy nie stwierdzono konieczności wskazywania kolejnych rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie RPS.

W trakcie opracowywania niniejszej Prognozy wystąpiły czasowe problemy i trudności dotyczące pozyskiwania aktualnych danych o uwarunkowaniach środowiskowych, potrzebne informacje rozproszone są w wielu różnych miejscach i dostęp do nich był utrudniony. Ponadto monitoring stanu środowiska prowadzony był w różnych odstępach czasowych, przy niejednokrotnie zmieniających się parametrach badań, a także przepisach prawnych regulujących podstawy i zasady monitoringu. Luką we współczesnej wiedzy jest brak powszechnie uznanych i akceptowanych obiektywnych metod ekonomicznego szacowania wartości utraconych zasobów środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem przyrody, określania usług ekosystemów i ich wartościowania. W rozdziale dotyczącym

unikania i łagodzenia niekorzystnych oddziaływań przedstawiono rekomendowany sposób podejścia do realizacji projektu RPS.

Niezależnie od powyższego, w rozdziale zawierającym rekomendacje zawarto również zapisy uzupełniające do zaproponowanych w projekcie RPS, dotyczące wzmacniania i rozwinięcia zapisów przedmiotowego dokumentu, w kierunku jego jeszcze bardziej pozytywnego oddziaływania i większego wykorzystania potencjału województwa oraz dostosowania do zmian lokalnych, regionalnych i globalnych, szczególnie w zakresie ochrony zdrowia i polityki społecznej.

12. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Wdrażanie RPS będzie podlegało monitorowaniu oraz ocenie w ramach Pomorskiego Systemu Monitoringu i Ewaluacji (PSME), stanowiącego sprawdzone narzędzie zarządzania, analizy rozdysponowywania środków, okresowej oceny i dostosowania podejmowanych działań odpowiednio do zmieniających się uwarunkowań i potrzeb.

W projekcie RPS określono, że podstawowymi „narzędziami monitorowania będą:

- baza informacji i wskaźników określonych na poziomie celów szczegółowych, priorytetów i działań; każdy wskaźnik oprócz wartości będzie zawierać metrykę obejmującą definicję, jednostkę pomiaru, częstotliwość pomiaru i źródło danych,
- badania, ewaluacje, opracowania studialne, ekspertyzy, analizy, służące zaspokojeniu potrzeb informacyjnych związanych z monitorowaniem i ewaluacją RPS.

Podstawą monitorowania i ewaluacji RPS będą raporty z realizacji Programu. Zakłada się, że będą one zawierać stały zakres informacji, w tym obejmą między innymi:

- analizę trendów społeczno-gospodarczych zachodzących w województwie, w zakresie wynikającym z RPS,
- narzędzia realizacji RPS,
- analizę postępu realizacji celów i priorytetów RPS,
- analizę zmian wartości założonych wskaźników,
- analizę rzeczowo-finansową podjętych działań,
- ocenę stopnia zaawansowania przedsięwzięć strategicznych realizowanych w ramach RPS,
- ocenę postępu realizacji zobowiązań Samorządu Województwa Pomorskiego w zakresie RPS, wynikających z SRWP 2030,
- wnioski dotyczące istotnych problemów zidentyfikowanych w trakcie realizacji RPS,
- rekomendacje w zakresie planowanych działań.”

Jak wskazano w projekcie RPS bardzo „ważną rolę w procesie jego wdrażania będą odgrywały badania ewaluacyjne, których wyniki wraz z ewentualnymi rekomendacjami, będą przedstawione w raportach z realizacji Programu. Będą one stanowić wsparcie do oceny sprawności systemu wdrażania Programu, jak też wpływu jego realizacji na rozwój regionu i osiągnięcie celów SRWP 2030”.

Przeprowadzenie skutecznego monitoringu wymagać będzie pozyskiwania wielu danych i przebiegać będzie w oparciu o analizę zaproponowanych w projekcie RPS mierzalnych wskaźników.

Realizacja celów szczegółowych mierzona będzie z wykorzystaniem wskaźników kontekstowych, obrazujących ogólny stan w województwie, będący efektem wielu, w dużym stopniu niezależnych od realizacji RPS, interwencji. Łącznie w projekcie RPS określono 6 wskaźników kontekstowych, których wartości będą pozyskiwane z Głównego Urzędu Statystycznego. Wskaźniki kontekstowe przyjęte w projekcie RPS to:

- dla Celu szczegółowego 1. Bezpieczeństwo zdrowotne:
 - pielęgniarki i położne na 10 tys. ludności,
 - lekarze na 10 tys. ludności,
 - zgony z powodu nowotworów oraz chorób układu krążenia na 10 tys. ludności,
 - zgony z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania na 100 tys. ludności,
- dla Celu szczegółowego 2. Wrażliwość społeczna:
 - odsetek osób w gospodarstwach domowych znajdujących się poniżej relatywnej granicy ubóstwa,
 - wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.

Stopień realizacji poszczególnych priorytetów monitorowany będzie przez wskaźniki rezultatu, obrazujące efekt (rezultat) podejmowanych w danym priorytecie działań. Łącznie w projekcie RPS określono 16 wskaźników rezultatu, dla których dane niezbędne do szacowania ich wartości będą pozyskiwane z wielu źródeł, przede wszystkim z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i innych instytucji publicznych oraz podmiotów leczniczych.

Poszczególne działania będą z kolei monitorowane przy pomocy przypisanych im wskaźników produktu, które mają obrazować w sposób liczbowy lub procentowy efekt (produkt) realizacji konkretnego działania. Dla działań przewidziano po dwa wskaźniki produktu, a ich wartości będą szacowane przede wszystkim na podstawie informacji będących w dyspozycji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

Wyniki analiz dotyczących wzrostu bądź spadku powyższych wskaźników względem sytuacji wyjściowej powinny umożliwić identyfikację ewentualnych zagrożeń i zmian w województwie oraz prezentować postępy (bądź ich brak) w realizacji RPS.

Proponowany w projekcie RPS zakres i częstotliwość przeprowadzania monitoringu RPS jest wystarczający, przy czym dla niektórych wskaźników niezbędne jest wskazanie wartości docelowych do osiągnięcia w 2030 r. Dla Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych nie zdefiniowano wskaźników produktu.

Z uwagi na treść art. 55 ust. 5 ustawy OOŚ przy wdrażaniu PSME należy także uwzględnić obowiązek spoczywający na opracowującym projekt RPS, polegający na monitoringu skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko. Zawarty w projekcie RPS katalog wskaźników może (poza kwestią oddziaływania na ludzi) nie być wystarczający do realizacji powyższego zadania. Wynika to przede wszystkim z charakteru podejmowanych w ramach projektu RPS działań dotyczących przede wszystkim tematyki zdrowia i jakości życia ludzi. Zakres tematyczny nie wyklucza jednak możliwości wystąpienia pozytywnych lub negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym na ludzi, jednak wydaje się, że ich faktyczna identyfikacja możliwa będzie dopiero na etapie przygotowań do realizacji konkretnych inwestycji.

Oceniany projekt RPS stanowi jeden z pięciu dokumentów operacjonalizujących SRWP 2030, a jego zakres tematyczny jest zawężony do kwestii ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej. Monitoring realizacji wszystkich regionalnych programów strategicznych będzie składał się na pełny obraz wpływu interwencji samorządu województwa na region, w tym jego środowisko. Dlatego zakres monitoringu PSME, w szczególności zbierane i analizowane wskaźniki, musi uwzględniać szerszy niż tylko ujęty w ocenianym projekcie RPS zakres interwencji i związane z tym oddziaływania.

Katalog wszystkich analizowanych w ramach PSME wskaźników wraz ze wskaźnikami kontekstowymi zawartymi w SRWP 2030 służyć powinien dokonywaniu między innymi cyklicznej oceny skutków realizacji postanowień niniejszego projektu RPS (jako jednego z elementów uszczegóławiających SRWP 2030) w zakresie oddziaływania na środowisko.

13. Rekomendacje do projektu RPS

Niniejsze rekomendacje są istotnym elementem prowadzonej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu RPS. Stanowią one wkład do dyskusji o kierunkach zmian projektowanego dokumentu, a ich uwzględnienie będzie ograniczać negatywne lub potęgować pozytywne oddziaływania projektu RPS na środowisko.

Rekomendacje sformułowano na podstawie między innymi analizy i oceny: stanu elementów środowiska, procesów zachodzących w środowisku oraz prognozowanych zmian środowiska, realizacji zapisów projektu RPS z uwzględnieniem ryzyka potencjalnych zagrożeń cywilizacyjnych, w szczególności naturalnych – zarówno powszechnych, jak i specyficznych dla Pomorza. Intencją sformułowanych rekomendacji jest integralne podejście do kreowania działań na rzecz przyspieszenia i poprawy skuteczności interwencji podejmowanych w celu: ochrony zdrowia mieszkańców, ograniczania negatywnego wpływu infrastruktury zdrowotnej i społecznej na środowisko oraz zwiększenia jej odporności na zmiany klimatu.

Rekomendacje uwzględniają specyfikę położenia, struktury i funkcjonowania regionu, w którym różnego rodzaju problemy społeczne, środowiskowe, przestrzenne i gospodarcze kształtowane są pod wpływem czynników wewnętrznych regionu i czynników zewnętrznych z regionów sąsiednich oraz położonych w dorzeczu Wisły, a także nadmorskiego położenia oraz czynników transgranicznych (Morze Bałtyckie wraz z Zalewem Wiślanym). Integralność i spójność rekomendacji adresowanych do projektu RPS powinna sprzyjać systemowemu i horyzontalnemu ukierunkowaniu przekształceń regionu, uwzględniając szerokie spektrum możliwej interwencji w tym dokumencie.

Głównym zadaniem rekomendacji jest zasygnalizowanie zidentyfikowanych w trakcie przeprowadzonych analiz problemów, jednak ostateczny sposób ich rozpatrzenia należy do organu sporządzającego projekt RPS.

Uwagi ogólne:

1. Treść projektu RPS w wielu miejscach została sformułowana w sposób bardzo ogólny. Ma to swoje zalety, bo pozwala w przyszłości przypisać do danych działań szeroki wachlarz różnych przedsięwzięć. Jednak z perspektywy strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, a także dla przeciętnego odbiorcy, odczytanie intencji

autorów dokumentu może być utrudnione. Przykładowo trudności interpretacyjne może budzić demarkacja pomiędzy poszczególnymi Działaniami, zwłaszcza w Priorytecie 1.1. Odpowiedzialność za zdrowie (gdzie w obu działaniach mowa jest o profilaktyce chorób). Niekiedy ze względu na sposób sformułowania zapisu nie wiadomo, czy dana interwencja ma charakter miękkiej czy inwestycyjnej (na przykład: „Tworzenie warunków do aktywizacji społecznej i włączenia społecznego każdej OzN oraz w każdym wieku poprzez uwzględnienie ich uczestnictwa w każdym aspekcie życia Pomorza: zdrowiu, edukacji, mieszkalnictwie, mobilności i transporcie, organizacji czasu wolnego”). Ponadto zdefiniowania lub rozwinięcia wymagają niektóre pojęcia, takie jak przykładowo „osoby niskofunkcjonujące”.

2. W świetle pandemii zauważalny jest w szpitalach problem codziennej opieki nad chorymi leżącymi i niepełnosprawnymi. Dotychczas zadania te spoczywały w dużej mierze na członkach rodziny (pomoc w czynnościach higienicznych i pielęgnacyjnych, wymiana ubrań, pomoc w spożywaniu posiłków), co jednak w sytuacji ograniczenia wejść do szpitali jest obecnie niemożliwe. Z kolei personel szpitalny z racji niedoborów kadrowych i obciążenia obowiązkami nie jest w stanie niekiedy sprostać wszystkim potrzebom w powyższym zakresie. Warto, by realizacja RPS sprzyjała rozwiązaniu tego problemu.
3. Ze względu na infrastrukturalny charakter projektu RPS warto uwypuklić w jego tekście potrzebę uwzględniania na etapie planowania inwestycji wpływu przyszłej eksploatacji obiektów na środowisko, w tym na klimat (przykładowo sposób zaopatrzenia obiektów w energię i emisje z tym związane). Ponadto projekt RPS powinien mieć na uwadze potrzebę budowania odporności obiektów, szczególnie mającej fundamentalne znaczenie dla bezpieczeństwa publicznego infrastruktury zdrowotnej, na zmiany klimatu (zwłaszcza powodzie, nawałnice, ekstremalne temperatury).

Uwagi szczegółowe:

4. Weryfikacji wymagają opisy w ukierunkowaniach terytorialnych niektórych Działań. W części z nich zdefiniowano je jako „obszary wskazane na podstawie zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych” lub „obszary ze zdiagnozowanym brakiem”, co nie ułatwia interpretacji i zrozumienia, jakie dokładnie obszary mieli na myśli autorzy dokumentu.
5. Warto uzupełnić zapisy projektu RPS o wskaźnik produktu dla Działania 2.3.1. Wsparcie organizacji pozarządowych. Dla tego Działania, jako jedyne w całym dokumencie, nie zaproponowano mierników stopnia jego realizacji.

Województwo pomorskie stoi przed licznymi wyzwaniami środowiskowymi, które zostały zidentyfikowane zarówno w projekcie RPS, jak i w niniejszej Prognozie. Uwzględniając położenie regionu do najważniejszych z nich należą: dostosowanie do zmian klimatu i budowa odporności na te zmiany, w szczególności ochrona przeciwpowodziowa, poprawa stanu wód powierzchniowych oraz Morza Bałtyckiego, a także poprawa jakości życia i bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców. Projekt RPS z uwagi na zakres tematyczny trafnie odpowiada na część zidentyfikowanych uwarunkowań i problemów, natomiast ogólność wielu zapisów dokumentu utrudnia pełną i jednoznaczną ocenę oddziaływań środowiskowych.

Należy podkreślić, że w rozdziale 10. Prognozy „Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektu RPS” przedstawiono sposób podejścia, mający na celu unikanie i łagodzenie przewidywanych negatywnych oddziaływań na środowisko. Stanowią one wraz z kryteriami strategicznymi zawartymi w projekcie RPS oraz treścią tego rozdziału katalog „dobrych praktyk” realizacji RPS, zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska i zdrowia ludzi.

Spis literatury i źródła informacji

Literatura

1. Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, Organizacja Narodów Zjednoczonych, Nowy Jork 2015.
2. Barczak A., Łazor M., Ogonowska A., Oceny oddziaływania na środowisko w prawie polskim, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
3. Bednarek R. (red.), Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko w planowaniu przestrzennym, Poznań 2012.
4. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 grudnia 2019 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2020.
5. Choiński A., Katalog Jezior Polski część pierwsza:, Pojezierze Pomorskie, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1991.
6. Commission Staff Working Document Evaluation of the Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment, SWD(2019) 414 final, Komisja Europejska, Bruksela 22.11.2019.
7. Czoch K., Kulesza K., Warunki referencyjne specyficzne dla typów cieków w Polsce jako podstawa do prac nad oceną ekologicznego stanu wód płynących, Infrastruktura i ekologia terenów wiejskich, nr 4/3/2006, Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie, Komisja Technicznej Infrastruktury Wsi.
8. Drwal J., Charakterystyka hydrograficzna, [w:] B. Augustowski (red.), Pojezierze Kaszubskie, GTN, Gdańsk 1979.
9. Engel J., Natura 2000 w ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2009.
10. Europejski Zielony Ład – Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Komisja Europejska, Bruksela 2019.
11. Fac-Beneda J., Chlost I., Ekspertyza dotycząca charakterystyki i uwarunkowań hydrograficznych rozwoju województwa pomorskiego dla potrzeb dokumentu opracowania ekofizjograficznego do planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, 2013.

12. Głowacki Z., Polska Czerwona Księga Zwierząt Kręgowych, Powszechnie Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 2001.
13. Guidelines for the Assessment of Indirect and Cumulative Impacts as well as Impact Interactions, European Communities, 1999.
14. Implementation of directive 2001/42 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment, Representatives of Member States and the DG Environment European Commission.
15. Jakusik E. i in., Bałtyk Południowy: charakterystyka wybranych elementów środowiska w 2012 roku, IMiGW, Warszawa 2012.
16. Kazimierczakowa R., Zarzycki K., Polska Czerwona Księga Roślin, Instytut Botaniki PAN, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków 2001.
17. Kolejne kroki w kierunku zrównoważonej przyszłości Europy. Europejskie działania na rzecz zrównoważonego rozwoju, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Komisja Europejska, Strasburg 2016.
18. Klasy jakości wód podziemnych – monitoring jakości wód podziemnych 2020 – monitoring operacyjny, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2021.
19. Koncepcja sieci ekologicznej województwa pomorskiego dla potrzeb planowania przestrzennego, Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Gdańsk 2014.
20. Kowalczyk R., Starzewska-Sikorska A., Strategiczne oceny oddziaływania na środowisko w układach sektorowych, EKO-KONSULT, Gdańsk 2003.
21. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, uchwała nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (M. P. z 2019 r. poz. 1060).
22. Krajowy dziesięcioletni plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe na lata 2020-2029, Gaz-System, Warszawa 2019.
23. Krajowy plan gospodarki odpadami 2022, uchwała nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 (M. P. z 2016 r. poz. 784).
24. Krajowy plan mający na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii, uchwała nr 91 Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie przyjęcia

„Krajowego planu mającego na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii” (M. P. z 2015 r. poz. 614).

25. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, Założenia i cele oraz polityki i działania, wersja 4.1 z dn. 18.12.2019 r, Ministerstwo Aktywów Państwowych, Warszawa 2019.
26. Krajowy plan zarządzania kryzysowego przyjęty przez Radę Ministrów dnia 8 stycznia 2018 r.
27. Krajowy plan zarządzania kryzysowego. Aktualizacja 2020 Część A.
28. Krajowy plan zarządzania kryzysowego. Aktualizacja 2019 Część B.
29. Krajowy program ochrony wód morskich, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Krajowego programu ochrony wód morskich (Dz. U. poz. 2469).
30. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (V aktualizacja KPOŚK), obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2017 r. w sprawie ogłoszenia aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (M. P. z 2017 r. poz. 1183).
31. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji, uchwała Rady Ministrów nr 165 z dnia 12 sierpnia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji” (M. P. z 2014 r. poz. 787).
32. Krajowy program ograniczania zanieczyszczenia powietrza, uchwała nr 34 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2019 r. w sprawie przyjęcia Krajowego programu ograniczania zanieczyszczenia powietrza (M. P. z 2019 r. poz. 572).
33. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021, uchwała nr 16 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (M. P. z 2021 r. poz. 235).
34. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, uchwała nr 164 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej” (M. P. z 2014 r. poz. 811 z późn. zm.).

35. Lenart W. (red.), Rola konsultacji i negocjacji społecznych w procedurze uzgadniania inwestycji zmieniających środowisko, EKO-KONSULT, Gdańsk 2000.
36. Lenart W., Stoczkiewicz M., Szcześniak E., Merytoryczne i społeczne źródła procesów OOS – udział społeczeństwa w decyzjach ekologicznych, EKO-KONSULT, Gdańsk 2002.
37. Małka A., Geoinformacyjne modelowanie podatności osuwiskowej nadmorskich obszarów młodoglacjalnych na przykładzie Trójmiasta, materiały pokonferencyjne, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy 2015.
38. Maria Rosario Partidario, Strategic Environmental Assessment Better Practice Guide – methodological guidance for strategic thinking in SEA, Lizbona 2012.
39. Master Plan dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG opracowany na podstawie AKPOŚK 2017, Warszawa 2017.
40. Narodowa Strategia Onkologiczna na lata 2020-2030, uchwała nr 10 Rady Ministrów z dnia 4 lutego 2020 r. w sprawie przyjęcia programu wieloletniego pn. Narodowa Strategia Onkologiczna na lata 2020-2030 (M. P. z 2020 r. poz. 189 z późn. zm.).
41. Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017–2022, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022 (Dz. U. poz. 458).
42. Narodowy Program Ochrony Infrastruktury Krytycznej 2020 – tekst jednolity, uchwała nr 210/2015 Rady Ministrów z dnia 2 listopada 2015 r. w sprawie przyjęcia Narodowego Programu Ochrony Infrastruktury Krytycznej z uwzględnieniem uchwały nr 116/2020 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2020 r. zmieniającej uchwałę w sprawie przyjęcia Narodowego Programu Ochrony Infrastruktury Krytycznej.
43. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz. U. poz. 642).
44. Engel J., Natura 2000 w ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2009.
45. Ocena planów i przedsięwzięć znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000. Wytyczne metodyczne dotyczące przepisów Artykułu 6(3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG, Komisja Europejska DG Środowisko, 2002.

46. Oceny oddziaływania na środowisko na szczeblu krajowym i regionalnym, Materiały z konferencji Instrumenty Zarządzania Ochroną Środowiska, AGH, Kraków 2005.
47. Ochrona środowiska 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020.
48. Opracowanie ekofizjograficzne do Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego – aktualizacja 2014, Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Gdańsk-Słupsk 2014.
49. Pierwsza Polska Elektrownia Jądrowa, Karta Informacyjna Przedsięwzięcia, PGE EJ 1, Warszawa 2015.
50. Plan działania na wypadek wystąpienia epidemii, Pomorski Urząd Wojewódzki, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, Gdańsk 2019.
51. Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego 2022, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2016.
52. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U., poz. 1967).
53. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 1911 z późn. zm.), uzupełniony o załącznik nr 2 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, obwieszczeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 grudnia 2016 r. o sprostowaniu błędu (Dz. U. poz. 1958).
54. Plan operacyjny ochrony przed powodzią miasta Gdańsk, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, Referat Zarządzania Kryzysowego, Gdańsk 2017.
55. Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2021-2030, Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A., Konstancin-Jeziorna 2020.
56. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030, uchwała nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie uchwalenia nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego oraz stanowiącego jego część planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Trójmiasta (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2017 r. poz. 603).

57. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (Dz. U. poz. 1938).
58. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 1841).
59. Podręcznik do Strategicznych Ocen Oddziaływania na Środowisko dla polityki spójności na lata 2007-2013, Sieć na rzecz Ekologizacji Programów Rozwoju Regionalnego, tłumaczenie podręcznika GRDP, Ministerstwo Środowiska, 2006.
60. Podstawy metodyczne sporządzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko dla potrzeb planowania przestrzennego, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2002.
61. Polityka ekologiczna państwa 2030, uchwała nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej” (M. P. z 2019 r. poz. 794), Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2019.
62. Polityka energetyczna Polski do 2040 r., obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2040 r. (M. P. z 2021 r. poz. 264), Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Warszawa 2021.
63. Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ, uchwała nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ (M. P. z 2018 r. poz. 1169).
64. Polska Czerwona Księga Roślin Paprotniki i Rośliny Kwiatowe, Wydanie III uaktualnione i rozszerzone, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków 2014.
65. Polska Czerwona Księga Zwierząt Kręgowych, Głowacki Z., PWRiL, Warszawa 2001.
66. Poradnik dotyczący włączania problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej do oceny oddziaływania na środowisko, Komisja Europejska, 2013.
67. Praktyczny przewodnik po Krajowym planie zarządzania kryzysowego, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, 2018.
68. Prognoza demograficzna na lata 2014-2050, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014.

69. Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030, Główny Urząd Statystyczny – Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy, Warszawa 2017.
70. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu czwartej Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zespół autorski Atmoterm SA pod kierownictwem dr inż. J. Jaśkiewicza, Warszawa 2015.
71. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022, Gdańsk 2016.
72. Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu Planu przeciwdziałania skutkom suszy – wersja ostateczna, zespół autorski pod kierownictwem mgr inż. A. Hobot, Gliwice 2020.
73. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1 : 200 000, projekt prognozy (v.3) zadanie 5, redakcja M. Michałek, M. Mioskowska, L. Kruk-Dowgiąło, Gdańsk 2019.
74. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry, zespół ekspertów pod kierownictwem J. Ronikier, CDM/Multiconsult/MGGP, 2015.
75. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, zespół ekspertów pod kierownictwem J. Ronikier, CDM/Multiconsult/MGGP, 2015.
76. Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030 oraz stanowiącego jego część projektu Planu zagospodarowania przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot 2030, Słupsk 2016.
77. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Polityki ekologicznej państwa 2030, Datagis.pl Technologie geoinformacyjne, Poręba, Warszawa 2019.
78. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2017.
79. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Strategicznego w zakresie aktywności zawodowej i społecznej (RPS AZS), załącznik do uchwały nr 464/245/13

Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 9 maja 2013 r., Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Słupsk 2013.

80. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Strategicznego Zdrowie dla Pomorzan (RPS ZdP), załącznik do uchwały nr 467/245/13 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 9 maja 2013 r., Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Słupsk 2013.
81. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa pomorskiego na lata 2014-2020, załącznik do uchwały nr 468/245/13 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 9 maja 2013 r., Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Słupsk 2014.
82. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030, Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Gdańsk 2020.
83. Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2020 r. w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” (Dz. U. poz. 243).
84. Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329).
85. Program Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław do roku 2030, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Gdańsk 2014.
86. Program ochrony brzegów morskich, ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich” (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 678).
87. Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020, uchwała nr 213 Rady Ministrów z dnia 6 listopada 2015 r. (M. P. z 2015 r. poz. 1207).
88. Program ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025, uchwała nr 461/XLIII/18 Sejmiku Województwa

Pomorskiego z dnia 26 lutego 2018 r., Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2018.

89. Program Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+, uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Programu Solidarność pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+ (M. P. z 2014 r. poz. 115).
90. Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021-2025, uchwała nr 167 Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021-2025 (M. P. z 2020 r. poz. 1125).
91. Program wieloletni pod nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, Komunikat Ministra Gospodarki z dnia 29 lipca 2009 r. o podjęciu przez Radę Ministrów uchwały w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” (M. P. z 2009 r. Nr 50, poz. 735).
92. Program wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025, uchwała nr 191 Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025 (M. P. z 2021 r. poz. 10).
93. Projekt drugiej aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze Dorzecza Odry, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Warszawa 2021.
94. Projekt drugiej aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze Dorzecza Wisły, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Warszawa 2021.
95. Projekt „Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych”, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Warszawa 2019.
96. Projekt programu wieloletniego – Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania, wersja z 14 kwietnia 2021 r., Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania.
97. Projekt „Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych”, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Warszawa 2019.
98. Projekt VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (VI aktualizacja KPOŚK), Warszawa 2020.

99. Projekt Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Warszawa 2019.
100. Projekt Planu przygotowania miejsc lądowania rozbitków w czasie prowadzenia masowej operacji ratowniczej (MRO), Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, Pomorski Urząd Wojewódzki, Gdańsk 2020.
101. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 kwietnia 2021 r. w sprawie przyjęcia planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej w skali 1:200 000 (Dz.U. 2021 poz. 935).
102. Raporty o stanie środowiska w województwie pomorskim za lata: 2016, 2017, 2018, 2019, WIOŚ, Gdańsk 2017÷2020.
103. Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim 2020, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Gdańsku, Gdańsk 2020.
104. Raporty o stanie wody w kąpieliskach „Kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli”, Podsumowania sezonów kąpieliskowych od 2014 do 2019, Główny Inspektor Sanitarny, 2015÷2020.
105. Raport z przebiegu konsultacji projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej, uchwała nr 339/239/21 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 6 kwietnia 2021 r.
106. Raport z oceny stanu jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na 2019 rok „Monitoring stanu chemicznego oraz ocena stanu jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach w latach 2018–2021”, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2020.
107. Raport z przeglądu i aktualizacji wstępnej oceny ryzyka powodziowego, wersja nr 2.00, Sweco Consulting Sp. z o.o. i Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2018.
108. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 6 lipca 2017 r. w sprawie działań UE na rzecz zrównoważonego rozwoju (2017/2009(INI)) (Dz. U. UE. C. z 2018 r. Nr 334, str. 151).
109. Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim w 2018 roku, Monitoring środowiska, GIOŚ, Gdańsk 2019.

110. Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim, Raport wojewódzki za rok 2020, GIOŚ Departament Monitoringu Środowiska, Gdańsk 2021.
111. Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim, raport wojewódzki za rok 2019, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Gdańsku, GIOŚ, Gdańsk 2020.
112. Rocznik Statystyczny Ochrona środowiska 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2020.
113. Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2019, Urząd Statystyczny, Gdańsk 2019.
114. Rocznik Statystyczny Województwa Pomorskiego 2020, Urząd Statystyczny, Gdańsk 2020.
115. Rojek A., Interpretacja wyników monitoringu operacyjnego, ocena stanu chemicznego oraz przygotowanie opracowania o stanie chemicznym jednolitych części wód podziemnych zagrożonych nieosiągnięciem dobrego stanu wg danych z 2017 r. do „Monitoringu stanu chemicznego oraz oceny jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach w latach 2015-2018”, Etap VI, zadanie nr 6 – Raport i załączniki: 5 (zestawienie tabelaryczne) i 7 (mapa), Warszawa 2018.
116. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdzona postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 maja 2020 r. (M. P. 2020 poz. 413).
117. Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami 2020-2030, uchwała nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 (M. P. z 2021 r. poz. 218).
118. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, załącznik do uchwały nr 184/2020 Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii, Warszawa 2020.
119. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030, uchwała nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030” (M. P. z 2020 r. poz. 1060).
120. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030, uchwała nr 376/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12 kwietnia 2021 r.

121. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko projektu Polityki energetycznej Polski do 2040 r., Ministerstwo Energii, Warszawa 2019.
122. Sztobryn M., Wójcik R. i Miętus M., Występowanie zlodzenia na Bałtyku – stan obecny i spodziewane zmiany w przyszłości. [w:] Warunki klimatyczne i oceanograficzne w Polsce i na Bałtyku Południowym. Spodziewane zmiany i wytyczne do opracowania strategii adaptacyjnych w gospodarce krajowej, IMiGW PIB, Warszawa 2012.
123. Telekomunikacja 2019, Urząd Statystyczny, Szczecin 2020.
124. Wojewódzki plan zarządzania kryzysowego (część A i B), Pomorski Urząd Wojewódzki, Gdańsk 2019.
125. Wojtach A., Jeziora w województwie pomorskim, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku, Gdańsk 2013.
126. Zagrożenia okresowe występujące w Polsce, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, 2010.
127. Zarządzanie obszarami Natura 2000. Przepisy art. 6 Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG (2019/C/33/01), Informacje instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii Europejskiej, Komisja Europejska, 2019.
128. Zdrowie i ochrona zdrowia w 2017 roku, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019.
129. Zdrowie i ochrona zdrowia w 2018 roku, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2018.
130. Zeszyty Metodyczne Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska nr 1, Postępowania administracyjne w sprawach określonych ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, 2009.

Źródła informacji

1. Bank Danych Lokalnych (BDL GUS), Główny Urząd Statystyczny, 1998–2020 (<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>).
2. Centralny rejestr form ochrony przyrody, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska (<http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP>).
3. Centralna Baza Danych Geologicznych, Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy (<http://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/PIGMainExtranet>).
4. Informatyczny System Osłony Kraju (<https://wody.isok.gov.pl/>).
5. Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego od strony morza w tym morskich wód wewnętrznych we właściwości Urzędu Morskiego w Gdyni, Urząd

Morski w Gdyni,

(<https://www.umgdy.gov.pl/?p=16964#%20Wyniki%20prze%C4%85du%20i%20aktualizacji%20MZP%20i%20MRP>).

6. Rejestr lotnisk i ewidencja lądowisk (<https://www.ulc.gov.pl/pl/lotniska/rejestr-lotnisk-i-ewidencja-ladowisk>)
7. Strona internetowa CHEMSEA - projektu rozwiązania problemu amunicji chemicznej w Morzu Bałtyckim
(https://ec.europa.eu/regional_policy/pl/projects/germany/chemseatackles-problem-of-chemical-munitions-in-the-baltic-sea).
8. Strona Internetowa Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska
(<https://www.gdos.gov.pl/>).
9. Strona internetowa Geoportal.gov.pl (<https://geoportal.gov.pl/>).
10. Strona internetowa Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska
(<https://www.gios.gov.pl/pl/>).
11. Strona internetowa Głównego Inspektoratu Sanitarnego
(<https://www.gov.pl/web/gis/glowny-inspektorat-sanitarny>).
12. Strona internetowa ogólnopolskiego programu badań pH gleb „Grunt to wiedza”
(<https://nawozy.eu/grunt-to-wiedza.html>).
13. Strona internetowa Klimada 2.0 (<https://klimada2.ios.gov.pl/>).
14. Strona internetowa Ministerstwa Klimatu i Środowiska
(<https://www.gov.pl/web/klimat>).
15. Strona internetowa Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej
(<https://www.gov.pl/web/rodzina>).
16. Strona internetowa Ministerstwa Zdrowia (<https://www.gov.pl/web/zdrowie>).
17. Strona internetowa Natura 2000 (<https://natura2000.gdos.gov.pl/>).
18. Strona internetowa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie
(<https://www.wody.gov.pl/>).
19. Strona internetowa Parku Narodowego Bory Tucholskie (<https://www.pnbt.com.pl/>).
20. Strona internetowa Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Gdańsku
(<https://www.ochronazabytkow.gda.pl/>).

21. Strona internetowa Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych (<https://pomorskieparki.pl/planyochrony/>).
22. Strona internetowa portalu Samorządu Województwa Pomorskiego (<https://pomorskie.eu/>).
23. Strona Internetowa Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (<http://gdansk.rdos.gov.pl/>).
24. Strona internetowa Portu Lotniczego im. Lecha Wałęsy w Gdańsku (<https://www.airport.gdansk.pl/>).
25. Strona internetowa o Słowińskim Parku Narodowym (<http://slowinski.parknarodowy.com/>).
26. Strona internetowa Urzędu Miasta w Gdańsku (<https://www.gdansk.pl/>).
27. Strona internetowa Urzędu Morskiego w Gdyni (<https://www.umgdy.gov.pl/>).
28. System Informacji o Terenie Województwa Pomorskiego, dane znajdujące się w zasobach Departamentu Majątku i Geodezji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego (<https://pomorskie.eu/departamenty/departament-majatku-i-geodezji/>).
29. Strona internetowa Serwis kąpieliskowy (<https://sk.gis.gov.pl/index.php/informacje>).
30. Wykaz uzdrowisk wraz z kierunkami leczniczymi, Ministerstwo Zdrowia (<https://www.gov.pl/web/zdrowie/wykaz-uzdrowisk-wraz-z-kierunkami-leczniczymi>).
31. Wykaz zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej wg stanu na 31 grudnia 2019 r., Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, (<http://www.gios.gov.pl/pl/25-powazne-awarie>).

Załączniki

Załącznik 1. Oświadczenie o spełnieniu wymagań

Oświadczenie kierującego zespołem autorów Prognozy

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247 z późn. zm.) oświadczam, że jako kierująca zespołem autorów „Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej”, spełniam wymagania określone w art. 74a ust. 2 wyżej wymienionej ustawy.

Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

.....Monika Bedmarska.....

Gdańsk, dnia 26 maja 2021 roku

Załącznik 2. Uzgodnienia organów administracji stanowiska w sprawie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko projektu RPS

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku – uzgodnienie znak: RDOŚ-Gd-WOO.411.1.2021.IBA.1 z dnia 12 kwietnia 2021 r.
- Pomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny – uzgodnienie znak: ONS.9022.2.2.2021.MS z dnia 12 lutego 2021 r.
- Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni – uzgodnienie znak: INZ1.8103.11.2021.AD z dnia 4 marca 2021 r.

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W GDAŃSKU**

Gdańsk, dnia **12** kwietnia 2021 r.

RDOŚ-Gd-WOO.411.1.2021.IBA.1
za dowodem doręczenia

UZGODNIENIE

Na podstawie art. 53, w związku z art. 57 ust. 1 pkt 2) ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247), zwana dalej „ustawą ooś”, po rozpatrzeniu wniosku Zarządu Województwa Pomorskiego znak DZ-ZP.7030.1.2021 z dnia 28.01.2021 r. (wpływ 28.01.2021 r.)

uzgadniam

przedstawiony w ww. piśmie zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn.:

**„Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego
i wrażliwości społecznej”.**

Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
w Gdańsku

Radosław Iwiński

Otrzymują:

1. Zarząd Województwa Pomorskiego, ul. Okopowa 21/27, 80-810 Gdańsk
2. aa

Tekst alternatywny:

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska W Gdańsku

Gdańsk, dnia 12 kwietnia 2021 r.

RDOŚ-Gd-WOO.411.1.2021.IBA.1

za dowodem doręczenia

uzgodnienie

Na podstawie art. 53, w związku z art. 57 ust. 1 pkt 2) ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247), zwana dalej „ustawą ooś”, po rozpatrzeniu wniosku Zarządu Województwa Pomorskiego znak DZ-ZP.7030.1.2021 z dnia 28.01.2021 r. (wpływ 28.01.2021 r.)

uzgadniam

przedstawiony w ww. piśmie zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn.: „Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej”.

Pismo podpisał Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku Radosław Iwiński

Otrzymują:

1. Zarząd Województwa Pomorskiego, ul. Okopowa 21/27, 80-810 Gdańsk

2. aa

RDOŚ-Gd-WOO.411.1.2021.IBA. 1

Strona 1 z 1

**POMORSKI PAŃSTWOWY
WOJEWÓDZKI
INSPEKTOR SANITARNY**

Gdańsk, dnia 12.02.2021 r.

ONS.9022.2.2.2021.MS

UZGODNIENIE

Na podstawie art. 3 pkt. 1, art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 195), art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283 ze zm.) – Pomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, po rozpatrzeniu wniosku Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego znak: DZ-ZP.7030.1.2021 z dnia 28.01.2021 r. (wpływ 29.01.2021 r.) o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla tworzonego projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej (RPS) i po zapoznaniu się z przedłożoną dokumentacją

uzgadnia bez uwag

proponowany zakres i stopień szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko dla dokumentu: Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej (RPS)

Uzasadnienie

Zakres informacji, które winny być zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, tj. zawartość prognozy, rodzaj analiz i ocen, formę – określa ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283 ze zm.). Szczegółowość prognozy powinna być odpowiednia do charakteru dokumentu.

Signature Not Verified

Dokument podpisany przez Anna
Obuchowska; WSSE Gdańsk
Data: 2021.02.12 12:54:37 CET

Otrzymuje (za potwierdzeniem odbioru):

1. Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Departament Zdrowia,
ul. Okopowa 21/27, 80-810 Gdańsk

Do wiadomości:

2. aa

Pomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny
80-211 Gdańsk, ul. Dębinki 4
tel. centrala: 58 344 73 00, fax. 58 520 32 53,
www.wsse.gda.pl, e-mail: poczta@wsse.gda.pl,

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Tekst alternatywny:

Pomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

Gdańsk, dnia 12.02.2021 r.

ONS.9022.2.2.2021.MS

uzgodnienie

Na podstawie art. 3 pkt. 1, art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 195), art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283 ze zm.) – Pomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, po rozpatrzeniu wniosku Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego znak: DZ-ZP.7030.1.2021 z dnia 28.01.2021 r. (wpływ 29.01.2021 r.) o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla tworzonego projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej (RPS) i po zapoznaniu się z przedłożoną dokumentacją

uzgadnia bez uwag

proponowany zakres i stopień szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko dla dokumentu: Regionalny Program Strategiczny w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej (RPS)

Uzasadnienie

Zakres informacji, które winny być zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, tj. zawartość prognozy, rodzaj analiz i ocen, formę – określa ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283 ze zm.). Szczegółowość prognozy powinna być odpowiednia do charakteru dokumentu.

Pismo podpisała Anna Obuchowska; WSSE Gdańsk

Data: 2021.02.12 12:54:37 CET

Otrzymuje (za potwierdzeniem odbioru):

1. Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Departament Zdrowia, ul. Okopowa
21/27, 80-810 Gdańsk

Do wiadomości:

2. aa

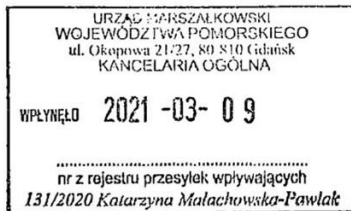

www.umgdy.gov.pl

URZĄD MORSKI W GDYNI

INZ.8103.11.2021.AD

Gdynia, 04.03.2021 r.

Departament Zdrowia
Urząd Marszałkowski
Województwa Pomorskiego
ul. Okopowa 21/27
80-810 Gdańsk

UZGODNIENIE

Działając zgodnie z wymogami określonymi w art. 57 ust. 2, w związku z art. 53 *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247 ze zm.), zwanej dalej „*ustawą ooś*” oraz z art. 42 ust. 2 pkt 31 lit. a *ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2135 ze zm.) w odpowiedzi na wystąpienie z dnia 28 stycznia 2021 r., znak DZ-ZP.7030.1.2021 w sprawie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko projektu *Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej*, Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni

uzgadnia

zakres prognozy oddziaływania na środowisko projektu *Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej*.

Uzasadnienie

Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego pismem znak DZ-ZP.7030.1.2021, z dnia 28 stycznia 2021 r. wystąpił do Dyrektora Urzędu Morskiego o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu *Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej*.

Zgodnie z wymogami art. 46 pkt 2 *ustawy ooś* programy wyznaczające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W związku z art. 57 ust 2 *ustawy ooś*, w przypadku gdy planowana realizacja danego dokumentu dotyczy obszarów morskich, organem właściwym w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko jest także dyrektor urzędu morskiego.

Przedstawiony we wniosku zakres prognozy oddziaływania na środowisko projektu *Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej* jest zgodny z wymogami określonymi w art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 1 *ustawy ooś*.

Tekst alternatywny:

Nadawca

Urząd Morski w Gdyni www.umgdy.gov.pl

INZ.8103.11.2021.AD Gdynia, 04.03.2021 r.

Odbiorca

Departament Zdrowia Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego ul. Okopowa
21/27 80-810 Gdańsk

Pismo wpłynęło do Urzędu Marszałkowskiego w dniu 9 marca 2021 roku.

uzgodnienie

Działając zgodnie z wymogami określonymi w art. 57 ust. 2, w związku z art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247 ze zm.), zwanej dalej „ustawą ooś” oraz z art. 42 ust. 2 pkt 31 lit. a ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2135 ze zm.) w odpowiedzi na wystąpienie z dnia 28 stycznia 2021 r., znak DZ-ZP.7030.1.2021 w sprawie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej, Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni

uzgadnia

zakres prognozy oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej.

Uzasadnienie

Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego pismem znak DZ-ZP.7030.1.2021, z dnia 28 stycznia 2021 r. wystąpił do Dyrektora Urzędu Morskiego o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej.

Zgodnie z wymogami art. 46 pkt 2 ustawy ooś programy wyznaczające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W związku z art. 57 ust 2 ustawy ooś, w przypadku gdy planowana realizacja danego dokumentu dotyczy obszarów morskich, organem właściwym w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko jest także dyrektor urzędu morskigo.

Przedstawiony we wniosku zakres prognozy oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego i wrażliwości społecznej jest zgodny z wymogami określonymi w art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 1 ustawy ooś.

Podkreślić należy, że prognoza oddziaływania na środowisko, zgodnie z brzmieniem art. 51 ust. 2 pkt 2) lit e *ustawy o oś*, powinna także określać oddziaływania o charakterze pozytywnym. Ponadto, prognoza powinna określać skumulowany wpływ *projektu Programu* na środowisko. Nie jest wymagane określanie wpływu ewentualnych inwestycji uwzględnionych w projekcie *Programu*, gdyż na etapie procedury oceny oddziaływania na środowisko będą określane, analizowane oraz oceniane oddziaływania konkretnych przedsięwzięć na poszczególne elementy środowiska.

W związku z powyższym, Dyrektor tut. Urzędu pozytywnie opiniuje przedłożony projekt.

**Z up. DYREKTORA
URZĘDU MORSKIEGO W GDYNI**

mgr inż. Jacek Kosmólski

Główny Inspektor

Inspektoratu Nadzoru Zasadowy
i Zagospodarowania Przestrzennego

Otrzymują:

1. Adresat;
2. INZ a/a;

Zgodnie z art. 13 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych z dnia 27 kwietnia 2016 r. (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016) informujemy, iż:

1) administratorem Pani/Pana danych osobowych jest Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni, ul. Chrzanowskiego 10, 81-338 Gdynia; 2) kontakt z Inspektorem Ochrony Danych: Artur Bojarski – iod@umgdynia.gov.pl; 3) Pani/Pana dane osobowe przetwarzane będą w związku z realizacją obowiązku prawnego ciążącego na administratorze (art. 6 ust. 1 lit. c) oraz wykonywaniem przez administratora zadań realizowanych w interesie publicznym lub sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi (art. 6 ust. 1 lit. e) na podstawie: Ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej oraz Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego; 4) odbiorcami Pani/Pana danych osobowych będą wyłącznie podmioty uprawnione do uzyskania danych osobowych na podstawie przepisów prawa oraz podmioty, które przetwarzają dane na zlecenie administratora tj. dostawcy usług IT; 5) Pani/Pana dane osobowe przechowywane będą do chwili realizacji zadania, do którego zostały zebrane a następnie, jeśli chodzi o materiały archiwalne, przez czas wynikający z przepisów ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. 2018 r. poz. 217 ze zm.); 6) posiada Pani/Pan prawo żądania od administratora dostępu do danych osobowych oraz uzyskania ich kopii, prawo do ich sprostowania, usunięcia lub ograniczenia przetwarzania, prawo do wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania; 7) ma Pani/Pan prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego – Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych; 8) podanie danych osobowych w zakresie wymaganym ww. ustawodawstwem jest obligatoryjne, brak podania danych uniemożliwi załatwienie Pani/Pana sprawy.

Tekst alternatywny:

Podkreślić należy, że prognoza oddziaływania na środowisko, zgodnie z brzmieniem art. 51 ust. 2 pkt 2) lit e ustawy ooś, powinna także określać oddziaływania o charakterze pozytywnym. Ponadto, prognoza powinna określać skumulowany wpływ projektu Programu środowisko. Nie jest wymagane określanie wpływu ewentualnych inwestycji uwzględnionych w projekcie Programu, gdyż na etapie procedury oceny oddziaływania na środowisko będą określone, analizowane oraz oceniane oddziaływania konkretnych przedsięwzięć na poszczególne elementy środowiska.

W związku z powyższym, Dyrektor tut. Urzędu pozytywnie opiniuje przedłożony projekt.

Pismo podpisał Z up. Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni mgr inż. Jacek Kosmólski
Główny Inspektor Inspektoratu Nadzoru Zabudowy i Zagospodarowania Przestrzennego

Otrzymują:

1. Adresat;

2. INZ a/a;

Zgodnie z art. 13 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych z dnia 27 kwietnia 2016 r. (Dz. Urz. UEL 119 z 04.05.2016) informujemy, iż: 1) administratorem Pani/Pana danych osobowych jest Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni, ul. Chrzanowskiego 10, 81-338 Gdynia; 2) kontakt z Inspektorem Ochrony Danych: Artur Bojarski – jod@umgdy.gov.pl; 3) Pani/Pana dane osobowe przetwarzane będą w związku z realizacją obowiązku prawnego ciążącego na administratorze (art. 6 ust. 1 lit. c) oraz wykonywaniem przez administratora zadań realizowanych w interesie publicznym lub sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi (art. 6 ust. 1 lit. e) na podstawie: Ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej oraz Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego; 4) odbiorcami Pani/Pana danych osobowych będą wyłącznie podmioty uprawnione do uzyskania danych osobowych na podstawie przepisów prawa oraz podmioty, które przetwarzają dane na zlecenie administratora tj. dostawy usług IT; 5) Pani/Pana dane osobowe przechowywane będą do chwili realizacji zadania, do którego zostały zebrane a następnie, jeśli chodzi o materiały archiwalne, przez czas wynikający z przepisów ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. 2018 r. poz. 217 ze zm.); 6) posiada

Pani/Pan prawo żądania od administratora dostępu do danych osobowych oraz uzyskania ich kopii, prawo do ich sprostowania, usunięcia lub ograniczenia przetwarzania, prawo do wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania; 7) ma Pani/Pan prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego – Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych; 8) podanie danych osobowych w zakresie wymaganym ww. ustawodawstwem jest obligatoryjne, brak podania danych uniemożliwi załatwienie Pani/Pana sprawy.